

Tehetségfüzet

5

TEHETSÉGFÜZET
5.

TEHETSÉGFÜZET

5.

Szerkesztették:

Borbás László
Csüllög Judit
Emri Zsuzsanna
Hadnagy József
Kvaszingerné Prantner Csilla
Simándi Szilvia
Verók Attila
Virág Irén

Eger, 2019

A kiadvány megjelenését támogatta:
az Emberi Erőforrások Minisztériuma és
az Országos Tudományos Diákköri Tanács

A program az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával
valósult meg.

ISSN 1589-0147

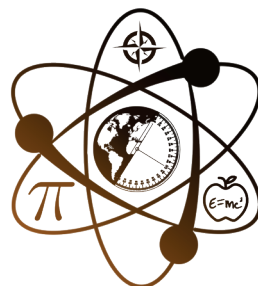
A kiadásért felelős
az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Megjelent a Líceum Kiadó gondozásában
Nyomdai előkészítés: Líceum Kiadó
Borítóterv: Lonsták Márton

Megjelent: 2019-ben

Készítette: az Eszterházy Károly Egyetem nyomdája
Felelős vezető: Kérészy László

FIZIKA,
FÖLDTUDOMÁNYOK
ÉS MATEMATIKA
SZEKCIÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	15
--------------	----

ÖKOLÓGIA SEKCIÓ

I. helyezés

HERCEG OLIVÉR

(Szekszárdi I. Béla Gimnázium, felkészítő tanár: Barocsai Zoltán)

*A csapadék okozta talajerózió összefüggései a vízfolyások
lebegtetett hordalék szállításával a Szekszárdi-dombságon*

.....	17
-------	----

II. helyezés

VÁMOS CSENGE

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Murányi Beáta)

A boldogság kék madara – A szalakóta

.....	25
-------	----

III. helyezés

LENDVAI LEVENTE

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Murányi Beáta)

Az Eger-patak halai

.....	31
-------	----

Különdíj

BERECZ ANTÓNIA

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma, felkészítő tanár: Pál Ilona)

Itt az erdő, hol az erdő, avagy az erdők védelmének fontossága

.....	39
-------	----

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS SEKCIÓ

I. helyezés

HOFFMANN BALÁZS

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Nézőné Kormos Andrea)

Poliéderek Rupert-tulajdonsága, avagy átfér-e egy test önmagán?

.....	45
-------	----

II. helyezés

DRINÓCZI MILÁN

(Szekszárdi I. Béla Gimnázium, felkészítő tanár: Barocsai Zoltán)

Vulkáni formák bemutatása

.....53

III. helyezés

NYITRAI LOTTI

(Egri Pásztorvölgyi Általános Iskola és Gimnázium,
felkészítő tanár: Szalontai Vanda)

Fizikás karácsony (Fizika – rövidfilm)

.....55

IDEGRENSZER ÉS SZENVEDÉLYBETEGSÉGEK SZEKCIÓ

I. helyezés

PÓKA VIKTÓRIA

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Hamis boldogság

.....57

II. helyezés

UNGVÁRI FANNI – HORVÁTH KEVIN

(Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és
Pedagógiai Szakgimnázium, felkészítő tanár: Tatár-Szilágyi Erika)

Alkoholfogyasztási szokások a fiatalok körében

.....65

III. helyezés

SZENTGALLAY SZONJA

(Kürt Alapítványi Gimnázium, Budapest,
felkészítő tanár: Gyuriss Gábor és Szennai Dóra)

A drogok hálójában

.....71

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG SZEKCIÓ

I. helyezés

MUKUS GÁBOR

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Gondolataim városom, Eger közlekedéséről

.....79

II. helyezés

KOMÁROMI-NAGY MÁRTON

(Egri Pásztorvölgyi Általános Iskola és Gimnázium,
felkészítő tanár: Emódi Éva)

Felmenőink üzenete

.....89

III. helyezés

FARKAS DOROTTYA

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Szlovák-magyar kulturális kapcsolatok

Salgótarjában és környékén

.....93

IRODALOM ÉS NYELVÉSZET SZEKCIÓ

I. helyezés (megosztott)

LÁMER LOTTI

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagy Judit)

Mesesegély, avagy egy biztos támasz a bizonytalanság idejére?

.....109

I. helyezés (megosztott)

SEILER LILI

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagy Judit)

Olasóvá nevelés az ifjúági irodalom segítségével

.....117

II. helyezés

KOMLÓ PETRA

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Juhász Hovanecz Fruzsina)

Mesékbe rejtett üzenetek a Z generációnak

.....129

III. helyezés (megosztott)

ANDÓ ANTÓNIA

(Iryi János Református Oktatási Központ, Kazincbarcika,
felkészítő tanár: Demeterné Mérai Mária)

Egy slágerszöveg nyelvi-stilisztikai elemzése (Halott Pénz: Hajtól a szívig)

.....135

III. helyezés (megosztott)

SUSÁN HANNA

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagyné Kovács Judit)

Kortárs disztópiák

.....141

TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK 1. SEKCIÓ

I. helyezés

ENGEL ANNA

(Sárospataki Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium, felkészítő tanár: Sajgó Ágota)

A mese szerepe a gyermeki személyiség fejlődésében

Mikrokutatás a meseolvasással kapcsolatban

.....147

II. helyezés

TEGZES BLANKA – SOTKÓ OLÍVIA

(Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium és Szakgimnázium, Miskolc,
felkészítő tanár: Tatár-Szilágyi Erika)

Iskolai túlterheltség

.....153

III. helyezés

LENGYEL CSABA

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma, felkészítő tanár: Rigó Attiláné)

A kóbor kutyák helyzete – Mennyire vagyunk felelős állattartók?

.....159

Különdíj

KISBALI BENCE

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanárai: Kele Szabó Ágnes, Szluka Pálné, Butkainé Vajda Éva)

Az új média hatásai (esszé)

.....165

TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK 2. SEKCIÓ

I. helyezés

KISS NÓRA

(Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és
Pedagógiai Szakgimnázium, Miskolc, felkészítő tanár: Imri Erzsébet)

Az örökbefogadás

.....177

II. helyezés

KAPÁSI FANNI

(Hatvani Bajza József Gimnázium és Szakgimnázium,
felkészítő tanár: Veresné Kalcsó Krisztina)

A mentális egészség megőrzése a XXI. században.

A stresszhelyzetek kezelése kamaszkorban

.....185

III. helyezés

LÓJA DANIELLA

(Miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és
Pedagógiai Szakgimnázium, felkészítő tanár: Tatár- Szilágyi Erika)

Magadra hagyva

.....197

Különdíj

FÓRIS GRÉTA

(Irinyi János Református Oktatási Központ, Kazincbarcika,
felkészítő tanár: Demeterné Mérai Mária)

Parasportok üzenete

.....207

POSZTER SZEKCIÓ

I. helyezés

BÁLINT NIKOLETTA

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Szakgimnáziuma és Kollégiuma, felkészítő tanár: Rigó Attiláné)

A sport és a magánélet összehangolása?!

.....213

II. helyezés

HAJAS FANNI

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Mesélj még nekem

.....215

III. helyezés

VIDA JÓZSEF ANDRÁS

(Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Ferenc Gimnáziuma és
Szakgimnáziuma, felkészítő tanárai: Dobrosi Ágnes, Kosárkó Györgyi)

Pedagógusok attitűdjei problematikus gyermekekkel

.....219

Különdíj

LENKEI FANNI

(Miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola,
Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium, felkészítő tanár: Imri Erzsébet)

Iskolák a múltban

.....221

Különdíj

TÓTH ESZTER

(Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Ferenc Gimnáziuma és Szakgimnáziuma,
felkészítő tanár: Agócs-Jáger Erika)

Az épített kulturális örökség (lakóépületek, kastélyok, várak) jelentősége

.....223

FILMES SZEKCIÓ

I. helyezés

BARTA BALÁZS

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő: Veresné Kis Krisztina)

New Generation

.....227

II. helyezés

SZABÓ ROLAND

(Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és
Pedagógiai Szakgimnázium, felkészítő tanárai: Tatár-Szilágyi Erika, Üveges Tamás)

Kirekesztettség

.....229

III. helyezés

POZSIK GÁBOR – KISBALI BENCE – LANTOS PATRÍCIA

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Internet-bányászok

.....233

POLIFOTÓ SZEKCIÓ

I. helyezés

NAGY MÁTÉ

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Absztrakt / Portré – Tematikus fotósorozatok

.....237

II. helyezés

LÁZÁR ENDRE

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma, felkészítő tanár: Rigó Attiláné)

Budapest Minimal (tematikus fotósorozat)

.....245

III. helyezés

KISBALI BENCE

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Emlék (tematikus fotósorozat)

.....249

III. helyezés

KISBALI BENCE

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Forever Light (tematikus fotósorozat)

.....251

Különdíj

NAGY RÉKA

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Murányi Beáta)

Vitaminbomba (tematikus fotósorozat)

.....253

Különdíj

ZSÉLYI BORA

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Egy barátság kezdete – egy kis mese (tematikus fotósorozat)

.....255

MONOFOTÓ SZEKCIÓ

I. helyezés

ÁDÁM GERGŐ

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Szülőföldem (tematikus fotósorozat)

.....261

II. helyezés

GYÖRFFY SÁRA

(Miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és
Pedagógiai Szakgimnázium, felkészítő tanár: Imri Erzsébet)

Elmúlás (tematikus fotósorozat)

.....263

III. helyezés

OTTMÁR BENCE

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium, felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Naplementék (tematikus fotósorozat)

.....265

Különdíj

MORVAI ÁKOS

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium,

felkészítő tanár: Punyiné Dr. Nemes Rita)

A fal, Berlin (tematikus fotósorozat)

.....267

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS FOTÓ SZEKCIÓ

I. helyezés

BARTA BALÁZS

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Motion blur (tematikus fotósorozat)

.....269

II. helyezés

LÁZÁR ENDRE

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,

Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégium, felkészítő tanár: Pál Ilona)

Mikor túrázz a Tátrában?

.....271

III. helyezés

KALÓ DÁVID

(Egri Dobó István Gimnázium, felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

A Bükk szépségei (tematikus fotósorozat)

.....275

Különdíj

ZIMA BOGLÁRKA

(Kossuth Lajos Gimnázium, Miskolc, felkészítő tanár: Nemcsikné Marticsák Éva)

Fehér ruhába öltözve

.....277

ZENEI PRODUKCIÓK SZEKCIÓ

I. helyezés

NAGY KRISZTINA

(Neumann János Gimnázium Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagyiné Kovács Judit)

Vidróczki-balladák

.....279

II. helyezés (megosztott)

BALLA BLANKA ANNA

(Szalézi Szent Ferenc Gimnázium, Kazincbarcika,
felkészítő tanár: Molnárné Marczis Erzsébet)

Mi így énekelünk

.....285

II. helyezés

GYAKORLÓGIMNÁZIUMI KAMARAKÓRUS

(Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti
Iskola és Pedagógiai Intézet, felkészítő tanár: Kovács Ádám)

Kortárs kórusművészet a középiskolában

.....287

„TEHETSÉGÚTLEVÉL”-PROGRAM

2019. február 7., Eger – videólink

.....288

Előszó

Az egri Eszterházy Károly Egyetem hosszú ideje kiemelt figyelmet szentel a tehetséges hallgatók tudományos-művészeti munkájának, amelyet elsősorban a tudományos diákköri munka keretein belül végeznek. Emellett természetesen egyéb fórumok (konferenciák, kiállítások, koncertek, önképzőkörök stb.) is vannak, ahol a tehetségígérettek beszámolhatnak legfrissebb kutatási eredményeikről, elvégezhetik természettudományos kísérleteiket, bemutathatják legújabb képzőművészeti alkotásaikat, továbbá nagyobb közönség számára esztétikai és intellektuális szórakozást nyújthatnak újonnan komponált vagy újraértelmezett zenedarabjaikkal.

Az elmúlt években tehetséggondozó tevékenységünket azonban kiterjesztettük a középiskolás korosztályra is, mert hiszünk abban, hogy a tehetségekkel a felsőoktatásban sem lehet elég korán elkezdni a munkát, így a leendő egyetemista korosztályt is idejekorán be kell csatornázni a tudományos-művészeti tevékenységek színes felsőoktatási világába. Éppen ezért az egykori Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Karán 2014-ben útjára indítottuk „Tehetségútlevél” elnevezésű programunkat. A programmal az volt a célunk, hogy tehetséges középiskolás diákok útját egyengessük a felsőoktatás irányába, ahová egy „útlevél”-lel kaphatnak bebocsátást és talán ösztönzést is, hogy felsőoktatási tanulmányaik idején figyelmüket a tudományos diákköri munka felé fordítsák. A program sikerét mutatja, hogy 2018-ban kisebb jubileumot ünnepelhettünk, hiszen tavaly már ötödik alkalommal rendezhettük meg a közép- és a felsőoktatás között híd szerepet játszó programunkat – résztvevőinket egyre szélesebb földrajzi régióban megszólítva. Ebbe a tehetséggondozási és -azonosítási programba immár intézményünk szinte minden kara bekapcsolódott, így ebben az évben már az Eszterházy Károly Egyetem Pedagógiai Kara, Bölcsészettudományi és Művészeti Kara, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara, valamint – legnagyobb örömünkre új egységként egyetemünk – Természettudományi Kara közösen szervezte a kötetben található írások szóbeli bemutatására szolgáló rendezvényt. Reményeink szerint a következő évtől az agrár területek is aktívan képviseltetik majd magukat programjainkon.

Hosszas előkészítő munka eredményeként – amelybe az egyetem tehetségműhelyeinek hallgatói tagjait is bevontuk – immár hatodik alkalommal sikerült megszerveznünk a kezdetben „*Tudományról Diákoknak Kíváncsiságból – Tehetségútlevél a felsőoktatásba*” fantáziánévvel induló, mára azonban egyre inkább márkanévvé váló közösségi TDK-rendezvényt, megcélozva ezzel főként az Észak-magyarországi régió középiskolásait. A rendezvényen a tehetséges középiskolások lehetőséget kaptak az érdeklődési területükhöz kapcsolódó esszé, tanulmány nyilvános szóbeli prezentálására, tudományos előadás, poszterelőadás vagy természettudományos kísérlet formájában. Nagy örömünkre számos középiskolából – Budapestről, Egerből, Gyöngyösről, Hatvanból, Kazincbarcikáról, Mezőkövesdről, Miskolcra, Salgótarjánból, Sárospatakról, Szepsiszentgyörgyről, Szerencsről és Tokajból – érkeztek pályázók és

pályamunkák, így az előzetes szakmai bírálatokat követően konferenciánkon összesen 79 tehetséges középiskolás 84 pályaművel kapott lehetőséget tudományos vagy művészeti munkájának a bemutatására. Az idén ismét volt komoly- és könnyűzenét játszó, illetve előadó hallgatónk és zenekarunk is, ami még változatosabbá tette rendezvényünket!

Kiadványunkban ezeknek az előadásoknak, képző- és zeneművészeti alkotásoknak a legjavát válogattuk ki. Olyan pályamunkákat, amelyeket a tagozati zsűrik első, második vagy harmadik helyezéssel, illetve különdíjjal ismertek el. Annak érdekében, hogy mind a statikus képi ábrázolások, mind a mozgóképek, mind pedig a zenei produkciók élvezhetők legyenek, az érintett pályaművek rövid leírása mellé a szükséges helyeken linkeket, illetve QR-kódokat adtunk meg, hogy ezek segítségével mobil eszközein vagy asztali számítógépén bárki élvezhesse az alkotások nagyszerűségét. Az egyéb tudományos területekről érkező, írott szövegen alapuló pályaművek teljes szövegét közöltük, így kis kötetünkből jól látható, milyen széles körű a középiskolás diákok érdeklődési spektruma, amely a társadalom- és bölcsészettudományok, a természettudományok, valamint a művészetek szerteágazó témaköreire terjed ki.

Ebben a *Tehetségfüzet*ben abban a szellemben adjuk közre a pályamunkákat (szám szerint 51-et), ahogy a szóbeli bemutatókon is tettük: az idei évben tematikus tagozatokat képezzünk, majd a helyezések sorrendjében közöljük az írásokat. Bízunk benne, hogy a feldolgozott témák és megvalósítási formák színes, változatos kavalkádja láttán az olvasó kedvet kap olyan írások elolvasásához vagy álló- és mozgóképek megtekintéséhez is, amelyek egyébként nem tartoznak szorosan érdeklődési körébe.

A program és a kiadvány megjelentetése az Emberi Erőforrások Minisztériumának és az Országos Tudományos Diákköri Tanácsnak a támogatásával valósul(t) meg, amiért ezúton is szeretnénk köszönetet mondani.

A „Tehetségútlel” program szervezői

ÖKOLÓGIA SEKCIÓ

I. helyezés

HERCEG OLIVÉR

(Szekszárdi I. Béla Gimnázium,
felkészítő tanár: Barocsai Zoltán)

A csapadék okozta talajerózió összefüggései a vízfolyások lebegtetett hordalék szállításával a Szekszárdi-dombságon

Bevezetés

Kutatásom elején a témám még egy teljesen más bolygóhoz állt közel. Édesapámnak egyik könyve – Andy Weir: A marsi – motivált kutató munkám megkezdésében. A könyvben a Marson ragadt asztronauta a marsi talaj és a földi talaj keverésével készített termőföldet, amit a szerző nagy részletességgel bemutat. A megvalósíthatóságán gondolkodva jutottam el odáig hogy megvizsgáltam a környezetemben milyen problémák állnak fent a talajok minőségének és mennyiségének megőrzése szempontjából. Iskolám a Szekszárdi-dombság és az Alföld találkozásánál található, ahol a lejtőkön kialakult talajra a csapadék a szél és az ember fejt ki erőteljes pusztító hatást. Dolgozatomban a csapadék okozta talajeróziót szeretném vizsgálni, mely az éghajlati elemek változásával egyre erősebb romboló hatást fejt ki. A csapadéktrendek vizsgálatát követően az általános talajveszteségi egyenlettel határozom meg a vizsgált völgyben a talajerózió mértékét, majd a völgyben futó vízfolyás lebegtetett hordalékának vizsgálatával keresem a kapcsolatot a felszinformáló erők között.

Szélsőségessé váló időjárás vizsgálata a csapadék függvényében

A Föld felszínének átlaghőmérséklete az elmúlt 50 évben emelkedett, amihez hozzájárultak az ember által levegőbe juttatott üvegházhatású gázok. Ennek következményeként jelentős környezeti, gazdasági és társadalmi változások várhatók. Az EASAC jelentése szerint Európában többször fog előfordulni nagy mennyiségű csapadék, mint közepes vagy alacsony vízmennyiséggel járó csapadékhullás. A telek csapadékosabbak, a nyarak szárazabba lesznek. A Közép-európai régióban a csapadék évi mennyisége nem fog jelentősen változni, viszont eloszlása szélsőségessé válhat. Az éghajlatváltozás várható velejárója hogy a nyári szárazság a jövőben növekedhet, így nagyobb valószínű-

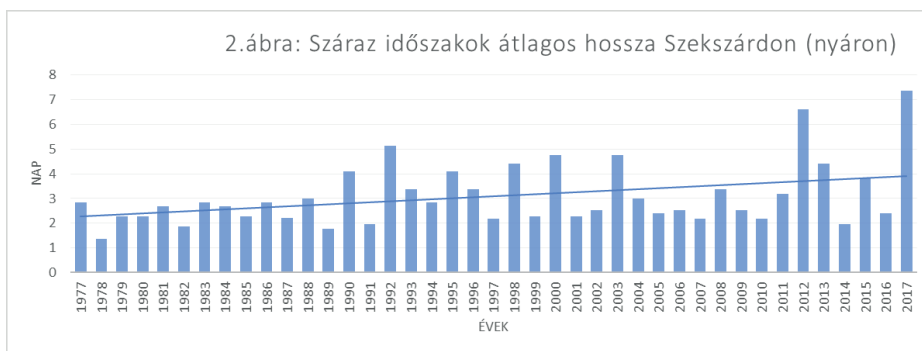
séggel fordulhat elő aszály. Ennek komoly hatásai lehetnek a mezőgazdaságra és a vízkészletekre (pl.: talajnedvesség hiány).¹

Az Országos Meteorológiai Szolgálat szakemberei készítették elemzést 1901 és 2016 között mért adatokból melyek kimutatják, hogy Magyarországon az éves csapadék mennyisége nem mutat jelentős változást, viszont a csapadék eloszlása szélsőségesebbé válik. Az átlagosnál bőségesebb (20mm-t meghaladó) csapadék minimális növekedést mutat. A száraz időszakok hossza a 20. század óta jelentősen nőtt, vagyis csapadék egyre inkább záporok, zivatarok formájában hullik nem pedig hosszan tartó esőzések formájában.²

Hazánkban a 21. század végére nyáron, (ősszel, tavasszal) szárazodásra számíthatunk, illetve a csapadékok nagyobb intenzitásúak lesznek.³

Kövári László Szekszárdon mért 40 évre visszatekintő (1977-2017) meteorológiai adatait elemeztem a csapadék függvényében.

Elsőként a csapadékok közti száraz időszakok átlagos hosszát vizsgáltam Szekszárdon (1. ábra). A napok számából (365 vagy 366) kivontam a csapadékos napok számát majd kapott értéket elosztottam a csapadékos napok számával, így kaptam meg két csapadék közötti napok átlagát éves szinten. Az ábrán jól látható hogy az utóbbi 40 évben a száraz időszakok hossza minimálisan nőtt.

A nyári száraz időszakok átlagos hosszát úgy számítottam ki hogy a nyári napokból (92) kivontam a nyári csapadékos napokat. ezzel az eredménnyel osztottam a csapadékos napok számát így kaptam meg a nyári átlagokat. (2.ábra) A diagramon látszik, hogy nyáron a szárazság átlagos hossza nőtt 40 év alatt.

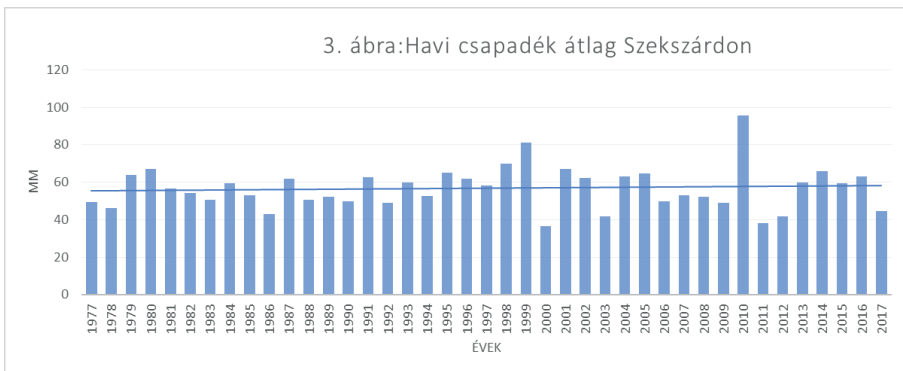
¹ MTA, 2014.

² Lakatos, Bihari, Hoffmann, Izsák, Kircsi, Szentimrey, 2018.

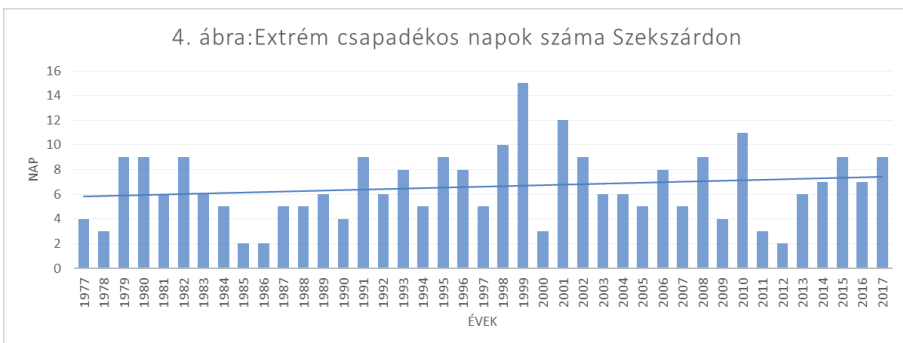
³ Bartholy, Pongrácz, 2012.

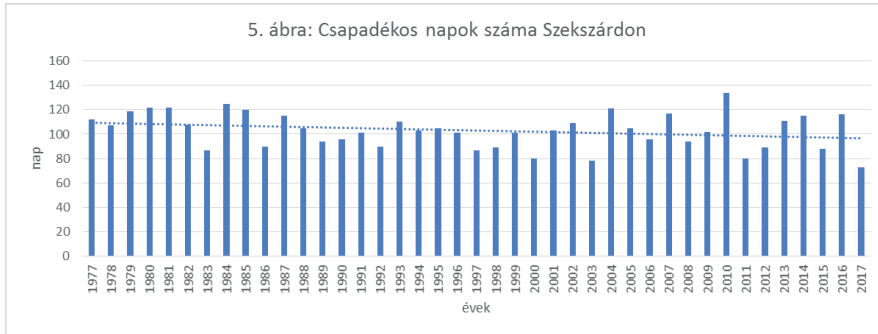
A következő számításom a havi csapadék átlag (3. ábra). Az adott év összes hónapjának összes csapadékát összeadtam, ezt elosztottam a hónapok számával így kaptam meg a csapadék átlagot. A havi csapadékátlagok nem változtak jelentősen, de az évek között egyre szélsőségesebbé válnak a különbségek.

Extrém csapadék alatt azokat az esőzéseket értjük, ami meghaladta a 20mm-t az adott napon. Az évi extrém csapadékos napokat összeadtam így kaptam meg az évben mennyi extrém csapadékos nap volt. A diagram mutatja, hogy a 20mm feletti esős napok száma minimálisan nőtt. (4. ábra)

Az év csapadékos napjainak számát összeadtam így kaptam meg az eredményeket. Az 5. ábra mutatja, hogy a csapadékos napok száma csökkent, ez összefüggésbe hozható a havi csapadék átlaggal (3.ábra). Ez a két diagram bizonyítja, hogy a csapadék mennyiség nem változott jelentősen, inkább a csapadék eloszlása mutat eltérést a negyven évvel ezelőttihez képest.

Talajerózió-becslés

Az erózió fogalmán a földfelszín lepusztítását értjük a víz, levegő, jég által. Ha ez érinti az ember számára hasznosítható talajréteget, akkor talajerózióról beszélünk.⁴

Egy erdős és egy szőlőművelés alatt álló terület erózióját becsültem meg az alábbi általános talajvesztés becslési egyenlettel:

$$A=R*K*L*S*C*P.$$

Évenkénti talajerózió mértékét tonna/ hektárban állapítja meg a képlet, ahol A= Az éves talajvesztés (t/ha/év), R= a csapadék eróziós potenciálja, K= a talaj erodálhatósági tényezője, L= a lejtő hosszát kifejező tényező, S= a lejtő hajlását kifejező tényező, C= terület gazdasági tényezője és P= A talajvédelmi eljárások tényezője.(6.ábra)⁵

Az R tényező meghatározásánál egy nemzetközi kutatás adatait használtam, mely a magyarországi átlagot 683,3-ban határozza meg.⁶

K tényezőt Centeri Csaba kutatásai alapján határoztam meg, aki hét talajtípushoz adott meg számértéket. A Szekszárdi dombság keleti részén csernozjom barna erdőtalaj alakult ki⁷, az itt talált szőlőművelés alá vont területeken.

⁴ Szatmári, 2013.

⁵ Stefanovics, Filep, Füleky, 1999.

⁶ Panagos, Bllabio, Borelli, Meusburger, Klik, Rousseva, Tadic, Michaelides, Hrabalíková, Olsen, Aalto, Lakatos, Rymaszewicz, Dumitrescu, Beguería, Alewell, 2015.

⁷ Dr. Endrédi, 2001.

Ezek alapján a K tényező értéke mindkét terület esetében 0,016.⁸

Az LS tényezőhöz a Google Earth Pro programot használtam. Az erdős és szőlővel művelt területeknél lejtőhosszt mértem, ezeket átlagoltam, és a RUSSE használati útmutatója szerint végeztem az egyes területek (erdő, szőlő) besorolását.⁹

A C tényezőt Fazekas Csaba doktori értekezéséből határoztam meg, aki a Corine Land Cover database-t veszi figyelembe. Ez alapján az erdős területeken 0,05, a szőlő műveléses területeken pedig 0,75 értékeket kaptam.

A P tényező értéke 1, kivéve ha a területen alkalmazott művelési mód csökkenti a talajerózió mértékét ennek alapján a szőlővel művelt területeken 0,8-re becsültem mivel a völgyben kismértékben megjelenik a teraszosítás és a lejtővel merőleges művelés. Az erdős területek értéke 1 maradt.

Terület	R	K	LS	C	P	A (t/ha/év)
Erdős	683,3	0,016	2,77	0,05	0,9	1,36
Szőlő	683,3	0,016	3,06	0,75	0,7	17,56

6. ábra: A Parásztai-séd részvizgyűjtőjének talajerózió adatai a becslés után

Vízfolyások lebegtetett hordalékának vizsgálata

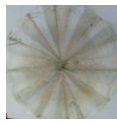
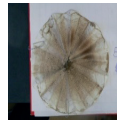
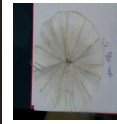
A patak vízhozamának kiszámításában a $Q=V_k \cdot F$ egyenletet használtam melyben Q =vízhozam, V_k =középsébség és F =a folyó keresztmetszvény területe. Megmértem a patak szélességét, vízmélységet mértem a meder 7 pontján, ezeket átlagoltam így kaptam meg az átlagmélységet. A víz sebességét három helyen (középen illetve jobb és bal szélén) 1 méteren mértem, a másodpercben kapott értékeket átlagoltam így megkaptam a patak vizének középsébségét. A patak keresztmetszvényének kiszámításához az átlagmélységet szoroztam a patak szélességével. A kapott értéket megszoroztam a patak vizének középsébségével, így megkapva a patak vízhozamát köbméter/ másodpercben, amit átváltottam liter/másodpercben.

A völgyben futó Parásztai-Séd patak vizét vizsgáltam a lebegtetett hordalék szempontjából. A mintavételt öt időpontban (7. ábra) végeztem el. A vízhozam mérésekkel egy időben 3*1,5 liter mintát gyűjtöttem be, ezeket a gimnázium természettudományos laborjában tölcserbe helyezett szűrő papíron átszűrtem (2liter), majd kiszáritottam. A szűrő papír, szűrés előtti légszáraz tömegét lemértem majd a két mért érték közti különbségéből következtettem a lebegte-

⁸ Centeri, 2001.

⁹ Fazekas, 2013.

tett hordalék mennyiségére. ¹⁰ A magasabb vízhozamú napokon a lebegtetett hordalék mennyisége is megnőtt.

Mérési Időpont:	2018. nov. 21	2018. nov. 22.	2018. nov. 23.	2018. nov. 24.	2018. nov. 26.	2018. nov. 27.
Vízhozam (l/s)	0,72	0,11	0,06	0,18	0,77	0,14
Időjárás:	gyenge eső	Gyenge szitálás	szitálás	gyenge eső	nagyon gyenge szitálás	gyenge szemerkélés
Lebeg-tetett hordalék nagysága:						

7. ábra: A Parásztai-Séd vízhozamadatai

Összegzés

A védekezésre többféle mód van. A tényezők valamelyikét csökkenteni kell, ebből a csapadék mennyiségén nem lehet változtatni, de a környezetet lehet alakítani. Lehetséges megoldások: sáncolás, teraszolás. A sáncolás a lejtő hullámosítása, amely elvezeti vagy feltartja a vizet így jóval kevesebb talajt sodor magával a lefolyó csapadék. A teraszolás egy olyan megoldás, amely csökkenti a lejtésszöveget, lépcsőszerű kialakításával a talajerózió jelentősen csökken. Gyümölcsösöknél illetve szőlővel művelt területeken ajánlott az alkalmazása. Ezen megoldások alkalmazása nélkül a völgyben a talajerózió mértéke változatlan lesz, vagy nő. Így a talaj elveszíti termőképességét.

Felhasznált irodalom:

- Magyar Tudományos Akadémia: Szélsőséges időjárási jelenségek Európában és hatásuk a nemzeti, valamint az uniós alkalmazkodási stratégiákra, Budapest, 2014
- Lakatos Mónika, Bihari Zita, Hoffmann Lilla, Izsák Beatrix, Kircsi Andrea, Szentimrey Tamás: *Éghajlat változás, megfigyelt változások, Magyarország (2018. február 20.)* www.met.hu (letöltés dátuma: 2018. november 30.)
- Bartholy Judit, Pongrácz Rita: regonális éghajlatváltozás-modelleredmények elemzése a Kárpát-medence térségére, 2012

¹⁰ EEA Hydro Course, 2016.

- Szatmári József: modellek a geoinformatikában, Debreceni Egyetem, Pécsi tudományegyetem, Szegedi tudományegyetem, 2013
- Stefanovits Pál, Filep György, Füleky Görgy: Talajtan, 1999
- Dr. Endrédi Lajos: A Tolnai-Sárköz és a Szekszárdi-dombság természeti értékei, Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar, Szekszárd, 2001
- Centeri Csaba: Az általános talajveszteség becslési egyenlet (USLE) K tényezőjének vizsgálata, Szent István Egyetem, Gödöllő, 2001
- Panos Panagos, Christiano Ballabio, Pasquela Borrelli, Katrin Meusburger, Andreas Klik, Svetla Rousseva, Melita Percec Tadic, Silas Michaelides, Michaela Hrabalíková, Preben Olsen, Juha Aalto, Mónika Lakatos, Anna Rymaszewicz, Alexandru Dumitrescu, Santiago Beguería, Christine Alawell: Rainfall erosivity in Europe, 2015
- EEA HydroCourse: Folyami hordalékmérési módszerek, szakértői tanulmány, Budapest, 2016

II. helyezés
VÁMOS CSENGE
(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő tanár: Murányi Beáta)
A boldogság kék madara – A szalakóta

„Hazánkban a szalakóta fokozottan védett madár, természetvédelmi értéke 500 000 Ft. Megtalálható a magyar Vörös Könyvben is az aktuálisan veszélyeztetett fajok között. Az MME által 1999-ben összeállított Vörös Lista szerint a magyarországi állománya alapján a veszélyeztetett fajok közé tartozik.”- írja az MME (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület).

Bizonyára sokan hallottunk már róla, vagy láttuk Máté Bence természetfotós felvételein ezt a színpompás magyar madarat, a szalakótát (*Coracias garrulus*). Számomra sokat jelent, hogy segíthettem, és segíthetem e faj a védelmét a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) önkénteseként azzal, hogy részt vehettem már több szalakótagyűrésen, odúellenőrzésen is. Így volt szerencsém testközelből megismerkedni a szokásaival, védelmével, nem csoda hát, hogy gyorsan a szívemhez nőttek mindannyian, a csupaszs fiókától a kifejlett madárig.

E madár a szalakótaalakúak rendjébe s a szalakótafélék családjába tartozik. Testhossza 30-32 cm, szárnyfesztávolsága a 70 cm-t is elérheti. Élénk színű tollazata van, röptében látszódnak kék szárnyfedői és fekete evezőtollai. A laikus embert meglepheti, hogy költ ilyen egzotikus színezetű madár a magyar pusztákon. Igaz, nem a városban él, de Egertől nem kell messze mennünk, hogy találkozzunk vele. -

Rovarokkal, gyíkokkal, siklókkal, csigákkal, esetleg kisebb rágcsálókkal, más madarak fiókáival táplálkozik. Az odúellenőrzések során gyakran találni különböző bogarak üres páncélját a fiókák mellett, de volt már rá példa, hogy a kis madár csőréből emésztés közben még kilógott a gyík farka, mikor a madarászok kiemelték az odúból. Előszeretettel ül ki egy-egy kimagasló pontra, ahonnan szemmel tudja tartani területét, s táplálékára le tud csapni, ezért „vartamadárnak” is nevezzük.

Az MME által kihelyezett egyik számozott mesterséges odú a Hevesi-síkon.

Nem szereti az elhagyatott legelőket, mert zsákmányállatai könnyen elbújnak, s a túllegeltetett rétek sem ideálisak számára, hiszen ott kevés táplálékot talál. Hazánkban főként fekete harkályok és zöld küllők által vájt odúban

vagy öreg fák odvaiban költ, de szívesen elfoglalja a kihelyezett mesterséges odúkat is. S mi e módszerrel segíthetjük elsősorban a védelmét. Nem épít fészket, általában 4-5, fehér színű tojásból áll fészekalja.

A tojó és a hím egymást váltva 18-19 napig kotlik a tojásokon, melyeket május végén, június elején raknak le. A mindkét szülő által etetett fiókák július vége felé repülnek ki, ám ekkor még néhány hétig a szülők gondoskodására kényszerülnek.

A szalakótákat mezőgazdasági területek, kaszálók, legelők, rétek közelében figyelhetjük meg. Napjainkban számottevő állománya a Hevesi-síkon, a Borsodi-mezőségen, a Kiskunságban, a Jászságban, Délkelet-Magyarországon és a Tápió-vidéken található meg, Egertől legközelebb kb. 10 km-re. Hazánkban áprilistól szeptemberig tartózkodnak, az év többi részét Afrikában töltik. Kisebb csoportokban vagy magányosan vonulnak.

„A Kárpát-medencében a faj természetes élőhelyei az erdőssztyeppek, az öreg ártéri ligetek, a fehérvár-csoportokkal tarkított homokpuszták, illetve az erdőfoltokban bővelkedő láprétek és kaszálók voltak. A modern gazdálkodási módszerek hatására ezen élőhelyek mérete és száma nagymértékben csökkent, így napjainkban leginkább a mozaikos gyepekkel, extenzív szántókkal, facsoportokkal, öreg magányos fákkal tarkított élőhelyen találja meg az életfeltételeit.” – írja a szalakótavédelmi program honlapja.

A délebbi országokban vonulás közben sajnos előszeretettel lövik ki őket díszes küllemük miatt, miközben hazánk és a környező országok madarászai azon dolgoznak, hogy minél több pár költessen.

Hazánkban rendszeresen fészkel, a hazai fészkelő állomány 1400-1600 párra tehető, ami a 2000-es évek óta növekvő tendenciát mutat a védelmi programok és a költőládák kihelyezésének köszönhetően. 1951 óta több mint 20 000 példányt gyűrűztek meg hazánkban, s a legtávolabbi megkerülés 5240 km távolságra történt. Magyar gyűrűs szalakótákat fogtak vissza többek közt már Bulgáriában, Dél-Olaszországban, Romániában, Szerbiában, Görögországban, Törökországban és Cipruson is.

„A szalakótát az IUCN (Természetvédelmi Világszövetség) vörös listás fajként a potenciálisan veszélyeztetett (near threatened) kategóriába sorolja. Így a szalakóta azoknak a fajoknak a csoportjába került, amelyeket jelenleg ugyan nem fenyeget a kihalás veszélye, de védelem nélkül előreláthatóan a veszélyeztetett fajok közé kerülhetnek.” – olvashatjuk szintén a védelmi program honlapján.

Hazánkban a gázolás és az áramütés okozta pusztulás, a fészkelőterületek és táplálkozóhelyek csökkenése foglalja magába a legfőbb veszélyeztető tényezőket. Emellett más országokban az illegális vadászat, a szélérőművekkel

történő ütközés, a közvetett mérgezés és a védelemhez szükséges ismeretek hiánya okozza az egyedek elhullását.

A szalakótavédelmi tevékenység magában foglalja a megfelelő táplálkozóterületre való, úgynevezett „D” típusú odúk kihelyezését, a potenciális költőhelyek felmérését, az általános szemléletformálást és a fajt érintő fenyegetettség felderítését a madarak vonulása és telelése alatt. Emellett nagyon fontos a gazdálkodók bevonása a gyakorlati természetvédelmi munkába (Szalakótás Gazda program) és a szalakótabarát gazdálkodási módszerek népszerűsítése az érintett, Natura 2000-es területeken.

Sajnos szükség van a középvezetékű vezetékek okozta (halálos) áramütések felmérésére is, hogy a sokkoló adatok felmutatásával is tudjanak tárgyalni a természetvédők és a madarászok az áramszolgáltatókkal a madárbarát tartóoszlopokról. Ez a probléma ugyanis nemcsak a szalakótákat fenyegeti, hanem minden madárfajt, amely a középvezetékű oszlopok közelében költ, vonul, tartózkodik.

100 éve még 3000 pár szalakóta költött Magyarországon, ám az 1980-as évek végére hazánk szalakótaállománya összeomlott, csupán néhány száz páros populáció maradt a Duna-Tisza közében. 1988-ban kezdődött a gyakorlati munka a szalakótavédelemben, amikor is a Szatymaz – Balástya – Kistelek települések között húzódó gyepes területekre elkezdtek kihelyezni a „D” típusú odúkat a madárbarátok dr. Molnár Gyula szakmai irányításával. Ezután az MME 34-es számú, Bükki Helyi Csoportja is elkezdte az odúk kihelyezését a területeiken, s ők is sikeresnek könyvelhették el munkájukat.

2008-ban az MME-t bízta meg a BirdLife International az „International Species Action Plan for the European Roller” című projekt kivitelezésével, ezzel hatalmas szakmai elismerést nyújtva a magyar madarászoknak. 19 ország részvételével, a Bükki Helyi Csoport koordinációjában valósította meg a programot Besenyőtelken az egyesület. Ebben az évben zárult le a globálisan veszélyeztetett szalakóta védelme hazánkban és Romániában.

2012-ben a faj védelme érdekében 75%-os támogatású LIFE pályázat készült, melyet az tett lehetővé, hogy az Európai Unió prioritás fajlistájára felkerült a szalakóta. Egy évvel később elkészült „A szalakóta védelme a Kárpát-medencében” című LIFE projekt, mely 2014-2020-ig tart. Feladatai közé tartoznak az odútelepítések, ellenőrzések, karbantartások, bemutató madárgyűrűzések, fiókagyűrűzések, illetve a szemléletformálás.

Szalakótafióka színesgyűrűvel

Na de mit tehetnek a vadászok, az erdészek, a vízügyi és mezőgazdasági hatóságok a szalakóták védelmében? Nagyon fontos, hogy a fészkelésre alkalmas fákat, facsoportokat meghagyják területeiken, s a táplálkozóhelyeket is megőrizték. Emellett hozzájárulhatnak a faj védelméhez az új facsoportok telepítésével, illetve főként az egykori ártereken lévő erdőgazdálkodók azzal, hogy fekete és fehér nyárral, illetve fehér és törékeny fűzzel végzik az erdőfelújítást. Ha a megmaradt réteket legelőként vagy kaszálóként használják tovább, és nem fásítják be, a szalakótáknak kiváló táplálékszerzési lehetőséget nyújtanak.

Igaz, a szalakóták nem a közvetlen lakókörnyezetemben élnek, ám ugyanolyan közel állnak a szívemhez, mint bármelyik, etetőre járó madárfaj. Védelmével pedig a természetvédelem – és önkéntesként én is – számos madár- és állatfaj, valamint élőhely megóvását segítheti. Esszemben saját fotóimmal mutattam be e gyönyörű madárral való élményeimet.

Felhasznált irodalom:

- Petrovics Zoltán és mts.: Odúlakó madaraink védelme (2013)
Haraszthy László: Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon (2014)
– kiadó: Pro Vértes Közalapítvány

Internetes hivatkozások:

- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (2019) Magyarország madarai: Szalakóta. <http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-corgar>
www.mme.hu/szalakota
Letöltés dátuma: 2019-03-10
www.rollerproject.eu/ - ismeretlen szerző
Letöltés dátuma: 2019-03-10

III. helyezés
LENDVAI LEVENTE
(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő tanár: Murányi Beáta)
Az Eger-patak halai

„Számomra nincs nyilvánvalóbb igazság annál, hogy az állatok ugyanúgy rendelkeznek a gondolkodás képességével és értelemmel, mint az emberek.”

David Hume

Az Eger-patak a legnagyobb vízfolyás Egerben és környékén. Az Északi-középhegységben található Heves-Borsodi-dombságbeli Vajda-forrásból ered, majd Egert érintve Poroszló és Négyes közt torkollik a Tiszába. A patak 68 km hosszú, vízgyűjtő területe pedig 892 km², amibe öt város tartozik bele (Bélapátfalva Eger, Mezőkövesd, Füzesabony, Mezőkeresztes). Kutatásaink szerint a patak a miocén korban keletkezett, amikor a Bükk-hegység 300-400 méterrel megemelkedett, így völgyekkel tagolt hegységgé alakult, valamint elkezdődött a karsztosodása, vízhálózatának kialakulása.

A Eger-patakot sok kisebb patak táplálja, főbb mellékvizei: a Bekölcei-patak, a Villó-patak, a Gilitka-patak, a Tárkányi-patak és a Mónos-patak. Mivel a patak folyása sok várost érint, élővilága nagyrészt kipusztult. Már az 1970-es évektől sok szemétkerakót létesítettek a patak mentén, mivel akkoriban nem vették figyelembe a környezet megóvását, a szemétkerakók rendkívül környezetszennyező módon működtek. Ezt a problémát a későbbiekben felismerték, így mára már jobban odafigyelünk patakunk tisztaságára. Például minden évben megannyi önkéntes vállalkozik az Eger-patak takarítására. A patak vízminőségének állapota megfelelő. Az intézkedéseinknek hála az élővilág kezd visszatérni a patak környékére, valamint magába a patakba is.

Azért vállaszottam ezt a témát, mivel a kedvenc állataim a halak, később pedig halbiológus akarok lenni. Így gondoltam, ha már egri vagyok, írok az itteni halakról.

A patak élővilágának egy részét a halak teszik ki. Egy 2012-es tanulmány szerint 33 halfaj él a patakban, amelyből 9 védett. Az Eger-patak legjellemzőbb halfajai a fejes domolykó, a jászkeszeg (felsőbb szakaszaiban) és a pisztráng.

Az egyik ilyen védett hal a kövi csík (*Barbatula barbatula*), a ponyalkatúak rendjébe és a Nemacheiliák osztályába tartozik. A pisztráng és a pénzes pér a tőle sokkal nagyobb ragadozók tápláléka, ezért az ilyen vizekben gazdaságilag is jelentős szerepet játszik. A magyarországi patakokban is gyakori, de mivel igazi pisztrángos víz alig található nálunk, ezért kevésbé jelentős.

Védettsége az állomány megóvását szolgálja. A német sporthorgász szövetség és az osztrák testvérszervezet kuratóriuma 1894-ben-ben választotta az év halává, hogy ezzel is a fajra irányítsák a természetvédők figyelmét. Európa legnagyobb részén őshonos. Leginkább tiszta vizű patakok és folyók lakója. Különösen kedveli a keményköves aljzatot. A nappalt a kövek alatt, fedett mélyedésekben, vízínövényekben tölti, főleg éjszaka mozog. Hazánkban is őshonos, sőt vizeinkben még gyakori is. Általánosan elterjedt és gyakori faj a középhegységi és dombvidéki patakokban. Hátúszójában az elágazó sugarak száma 7, a fark alatti úszójában 5. Farokúszójának széle közel egyenes. Teste első pillantásra pikkelytelennek tűnik, mert elszórtan elhelyezkedő apró és vékony pikkelyei alig észrevehetők. Oldalvonalán ellenben végig jól láthatóak, majdnem egyenes lefutásúak. Teste erősen megnyúlt, hengeres. Feje oldalról lapított, az orr irányába elkeskenyedik. Szája alsó állású, a felső ajkán négy, a szájszöglet felett két bajuszszál található. A szeme alatt egy-egy tompa hegyű tüske van bőrrel fedve. Háta szürkésbarna, oldala sötét sárga, szürke márványozottsággal. A hasa világosabb szürke.

Kistermetű hal, testhossza legfeljebb 10-16 centiméter. Az 1. évben 3-5, a 2. évben 5-7, a 3. évben 8-10 cm hosszúságúra nő. A kifejlett példány legfeljebb 16 cm-es. A felnőtt állat súlya mindössze 4-5 g, ezért emberi hasznosítása nem gazdaságos. Áprilisban, májusban ívik, az ivarérettségét már 1-2 éves korára eléri. Az ikráit homokra, kavicsokra rakja. A nőstény elhúzódva, több részletben 3-4 ezer ikrát rak le az 1mm átmérőjű ikraszemekből, melyeket a hím őriz. Az ívás időszakában a hím hal hasúszójának belső részén érdes felületű „nászkiütések” jönnek létre. Mint a vágó és a kőfűró csiké, feje és teste lapított, a szem hátrafelé áll, valamint felmereszthető a csonttüskéjük. Vegyes táplálékot eszik, egyaránt fogyaszt apró fenéklakó állatokat, vízi férgeket, rovarokat, valamint azok lárváit, halikrát, különböző növényi részeket és szerves törmeléket. Mivel nagyobb halak tápláléka, gazdasági szerepe van. A magyarországi patakok nem igazi pisztrángos vizek, a csúcsragadozó többnyire hiányzik belőlük, így a kövi csík haltáplálékként nem jelentős. Néhány (kevésbé igényes) pontyfélével, például paduccal, domolykóval jól megfér. Európában a ritka és veszélyeztetett fajok közé sorolják. Magyarországon védett, eszmei értéke 2000Ft.

A fenékjáró küllő (*Gobio gobio*) is patakunk védett halfajai közé tartozik. A fenékjáró küllőt a sugarasúszójú halak osztályába és a pontyalkatúak rendjébe sorolhatjuk. Nevét a vízfeneken elhelyezkedő küllőcsapat tagjairól kapta, kik fejüket egymás felé fordítva kerékküllőkre emlékeztető alakzatot adnak ki. Folyóvízi életmódhoz alkalmazkodóan a test megnyúlt, oldalról és a hasi részen enyhén lapított, hengeres, a többi küllőfajénál kissé vaskosabb. A hát

viszonylag magas, a fej mögött enyhén, majd később hirtelen emelkedik, a hátúszó után ismét meredeken lejt. A fej zömök, rövid és magas. Feje kúpos, orra hosszú és lekerekített, szeme viszonylag kicsi. Szája alsó állású, vastag húsos alak veszi körül, minek széleiben 1-1 rövidebb bajuszszál található. Hátúszóját többnyire 7, farkalatti úszóját 6 elágazó sugár merevíti. Úszói közül a hát- és a farokúszó erősen pettyezett és mélyen kivágott. Faroknyele magas, azaz a legkisebb magassága is nagyobb, mint az anális úszó alapja mögött mért vastagsága. Végbélnyílása egyenlő távolságra van a hasúszó tövétől és a farkalatti úszó kezdetétől, vagy az utóbbihoz esik közelebb. Oldalán, egy vonalban sötét árnyalatú foltok sorakoznak, ezeknek száma 6-14 lehet. Pikkelyeinek száma az oldalvonalon 40-45. A tarkóról és a mellről elég gyakran hiányoznak a pikkelyek. Testének alapszíne szürkés sárga, a hát sötét, barnásszürke, a hasi oldala fehér. Oldalán fekete foltok található egy sorban, számuk 6-14 között változik. Az úszók áttetszőek, a hát és a farokúszó sugarai feketén pettyezettek. A cycloid pikkelyei nagyok, puhák. Nagyobb példányainak hossza 10-15, maximum 20 cm és 15-25g tömegűek. A legnagyobb példány 22 cm 226 g-os volt 8 éves korában. Igazi élőhelyét a hegy- és dombvidéki patakok, valamint a kis folyók domolykózónája jelenti. A nagyobb folyókban bárhol előfordulhat, és állóvizekben is megél. Kisebb csapatokban keresi táplálékát. Élete első szakaszában kerekeshérgelkkel, apró plankton rákokkal táplálkozik. A kifejlett példányok táplálékát férgek, rákok, puhatestűek, rovarlárvák, fonalas algák és az élőhelyén előforduló más halfajok ikrái teszik ki. Ivarérettségét viszonylag korán, 2-3 éves korban éri el. Ívási időszaka áprilistól-júniusig terjed, ilyenkor az ivarérett egyedek színezete élénkebb lesz. Csapatosan ívik 20-30 cm vízmélységű, köves, kavicsos, vagy vízi növényzettel benőtt területeken, ahol a víz hőmérséklete eléri a 17 °C fokot. Ikráit éjszaka rakja rá a kövekre és a vízinnövényekre. Az ikraszemek átmérője mintegy 1,5 mm, számuk a fejlett nőstényeknél 2-4 ezer körül alakul. A hímek fején ívási időszakban szintén „násziütések” jelennek meg. Az ikrák 7-30 napon belül kelnek ki. Az Eger-pataokban gyakori, de nehezen megfigyelhető. Magyarországon védett faj. Eszmei értéke 2000Ft.

A vágó csík (*Cobitis taenia*) a sugárúszójú halak osztályába és a pontyalkatúak osztályába, (csíkfélék családjába) tartozik. Főleg a törpecsíkkal téveszthető össze, amely testalkat, úszók és bajuszszálak tekintetében nagyon hasonló lehet. Eltér viszont abban, hogy a hátán és az oldalának alsó részén húzódó nagyobb foltokból álló két sor között legfeljebb egyetlen sáv figyelhető meg, amelyet az előbbieknél sokkal kisebb pettyek alkotnak. Euráziában megtalálhatjuk az Atlanti-óceán partvidékétől egészen az Amúr-folyó vízrendszeréig, Kamcsatkáig és Japánig. Teste megnyúlt, oldalról

szalagszerűen összenyomott. Feje kicsi és oldalról lapított, orra hosszú és domború, a hegye tompán lekerekített. Szeme valamivel nagyobb, mint a többi csíké, alatta egy hátra irányuló és fölmereszthető csonttüske található. Alsó állású száját húsos ajkak határolják. Rövid bajuszszálai közül 4 a felső állkapcsón, 2 a száj szögletében helyezkedik el. Hátúszójában 6-7, fark alatti úszójában 5-6 elágazó sugár van. Farokúszójának vége megközelítőleg egyenes. Sem pikkelyei, sem az oldalvonala nem látható. Hátát nagyobb sötét foltok, oldalát hosszanti sávok mintázzák. Felül egy apró pettyekből, alább egy nagyobb foltokból, ez alatt ismét apró pettyekből, végül legalul ismét egy nagy foltokból álló sor húzódik, ami a test vége felé felbomlik. A szeme alatti bőrredőben található az a kinyújtható villás tüske, melynek nevét köszönheti. A hal alapszíne egész világos drapp, egyedül a hasa sárgásfehér. Hátán sötétbarna foltokból álló csík húzódik. Kis növésű faj, a legnagyobb példányok mérete 10-15 cm. Apró, fenéklakó gerinctelen szervezetekkel (puhatestűekkel, rovarlárvákkal és más fenéklakó élőlényekkel) táplálkozik, de szerves törmelékét is fogyaszt. Alkonyatkor indul táplálékot keresni, a nap többi részben homokba ássa magát, vagy kövek alá rejtőzik. A korábban *Cobitis taenia* néven számon tartott halról, amelyet Európa nyugati partjaitól egészen a Japán-szigetekig ismertek, kiderült, hogy nem alkot egységes csoportot, több faj alkotja. A *Cobitis elongatoides* valószínűleg csak a Duna vízrendszerében él. Már kétévesen ivaréretté válik. Íváskor a ritkás növényzetű nyugodt vizeket keresi fel. A nőstények 500-1500 db. 1,5 mm átmérőjű ikraszemet raknak le, amelyek megtermékenyítésében 2-3 hím vesz részt. Szaporodásuk áprilistól júniusig tart. Ragadós ikráit a sekély vízben kövekre vagy növényekre rakja. Magyarországon védett. Eszmei értéke 2000Ft.

Egy másik nagyon érdekes hal, a selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetser*) is patakunk lakója, mely rendszertanilag igencsak eltér az előzőleg megemlített halaktól. A sugarasúszójú halak osztályába és a sügéralakúak rendjébe, sügérfélék családjába tartozó faj. A Dunában és vízgyűjtő területén őshonos. Magyarországon már több folyószakaszon kipusztult. Többnyire a kisebb-nagyobb folyóvizek homokos, kavicsos aljzatán, főleg a folyók mélyebb rétegeiben él. Éjjel viszont kimerészkedik a sekélyebb partszakaszokra is. A hal teste megnyúlt, kicsi, mérsékelten magas, oldalról lapított. A fej alsó felén hosszú, sekély nyálkagödröcskék vannak. Feje és orra hosszú, a szeme nagy. Kis méretű a szája, csúcsba nyíló orra hosszú és megnyúlt. Hátúszója igen hosszú és elég magas. Elülső részében 17-19 keményebb tüske, hátulsó részében 12-14 lágy úszósugár található. Fark alatti úszója rövid, benne csupán 6-7 elágazó sugár van, a farokúszó enyhén bemetszett. Hasúszói a mellúszók alatt foglalnak helyet, de kevéssel hátrébb kezdődnek. Kopoltyúfedői hosszú

tüskével rendelkeznek. Az elő-kopolyúfedőkön több rövid tüske található, a mellúszó felett is erős tüske ül. Oldalvonala a hát közelében fut, majdnem párhuzamosan annak ívével. Mindkét oldalán 3-3 szaggatott, feltűnő és vízszintes irányú csík látható. Hátúszóján 3 sorban fekete mintázat látható. Pikkelyei aprók, de erősen ülnek, számuk az oldalvonalon 50-63. Alapszíne zöldessárga, hátán és oldalán 3-4 sötétbarna, helyenként megszakadó, keskeny hosszanti csík húzódik. Kistermetű hal, a nagyobb példányok testhossza 15-20 cm. Háta olajzöld, oldalai ezüstössárgák, hasa fehér. Az első évben 6-7, a másodikban 9-10, a harmadikban 11-13, a negyedikben 15-17, az ötödikben 17-19cm testhosszúságú. A 20-25cm-es egyedek mára a ritkaságok közé tartoznak(legfeljebb 15 évig él).

A selymes durbincs ritka fenékhalk. A közepes méretű és a nagyobb folyók áramláskedvelő halaként is ismert. Valójában azonban nem annyira az áramlás erőssége, mint inkább annak állandósága és a víztömeg nagysága a fontos számára, és ezt igényli. Oxigénes állóvizekben ritkán fordul elő. Tápláléka bentonikus szervezetek, apróbb fenéklakó állatok: férgek, alsórendű rákok, rovarlárvák, férgek, halivadékok, csigák és a víz által sodort szerves törmelék. Ivarérettségét hároméves korában éri el, ilyenkor átlagos testtömege 7-8 dkg. Áprilistól májusig tartó ívási időszakában feljebb úszik a folyókon vagy mellékfolyókon, és nagy valószínűséggel párosan ívik. 4000-8000 ikráját homokos, sóderes, kavicsos részre rakja le. Az 1-1,5mm-es ikrája ragadós, így könnyen tapad az aljzathoz. Húsa ízletes, száraz, kissé szálkás. Ennek ellenére gazdasági, horgászati jelentősége soha nem volt, valamint piacra sem került. Állítólag a sporthorgászok előszeretettel használják csaléteknek, ami azért érdekes, mert Magyarországon védett, valamint eszmei értéke 10.000Ft.

A végső, bemutatásra kerülő halfaj a balon, avagy a széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*). A sugárúszójú halak osztályába, a sügéralakúak rendjébe, a sügérfélék családjába tartozik. A fajt 1974-ben jegyezték fel a Duna akkoriban még csehszlovák szakaszáról. Hazánkban 1981-ben Botta István és munkatársai találták meg a Dunában, majd hamarosan a Tisza tiszafüredi szakaszáról is előkerültek. Az Eger-patak torkolatából pedig 1983 szeptemberében sikerült fogniuk 7 példányt. Korábban a Duna-vízrendszer bennszülött fajának tartották, de kiderült, hogy a Fekete- és a Kaszpi-tenger medencéjének más folyóiban is előfordul. A szóban forgó fajt külsőre leginkább magasabb háta, valamint színezete különbözteti meg legközelebbi rokonától, a vágó durbincstől. A tudományos nevét a lengyel származású kanadai Eugene K. Balon ichthyológusról kapta. Emiatt nevezik magyarul balon durbincsnak. A teste magas és zömök, valamint oldalról lapított. Feje és szeme nagy, enyhén lekerekített orra aránylag hosszú. Kicsi szája csúcsba nyílik, szájszöglete nem

ér el a szeme alá. Háta a fej mögött meredeken emelkedik a hátúszó kezdetéig, majd onnan fokozatosan ereszkedik a faroknyélig. A hátán lévő meredek emelkedés egy jellegzetes púppal kezdődik, amely az idősebb példányokon különösen szembetűnő. Halvány olajbarna színe van, rajta igen sok apró, sötétbarna folt található, melyek szabálytalan alakú harántsávba rendeződnek. Hátúszójának első részében 14-16 tüske, hátulsó felében 11-13 elágazó sugár található. Oldalvonala teljes és 35-40 pikkelyt lehet számolni.

Táplálékát planktonszervezetek, férgek, apró rákok, rovarlárvák és puhatestűek teszik ki. Áramlásokkedvelő volta ellenére olykor holtágakból és állóvízű csatornákból is előkerül. Ezt az magyarázza, hogy amikor a víz erőteljesen áramlik ezekre a helyekre, azzal együtt a széles durbincs is bekerül, vissza azonban már nem tud jutni. Megfigyelhető azonban, hogy az ilyen helyekre került példányok milyen nagy számban gyűlnek össze a visszajutásukat akadályozó zsilipkapuknál, ezzel is jelezve, ha tehetnék, visszatérnének az áramló vízbe. Normál élőhelyei a folyók viszonylag gyors áramlású, oxigénben gazdagabb részei, hol kövek között él. A köveket búvóhelyként használja, és csak szürkületkor hagyja el, nappal általában inaktív. Az eddig vizsgáltak szerint a széles durbincs rokonaival ellentétben nem társas faj, nem alkot rajokat és feltételezhető róla a territóriumtartás is. Szaporodása kevésbé ismert, de a vágó durbincshoz és a selymes durbincshoz hasonlítják, és reofil életmódja miatt íváskor a kavicsos-sóderes mederfenékre rakja le ikráit. Kis területe, valamint környezeti igényei miatt kifejezetten a fenyegetett fajok körébe tartozik, természetvédelmi szempontból veszélyeztetett. Gazdasági szempontból nincs jelentősége, mivel mérete és állománysűrűsége nagyon alacsony. Magyarországon védett. Eszmei értéke 2000Ft.

Régebben én is azt gondoltam, hogy az Eger-patak nagyon szennyezett. Most viszont, hogy belemélyedtem a témába, rájöttem, hogy ez nem így van. Ráadásul nemrégiben (november elején) az iskolámban egy szakkör keretében a (Természettudományi Tehetséggondozó Műhellyel) megvizsgáltuk az Eger-patak tisztaságát. Mindezt egy ECOLAB nevezetű mobil környezetvizsgáló kofferrel tettük. A vizsgálatunk eredményei alátámasztják, patakunk mérsékelt tisztaságát. A víz pH-ja 8-as, azaz enyhén lúgos, a foszfáttartalom 0,2-es, az ammónium tartalom 0,05-ös és a nitrítartalom 0,02-es volt. A víz keménysége 4-es volt, tehát kemény. Algákon kívül más növényt nem találtunk, de sikerült bolharákot, szúnyoglárvát és kérészlárvát fognunk. Igaz, a patak még mindig szennyezett, főleg a mellékvizek miatt, de mára korántsem olyan rossz a helyzet, mint az 1970-es években. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint a tisztavíz-igényű halak jelenléte a patak vizében, vizsgálati eredményeink, valamint a patak menti élővilág visszaszivárgása. Évről évre egyre bővül a

patak faunája, pl. a hódok megjelenése és az egyre több vidra is ezt igazolja.

Mindannyiunk közös érdeke, hogy fenntartsuk patakunk tisztaságát, hisz mind szeretnénk egy szép tiszta városban élni. A patakunk megóvása csakis a mi feladatunk, és mi vagyunk a felelősek érte!

Források

Könyvek

Endes Mihály-Harka Ákos: A Heves-Borsodi-síkság Gerincesfaunája. Heves Megyei Múzeumi Szervezet (1987)

Frank Hecker: Édesvízi halak. Saxum Kiadó (2014)

Pintér Károly: Magyarország halai. Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó Kft. (2015)

Pénzes Bethlen: Halaink. Kézikönyv horgászoknak és természetjáróknak. Osiris (2004)

Az Eger-patak állatvilága. Kaptárkő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület (2009)

Online források:

<http://www.horgasz.hu/page/50/art/1765/html/eger-patak.html>

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Eger-patak_\(Heves_megye\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Eger-patak_(Heves_megye))

<https://mindenamieger.blogspot.com/2017/10/eger-patak-nevenek-eredete-elnevezesei.html>

<http://old.egriugyek.hu/eger-ugye/732-tisztan-szeretjuek-az-eger-patakot.html>

https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6vi_cs%C3%ADk

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/magyarorszag-halfaunaja/ch05s52.html>

http://www.terra.hu/halak/html/barbatula_barbatula.html

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Fen%C3%A9k%C3%A1r%C3%B3k%C3%BCII%C5%91>

<http://www.horgasz.hu/page/20/cikkid/378/html/fenekjaro-kullo.html>

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/magyarorszag-halfaunaja/ch05s37.html>

http://www.terra.hu/halak/html/gobio_gobio.html

http://zsennyehorgaszto.hu/viewpage.php?page_id=97

https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1g%C3%B3_cs%C3%ADk

http://www.terra.hu/halak/html/cobitis_elongatoides.html

<http://regithink.transindex.ro/?p=8461>

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/magyarország-halfaunaja/ch05s50.html>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Selymes_durbincs

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/magyarország-halfaunaja/ch05s77.html>

<http://www.horgasz.hu/page/20/cikkid/271/html/selymes-durbincs.html>

<https://www.tiszatoelovilaga.hu/selymes-durbincs/>

<http://enfo.agt.bme.hu/drupal/node/8005>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%A9les_durbincs

http://www.terra.hu/halak/html/gymnocephalus_baloni.html

<http://enfo.agt.bme.hu/drupal/node/8009>

<http://www.horgasz.hu/page/20/cikkid/1271/html/szeles-durbincs.html>

Egyéb: Az Eger-patak melletti oktatótábla

Különdíj
BERECZ ANTÓNIA

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma,
felkészítő tanár: Pál Ilona)

Itt az erdő, hol az erdő, avagy az erdők védelmének fontossága

Dolgozatom célja

A dolgozat megírásával szerettem volna bővebb szakmai ismeretanyagra szert tenni az erdőket fenyegető veszélyekről, illetve az erdők védelmét biztosító lehetőségekről, valamint kíváncsi voltam arra is, hogy diáktársaim mennyi információval rendelkeznek ebben a témában.

Bevezetés

Napjainkban a természetvédelem rendkívül nagy figyelmet fordít az erdőkre, valamint az erdőgazdálkodásra annak érdekében, hogy megmaradjon az erdei életközösségek faji és genetikai diverzitása egyaránt.

A problémát azonban az jelenti, hogy a gondok megoldását nem bízhatjuk rá egy-egy intézményre vagy társaságra, hiszen ez mindannyiunk közös érdeke, és a kívánt cél elérésének érdekében ehhez a társadalomnak is hozzá kell járulnia.

Az erdők jelentősége mindennapi életünkben

Sokszor nem is vesszük észre, hogy milyen nagy szerepet játszik az erdők létezése életünkben. Azonban létezésünk szinte elképzelhetetlen nélkülük.

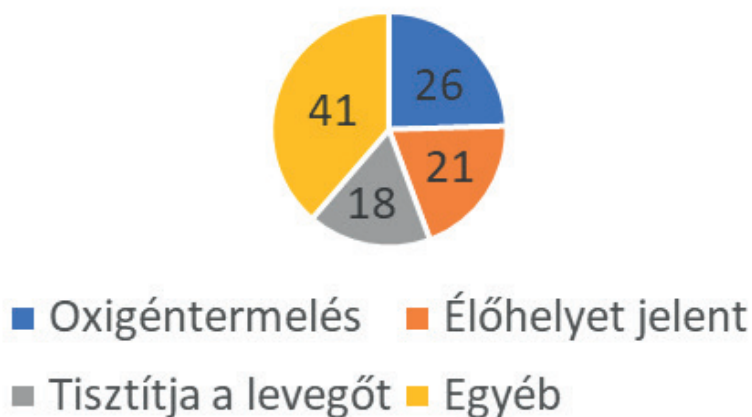
Először is meg kell említenünk, hogy az erdőben élő növények a testüket építő szerves anyagaikat fotoszintézissel állítják elő, melynek során számunkra is nélkülözhetetlen oxigént termelnek. De még ennél is fontosabb, hogy eközben szén-dioxidot fogyasztanak, ami pedig némileg ellensúlyozza az üvegházhatás káros hatásait, tehát a globális felmelegedést is fékezi.

Az emberi társadalmakban az egyik legősibb és leggyakrabban használt nyersanyagot a fa jelenti, melynek számtalan területen vesszük hasznát. Többek között a fa a legrégebben használt és a természet számára az egyik legkevesbé ártalmas tüzelőanyag. Kutatásom során kiderült, hogy a megkérdezettek 55,8 %-a fával, vagy fából készült tüzelőanyaggal fűti lakását.

Az erdőkben rengeteg olyan növényvel, illetve állattal is találkozhatunk, amelyek táplálékforrásként szolgálnak. Egyes erdei növények leveléből, terméséből teát, lekvárt készítenek, vagy éppen a gyógyszergyártás során hasznosítják őket. Az erdei állatok is jócskán hozzájárulnak az emberiség jólétéhez. Többek között felhasználjuk az állatoktól származó tojást és húst táplálékként.

Nem mehetünk el amellett sem, hogy az erdők emberek millióinak biztosítanak munkalehetőséget. Az erdőgazdálkodás feladatainak elvégzéséhez rengeteg szakemberre van szükség, mint például az erdészmérnökök, erdészek, vadőrök vagy a természetvédelmi egyesületek dolgozói.

Kérdőívemben megkérdeztem a kitöltőket, szerintük milyen szerepet játszanak az erdők mindennapi életünkben. A következő eredmény született:

Az erdőket veszélyeztető tényezők

Bár erdeinket számtalan különféle veszély fenyegeti, mégsem fordítunk kellő figyelmet megvédésükre. Fenyegetést jelentenek többek között a klímaváltozás, a természeti katasztrófák vagy a felelőtlen emberi tevékenységek.

Hatalmas veszélyt jelent a klímaváltozás, hiszen az erdők ökoszisztémája rendkívül sebezhető. Törékenységük abból adódik, hogy az erdőkben élő fajok képtelenek rövid idő alatt „elköltözni”, így tehát nem tudnak elmenekülni a kedvezőtlené vált körülmények elől, mint például a felmelegedés.

Ezen kívül hozzájárulnak az erdők pusztulásához a szélsőséges időjárási viszonyok, valamint a különböző természeti katasztrófák. A hosszas esőzések például alámoshatják a fák gyökereit, ami a fák kidőléséhez vezethet. Ez leginkább azokra a fákra jelent veszélyt, melyeknek gyökérzete nem hatol mélyre, mint például a fenyőféléké, amelyek ráadásul fajtától függően viszonylag nagy magasságot is képesek elérni.

A legnagyobb veszélyt azonban talán az emberiség jelenti, hiszen képesek vagyunk minden említett tényezőt előidézni felelőtlen életvitelünkkel. A klímaváltozáshoz nagyban hozzájárulunk a nagy mennyiségű szén-dioxidtermeléssel, a földcsuszamlást pedig számos tevékenységünkkel kiválthatjuk, mint például az erdőirtás, robbantás vagy a különböző munkagépek használata az eleve instabil lejtőkön.

Kérdőívemben megkérdeztem a kitöltőket, mit gondolnak, ők mivel járulnak hozzá az erdőterületek csökkenéséhez. A legtöbben azt írták, hogy semmi sem segítik elő ezt a folyamatot, tehát a sejtésem részben igaz volt. Észre sem vesszük, hogy mennyi mindennel járulunk hozzá az erdők irtásához.

A természetes élőhelyek zsugorodásának következményei

Azáltal, hogy nem óvjuk kellően erdeinket, rengeteg területen veszítjük el a természetes élőhelyeket, melynek következményeit már most is érzékelhetjük, és csak találgatni tudjuk, hogy mit jelent ez a jövőre nézve.

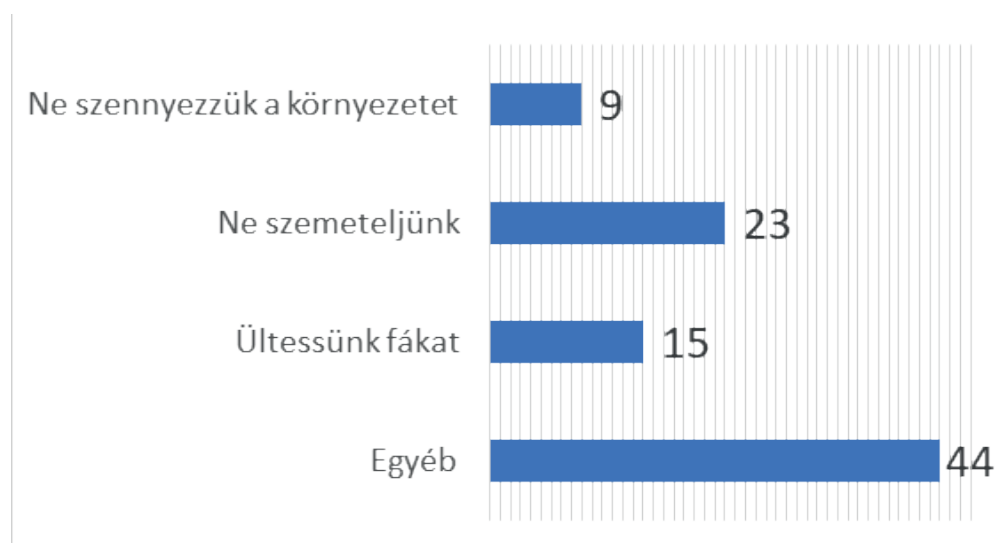
A természetes élőhelyek pusztulása idővel számos faj kihalásához vezethet. Ezt talán leginkább a mocsaras, lápos területek esetében figyelhetjük meg, mivel időről időre hatalmas területű lápvidékeket csapolnak le, hogy új építkezési területekhez jussanak. A lecsapolt térségek hamar kimerülnek és helyükön csak némi szikkadt aljnövényzet marad, ahol pedig kevés más növény- és még kevesebb állatpopuláció találja meg a számára megfelelő életkörülményeket. Meglehet, hogy egy adott erdőterület csak néhány faj számára biztosít konkrétan elengedhetetlen lakókörnyezetet, hosszútávon azonban a terület pusztulása a közelében élő összes faj életére kihatással lesz, hiszen eltűnnek a más élőlények számára táplálékként szolgáló fajok is.

Az élőhelyek zsugorodása, még ha nem is okozza közvetlenül minden ott élő faj kihalását, elszigeteli egymástól a populációkat. Ennek következtében beltenyészetek alakulnak ki, ami pedig gyengíti a populációt, genetikai leromláshoz, illetve idővel pusztuláshoz vezet.

A természet faji diverzitásának csökkenése pedig az emberiségre is komoly hatással van. Mivel életünk minden területét befolyásolja az erdei élőhelyek mennyisége, melynek változása mindennapi szokásainkat is módosítja. Mi zajlik az erdők védelméért és mi mit tehetünk érte?

Erdeink pusztulása már most is helyrehozhatatlan károkat okozott, de talán még nincs késő. Számos társaság, szervezet és egyesület foglalkozik a problémák elhárításával és az erdőterületek megvédésével, de nem szabad, hogy ez kizárólag az ő felelőségük legyen. Ebből a társadalomnak is ki kell vennie a részét és változtatni ott, ahol még lehet.

Felmerül tehát a kérdés, hogy társadalmunk tagjai milyen módon járulhatnak hozzá eme szervezetek munkájához és az erdők védelméhez. Nem kell nagy dolgokra gondolni, csak olyan „apróságokra”, mint, hogy lehetőség szerint igyekezzünk minél kevesebb papírt használni, illetve pazarolni, autók helyett váltsunk biciklire, vagy használjunk tömegközlekedést, mivel ezzel is csökkentjük a klímaváltozást okozó gázok kibocsájtásának mennyiségét. Háztartásunkban is törekedjünk a minél kevesebb energiahasználatra, spóroljunk, ahol lehet, gyűjtsünk szelektíven, és ezzel segítsük az újrahasznosítást, és ami talán még fontosabb, próbáljuk meg a környezetünkkel is beláttatni, hogy mindenkire szükség van.

Kérdőívemben feltettem a következő kérdést: Mit tehetünk az erdők védelmének érdekében? Volt néhány válasz, amit sokan írtak, de a többségnek, meglepően egyedi meglátásai voltak.

Összegzés

Összegezve: én úgy gondolom, hogy társadalmunk nem fordít kellő figyelmet az erdőben megtalálható természetes élőhelyek megóvására annak ellenére, hogy feltétlenül szükségünk van rájuk. Véleményem szerint a problémát a közoktatás segítségével lehetne orvosolni, azaz, ha a gyermekeket már óvodás korukban környezettudatos és természetbarát látásmódra nevelnénk és megtanítanánk nekik azt, hogy miért fontos az erdők védelme, akkor talán később is komolyabban vennék a problémát, és jobban odafigyelnének arra, hogy ne

károsítsuk tovább ezeket az élőhelyeket. Tudatosítani kell magunkban és embertársainkban, hogy az erdők sorsának alakításával valójában saját sorsunkat formáljuk.

Dolgozatom lényegét az alábbi idézet is összefoglalja:

„Ha a fák wifi jeleket sugároznának, annyi fát ültetnénk, hogy megmenthetnénk a bolygót. Kár, hogy csak az oxigént állítják elő, amit belélegzünk.”

Forrásaim:

Európai Unió, 1995–2019: A természetes élőhelyek pusztulása, http://ec.europa.eu/environment/archives/youth/nature/nature_damage_hu.html 2018.11.23

A fák honlapja: A fák jótékony hatása környezetünkre, <http://users.atw.hu/fakhonlapja/varosifak.html> 2018.11.24

Fabók Bálint: PUSZTÍTJA ERDEINKET A KLÍMAVÁLTOZÁS, <http://fna.hu/hir/pusztuloerdok> 2018.11.23

Fertő-Hanság Nemzeti Park: TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK – VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, <https://www.ferto-hansag.hu/hu/termeszetvedelem/termeszeti-ertekeink/veszelyezetteto-tenyezok.html> 2018.12.04

Fúts okosan! :Fa, <http://www.futsokosankampany.hu/fa> 2018.11.23

Ismeretlen szerző: Savaseső, <http://www2.sci.u-szeged.hu/eghajlattan/fofia06.pdf> 2018.11.29

Kovács Ádám: 17 ok, amiért tisztelnünk kell az erdőket, <https://sokszinuvidek.24.hu/életmod/2016/05/10/17-ok-amiert-tisztelnunk-kell-az-erdoket/> 2018.12.04

Mednyánszky Miklós: A fa mint építőanyag - Részletes ismertető, https://hobbiasztalos.blog.hu/2016/08/31/a_fa_mint_epitoanyag_reszletes_ismerteto 2018.11.23

NYÚLTAMPontCOM: A fák és a wifi, <http://nyultam.com/nagy-okossagok/a-fak-es-a-wifi/> 2018.12.14

Radó Dezső: A fák környezeti haszna, <https://www.levego.hu/sites/default/files/kiadvany/fak.htm> 2018.12.04

SULINET: A megsebzett bolygó, <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/biologia/biologia-7-evfolyam/a-megsebzett-bolygo/a-levegoszennyez-es-kovetkezmenyei-savas-esok> 2018.12.04

Wikipédia: Földcsuszamlás, <https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%B6ldcsuszaml%C3%A1s> 2018.11.30

WWF Global: Klímaváltozás és erdő, <http://wwf.hu/klimavaltozas-es-erdo> 2018.11.23

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS SZEKCIÓ

I. helyezés

HOFFMANN BALÁZS

(Egri Dobó István Gimnázium,

felkészítő tanár: Nézőné Kormos Andrea)

Poliéderek Rupert-tulajdonsága, avagy átfér-e egy test önmagán?

Bevezetés

Több mint 300 évvel ezelőtt Rupert herceg egy fogadás keretén belül – John Wallis matematikus segítségével – belátta, hogy tudunk elég nagy alagutat vágni két egybevágó kocka közül az egyikén úgy, hogy a másik kocka átférjen ezen az alagúton [Wallis, 1685]. Körülbelül száz évvel később Pieter Nieuwland bebizonyította, hogy a kockán a fent említett módon az eredetinel nagyobb kocka is átfér, maximum az eredeti $\frac{3\sqrt{2}}{4}$ -szeres nagyítása. 1950-ben Schrek részletes áttekintést publikált Rupert problémájáról és Nieuwland bizonyításáról [Schrek, 1950]. Rupert herceg fogadásából egy egész problémakör bontakozott ki, amelynek legfrissebb állásáról számolunk be, majd saját új eredményeinket ismertetjük.

Először [Jerrard, 2017] alapján precízen megfogalmazzuk a problémát és a hozzá tartozó fogalmakat.

Definíció: Alagútnak a test és egy henger metszetét tekintjük, amely végig az adott test belsejében halad és nem érinti annak felszínét.

Definíció: Ha adott egy test és abban létezik olyan alagút, amelyen az adott testtel egybevágó test átfér, akkor ezt a testet Rupert-tulajdonságúnak nevezzük.

Definíció: Tegyük fel, hogy a test Rupert-tulajdonságú. Az ezzel egybevágó test legnagyobb olyan nagyításának arányszámát, amelyhez még létezik alagút az eredeti nagyságú testben, Nieuwland-számnak nevezzük.

A fentiek miatt a kocka Nieuwland-száma $\frac{3\sqrt{2}}{4}$. Megjegyezzük, hogy a test nagyítása során előbb-utóbb elérjük azt a határt, amikor az áttolt test érinti az eredeti testet. Mivel az érintés a definíció szerint nem megengedett, ezért a Nieuwland-szám egy felső határérték.

A Rupert-tulajdonság keresése konvex testek esetében egyenértékű azzal, hogy találjunk két olyan síkot, melyek közül a test egyikre eső merőleges vetülete belefér a másik síkra eső merőleges vetületének belsejébe. Ez alapján könnyen belátható, hogy nem minden konvex test Rupert-tulajdonságú. Például egy adott gömbnek bármely síkra eső merőleges vetületei egymással

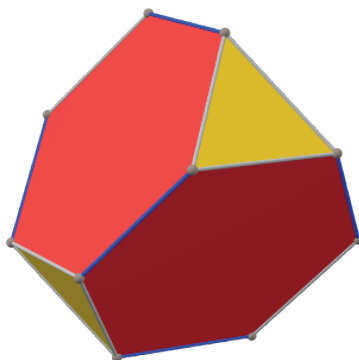
egybevágó körök, ezért a gömb nem Rupert-tulajdonságú, nem tolható át önmagán.

1968-ban Scriba bizonyította, hogy a tetraéder és az oktaéder is rendelkezik a Rupert-tulajdonsággal [Scriba, 1968]. 2017-ben Jerrard, Wetzel és Yuan ugyanezt belátták a dodekaéder és ikozaéder esetében is [Jerrard, 2017], amivel az összes szabályos test ezen tulajdonságát bebizonyították. 2018-ban Huber és társai bizonyították, hogy bármely $n > 2$ -re az n -dimenziós kocka is Rupert tulajdonságú [Huber, 2018]. Szintén 2018-ban Chai-nak, Yuan-nak és Zamfirescunak az arkhimédészi (félszabályos) testek közül 8 esetében (kuboktaéder, csonkolt oktaéder, csonkolt kocka, rombikuboktaéder, csonkolt kuboktaéder, ikozidodekaéder, csonkolt ikozaéder, csonkolt dodekaéder) sikerült bizonyítani a Rupert-tulajdonságot és megbecsülni a hozzájuk tartozó Nieuwland-számot is [Chai, 2018]. A 13 arkhimédészi testből 5-ről azonban jelenleg nem ismert, hogy Rupert-tulajdonságú-e, ezekről a cikk szerzői úgy nyilatkoztak, hogy a bizonyítás nehéznek látszik.

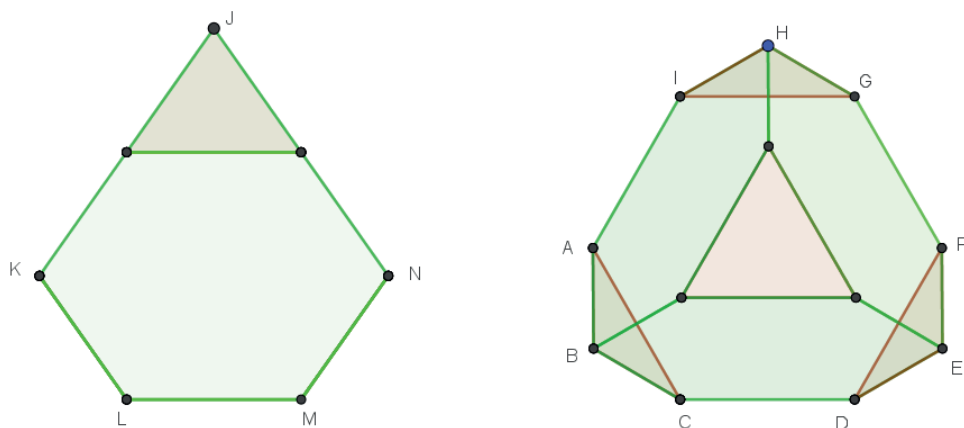
Új eredmények

Az új eredményeink közül az első egy újabb arkhimédészi test, a csonkolt tetraéder (1. ábra) Rupert-tulajdonságának bizonyítása, valamint Nieuwland-számának felső becslése. Ez tehát kibővíti a [Chai, 2018] cikkben ismertetett Rupert-tulajdonságú arkhimédészi testek körét. A fejezet második részében elméleti szempontból közelítünk a kérdéshez: bevezetünk egy új fogalmat, az általánosított Nieuwland-számot, és tételeket bizonyítunk be ezzel kapcsolatban.

2.1 A csonkolt tetraéder Rupert-tulajdonsága és Nieuwland-száma

1. ábra. A csonkolt tetraéder (forrás: Wikipédia)

2. ábra. A Ruppert-tulajdonság bizonyításához szükséges két vetület

A Ruppert-tulajdonság bizonyításához a testnek kettő merőleges vetületére van szükségünk. Legyen az első a fenti 2. ábrán bal oldalon látható vetület. Ezt úgy kapjuk, hogy a test a két hatszöglapjához tartozó élén áll és az arra illeszkedő szimmetriasíkjára vetítjük. Tekintsünk egy másik vetületet – a 2. ábrán a jobb oldalon láthatót – amikor a testet egy hatszöglapjára illeszkedő síkra vetítjük. Mindkét esetben a vízszintes hatszögátlók (KN, AF, BE) és oldalak (LM, CD) valódi nagyságukban látszanak, így mindkét vetületen egyforma hosszúak.

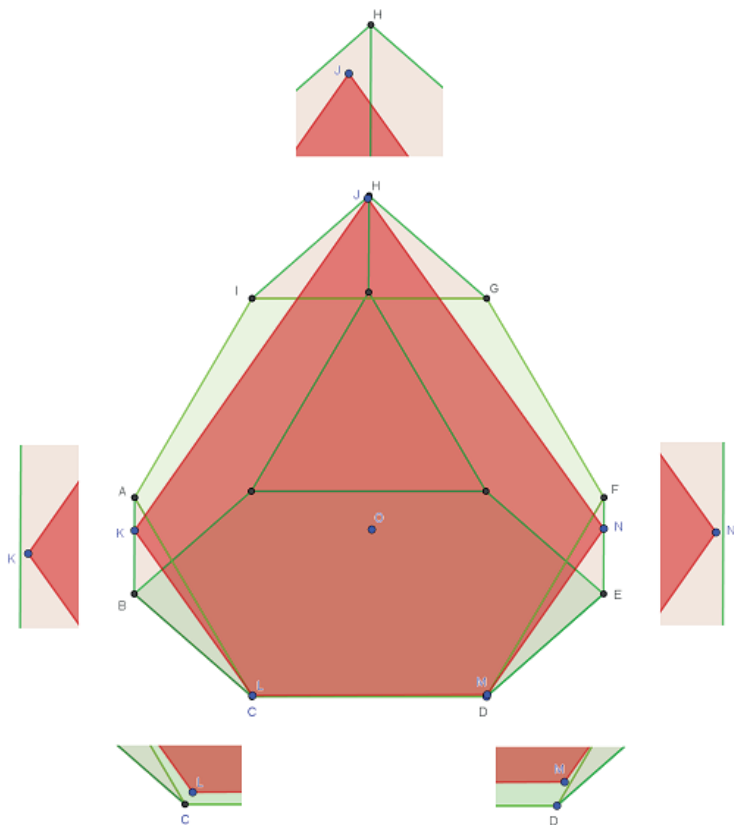
Az ABEF négyszög szimmetria okok miatt téglalap. Pillanatnyilag a bal vetület magassága, azaz a J csúcs és az LM szakasz távolsága nagyobb, mint a jobboldali magasság, azaz a H csúcs és a CD szakasz távolsága. Ha azonban a jobb oldali helyzetből a testet a CD tengely körül forgatni kezdjük a nézőpont felé, akkor a H csúcs és a CD szakasz távolsága nőni kezd, miközben a hatszögátlók és a hatszögoldalok nagysága változatlan marad.

Mivel $\sqrt{8}$ élhosszúság esetén a J csúcs és az LM szakasz távolsága a bal oldali helyzetben éppen 6 egység, a H csúcs és a CD szakasz távolsága a forgatással viszont $\sqrt{38}$ -ig nőhet (utána ismét csökkenni fog), így elérhetjük azt a helyzetet, amikor a bal oldali vetület belefér a jobb oldali helyzet elforgatottjába. A legjobb helyzet akkor áll elő, amikor a H csúcsot és CD szakasz felezőpontját összekötő szakasz, ahol a távolságot mérjük, párhuzamos a síkkal, amire vetítünk. A két vetület egymásra helyezésekor az L csúcs feleljen meg a C, az M csúcs pedig a D csúcsnak. Ekkor K csúcs éppen rajta van az AB oldalon, az N csúcs pedig az EF oldalon. A J csúcs viszont belül, a H csúcs „alatt” van. Ez a kis különbség lehetővé teszi, hogy a bal oldali vetületet elegendően kis JH

irányú eltolással és elegendően kis elforgatással olyan helyzetbe hozzuk, hogy minden csúcsa (így az egész vetület) befér a másik vetületbe.

A 3. ábrán a végső helyzetet látjuk: a belső vetületet az O pont körül forgattuk el néhány tized fokkal (a pontos érték nem lényeges, csak a K és N pontoknak kell elmozdulniuk az AB illetve EF szakaszokról). Az ábrán külön kinagyítottuk a csúcsok körül részeket, hogy egyértelmű legyen: minden csúcs, a J, a K, az L, az M és az N is a másik vetület belsejében helyezkedik el. Ezzel beláttuk, hogy a csonkolt tetraéder Rupert-tulajdonságú.

Végül a fenti konstrukció alapján egy egyszerű felső korlátot adhatunk arra nézve, hogy meddig lehetne nagyítani az alagutat. A csonkolt tetraéderhez tartozó Nieuwland-szám egy felső korlátja a H csúcs és a CD szakasz térbeli távolságának (amit a vetületen valóban el is érhetünk), valamint a J csúcs és az LM szakasz távolságának a hányadosa, ami éppen $\frac{\sqrt{38}}{6}$

3. ábra. A Rupert-tulajdonság bizonyítása (a két vetület egymáson, körben a kis képeken pedig a csúcsok körüli részek kinagyítva)

2.2 Az általánosított Nieuwland-szám

Az eddigi kutatások egy konkrét Rupert-tulajdonságú testhez számoltak Nieuwland-számot. Közelítsük meg a problémát a Nieuwland-szám felől! Két általános tételt fogunk kimondani és bizonyítani.

Tétel: Bármely $k > 1$ valós számhoz létezik olyan konvex poliéder, amelynek Nieuwland-száma nagyobb, mint k .

Bizonyítás: Tekintsünk egy olyan téglatestet, melynek oldalhosszai rendre $a=1; b=k+1; c=k^2+k+2$. Tekintsük a b és c oldalak által meghatározott síkot, melyre eső merőleges vetület a $k+1; k^2+k+2$ oldalhosszúságú téglalap.

Most tekintsük az a, b oldalak által meghatározott síkot, melyre eső merőleges vetület az ab téglalap, melynek $k+1/k$ -szoros nagyítása $k+1/k$ és $(k+1/k)(k+1)=k^2+k+1+1/k$ oldalhosszúságú téglalap. Ez utóbbi belefér a fenti téglalap belsejébe, ha a rövidebb és hosszabb oldalaik páronként párhuzamosak, hiszen minden $k > 1$ -re teljesül: $k+1/k < k+1$ és $k^2+k+1+1/k < k^2+k+2$. Tehát, a fenti poliéder Nieuwland-száma legalább $k+1/k$.

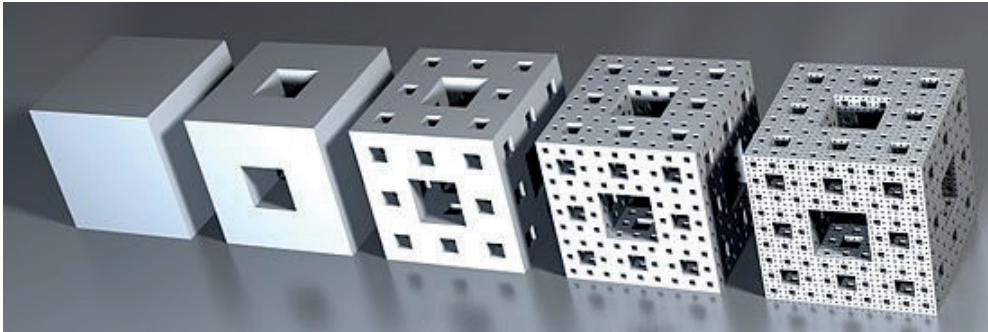
Felvetődik a kérdés, hogy olyan testek esetén, amelyek nem Rupert-tulajdonságúak, létezik-e olyan arányszámú kicsinyítés, hogy a kicsinyített test már átférjen az eredeti testben a fent említett módon vágott alagúton. Mivel a Nieuwland-számot csak Rupert-tulajdonságú testekre definiálták eddig (azaz $k > 1$ esetre), így az általunk bevezetni kívánt általánosítás új definíciót igényel.

Definíció: Azt a $0 < k \leq 1$ kicsinyítési arányszámot, mellyel egy adott testet kicsinyítve az már átfér az eredeti testben vágott alagúton, általánosított Nieuwland-számnak nevezzük.

Az 1-gyel való egyenlőséget azért engedjük meg, mert a Nieuwland-szám felső határérték, és például a gömb esetén ez a felső határérték éppen az 1, azaz 1-hez tetszőlegesen közeli (de 1-nél kisebb) értékkel kicsinyítve a gömböt, ahhoz létezik alagút az eredeti gömbben.

Az nyilvánvaló, hogy bármely test esetén létezik olyan, a felülethez nagyon közel haladó, a felületet akár igen rövid szakaszban metsző szelő egyenes, amely körüli elegendően kis sugarú körhenger alagútként funkcionálhat. Így minden testhez létezik általánosított Nieuwland-szám is. A kérdés az, hogy van-e olyan test, amelynek Nieuwland-száma egy előre adott értéknél is kisebb. Erre ad választ a következő tételünk. Mivel Wetzel sejtése szerint minden konvex poliéder Rupert-tulajdonságú [Jerrard 2017], így célszerű a konkáv poliéderek között keresni a bizonyításhoz szükséges alakzatot.

Tétel: Bármely $0 < k < 1$ valós számhoz létezik olyan poliéder, amelynek általánosított Nieuwland-száma kisebb, mint k .

A Menger-szivacs iterációi (forrás: Wikipédia)

Bizonyítás: Tekintsük az egységnyi oldalhosszúságú Menger-szivacs első iterációját (lásd az ábrán balról a második testet). Ennek a testnek az általánosított Nieuwland-száma semmiképp nem lehet $1/2$ -nél nagyobb, hiszen a konstrukcióban harmadoljuk az oldalakat, így egy felére kicsinyített kocka semmilyen módon nem helyezhető el teljes lefedettséggel az eredeti kockában, pláne nem lehet alagutat fúrni hozzá. Ugyanakkor, mivel az eredeti élek mentén létrejön egy-egy $1/3 \times 1/3 \times 1$ alakú négyzetes oszlop, ezért az eredeti test $1/3$ -szoros kicsinyítéséhez ebben biztosan létezik alagút. Így az első iterációval kapott szivacs általánosított Nieuwland-száma $1/2$ és $1/3$ közé esik. Hasonlóan a n -edik iteráció során létrejövő Menger-szivacs általánosított Nieuwland-száma mindenképpen $1/2^n$ és $1/3^n$ közé esik. Mivel az $1/2^n$ sorozat a 0 -hoz konvergál ha n tart a végtelenhez, így bármely $0 < k < 1$ valós számhoz létezik olyan n , amelyre $1/2^n < k$. Ebből következően minden számhoz létezik a Menger-szivacsnak olyan iterációja és így olyan poliéder, melynek általánosított Nieuwland-száma kisebb, mint k , és ezt akartuk bizonyítani.

Irodalomjegyzék

- [Wallis, 1685] Wallis, J.: De Algebra Tractatus Historicus et Practicus, 1685.
- [Schrek, 1950] Schrek, D. J. E.: Prince Rupert's problem and its extension by Pieter Nieuwland, *Scripta Mathematica*, 16: 73–80 and 261–267, 1950.
- [Scriba, 1968] Scriba, C. J.: Das Problem des Prinzen Ruprecht von der Pfalz, *Praxis der Mathematik*, 10(9): 241–246, 1968.
- [Jerrard, 2017] Jerrard, R. P., Wetzel, J. E. and Yuan, L.: Platonic passages, *Mathematics Magazine* 90(2), 87-98, 2017.
- [Huber, 2018] Huber, G., Shultz, K. P., and Wetzel, J. E.: The n-cube is Rupert. *The American Mathematical Monthly*, 125(6), 505-512, 2018.

[Chai, 2018] Chai, Ying, Liping Yuan, and Tudor Zamfirescu: Rupert property of Archimedean solids. *The American Mathematical Monthly* 125(6), 497-504, 2018.

II. helyezés
DRINÓCZI MILÁN
(Szekszárdi I. Béla Gimnázium,
felkészítő tanár: Barocsai Zoltán)
Vulkáni formák bemutatása

(Kísérleti bemutató)

A különböző vulkáni formáknak jól elkülöníthető jegyei vannak. A közeledő lemezszegélyeknél kialakuló **rétegvulkánok** meredekebb kifejlődésűek, mivel a felszínre jövő kőzetolvadék sűrűbb folyású. Világosabb színű kőzetek szilárdulnak meg, mivel magasabb a SiO_2 tartalmuk. A kitörés robbanásszerű és a vulkáni kiömlési kőzetek (andezit, riolit) mellett, vulkáni törmelékes kőzetek (andezittufa, riolittufa) is jellemzőek. Ilyen vulkáni forma jellemzi az Andok vulkánjait. A távolodó lemezszegélyeknél megjelenő **hasadék- és pajzsvulkánoknál** felszínre ömlő kőzetolvadék hígán folyó, ezért alacsonyabb vulkáni kúp alakul ki. Sötétebb színű kőzetek szilárdulnak meg, mivel alacsonyabb a SiO_2 tartalmuk. Jellemző vulkáni kiömlési kőzete a bazalt. Ilyen vulkáni forma jellemzi Izland vulkánjait, de a Hawaii szigeteken kialakuló forró pont vulkanizmus is a pajzsvulkánok jó példája.

• **Rétegvulkán:**

○ Láva szemléltetése:

- víz, sárga színű ételfesték, mosogatógél: 35ml
- Hidrogén-peroxid: 40ml
- Kálium-jodid(vizesoldat): 40ml

○ Hamu szemléltetése (szikraeső):

- Kálium-permanganát: 5g
- Finomra őrölt Vaspor: 14g
- Ammónium-dikromát: 4g
- Gyufa, borszeszégő, gyújtópálca, gumikesztyű

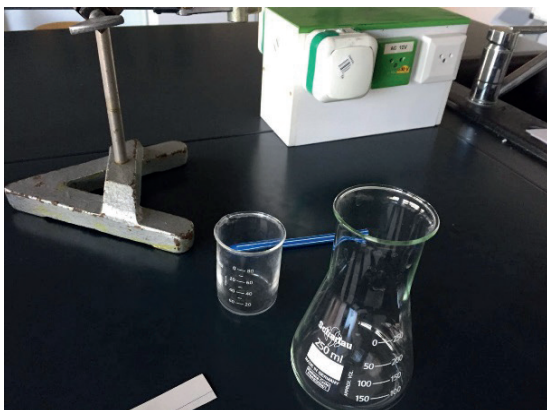
○ Eszközök:

- hőálló tál
- mérőedény 80ml
- 2 db Erlenmeyer-lombik 250ml
- keverőpálca, tálca, lombikrató (melegítésnél lesz rá szükség)
- 1kg só 1kg lisz, 0,5l étolaj, víz

- **Pajzsvulkán:**

- Láva szemléltetése: víz: 20ml, ecetsav: 25ml, szódabikarbóna: 2 teáskanál, kék és piros ételfesték, mosogatógél: 20ml, talajminta 3-4 vegyszeres kanál
- 1kg só 1kg lisz, 0,5l étolaj, víz
- Eszközök: tálca, vegyszeres kanál, keverőpálca, lombik 250ml, mérőedény 80ml

III. helyezés
NYITRAI LOTTI
(Egri Pásztorvölgyi Általános Iskola és Gimnázium,
felkészítő tanár: Szalontai Vanda)
Fizikás karácsony (Fizika – rövidfilm)

A kísérlet videója megtekinthető az alábbi linken:

<https://youtu.be/owpnLVc6Lv4>

IDEGRENDSZER ÉS SZENVEDÉLYBETEGSÉGEK SEKCIÓ

I. HELYEZÉS

PÓKA VIKTÓRIA

(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Hamis boldogság

1. Bevezetés

Pszichoaktív szer, köznapi nevén DROG – Olyan anyag, amely hatással van az idegrendszerünkre, megváltoztatja annak működését és hiányában elvonási tünetek alakulnak ki. Egy átfogó fogalom, amely a kávétól és cigarettától kezdve az alkoholon át a heroinig és a kannabiszig mindent magába foglal. A drogok tárháza napról-napra egyre szélesebb lesz, így nehéz róluk általánosságban beszélni, ezért esszémben egy konkrét csoporttal, az ópiátokkal és azok idegrendszerre gyakorolt hatásával fogok foglalkozni.

2. Magyarország droghelyzete

Mint a világon mindenhol, így Magyarországon is egy meglévő jelenség a drogfogyasztás, még ha ez az átlagemberek számára rejtetten történik is. Kevesen látják a kábítószer használat valódi veszélyeit és nagyságát, ezért most ezt megpróbálom számokkal szemléltetni. Magyarországon a 18-64 éves népesség minden 10. tagja fogyasztott már kábítószer¹. Ugyanígy a 18-64 éves korosztályt vizsgálva az emberek 0,5%-a fogyasztott már heroin¹, ez 31.056 főt jelent. Ha diákokat vizsgálunk, ezen belül is a 9-10 évfolyamot akkor itt a heroinot fogyasztók aránya 1,4%-nak adódik¹. Iskolámba, az Egri Dobó István Gimnáziumba, a 9-10 évfolyamra kb 300 diák jár². Ha az adatot rájuk tekintve számolom ki, akkor 4főt kapok, ami bár kevésnek tűnhet, mégis jelentős számot adhat, ha ez tényleg minden gimnáziumra jellemző lenne. Ezek az adatok azonban még így sem adnak valós képet, hiszen a felméréseken bármikor bárki hazudhat.

¹ Forrás: 2018-as ÉVES JELENTÉS (2017-es adatok) az EMCDDA számára, Magyarország készítette: Nemzeti Drog Fókuszpont

² http://www.dobo-eger.sulinet.hu/nevsor17_18.htm

3. A heroin

A heroin tiszta állapotában egy fehér színű por, ezt azonban gyakran hígítják, ezért lehet szürke, barna vagy akár fekete is attól függően mivel keverték (cukor, koffein, sztrichnin-patkányméreg hatóanyaga) Ez a hígítás nagy veszélynek teszi ki a szerhasználókat, hiszen sosem tudhatják milyen erősségű a csomagban kapott anyag. Állandó veszélye van a túladagolásnak. Leggyakrabban intravénásan használják, de el lehet szívni vagy akár orron át fel lehet szippantani. Hatását nagyon gyorsan kifejti. Azonnali tünetei a feldobottság, eufória és bódultságérzet, a reakcióképesség lelassul és ezzel együtt a légzés és a keringés is lassul. Már néhány órával a szer hatásának elmúlása után jelentkeznek az elvonási tünetek: nyugtalanság, csont-és ízületi fájdalom, hasmenés, hányás, rossz közérzet.

4. A heroin idegrendszeri hatásmechanizmusa

4.1 A szinapszis

Az agyban az idegsejtek (neuronok) hálózata szállítja információkat. A neuronok szinapszissal tartanak egymás között kapcsolatot. A két idegsejt között nincsen közvetlen kapcsolat, közöttük egy kis hézag, a szinaptikus rés helyezkedik el. A szinapszisoknak két fő fajtáját különböztetjük meg: az elektromos és a kémiai szinapszist. A gerinceseknél kémiai szinapszist találunk. Itt a szinaptikus rés szélesebb 20-30 nanométer. Ahhoz, hogy az egyik neuron információt adjon át a másiknak ingerületátvivő anyagokat kell a köztük lévő szinaptikus részbe engednie. Ezek az ingerületátvivő anyagok a sejttestben képződnek és membránhólyagokban (szinaptikus hólyag) tárolódnak hólyagonként azonos mennyiségben, majd exocitózissal kerülnek a szinaptikus részbe. Diffúzióval kerülnek a fogadó sejt membránjához és ott fognak bekapcsolódni a másik neuron receptoraiba (melyek specifikusak az adott ingeranyagokra) és megváltoztatják annak térszerkezetét. Ez megváltoztatja a fogadó neuron ionáteresztő képességét, így az ingerület tovább terjed. Más szállító molekulák visszashállítják ezeket az ingerületátvivő anyagokat a neuronba, amely kibocsátotta őket, így korlátozza vagy kikapcsolja a két neuron közötti jelet. A kémia szinapszist két fajtáját különböztetjük aszerint, hogy a fogadó membránban milyen változást alakít ki az ingerületátvivő anyag. Eszerint a szinapszis lehet serkentő vagy gátló. A továbbiak megértéséhez nekünk a gátló szinapszist kell megvizsgálnunk.

4.2 A gátló szinapszis

A sejtek alapállapotában nyugalmi potenciál uralkodik, ami azt jelenti, hogy a sejten belüli tér negatívabb, míg a sejten kívüli tér pozitívabb az ioneloszlás miatt. Mikor a sejtet inger éri, el kell érnie az ingerküszöböt, ami a membránnak az a legkisebb változása mely hatására kialakul az akciós potenciál. Inger hatására kinyílnak a nátriumion csatornák, nátriumion áramlik a sejten belüli térbe, így az pozitívabb lesz. Ez az akciós potenciál depolarizációs szakasza. Ezt követi a repolarizáció mikor a nátriumion csatornák bezárulnak, megnyílnak a káliumion csatornák és káliumionok áramolnak ki a sejtéből. Ezáltal a sejten belüli tér újra negatív, míg a sejten kívüli tér újból pozitív lesz, azonban a kálium-és nátriumionok a membrán rossz oldalán vannak, pont ellentétesen, mint ahogy lenniük kellene. Ezt a nátrium-kálium pumpa állítja helyre, ami 3 nátriumiont juttat a sejten kívülre és 2 káliumiont a sejten belültre. Gátló szinapszis esetén az inegrületátvivő anyag (antagonista anyag) a membrán receptorokhoz kötődve kinyitja a káliumion és kloridion csatornákat, így növeli a membrán két oldala között a feszültséget, ezzel növelve az ingerküszöböt. Így a fogadó sejt az átlagos ingerekre nem reagál, nem alakul ki akciós potenciál.

4.3 A heroin hatása a szinapszis működésére

Az emberi szervezetnek is vannak ópiát típusú vegyületei, ezeket megkülönböztetésül a növényi és szintetikus ópiátoktól endogén (belül keletkező) ópiátoknak nevezzük. Ilyen endogén ópiát például az endorfin, amely a gátló szinapszis egyik ingerületátvivő anyaga. A heroin szerkezete nagyban hasonlít ezeknek az endogén ópiátoknak a szerkezetéhez így képes bekapcsolódni az ópiátreceptorokba. Mivel azonban szerkezetük nem egyezik teljesen ezért a heroin erősebb gátló hatást vált ki (jobban emeli az ingerküszöböt, növeli a potenciál különbséget), illetve lassabban bomlik le, mint az endogén ópiátok, ezért hatása hosszabb távú is egyben.

4.4 A heroin szinapsziszra gyakorolt hatásának megnyilvánulásai

Ópiátreceptorok a testben több helyen is találhatóak. A heroin a szervezet minden pontjába eljut és attól függően, hogy hol kapcsolódik be egy receptorba és hol vesz fel gátló szerepet, más-más hatást fejt ki. Legáltalánosabb hatása a fájdalomcsillapítás. Ebben az esetben a gerincvelő neuronjainak működését változtatja meg. Mint minden más inger, így a fájdalom ingere is a gerincvelő

érző neuronjain keresztül jut el az agy érző központjába. A heroin bekapcsolódik a gerincvelő egy neuronjának receptorába és megemeli az ingerküszöböt, ezáltal az általános fájdalominger nem éri el ezt a küszöböt, ezért az inger nem jut el az agyba és nem alakul ki fájdalomérzet vagy csak tompítva érezhetjük azt. Ezt a hatását használják ki a gyógyászatban egy másik ópiátnak a morfiumnak.

A heroin gátolja a rekeszizom mozgató idegsejtjeit, ezáltal lassítja a légzést. Emiatt a hatása miatt túladagolás esetén a fulladás az egyik leggyakoribb halálok. A légzés mellett a szívverést is lassítja, csökkenti a vérnyomást. A heroinisták tipikus ismertetőjegye a „túpupilla” mivel a heroin hatással van a szemmozgató neuron központjára, ezáltal szűkíti a pupillát. Továbbá az agytörzs „area postrema” nevű részére is hat, hányingert és hányást idézve elő, az agytörzs egy másik régiójára hatva pedig csillapítja a köhögést. Az agyban lévő neuronokat is gátolja ezáltal alakítva ki egy általános nyugodtság érzetet. Mindezek mellett azonban egy ingerületátvivő anyag termelésére serkentőleg hat: ez az anyag a „boldogsághormon” azaz a dopamin.

5. A függőség, azaz a „hamis boldogság”

5.1 A boldogság kémiája: A dopamin

A dopamin egy ingerületátvivő anyag, amely segít szabályozni a mozgást, a figyelmet, a tanulást és az érzelmi válaszokat. Hatással van az agy úgynevezett „jutalmazó központjára” amely az agy limbikus rendszerének belső köre, boldogságérzetet, elégedettséget alakít ki. Ha valami létfontosságú vagy számunkra hasznos, kellemes dolgot csinálunk (eszünk, iszunk, zenét hallgatunk vagy akár szexelünk) akkor az agy dopamint szabadít fel, ami egy kellemes érzetet alakít ki (megjutalmazza a cselekvés elvégzését), illetve a dopamin felelős azért, hogy megjegyezzük az adott cselekvéshez társuló örömeztetést és a későbbiekben azért, hogy újra elérjük ezt az érzést, ismételjük meg a cselekvést.

5.2 A dopamin és a heroin: A függőség tökéletes koktélya

Mint ahogy azt már fentebb írtam, a heroin egy kellemes nyugodtság érzetet alakít ki miközben „mesterségesen” növeli a dopaminszintet. A tartós droghatás alatt álló szervezetben a nagy mennyiségű dopaminkibocsátás miatt a neuronok receptorai hozzászoknak ehhez a mennyiséghez, ez válik az ingerküszöbbé. A természetesen boldogságot okozó cselekvések csak kisebb mennyiségű dopamint fognak felszabadítani, mint a tudatmódosító szerek, így

nem fogják elérni az ingerküszöböt, a receptorok elveszítik érzékenységüket az alacsonyabb dopaminszintre nézve (deszenzitizálódnak) ezáltal nem alakul ki boldogságérzet. A Northwestern Egyetemi Feinberg Orvosi Iskola által vezetett kutatásban felfedezték, hogy a dopamin erősítheti vagy gyengítheti a viselkedés szabályozásában résztvevő két legfontosabb ingerületátviteli kört. Ezek segítenek eldönteni, hogy tegyünk-e lépéseket egy cselekvés elvégzésének érdekében vagy sem. Az „indulj” kör ingerlése ösztönöz, míg a „stop” kör ingerlése gátol a cselekvés elvégzésében. Ezek a striátumban (agyidegmag) helyezkednek el mely agyi rész felelős a gondolatok cselekvéssé való konvertálásában. A kutatók elektromosan ingerelték a kérgi rostokat, ezzel megemelve a természetes dopaminszintet. Ekkor az „indulj” áramkörhöz tartozó agykérgi szinapszis erősebb lett, míg a „stop” körhöz tartozó szinapszissal pedig pont ellenkező dolog történt, gyengült az ingerületátvitel. Ez állhat a lelki függőség hátterében. A heroin egy természetellenesen magas dopaminszintet alakít ki, ami erősíti az „indulj” kört és gyengíti a „stop” kört. Mivel ez a drogbevitelnek „köszönhető” ezért kialakul egy kontrollálatlan motiváció és kereső vágy a heroin irányába.

Mindezek mellett a dopamin felel azért is, hogy a boldogságot okozó cselekvések megjegyeződjenek, a későbbiekben pedig ismétlődjenek az újabb boldogság adagért. A kábítószerfüggő embereknek éppen ezért is olyan nehéz véglegesen leszokni az adott anyagról.

5.3 A függőség kihatása a személyiségre: ez a koktél megrészegeti

A heroin még a köznyelvben is az úgynevezett „kemény drogok” közé tartozik. A hozzászokás gyorsan kialakul, főleg azért mert elvonási tünetei erősek és az utolsó adag után 8-10 órával már jelentkeznek is: a pupilla kitágul, libabőrös lesz, szeme megtelik könnyel, orra eldugul, bőre viszket, általános rosszullét, hányinger és hasmenés jelentkezik. Ezt az állapotot nem képesek hosszabb ideig elviselni. Mindezek mellett agya folyton emlékezteti, hogy milyen kellemes volt az a heroin adta nyugaltság, eufória és boldogság. A szer újból megszüntetheti ezt a szörnyű állapotot, éppen ezért a heroinista mindent megtesz egy újabb adagért. Minden egyes nap használják a szert, hogy ne kelljen átélniük az elvonás tüneteit. Ezt jól mutatja az a számadat is, hogy a heroint injektálók körében a legmagasabb a naponta vagy heti 2-6 napon injektálók aránya. Ehhez azonban mindenképpen pénzre van szüksége és mindet képes odaadni érte. Később már vagyontárgyait is pénzzé teszi, pénzt kér kölcsön a családjától, barátaitól, ismerőseitől és legsúlyosabb esetben a bűnözéstől sem riadnak vissza. A heroinfüggő emberek eltávolodnak a szeretteiktől, furcsán

kezdenek viselkedni, minden idejüket és gondolatukat leköti a következő adag beszerzésének tervezése.

Legtöbben tudják, hogy ez így rossz, tiszta óráikban rosszul is érzik magukat, azonban félnek, lelkileg össze vannak törve. Úgy érzik, hogy csak a heroin hatása alatt boldogok. Rettegnek az elvonástól, hiszen rövid tiszta idejük is szörnyű kínokkal jár. Az elvonás kezdeti szakasza olyan kínokkal jár, amit csak az ismer, aki már átélte. Általában ahhoz, hogy valaki a leszokás útjára lépjen kell egy mélypont, egy olyan esemény, ami megindítja az embert, amikor azt mondja „Most már elég volt!”

6. A terápia, azaz a józanodás

Az első lépés mindig a felismerés és a segítség kérés. A legelterjedtebb terápia a methadon terápia. Gyengébb függőséget okoz, kevésbe vonzó. A személyt először heroinról szoktatják át methadonra, majd a methadon adagot csökkentve teljesen megszüntetik a drogfüggést. Egy viszonylag új eljárás az ultragyors elvonókúra melynek alanyait altatják és ópiátgátló anyagok segítségével próbálják őket leszoktatni a heroinról. Megosztóak a vélemények az eljárásról, egyes vizsgálatok szerint hatása közel száz százalékos, mások azonban veszélyesnek tartják, mivel előfordult már, hogy a páciensek belehaltak az altatásos kezelésbe.

Az egyén saját akarata nélkül nem létezik hatásos terápia. Vannak úgynevezett protektor, azaz védő faktorok, melyek megléte nagyban segíti a heroin elleni küzdelmet. Az egyik ilyen egy támogató családi vagy baráti háttér. Sokat segít, ha a függő személy szeretetet kap, érzi, hogy törődnek vele, nem hagyják magára és jóban-rosszban támogatják. Egy másik ilyen faktor egy cél kitűzése. Az ember célok nélkül elveszik, és csak sodródik az élettel. Azonban ha kitűzött maga elé valamit, akár csak azt a célt, hogy szeretne megtanulni főzni, már ad egy lendületet a mindennapokhoz. Eltereli a gondolatokat illetve leköti a szabadidejét egy hobbi amiben örömet leli. Ennek a két faktornak lehet a keveréke, ha a személy magához vesz egy háziállatot. A kisállatok mindig apró örömet jelentenek a hétköznapiakban illetve egyfajta felelősséggel is járnak. Apró célokat adnak minden napra azzal, hogy etetni, itatni kell őket és játszani kell velük.

Mindezek ellenére mindig szem előtt kell tartanunk azt, hogy a dopamin hatása nagyon erős, az agy képes hosszú távon megjegyezni a boldogságot okozó szokásokat. Az akár több éve tiszta emberekben is újból felléphet sóvárgás a heroin iránt, ha egy olyan helyre mennek vagy olyan személyt, tár-

gyat látnak, ami valamilyen módon kötődik drogfogyasztó múltjukhoz. A heroin –és bármilyen más drog – elleni küzdelem örökké tarthat.

7. Összegzés

Esszém célja a drogok, azon belül is a heroin, annak idegrendszeri hatásának és a függőség kialakulás-folyamatának megismerése és ismertetése volt. A heroin egy alattomos „barát” ami lehet, hogy rövidtávon „hamis boldogságot” ad, de hosszú távon biztos szenvedést ígér.

Források a letöltés/felhasználás idejével:

- Drogmentes Világért Alapítvány magyarországi csoportja: Az igazság a heroinról <https://www.mondjnenmeta.drogokra.hu/drugfacts/heroin/the-truth-about-drugs.html> 2018.12.02
- Emberbarát Alapítvány: A függőségekről -> DrogABC -> Opiátok <http://www.emberbarat.hu/index.php?content=addiction&sub=opiatok> 2018.12.02
- Gál Béla (2016) : Biológia 11: A sejt és az ember biológiája 104-110.o Mozaik kiadó – Szeged Tizenharmadik, változatlan kiadás, 2018.12.05
- Haller József: Opiátok: heroin,ópium,morfium https://fuggosegek.blog.hu/2011/08/24/opium_a_boldogsagos_nyugalom_ara 2018.12.01
- Házipatika.com:Dopamin: „indulj” és „stop”! https://www.hazipatika.com/psziche/fuggosegek/cikkek/dopamin_indulj_es_stop/20080814111001 2018.12.08
- National Institute on Drug Abuse:Drugs and the Brain <https://www.drugabuse.gov/publications/drugs-brains-behavior-scienceaddiction/drugs-brain> 2018.11.28
- Nemzeti Drog Fókuszpont: 2018-as ÉVES JELENTÉS (2017-es adatok) az EMCDDA számára, Magyarország http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/EMCDDA_jelentes_2018_HU.pdf, 2018.12.05
- Psychology Today: Dopamine <https://www.psychologytoday.com/intl/basics/dopamine>, 2018.12.08
- Wollemann Mária: A kábítószeres molekuláris biológiai hatásmechanizmusa Magyar Tudomány 2005/04 438.o., 2018.12.03

II. helyezés

UNGVÁRI FANNI – HORVÁTH KEVIN

(Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium,

felkészítő tanár: Tatár-Szilágyi Erika)

Alkoholfogyasztási szokások a fiatalok körében

A mai felgyorsult világban, az embereket mind az idősebbeket, mind a fiatalabbakat rengeteg stressz és negatív hatás éri mindennapjaik során. Ezt a feszültséget sokan káros szenvedélyeken keresztül vezetik le van, aki droghoz van, aki cigarettához van, aki pedig alkoholhoz nyúl, hogy megoldja a problémáit. Felnőttkorban sem ajánlott a túlzott alkoholfogyasztás, de fiatal korban még nagyobb veszélyei vannak, például az agy fejlődését is gátolja. Emiatt egy brit tudós azt a javaslatot tette, hogy az alkoholfogyasztás törvényi engedélyezését 24 évre kellene felemelni. Igaz, saját véleményünk szerint, a törvény nem akadályozza meg a fiatalabbakat a szeszes ital fogyasztásában, hiszen rengeteg 18 év alatti gyerek fogyaszt alkoholt hazánkban is a hazai törvény ellenére. Korosztályunkban ma már az számít különlegesnek, aki nem iszik alkoholt, de alig-alig ismerünk ilyen fiatalot. A családi hagyományok is ezt erősítik, az ünnepekhez szorosan hozzátartozik a „koccintás”, mindegy, hogy éppen születésnapról vagy szilveszterről vagy karácsonyról van szó. Az elsődleges szocializációs közegeken túl a másodlagos is tovább erősíti ezt a hatást, hiszen a baráti társaságok hétféle szórakozásának szinte elengedhetetlen kelléke az ital. A fiatalok nem szeretnek kilógni a sorból, fontos nekik, hogy elfogadják őket, ezért azonosulnak a csoportjaik elvárásaival, szokásaival.

Dolgozatunkban ebben a témakörben vizsgálódtunk, célcsoportunk a saját korosztályunk volt. Kutatási célunk az volt, hogy megismerjük a környezetükben élő fiatalok alkoholfogyasztási szokásait. Mi azt látjuk a környezetünk-

ben, hogy a fiatalabb korosztály nagyon gyakran mértéktelenül bánik az alkohollal, nem tudva, hol van a határ. Érdekesnek találtuk megvizsgálni azokat a jelenségeket, amelyek régebben még szüleink generációjának fiatal korában, szinte egyáltalán nem voltak jellemzőek, pl. hogy 12-13 évesen már személyes tapasztalatai vannak a fiataloknak az alkohollal, vagy hogy a gyengébbik nem tagjai is bőven kiveszik a részüket a szélsőséges alkoholfogyasztásból.

A 2007. évi ESPAD-kutatás keretében Magyarországon végzett adatfelvétel szerint a 16 éves diákok túlnyomó többsége, 93% fogyasztott már legalább egyszer alkoholt az életében. A fiúknál és a lányoknál az életprevalencia értékek közel azonosak (93,2% illetve 92,8%). A kérdezést megelőző évben alkoholt fogyasztók aránya 84,1%. Az életprevalencia értékekhez hasonlóan az előző év fogyasztási aránya sem mutat jelentős nemek közötti különbséget (fiúk: 82,%, lányok: 85,2%). A kérdezést megelőző hónapban a diákok 58,7%-a ivott alkoholt, 14,2% legalább hat alkalommal, azaz gyakrabban, mint hente. A havi prevalencia értékek szintén nem mutatnak különbséget a két nem között: *a fiúk 59,1%-a és lányoknak is több mint fele 58,2% ivott a megelőző hónapban. A rendszeresebb, havi hat vagy többszöri fogyasztás már egyértelműen gyakoribb a fiúknál, mint a lányoknál (16,4% illetve 12,1%).*

A 16 évesekre vonatkozó élet és havi prevalencia értékek alapján a magyar fiatalok alig különböznek az európai átlagtól. 2007-ben az alkoholfogyasztás életprevalencia értékének európai átlaga 90%, a havi prevalencia érték pedig 61% volt a 16 éves fiatalok körében. Az utolsó fogyasztási alkalomra vonatkozó *mennyiségi* adatok alapján szintén azt állapíthatjuk meg, hogy *a magyar fiatalok közel annyit isznak, mint az európai átlag, az európai középmezőnybe tartoznak.*

Míg a prevalencia értékek és a mennyiségi adatok Magyarországon nem különböznek jelentősen az európai átlagtól, addig *a magyar fiatalok alkoholfogyasztásának szerkezete jelentősen eltér az európai átlagtól.* Európa fiataljai átlagosan 60%-kal több sört isznak, ugyanakkor kevesebb tömény italt, és fele annyi bort isznak, mint a magyar fiatalok. Aric Sigman biológus, a brit orvostudományi társaság, a Royal Society of Medicine tagja úgy véli, az embereknek kerülniük kellene a sör, bor és az égetett szesz fogyasztását egészen a húszas éveik közepéig, mivel már a mérsékelt ivás is káros hatással van a fiatalok intelligenciafejlődésére.

Az ivászat hatásai és hosszú távú következményei, még az úgynevezett mérsékelt mennyiségű alkoholfogyasztás is teljesen különböző módon hat a fiatal agyra, szervezetre, génekre, és még évtizedekkel később is érezteti hatását azután, hogy a gyermek elfogyasztotta az első korty italt - hívta fel a figyelmet a brit szakember az Alcohol Nation: How to Protect Our Children from To-

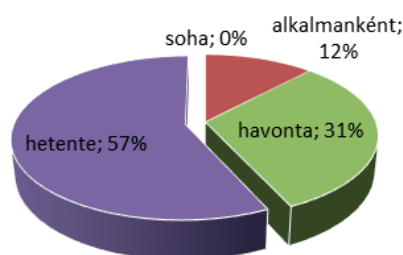
day's Drinking Culture (Alkoholnemzet: Hogyan védjük meg gyermekeinket napjaink ivási kultúrájától) című könyvében. Sigman szerint ideális esetben a fiataloknak nem szabadna alkoholt fogyasztaniuk addig, amíg nem érik el a 24 és fél évet, amikor az agy teljes mértékben kifejlődik - írja a tudós. Brit statisztikai adatokból a közelmúltban kiderült, hogy az elmúlt négy év alatt egyharmadával nőtt azoknak a gyermekeknek a száma, akiket a kórházak sürgősségi osztályain kezeltek alkohol okozta problémák miatt. Egyre több tanulmány mutatta ki az elmúlt időszakban, hogy a rendszeres és túlzott alkoholfogyasztás károsítja a fiatalok memóriáját.

Sigman könyvében cáfolja azt a mítoszt is, hogy meggátolja az alkoholizmus későbbi kifejlődését az, ha a gyermeket megismertetik az alkohollal. Egy főiskolás hallgatók körében végzett kutatás arra a megállapításra jutott, hogy a fiatalkori alkoholfogyasztás jelentős mértékben hozzájárulhat a későbbi szívbetegségek kialakulásához, továbbá keringési problémákat okoz.

„A fiatalkori masszív alkoholfogyasztás hosszútávú következményei túlmutatnak egy egyszerű másnaposságon, sőt a túlzott alkoholizálás komoly szerepet játszhat a későbbi kardiovaszkuláris betegségek kialakulásában is” - mondta Shane Phillips, a chicagói Illinois Egyetem fizioterápiás részlegének vezetője. A főiskolás hallgatók több mint fele esetenként nagy mennyiségben iszik alkoholt, ami azt jelenti, hogy egy 2 órás periódus alatt több mint 4-5 pohár italt fogyasztanak el, derült ki egy háttér tanulmányból.

Végeztünk egy kisebb kutatást iskolánk diákjainak segítségével. Kutatási módszerként papíralapú kérdőívet használtunk. Iskolánk komplex intézmény gimnázium és pedagógiai szakgimnázium is évfolyamonként 5 osztállyal. Igyekeztünk a nemek arányát kiegyenlíteni, de iskolánk jellegéből adódóan sokkal több a lány tanuló, mint a fiú. Végül összesen 80 fő töltötte ki kérdőívünket. 50 lány, és 30 fiú, minden évfolyamról (9-12.) 20-20 tanuló arányosan, tehát a kitöltők életkora 14-19 év közötti volt. Kérdőívünkben 13 kérdés szerepelt, melyek elsősorban az alkoholfogyasztás kezdeti időpontjára, gyakoriságára, jellemző helyszínére, mennyiségére vonatkoztak. Első hipotézisünk az volt, hogy a rendszeres alkoholfogyasztás a fiatalok nagy részére jellemző.

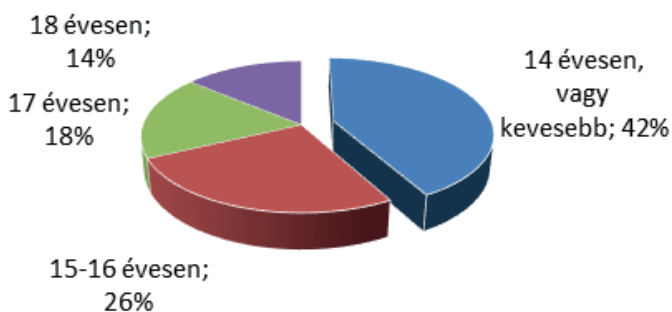
Milyen rendszerességgel fogyasztanak alkoholt?

Ez egy olyan állítás, aminek beigazolódásában kicsit sem kételkedtünk, azon egy nagyon picit meglepődtünk, hogy kivétel egy sem volt. Az összes fiatal, mind a 80 legalább alkalmi alkoholfogyasztó, nagy részük, 57%-uk heti rendszerességgel iszik szeszes italt. Úgy gondoljuk, az otthoni, vagy iskolai stressz levezetése miatt is sokan nyúlnak ehhez a kikapcsolódási formához.

Második hipotézisünk az volt, hogy a diákok jelentős része már 14 évnél fiatalabb korban kipróbálta az alkoholt.

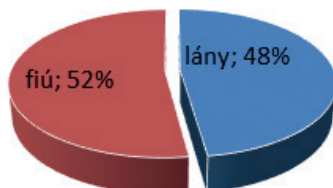
Hány éves korban próbálták ki a diákok az alkoholt?

A diagramm mutatja, hogy ez a hipotézisünk is beigazolódott, az iskola tanulóinak egy jelentős része (42%) már 14 évesen vagy hamarabb próbálta az alkohol valamilyen formáját. Ez ilyen fiatal korban nagyon veszélyesen hat a fejlődésre és az agyra.

Harmadik feltételezésünk az volt, hogy a lányok nagyobb gyakorisággal fogyasztanak alkoholt mint az ellenkező nemű társaik.

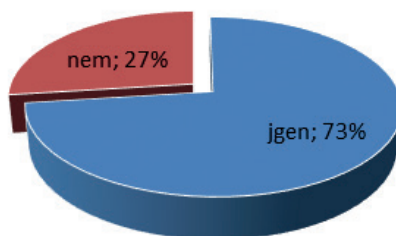
Azoknak a diákoknak a kérdőíve, akik heti rendszerességgel fogyasztanak alkoholt.

Ezek az értékek nagyon közel állnak egymáshoz, igaz hipotézisünk nem igazolódott be, de nincs meghatározó különbség a két nem között, mindössze 3% az eltérés. Ezelőtt 20-30 évvel a különbség biztosan sokkal nagyobb lett volna.

A negyedik hipotézisünk ezek után az volt, hogy a diákok többsége nem tudja alkohol nélkül elképzelni a szórakozást, de az eredmény meglepő volt számunkra.

El tudod képzelni, hogy alkohol nélkül menj el szórakozni?

Abból kiindulva, hogy a diákok milyen sokat szórakoznak alkohol társaságában, és milyen mértékben fogyasztják azt, nem egyenlő azzal a ténnyel, hogy a legtöbb diák csak így tudja elképzelni a bulizást. Ez mindenképp figyelemreméltó, elgondolkodtató eredmény. Hiszen egyfajta pozitív képet is tükröz azt is, hogy lehetne másként is.

Összességében, azt mindenképp kijelenthetjük, hogy a mai fiatalok, sokkal nagyobb mennyiségben fogyasztanak alkoholt, mint szüleink, és ez a szokás már nemcsak a fiúk sajátossága. A probléma véleményünk szerint már most

sem kicsi, de az évek előre haladtával fokozatosan komolyodni fog. A fiatal alkoholfogyasztók átlag életkora arányosan csökken, a felgyorsult világunkban nagyon sok minden tolódik egyre korábbi kezdetre a serdülők életében, pl. a nemi érés kezdete, a szexuális élet kezdete, a dohányzás, alkoholfogyasztás, drogfogyasztás kipróbálása. De mikor áll meg ez a folyamat, és jól van-e ez így?

Felhasznált források:

Elekes Zsuzsanna: Egy változó kor változó ifjúsága. L'HarmattanKiadó, 2009.

http://www.korosy.hu/files/3_melleklet_fiatalok_alkoholfogyasztasa_mediaszemle.pdf

[https://www.hazipatika.com/psziche/fuggosegek/cikkek/a_fiatalok_szi-
vet_is_tonkreteszi_az_alkohol](https://www.hazipatika.com/psziche/fuggosegek/cikkek/a_fiatalok_szi-
vet_is_tonkreteszi_az_alkohol)

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_23_Elekes_Zsuzsanna_Egeszsegharosito_magatartasok_es_meresi_modszerek

III. helyezés
SZENTGALLAY SZONJA
(Kürt Alapítványi Gimnázium, Budapest,
felkészítő tanár: Gyuriss Gábor és Szennai Dóra)
A drogok hálójában

Bevezető

A 21. századi társadalom egyik legnagyobb veszélye és egyben kihívása a fiatalok, elsősorban a kamaszok körében emelkedő droghasználat. Számítalan formában létezik, a korlátozások hatására folyamatosan megújul és –bár használatuk tiltott – legnagyobb felhasználóik, viszonylag könnyedén hozzájutnak. A nem megfelelően feldolgozott információk, hatalmas veszélyeket rejtnek, melyek nagymértékben befolyásolhatják a kamaszok, a családok és összességében a társadalom jövőjét.

Kutatási stratégia

Kutatási kérdés:

Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy miként lehet az én korosztályomban a prevenciót hatékonyabbá tenni.

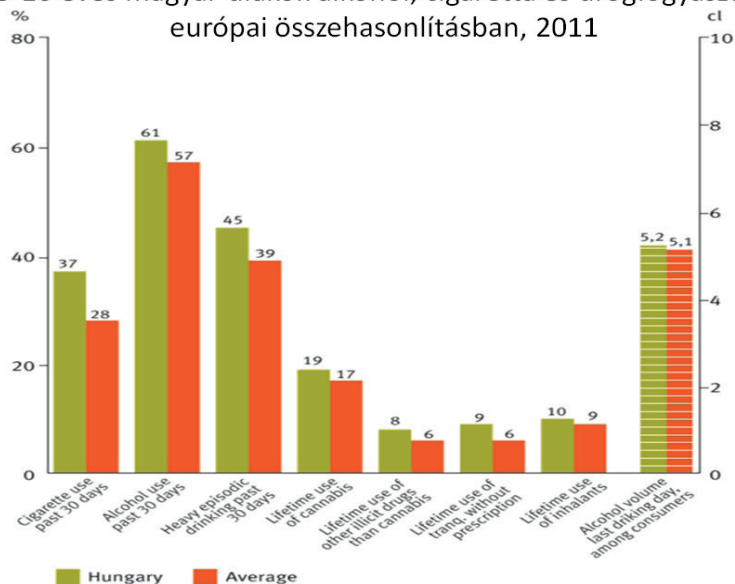
Kutatási módszerek:

Adatelemzési és dokumentumelemzési eszközöket használtam.

A hazai droghasználat háttértényezői

Európai összehasonlítások alapján a magyar 15-16 éves diákok alkohol, cigaretta és drogfogyasztása elszomorító képet mutat: a hazai fogyasztás valamennyi típusában megelőzi az európai átlagot. Különösen elgondolkodtató ez az adat, abból az aspektusból vizsgálva, hogy Magyarországon a felnőtt lakosság körében is zéró tolerancia van a drogok tekintetében.

15-16 éves magyar diákok alkohol, cigaretta és drogfogyasztása, európai összehasonlításban, 2011

szamvarazs.blogspot.hu

Forrás: ESPAD jelentés, 2011 ¹

Az ábrából kitűnik, hogy az alkohol fogyasztás meghaladja a drogfogyasztás mértékét, melynek egyik oka talán az alkohol elérhetősége, a felnőtt lakosság részére, használata így nem teljesen tiltott és már régóta „jól ismert”. (A pálinka régen a szegények kávéja volt, míg a drogok használatában jelentős generációs különbségek vannak.) Összességében viszont megállapítható, hogy az alkohol és a drog a mai zenei divat és szórakozás két alpillére.

A tudatmódosító szerekre vonatkozó teljes tilalom tovább szűkíti a felhasználói kör megismerését, elemzésére nincs megbízható forrásból származó adat. Az egyik legnagyobb probléma, hogy élnkítő hatásuk mellett az olykor rendkívül veszélyes mellékhatásokkal fogyasztóik jellemzően nincsenek tisztában Legtöbbjük úgy gondolja, hogy nem is kábítószeres, mivel használatuk közben tudatuk tiszta marad, csak fáradtságuk megszűnését és hangulatuk feldobottságát élik meg. Egy kábítószeres droghoz való viszonyának időbeli alakulása jól jellemezhető egy alkoholista alkoholhoz való viszonyával. A különbség a teljes függőség kialakulásának, a szervezet leépülésének időtartamában van. Míg ez a folyamat az alkohol esetében akár 20-30 évet is igénybe vehet, addig a kemény drogok esetében mindössze 2-3 évig tart. Jelentősebb eltérést mutat a két folyamat visszafordíthatósága. Amíg egy alkoholistának van ideje és lehetősége a visszalépésre, addig ez egy drogosnak szinte lehetet-

¹ ESPAD jelentés, 2011: <http://www.espad.org/> (Utolsó letöltés: 2018.12.10.)

len. Tizenhét éves korában, amikor a kábítószerhez nyúl, személyisége még éretlen, döntésképtelen. Huszonegy évesen, amikor már felelősségteljes döntéseket hozhatna, súlyos függőségben él, és csak nagy szenvedések árán, erős akarattal, megfelelő családi, baráti segítséggel küzdheti le kínjait.

A már kialakult drogfogyasztás visszafordítása helyett a megelőzés a legfontosabb teendő. Ebben – egy ideig – kiemelkedő a család szerepe, hiszen a kisiskolai életszakaszban kifejezetten erős a család védő funkciója, és hatékony a szülői fegyelmezés. A serdülőkorú kábítószeresek száma viszont sokszorosa a kisiskolás korú drogfogyasztóknak, emellett a kábítószeres fiúk és lányok aránya a kisiskoláskorban tapasztalt 1:1-ről 4:1-re módosul. Mindez számos tényezővel magyarázható. Legfontosabb a serdülők lázadó magatartása, a család visszatartó erejének csökkenése. Ebben a korban kevésbé érvényesül a szülői ráhatás, nem vezet eredményre a tiltás és a fegyelmezés, sőt gyakran éppen ellentétes hatást vált ki. A serdülők magatartásának formálásában a szülői minta háttérbe szorul, meghatározóvá válik a kortárs csoport, a különböző divat- és zenei irányzatok. A baráti társaságnak való megfelelési kényszer, gyakran készítenek deviáns viselkedésre a fiatalokat. A drog- és az alkoholfogyasztás sokszor vagányságnak számít a kortársak szemében. A nemek között tapasztalt különbségek, részben szintén a családi mintában keresendők. A fiúkra és a lányokra eltérő nevelési elvek érvényesek, nem egyformák a velük szemben támasztott szülői elvárások. A lányoknál sokkal hosszabb ideig tart a család védő szerepe, fokozottabb a szülői ellenőrzés, amit a szülők lányuk „nagyobb veszteni valójával” indokolnak. Jobban féltik lányukat, nehezebben engedik el otthonról, és korábban haza kell jönniük a szórakozóhelyekről. Ezzel ellentétben a fiúktól korábban elvárják, sőt megkövetelik az önállósodást, a „saját kárán tanul igazán a gyerek” gondolattól vezérelve. A baráti társaság is könnyebben elnézi a fiúk deviáns viselkedését, mint a lányokét, sőt a vagányság mércéje is lehet az alkohol- vagy kábítószer-fogyasztás. A cigarettázó lányok ma már nem keltenek feltűnést, de a részegen, öntudatlanul ténfergő lányok még mindig rosszálló megjegyzéseket váltanak ki, még a fiatalok körében is.

A kamaszkor nehézségei mellett, a háttérben gyakran iskolai konfliktusok, beilleszkedési problémák, túlzott tanulmányi követelmények állnak, emellett gyakori feszültségforrást jelentenek a továbbtanulással kapcsolatos nehézségek is. A kábítószer-használat leggyakoribb oka a fiatalok konfliktuskezelő képességének gyengeségében rejlik. A kábítószer általánosan valamilyen konfliktus „megoldására”, elfeledtetésére próbálják felhasználni. Életük ezen szakaszában az önmagukkal szembeni konfliktusok mellett, új helyzetek is nehézséget jelentenek, mint például a:

- Szülők közötti konfliktusok: veszekedések, válások számának növekedés
- Szülő-gyermek konfliktusok: generációs különbségek, serdülőkori lázadás
- Gyerek-gyermek konfliktusok: osztálytársak eltérő gondolkodásmódja
- Iskolai, munkahelyi konfliktusok: magas tanulmányi elvárások, felvételik
- Baráti körben kialakuló konfliktusok: féltékenységek, eltérő családi háttérből adódó problémák
- Párkapcsolatból adódó konfliktusok: szakítások, féltékenységek

A korosztály tekintetében már korábban utalás történt a kisiskolás és a kamaszkori droghasználat mennyiségéről. A kamaszkori és a felnőttkori adatokat összevetve, a tiltott szerek fogyasztása felnőttkorban sem jelent világméretű problémát. E látszólag kedvező tény mögött a drogfogyasztás szomorú és megdöbbentő következményei is húzódnak. A fiatal drogfogyasztók közül ugyanis csak kevesen érik meg a felnőttkort, és szinte biztosan egyikük sem az időskort. A halál oka sokféle lehet: túladagolás, fiatalkori végelgyengülés, a kábítószer-fogyasztással kapcsolatos fertőzések stb. Másik oka a generációs különbségek, melyek a drogok megjelenésének és elterjedésének hazai idősvájában a korábbi nemzedéket még nem igazán érintették. Megdöbbentő az az adat, miszerint egyetlen szombat éjszakán kb. 700 000 tablettát fogyaszt el Magyarországon.

A legnagyobb veszélyt mégis az jelenti, hogy a drogfogyasztás káros hatásai nem azonnal jelentkeznek. A fiatalok nincsenek tisztában a mellékhatások súlyaival, korosztályukban jellemzően „friss” drogfogyasztók vannak, ezért csak a pozitív hatásokat érzélik. Milyen hatásokat válthat ki az idegrendszerben és az agyműködésben a tiltott szerek használata?

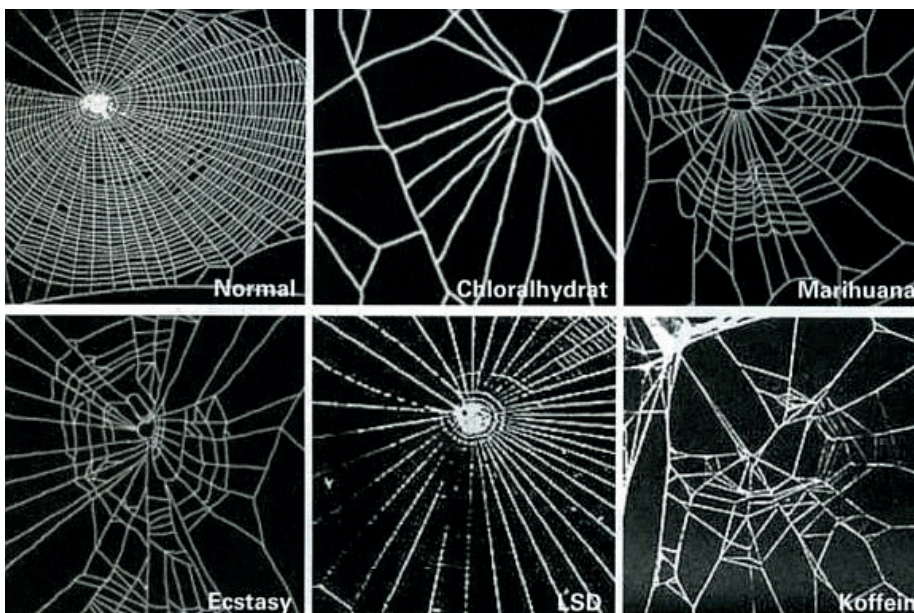
A behálózott idegrendszer

A központi idegrendszer elsődleges feladata, hogy a szervezet életműködését szabályozza és összehangolja. Az életfunkciók mellett az érzelmekre és a gondolkodásra is hatással van. Vannak „büntető” jelzések, hatásukra védekező reflexek játszódnak le, és magatartásunk a későbbiekben arra irányul, hogy elkerüljük a kellemetlen érzéseket. Ilyenek például a fájdalomingerek. A kellemes élményt okozó érzések hatására viszont jó kedvünk lesz, tevékenységünkkel szinte jutalmazzuk magunkat. Ennek oka, hogy a központi idegrendszer, pontosabban az agy egyes idegsejtjeiből más-más anyagok szabadulnak fel,

amikor kellemetlen, illetve kellemes élményeket élünk át. A „jó” élmények endorfinok felszabadulásával jár együtt. Ezek és a kábítószernek egyik csoportjának molekulaszervezete pedig hasonlít egymáshoz. Ilyen szerkezetűek az ópiátok (pl. morfin). Az ópiátoknak fájdalomcsillapító és kábító hatása van. A tudat befolyásolására alkalmas pszichoaktív szerek vizsgálatánál bebizonyosodott, hogy mindegyik valamilyen módon befolyásolja az agy idegsejtjei közötti ingerület-átvitelt, és hatását ezen keresztül érvényesíti. Ez a kissé tudományosnak tűnő megfogalmazás, viszont nagy valószínűséggel nem érinti meg kellőképpen a célcsoportot, visszatartó erejük csekély. A megismerés és a tájékoztatás mégis legfontosabb eszköz a droghasználat mérséklésében, melynek illusztrálására az alábbi NASA kutatás talán, kissé megdöbbentő, de egyértelmű ábráival viszonylag rövid idő alatt befogadható.

A NASA kutatók végeztek 2005-ben kutatást a tudatmódosító szerek hatásairól, viszont ez esetben a vizsgált alanyok pókok voltak. A droghatás alatt álló pókok mindennapi tevékenységét, a hálószerkezetét tesztelték és állították párhuzamba az emberek agyműködésével. A kutatás célja az volt, hogy kiderítsék, lehetséges-e a pókokat használni arra a célra, hogy egyes anyagok toxicitását, mérgező mivoltát leleplezzék. A teória az volt, hogy a különféle drogok erejétől, mérgezőségüktől függően a pókok eltérnek majd a genetikusan rögzült hálómintától, így egy táblázat és a számítógép segítségével pontos képet kaphatnak az adott toxin veszélyességéről.

A kísérleti állatok ötféle drog hatása alatt, egészen meglepő eredményeket szőttek:

A normál pókháló viszonylag egyenletes és megfelelően sűrű ahhoz, hogy az áldozati rovart csapdába ejtse.

Az extasy-val vagy speeddel tuningolt pókok hálójá viszont nagymértékben eltért. Vad dolgokat kreáltak, a háló keretében sok lyukat hagytak, felépítésében a teljes strukturátlanság érvényesül. Ez a háló nem alkalmas zsákmányszerezésre, mely szó szerint a pók életébe is kerülhet.

Az LSD-t kapott pókok hálói egyenletesen szőttek, de nem teljesen fejezték be a műüket.

Marihuána-t használók úgy tűnt, elvesztették a kedvüket munka közben, félbehagyták a munkát, éppen felére csökkentve a túlélési esélyeiket.

Clorahidrát (altatók) hatására a munka fele sem készült el. A keret kialakult ugyan, de a körökhöz hozzá se kezdtek. Így ez a háló sem alkalmas az életben maradásra.

A koffeinnek tudható be mégis a legbizarrabb hatás. A pókok minden tervszerűség nélkül csupán egymáshoz kötögették a szálakat. Látható, hogy az elkészült alkotások nagyon kismértékben hasonlítanak az eredeti „légyfogó” berendezéshez.

Összegében látható, hogy valamennyi tudatmódosító szer hatással van az idegrendszerre, amely a pókok esetében az élelmet biztosító hálózövésben, mint mindennapi tevékenységben is megnyilvánul.

Összefoglalás, záró gondolatok

A drogfogyasztás nagyléptékű növekedése és rövidtávon kevésbé kimutatható mellékhatásai miatt a prevenció szerepe még inkább előtérbe kerül. A hagyományos megelőzési eszközök, viszont nem teljes mértékben, vagy nem megfelelően jutnak el a 21. századi fiatalokhoz. A pókokon végzett kísérlet egyértelműsíti a tudat módosításának jelentőségét, hiszen az öröklött magatartásmintázatot is befolyásolják. Az alkalmi drogfogyasztók esetében akár több órás memóriavesztés is előfordulhat, amikor teljes mértékben kiszolgáltatottak környezetüknek. Károsító hatásuk mellett a függőség kockázata is nagymértékű, mely egyének, családok életébe is kerülhet. A tiltott szerek vonzóak, de átszövük szervezetünket és csapdát állítanak, mint a pókok zsákmányuknak. A kísérlet során született abszurd hálók, zavarodott munkásságuk önmagában megdöbbenőek, de a koffein hatása hozta a legmeglepőbb eredményt. A veszélyforrások tehát mindennapi életünk részeivé válhatnak vagy váltak már. A drogfogyasztás az idegrendszerben és az agyműködésben éppoly lyukakat és ürességet hagy, mint nyolclábú barátaink hálójában.

Szakirodalom:

1. Drugscience (2010): Drug harms in the UK: <http://www.drugscience.org.uk/whatwedo/drugharms> (Utolsó letöltés: 2019.01.11.)
2. D. A. Noever, R. J. Cronise, and R. A. Relwani (1995): Using spider-web patterns to determine toxicity. NASA Tech Briefs 19(4):82. <https://scienceblogs.com/startswithabang/2013/07/06/weekend-diversion-spider-webs-on-drugs> (Utolsó letöltés: 2018.12..28.)
3. Dr. Bauer Béla (2018): A kábítószer hatásai a szervezetre <http://blog.bauerbela.ro/2018/03/a-kabitoszerek-hatasai-szervezetre.html>
4. European School Survey Project on Alcohol Other Drugs: Key results 2015 country by country/Hungary: <http://www.espad.org/report/country-summaries#hungary> (Utolsó letöltés: 2019.01.10.)
5. Marinov Iván: Betépett hálózsvöök (2005): <http://www.urbanlegends.hu/2005/09/betepett-haloszovok/>
6. Nutt, David, Leslie A King, William Saulsbury, Colin Blakemore (2007): „Development of a rational scale to assess the harm of drugs of potential misuse”
7. Peter Witt (1954): Scientific American: Drugged Spiders and Webs
8. Tudásbázis: Egészséges életmód című tankönyv: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/az-egeszseges-eletmod/az-egeszseges-eletmod/kabitoszerek-serkentok-hallucinogenek/a-kabitoszerek-hatasai-a-szervezetre>
9. Tudásbázis: Egészséges életmód című tankönyv: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/az-egeszseges-eletmod/az-egeszseges-eletmod/kabitoszerek-serkentok-hallucinogenek/a-drofgogyasztas-az-eletkor-fuggvenyeben>
10. Tudásbázis: Egészséges életmód című tankönyv: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/az-egeszseges-eletmod/az-egeszseges-eletmod/kabitoszerek-serkentok-hallucinogenek/a-kabitoszer-fuggosegrol>

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG SEKCIÓ

I. helyezés

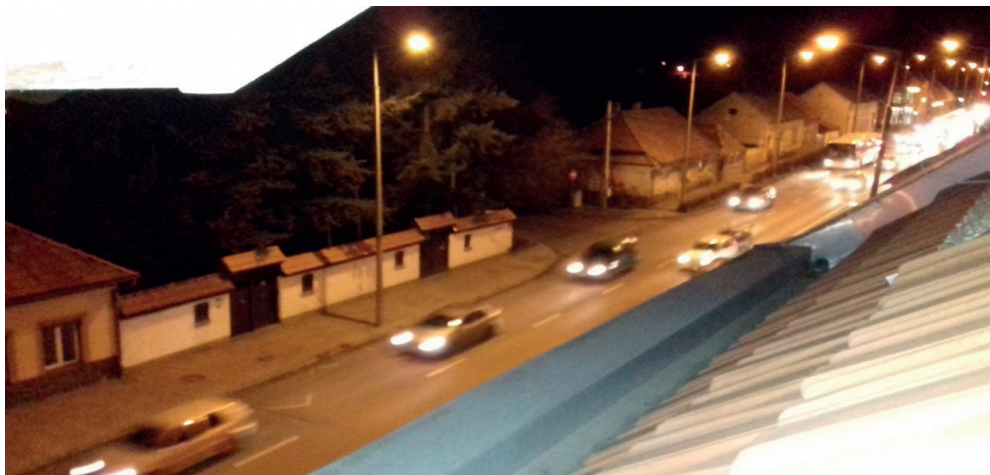
MUKUS GÁBOR

(Egri Dobó István Gimnázium,

felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Gondolataim városom, Eger közlekedéséről

Eger városa Heves megye és az Egri járás székhelye, Északkelet-Magyarország egyik kiemelt fontosságú központja. Ezt jómagam is tapasztalom, itt élem mindennapjaimat. Számomra fontos a városom ügye, minden téren, így Eger közlekedése is foglalkoztat. Ez a téma úgy gondolom, hogy mindenkit érint, akár azt is, aki nem életvitelszerűen tartózkodik itt. Elég, ha csak éppen lezárják az utat, vagy felújítják azt, de olykor az időjárás kedvezőtlen a közlekedés szempontjából. Tisztában kell lenni azzal, hogy semmi sem tökéletes, így a közlekedésünk sem az. Éppen ezért szeretném ezzel a témával kapcsolatban megosztani gondolataimat, tenni azért, hogy gyorsabban eljussunk a kívánt helyre, vagy nyugodtabbá tenni a mindennapjainkat.

Városom közlekedésföldrajzi helyzetét tekintve központi helyen helyezkedik el. Egyrészt keresztülhalad a településen a 25-ös számú főút, amely összeköttetést biztosít Ózddal, illetve a szlovák határral, amelyet Bánrévénél ér el. A főúton meglehetősen nagy a személy- és tehergépjármű forgalom, ezt én is érzékelem, hiszen közvetlenül a főút mellett lakom. Reggelente, illetve délután három óra után rendszeresen telve vannak a sávok, néha a saját hangját sem hallja az ember, ami mindenképp probléma. A zaj mindennapos,

olykor még hétvégén is. Ami még nagy problémát okoz az az, hogy ha a Széchenyi út le van zárva. Ilyenkor még azok a menetrend szerinti járatok is erre közlekednek, amelyek alapvetően nem erre járnak. Az ez évi nyár ilyen volt, a forgalom zaja szinte elviselhetetlen volt, erre a környéken élők, szomszédok is panaszkodtak. Az útlezárás megszűnt, viszont a probléma megoldatlan maradt. Felmerült bennem a kérdés, mi lesz ha megépül az M25-ös autópályát? Akkor még nagyobb és ezzel elviselhetlenebb lesz a zaj? Erre úgy hiszem, hogy egy Egerre tehermentesítő út lenne a megoldás, más kérdés, hogy az eddig beépítetlen telkek beépülnek, ezáltal csökken az esély arra, hogy városom csendesebb legyen.

Egerbe érkezik még a 24-es számú főút is, amelyen azért lényegesen kevesebb a forgalom személyes tapasztalataim szerint. Ennek az útnak inkább turisztikai jelentősége van, hiszen két borvidéket, a mátrait és az egrit összekötve, a Mátrán keresztül érkezik városunkba. Az ingázók számára fontosak a következő utak: a 2416-os út, amely Verpeléten és Egerszalókon át kapcsolódik a megyeszékhelyhez, a 2501-es út, amely Maklárt és Andornaktályát köti össze Egerrel, a 2503-as út, amely a novajiai és az ostorosiak számára fontos, a 2504-es út, amelyet a Noszvajról és Szomolyáról érkezők használnak, valamint a 2505-ös út, amely Felsőtárkány felől érkezik a város északi részébe. Az egyértelmű, hogy Eger igen fontos szerepet tölt be közlekedési és gazdasági szempontokból, viszont ezek nem igazán tükröződtek az elmúlt néhány évig. Az is szembetűnő, hogy városunk eddig nem rendelkezett elsőrendű főúttal, autópályával vagy autópályával. Ez viszont hamarosan megváltozik, hiszen épül az, ami eddig álomnak tűnt: az M25-ös gyorsforgalmi autópályát.

Ez az út mindenképpen változást hoz városunk életébe, még vonzóbb lehet Eger a vállalatok, illetve a turisták számára is, hiszen közvetlenül eljuthatunk

Budapestről Egerbe, illetve Egerből Budapestre, anélkül hogy le kellene térni különböző nagyságú településekre. Ez feltétlenül csökkenti a menetidőt, ráadásul a forgalmi akadályok is csökkennek, például a „dugók”. Az út jelenleg is építés alatt áll, viszont az északi szakasz már használható, amely Andornaktályát kerüli el. 2018. november 7-én került sor az átadásra, amely azt is jelenti, hogy az egriek régi vágya már részben teljesült. Személyesen én is átutaztam már az új úton, és azt tapasztaltam, hogy a menetidő több mint a felére csökkent, míg Andornaktálya határából eljutottam Eger határáig. Ez hatalmas dolog a környékről bejárók számára, hiszen a több mint 4 kilométer hosszú községet ki tudják így kerülni.

Az út északi részének kivitelezése nyolc milliárd forintba került, viszont ez az Eger és környékén élőknek megfizethetetlen, ráadásul az elkövetkezendő három évben még úthasználati díjat sem kell fizetni. Az északi ütem már elkészült, a déli ütem kivitelezése még javában zajlik, várhatóan 2020 végére lehet meg az összeköttetés a megyeszékhely és Eger között.

Az biztos, hogy a város és a környező településekre pozitív lesz a hatása az útnak, ezt én is így hiszem, viszont vannak bennem kételyek is. Természetesen azzal egyetértek, hogy szükségünk van erre a projektre, viszont úgy hiszem, hogy az autópálya mellett mindenképpen szükség lenne egy elkerülő útra is. Azt már említettem, hogy ez nem biztos, hogy kivitelezhető, viszont pár éven belül mindenképpen szükséges lenne, hiszen a forgalom vélhetően növekedni fog. Kellene fog egy megoldás, egy javaslat, hiszen előbb utóbb a teherforgalom miatt a főút burkolatának minősége megromolhat, a nagy tengelyterhelés miatt az út megsüllyedhet, illetve a hanghatástól akár az épületek is megrepedhetnek. Az mindenképpen pozitívumnak tekinthető, hogy városunkba egyre többen érkeznek, illetve haladnak át, viszont az említett következményekkel számolni kell.

Városunk szerepe a közlekedés-földrajzi helyzetét tekintve központi szerepe van, és ez a szerep egyre inkább csak fontosabb lesz. Fontos a helyzetünk a Szlovákia felé haladó áruszállítóknak, hiszen közvetett összeköttetést biztosít városunk az ilyen irányba haladóknak. Azt is meg kell jegyezni, hogy az észak felől érkezőknek is fontos csomópont leszünk, hiszen így már lesz közvetett autópályás összeköttetésünk a fővárossal, Miskolccal, Debrecennel vagy éppen Nyíregyházával. Meggyőződésem, hogy számos Lengyelországból vagy Szlovákiából érkezőknek kiemelt célpontja vagyunk, így viszont a magyar határtól akár bő két óra alatt el lehet majd érni Budapestet.

Városomban az utak állapota tapasztalataim szerint viszonylag jónak minősül, de azért úgy hiszem, azért a nagyobb terhelésű utakon azért kellenének felújítások. Az viszont pozitívum, hogy a Széchenyi és a Csiky Sándor utcá-

ban az aszfalt, illetve a gyalogosjárda modernizálása megtörtént. A mellékutak állapotát is általában megfelelőnek találtam, ráadásul a 25-ös és a 252-es főút keresztezésénél a közlekedés biztonságosabbá tétele érdekében körforgalmat is alakítottak ki. A haladás az utakon a városon belül nem mindig zökkenőmentes. Ez a probléma például a Lajosvárosban, a Mátyás király úton, a Vörösmarty úton, de a túlterheltség megfigyelhető a Maklári, a Kertész, az Alma-
magyar és a Mecssey utakon is. Ráadásul ismerőseim, osztálytársaim is sokszor panaszkodnak, hogy perceként kell várakozniuk az említett helyeken, illetve a menetrend szerinti járatok emiatt igen sokszor késnek is. Személyesen ez a probléma nem érint, hiszen én gyalog járok iskolába, viszont sokaknak ez kellemetlenségeket okoz.

A nagy forgalom sokszor okozhat bosszúságokat a mindennapokban, viszont ez a sok jármű a közvetlen környezetünkre sincs jó hatással. Bár szmog azért nem igazán fordul elő, azért a teherautókból, autóbuszokból, autókból kijövő gáz jelentősen rontja a levegőt, olykor, ha a levegő megszorul, kifejezetten rossz a levegő a nagyobb forgalmú utaknál, illetve a Belvárosban. Ez a probléma viszont általános érvényű, szinte minden ilyen méretű városban sajnos előfordul, viszont a környezetkímélőbb járművek megjelenésével a probléma súlya talán csökkenni fog.

Városunkban a tömegközlekedés igen fontos szerepet tölt be. Igen sokan járnak be Egerbe minden nap, például az osztályomban is majdnem minden második diák más településről jár be tanulni. Az is szembetűnő számomra, hogy ezek a diákok többségében autóbusszal járnak be, a vasutat szinte nem is veszik igénybe. Az általános érvényű, hogy a tömegközlekedési eszközök közül jóval többen választják az autóbust, mint a vonatot. Ennek viszont elég egyértelmű oka van: egyszerűen a vasúthálózat nincs igazán kiépülve, az autóbuszvonalak pedig a kisebb, a vasúttal az amúgy vasúttal szinte elérhetetlen helyekre is elérnek. Autóbuszjárat szinte minden irányban indul nagyobb városokba községeket, falvakat érintve. Egerből Budapestre például olyan autóbuszjárat indul, amely az M3-as autópályán megy keresztül, így a fővárosba jutás mindössze bő két óra. De nem csak a fővárosba utazhatunk,

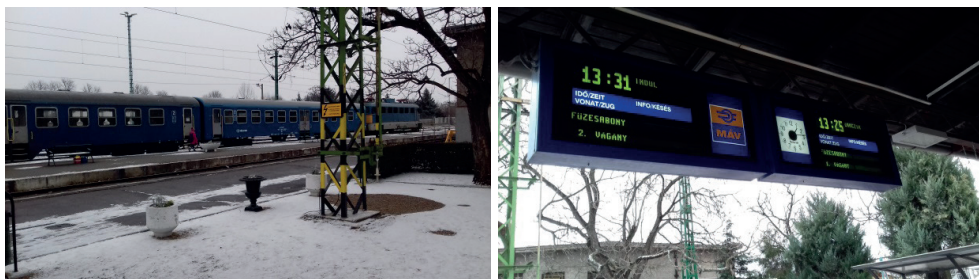
indul autóbuszjárat például Aggtelekre, Nyíregyházára, Békéscsabára vagy éppen Szegedre is, bár őszintén bevallva az utóbbi járaton igencsak hosszú és megterhelő az út... Az, hogy innen a keleti országrész bármely pontjába eljuthatunk autóbusszal, azt bizonyítja, hogy Eger távolsági buszközlekedése igencsak fejlett, és én is igénybe veszem alkalom adtán. Viszont azért találok negatívumot itt is. A hétvégéken, ünnepnapokon azért jóval nehezebb egyik pontból a másikba jutni, bár a fővárosba ilyenkor is sűrűbb a járat, mint például a tőlünk délebbre fekvő területekre.

Ez a fajta a választék a menetirányokat illetően a vasútról nem mondható el. Egerből közvetlenül gyakorlatilag három településre indul célirányosan vonat: Budapestre, Füzesabonyba és Szilvásváradra. Az utóbbi vonalat az elmúlt években jelentősen rövidítették, ugyanis eredetileg Putnokon volt a végállomás. Az évek során annyira lecsökkentették a Szilvásváradra induló vonatok számát, hogy ez manapság mindössze kettő. Füzesabonyba szinte minden órában indul legalább egy vonat, innen átszállással közelíthetjük meg Debrecent vagy Miskolcot. A vasúti közlekedés sajnos nem túl fejlett, Eger véleményem szerint jóval kevesebb közvetlen vonatjárattal van ellátva, mint kellene, ráadásul szinte csak déli irányba van vasútvonal, északi irányba egyedül a megcsonkított szilvásváradra vonal működik. Annyi viszont pozitívum, hogy ami vasútvonal működik, az viszonyokat tekintve rendezett és villamosított.

Eger két központi állomással rendelkezik: egy vasútállomással, illetve egy autóbusz-állomással. A vasútállomás viszonylag rendezett, bár jóval kevesebb ember fordul meg naponta, a felmérések szerint mintegy 1300 utas fordul meg ott naponta. (<http://eger.hu/hu/varos/kozlekedes/mobilitasi-terv-2007> 16. oldala).

Az autóbusz-állomás ezzel ellentétben jóval zsúfoltabb, különösen a péntek délutáni csúcsforgalomban, ráadásul az utasforgalom mintegy harmincszorosa a vasútállomásénak. Ennek megfelelően az autóbusz-közlekedés jóval kihasználtabb, mint a vasút. A vasútállomás környezetét mindig viszonylag rendezettnak látom, a váró is kellemesebb, mint az autóbusz-állomáson. Ellenben a buszpályaudvar felújítása az elmúlt hónapokban történt, bár nem igazán újult meg a látottak alapján, inkább csak külső festés történt véleményem szerint. A váró vasútállomáséval szemben zsúfolt, bár ez a jóval nagyobb forgalomnak tudható be.

A tömegközlekedésről a városon belül igencsak vegyes a meglátásom. Azt már örömmel tapasztalom, hogy az elavultabb, régebbi buszokat már felváltják az új, kényelmesebb légkondicionált buszok, ezáltal az utazás nagyobb élményt nyújt. Ez nem csak a helyi járatú buszokra érvényes, hanem a helyközi és távolsági buszokra is. Az is köztudott, hogy Eger és környékét ellátó Agria

Volán ZRT. beleolvadt a Középkelet-magyarországi Közlekedési Központba 2015-től, így már ez a társaság irányítja városunk és térség tömegközlekedését. Érdeemi változást nem igazán tapasztaltam, a menetrend néhány kivételtől eltekintve változatlan. Eger tömegközlekedését tekintve eléggé központosított. A buszjáratok nagy része a Belvároson keresztül halad át, a Széchenyi úton. A legfontosabb végállomások a Lajosvárosban, az „Agrokernél”, a Tesco-nál, Felnémeten valamint a „Berván” található. A hétköznapokon viszonylag gördülékeny a közlekedés, szinte tíz percenként közlekednek a buszok a fő vonalakon. A kisebb vonalakon természetesen kevesebb busz jár, bár az utasok száma is kevesebb. Hétvégénként a járatok száma jóval kevesebb, különösen érzékenyen azokat a lakókat érinti ez, akik a Hajdúhegy, illetve annak környékén élnek, személyesen én is érintett vagyok. A buszok csak óránként közlekednek, reggel hét órától este hat óráig, pedig a délelőtti órákban igen csak nagy a forgalom a közeli temető miatt ezen a buszvonalon. A buszok méretével is fedeztem már fel nem egyszer negatívumokat. Többször is azt tapasztaltam, hogy csúcs időben nem csuklós buszt indítottak, miközben a busz zsúfolásig tele volt. Ezen úgy gondolom, hogy nem szolgálja az utasok érdekeit, bár hibák bárhol előfordulhatnak.

Úgy gondolom, hogy említést érdemelnek még a munkámban a járdák, kerékpárutak, illetve a parkolók is. A gyalogosjárdákról igen csak vegyes véleménnyel vagyok. Van, ahol szűk, van, ahol elég rossz állapotú, régi, de van, amelyik kiváló állapotban van, most újították fel. Ilyen például az iskolám, a Dobó István Gimnázium előtti járda. Véleményem szerint a Belvárosban azért elég jól lehet a gyalogosoknak közlekedni, magam is így járom be a várost nap, mint nap. Persze, azért lehetne még fejleszteni, a lakóövezetekben, ahol eddig nem volt járda, járdát építeni.

A kerékpáros közlekedés meglátásom szerint hatalmas fejlődésen ment keresztül. Körülbelül olyan tíz évvel ezelőtt még nem is nagyon volt kerékpárút, kivétel az Érsekkertben, illetve annak a környékén. Manapság viszont már szinte át tudjuk utazni városunkat két keréken is, anélkül, hogy be kellene mennünk a forgalmasabb utakra. Ez mind pozitívum, jómagam is használok ezeket a kerékpárutakat leginkább tavasz és ősz között. Ilyenkor viszont probléma szokott fellépni, ha túlzott esőzés van az Eger-patak medrében haladó kerékpárúton, ugyanis akkora vízátfolyás van ilyenkor, hogy így az út közlekedésre alkalmatlan. Talán ez ellen valamiféle védőfallal kellene védekezni, vagy esetleg megemelni az út szintjét.

A munkámban mindenképpen még ki szeretnék térni a parkolásra. Egerben a parkolók fenntartásáért, illetve működtetéséért az EVAT ZRT. felelős. Véleményem szerint Eger parkolói igencsak kihasználtak, legfőképpen a turisztaszakban, de azon kívül is azért elég telítettek a parkolók. Ahhoz, hogy valaki megállhasson a központi területeken, ideértve a Szépasszony-völgyet is, azért általában fizetni kell. Három fizetős övezet van elkülönítve, az I. övezetben, amely közvetlenül a Belvárosban található például 360 forintot kell fizetni egy órára. Én úgy gondolom, hogy ez azért nem kis összeg, bár minden nagyobb város központi területein legalább ennyit kell fizetni szezonon, illetve azon kívül is. Az elmúlt hetekben zártak le parkolóhelyeket, például a Bartakovics utcában, valószínűsíthető, hogy a terület magántulajdonba került.

Meglátásom szerint Eger közlekedésének még van hová fejlődnie, de ezért úgy gondolom, hogy városunk vezetése azért elég sokat tett azért, hogy elérhetőbb legyen Eger. Én úgy gondolom, hogy városom az is, és az elkövetkezendő éveket is tervezem leélni. Ezért gondolom, úgy, hogy bár jó úton járunk, azért még mindig van tennivaló azért, hogy a jóból, még jobb legyen. Én azt mondom, hogy Eger fejlődik, és ezért a város is tesz, hiszen a cél, hogy Eger már 2030-ra megerősítse szerepét a régióban, gazdasági és turisztikai központ legyen. Jó úton járunk a cél felé, viszont erről az útról nem szabad letérnünk.

Felhasznált irodalom:

- Eger <https://hu.wikipedia.org/wiki/Eger>
http://eger.hu/public/uploads/Eger_KHT.pdf
Eger megyei jogú város fenntartható városi mobilitási terve (SUMP)
<http://eger.hu/hu/varos/kozlekedes/mobilitasi-terv-2007>
Eger megyei jogú város településfejlesztési koncepció 2014-2030
http://eger.hu/public/uploads/telepulesfejlesztesi-koncepcio-2014-2030_5a8feca9a2c37.pdf
Folyik az M25-ös műszaki átadása <https://www.heol.hu/kozelet/helyi-kozelet/folyik-az-m25-os-muszaki-atadasa-1339361/>
Hegedűs Gergely: Átadták az M25-ös fejlesztésének első ütemét
<https://magyarepitok.hu/aktualis/2018/08/atadtak-az-m25-os-fejlesztese-nek-elso-utemet>
Helyközi autóbusz menetrend Heves megye (2.kötet)
<https://www.kmkk.hu/69-helykozi-autobusz-menetrend-heves-megye>
M25-ös autópályát (Magyarország)
[https://hu.wikipedia.org/wiki/M25-%C3%B6s_aut%C3%B3%C3%BAt_\(Magyarorsz%C3%A1g\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/M25-%C3%B6s_aut%C3%B3%C3%BAt_(Magyarorsz%C3%A1g))
Magyar Kerékpárosklub: Kerékpárosbarát Eger koncepció
http://eger.hu/public/uploads/Eger_KHT.pdf<https://www.openstreetmap.org/#map=14/47.9044/20.3662>
Magyar Közlekedési Klub: Eger vasúti közlekedésének fejlesztése és a kapcsolódó menetrendi módosítások
http://www.mkk.zpok.hu/doc/mkk_eger_tanulmany_2014.pdf
Megindult a forgalom az M25 átadott szakaszán- Képgaléria
<https://www.heol.hu/kozelet/helyi-kozelet/megindult-a-forgalom-az-m25-atadott-szakaszan-kepgaleria-1392725/>
Nyolcmilliárd az M25-ös északi részére
<https://www.heol.hu/heves/kozelet-heves/nyolcmilliard-az-m25-os-eszaki-reszere-727530/>
Open Street Map Eger és vidékének térképe
<https://www.openstreetmap.org/#map=14/47.9044/20.3662>
Parkolási övezetek
<https://www.evatzrt.hu/parkolo-uzemeltetes/parkolasi-ovezetek>, <https://www.evatzrt.hu/>

Parkoló üzemeltetés <https://www.evazrt.hu/parkolo-uzemeltetes>
UVATERV: Országos hálózatfejlesztési tervek
<http://www.uvaterv.hu/uploads//referenciak/pdf/097.pdf>
Városi közlekedés <http://www.eger.hu/hu/varos/kozlekedes>
A dokumentumban szereplő képek saját, jómagam által készített fotók.

II. helyezés
KOMÁROMI-NAGY MÁRTON
(Egri Pásztorvölgyi Általános Iskola és Gimnázium,
felkészítő tanár: Emödi Éva)
Felmenőink üzenete

Nemrégiben új festmények kerültek fel a nappalink falára, melyeknek a már megszokott, régi képekkel ellentétben teljesen más jelentéstartalmuk van a családom számára. Kívülállók sora nem lenne képes megérteni mélyreható, személyes értéküket, amely még a legkülönb németalföldi mester életművéhez sem fogható. Az üknagyapám festette őket még az 1930-as évek tájékán. Ami azt illeti, *Molnár Béla* alkotásait sem a Múcsarnokban, sem pedig a Magyar Nemzeti Galériában nem tekintheti meg a nagyérdemű, mégis, olyan kincssel érnek fel a rokonság körében, amelyet csak a szerencsésebb családok tudhatnak magukénak. Belső megállapodás alapján kerültek a festmények a család egyik vagy másik ágához. Rögtön tudtam, melyikük lesz a kedvencem mind közül. Legkedvesebb képemen nem más, mint festőművész ükapám egyszem lánya, egyszóval a dédnagymamám szerepel. A fiatal *Molnár Magdolna* fotelben ülve, ölében gitárját tartva játssza saját dalait a húrokon, melyeket életében megannyiszor pengetett, amikor persze nem a zongoránál vezette be a gyerekeket a szolmizáció rejtelseibe, és nem német vagy francia nyelvre tanította a diákságot. Ez a mű nem csupán vászon, olajfesték és fakelet, hanem megtestesíti azt a tartalmat, amelyről hosszú bekezdéseken keresztül részletesen írok. Mindazonáltal jól mutat festő ősöm legbájosabb munkája mellett, melyen egykori gyermekjátékai úgy sorakoznak egymásután, mint az ő felcseperedésének élő szemtanúi.

Látszólag meztelenül és nincestelenül érkezünk a világra, azonban már születésünk pillanatában is fel vagyunk ruházva egy olyan különleges hátizsákkal, melyet már akkor megtölt ezernyi információ, tehetség és örökség, hiszen mindent, amit felmenőinktől kapunk, legbelül, a génjeinkben hordozunk. A zsákot akarva-akaratlanul cipeljük életünkön át, de módunkban áll mindig újabb és újabb tartalommal bővíteni. A következő nemzedék mindig nagyobb, és ennél fogva talán súlyosabb hátizsákkal jön világra. Ám nemcsak kincsekkel és erényekkel vértelmez fel birtokosát, hanem hatalmas felelősséggel is, amelyet mindannyian viseltetünk a múlt, jelen s jövő iránt. Manapság igencsak divatos kultúráról és örökségről beszélni. Kiterjedt, mély tartalmuk számtalan irányba kalauzol bennünket. Az anyagi, illetve szellemi értelemben vett kultúra magában foglal mindennemű emberi kreativitást, nemes zsenialitást, örök időkre szóló üzenetet, amelyek jobb helyé teszik a Földet. Az alkotás örök vágya természetes emberi ösztön, és éppúgy szükségünk van rá, mint levegő-

őre, vízre és élelemre. A kultúra táplálék, gazdagság és mentsvár. Az örökség hidat alkot letűnők és feltörekvők, kicsik és nagyok, szegények és gazdagok, vének és fiatalok között. Az örökség ember és ember között épít kapcsolatot. Az eszmei hagyaték egyaránt az utódot illeti, épp úgy, ahogy a pénzbeli juss. A felelősség, amiért az emberiség jótáll, életünk végéig elkísér. Állítom, hogy nincsen örökség kultúra nélkül, miképp kultúra sem létezik örökség nélkül. Generációk hordozzák magukkal, avagy magukban a tudást, mely a *Homo sapiens* gondolatait, érzelmeit, képességeit és teljesítményét hivatott kifejezni, és fajunk sikerének kulcsát őrzi. Ahogyan az élet mércéje is sok esetben maga az ember, úgy saját kultúránkat és örökségünket is először magunkban kell keresni. Aztán szépen lassan ráébredünk, hogy ez a bőség körülölel minket és a világ akármelyik pontján jelen van.

Tizenegy éve tanulok az egri Pásztorvölgyi Iskolában, ami számomra rendkívül meghatározó, mert „hátzsisákom tartalma” még ott is megtalál, ahol más ember kevésbé számítana rá. Történetesen a nagyszüleim álmodták meg, és vetették papírra az iskola nem mindennapi épületét, melynek egyre több bravúros részletét fedezem fel és egyre több apró titkát értem meg. Páratlan légkört kölcsönöz diákságom fő helyszínének, hogy nap mint nap visszaköszön rám az ajtók és ablakok rejtett monogramja, ismerem az oszlopokon tekeredő gattervasak történetét, és tisztában vagyok vele, mennyi munkát követelt alkotóitól 25 évvel ezelőtt a tervek megvalósulása. Az intézmény varázsa számomra örökre szóló, ugyanúgy képes leszek megcsodálni hófehér falait és barna faoszlopait idősebb fejjel is. Figyelmesen hallgattam nagyim meséjét a Pásztorvölgyiről, amikor ráébredtem, hogy az iskola az én részem is, mivel én is a részese vagyok szokásainak, mindennapjainak és jövődjének. Hagyományt teremteni becsületes feladat, és aki továbbviszi és életébe beépíti, az biztos lábakon áll. Az idő eldönti, mely tradíciók válnak a társadalom javára, s melyek a kárára. A kultúra hagyomány és örökség is egyben, mert civilizációtól függetlenül, a történelem viharos és kevésbé viharos évszázadain át olyan szerepet játszott a létezésben, melyre egyedül csakis ő képes. Ezeréves szokásaink az örökösök által nyernek tényleges ékességet, mi több, létfontosságot. A mi korosztályunk leckéje is abban áll, hogy a klasszikus forrásokat észszerűen és ízlésesen ötvözze a modernitással. Nagyszüleim felépült terve is az újszerűséget tükrözi, ami ugyanakkor a halhatatlan építészetet is felöleli. *Goethe* azt mondta, az építészet megfagyott zene. Ha a német költő gondolatmenetén indulok el, *Thoma Emőke* és *Komáromi Péter* műve dinamikus, letisztult és elegáns melódia. Olyan dallam, amelyhez én magam is kottát kaptam, ámde a hangszeren játszani saját szorgalmam és belátásom segítségével kell megtanulnom.

Megállapítom, hogy a világ kulturális öröksége az egyén kulturális örökségére vezethető vissza, miképpen a társadalmi szintek alapköve is maga az egyed. Az emberiség anyagi és szellemi java is voltaképpen milliárdnyi élő és néhai ember önálló vagy közös munkájának eredménye, összességében pedig fajunk előrelépését támogatta még a legádázabb sorscsapások közepette is. A kulturális örökség fogalmát annyiféleképp lehet értelmezni, ahányan a bolygón élünk. Léteznek olyan jogszabályok, melyek miatt feltétlenül szükségessé vált, hogy a törvény egzakt keretet adjon a fogalomnak. Feltételezem, személyes kulturális örökségünk megállapítására mindenféle meghatározás, szabály vagy rendelkezés teljességgel alkalmatlan. Saját értékeinket csak saját magunk definiálhatjuk, erkölcsi meggyőződéseinknek és egyéni belátásainknak megfelelően. Rajtunk áll, hogy elődeink örökségéből új kultúra lát-e napvilágot, és hogy az ő kultúrájuk örökségünké válik-e. Mindannyian fel tudunk mutatni valamit, amire igazán büszkék vagyunk, és amit pozitív visszaigazolásként élünk meg. Szerencsés az, akinek az élet nagyobb öntudatra ad okot. Saját kulturális örökségünk nélkül nem tudunk kellő alapotra építkezni, abban az esetben ugyanis struktúránk összedől, ahelyett, hogy a fellegekbe magasodna. Ugyanúgy, ahogy a társadalom hasznos, tevékeny tagjaivá szeretnénk válni, biztos alapokra kell fektetni személyes egzisztenciánkat. Senki sem születik üres hátizsákkal, csupán tudnunk kell helyiértékén kezelni azt az eszmei és materiális összességet, amely létezésünkben mindvégig jelen van, ezt személyes tapasztalatom súgja. Úgy sejtem, akkor sem zárkóznék el a zongorázástól, ha másik üknagyapám, *Thoma József* hosszú életében soha egyetlenegy zongorabillentyűt nem ütött volna le. De mivel ő a zongorajáték és -tanítás művészetét igen színvonalasan folytatta, nos, ez bennem – őutána jónéhány évtizeddel is – különös érzést és tudatot ébreszt, mely végtére is saját utamon istápol. Habár hosszú évtizedek választanak el felmenőinktől, adottságaink, céljaink, teendőink valahol, mélyen összekötnek minket. Mégsem szabad azt hinni, hogy mi magunk azonosak vagyunk őseinkkel. Belőlük, mint tiszta forrásból meríthetünk, hogy még nagyobb, újabbat és még jobbat alkossunk.

Saját kulturális örökségünket feltételezhetően nem jelzi műemlék feliratú tábla, nem áll az UNESCO oltalma alatt, sőt az emberek nagy százalékának teljesen ismeretlen, de emlékezetünkben, személyiségünkben, habitusunkban mindenképp őrizzük. Ükapám festményeiben, dédmamám kottáiban, nagyapám katonai kitüntetéseiben, édesanyám ékszereiben, a Pásztorvölgyi Iskola falaiban, sőt még apám hangládáiban is tovább él mindaz, amit saját kulturális örökségemnek tudhatok. A lista – mint minden egyes emberi lény esetében – végtelen sorban folytatható. Amennyiben tisztában vagyunk múltunkkal és tudjuk, épp hol tartózkodunk a hatalmas világban, akkor könnyebben észre-

vesszük az élénk táruló lehetőségek széles tárházát. Megkérdőjelezhetetlen annak a létfontossága, hogy tudatosan vigyázzunk örökségünkre és kultúránkra, mert életünk értelme rejlik abban. Mindazonáltal azt gondolom, hogy öregeink kulturális hagyatéka mi magunk, a jövő nemzedéke vagyunk. Ennek alapján bátran állítom, hogy igenis beszélhetünk személyes kulturális örökségről.

III. helyezés
FARKAS DOROTTYA
(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)
Szlovák-magyar kulturális kapcsolatok
Salgótarjában és környékén

Bevezetés

Vajon hányan hallottak már a Salgótarjáni Szlovákok és Barátainak Köréről? Valószínűleg kevesen. Pedig tagjaival, de legalábbis tevékenységével gyakran találkozhatnak a városlakók a különféle kulturális rendezvényeken.

Édesanyámmal négy éve csatlakoztunk a csoporthoz, és veszünk részt azóta is a családi hangulatú programokon, tanulmányi kirándulásokon, illetve rendezőként az általa szervezett és lebonyolított eseményeken. Visszahúzódo természetem ellenére ebben a társaságban feloldódtam, s eleget tettem a különböző kiselőadások tartására vonatkozó kéréseknek is. Mint a csoport legfiatalabb tagja, „utánpótlásnak” is tekinthetem magam.

Több alkalommal szembesültem azzal, hogy a kívülállók nem, vagy csak alig ismerik a Baráti Kör tevékenységét: ez vezetett arra, hogy pályázatomat ennek a bemutatására szenteljem. Úgy vélem, hogy ennek a lelkes csapatnak a lendülete, munkája, a hagyományörzésben és kultúra terjesztésében betöltött szerepe megérdemli, hogy megörökítsem. S ha már a Salgótarjáni Szlovákok és Barátainak Körénél tartunk, akkor érdemes néhány gondolatban bemutatni a város környéki és a helyi szlovák-magyar kulturális kapcsolatokat is.

Elsőként szeretném bemutatni Dr. Egyedné Baránek Ruzsenkát, a Magyarországi Szlovákok Szövetsége elnökét, akit a szervezetükről, a szlovák kultúra terjesztésében betöltött szerepükről és a munkájukról kérdeztem. Másodikként férjét, Dr. Egyed Ferdinándot faggattam ki, aki a Salgótarján Megyei Jogú Város Szlovák Nemzetiségi Önkormányzatának elnökeként szívesen válaszolt kérdéseimre. Majd a Salgótarjáni Szlovákok és Barátainak Köre elnökét, Homoga Józsefet kerestem fel, aki betekintést nyújtott nemcsak a csoport múltjába, de más szlovák-magyar kapcsolatkeresési, -felvételi próbálkozásokba is.

Remélem, hogy rövid írással felkeltem az érdeklődést nemcsak a Baráti Kör munkája iránt, de talán néhány gondolat erejéig bepillantást tudok nyújtani a szlovák nemzetiségi életbe is.

Szlovákok Magyarországon, Nógrád megyében

Mivel a törökök kiűzését követően Magyarország középső része szinte lakatlanná vált, kedvező helyzetet teremtett a betelepülni szándékozó szlovákok számára. Bár ez nem azonnal történt meg, nagyjából 200 évig tartott. Ennek köszönhetően ma nemcsak az északi határ menti részeken találkozhatunk szlovák nemzetiségű emberekkel, de a déli országrészben is szép számmal találkozhatunk az őseiktől örökölt hagyományaikat ápoló, kultúrájukat tisztelő leszármazottakkal. Pl. Békéscsaba jelentős kulturális központ. (1. sz. Melléklet: Szlovákok által lakott Magyarországi városok és falvak)

Kutatómunkámat a Központi Statisztikai Hivatal számainak átböngészésével kezdtem. Néhány fontosabbnak tartott adatot táblázatban szeretnék bemutatni. (1. sz. táblázat)

Népesség	1941	1949	1960	1980	1990	2001	2011
Össz-népesség	9 316 074	9 204 799	9 961 044	10 709 463	10 374 823	10 198 315	9 937 628
Ebből:							
Magyar	8 918 868	9 104 640	9 837 275	10 638 974	10 142 072	9 416 045	8 314 029
Szlovák	16 677	7 808	14 340	9 101	10 459	17 693	29 647

1. táblázat: A szlovák népesség alakulása 1941 és 2011 között (forrás: KSH)

A 2011-es adatok szerint a magukat népszámláláskor szlovák nemzetiségűnek vallók száma közel 30 ezer fő. Nógrád megyében is viszonylag alacsonyak a mutatók: 2644 fő, a nemzetiséghez tartozónak vallók 14%-a. A megyében a település népességen belül a szlovák nemzetiségűek aránya legmagasabb Ósagárdon (43 százalék) és Bánkon (33 százalék). A statisztikai számok azonban valószínűleg sokszor nem tükrözik a valóságot. Hiszen a régi beidegződések, a kitelepítésektől vagy hátrányos megkülönböztetésektől való félelem miatt sokan kerülnek az adatszolgáltatást. (2. sz. melléklet: Nemzetiségi statisztikai adatok Nógrád megyében 2011)

A szlovákság Magyarországra települése több hullámban történt. Sokan telepedtek le elnéptelenedett falvakban, amelyeknek szlovák nevet is adtak: Lucfalva (Lucina), Sámsonháza (Sámsonház) és Mátraalmás (Suchá Huta). Lucfalva az Árva, Liptó és Zólyom megyékből származó szlovákokkal népesült be a 18. század elején. Nyelvi és kulturális hagyományaikat ma is őrzik: szlovák nyelvű könyvtár, énekkar, táncsoport működik. A faluházban a szlovákság tárgyi emlékeit őrzik, az iskolában 1949-50-től szlovák anyanyelvű oktatás folyik, amit az óvodában is bevezettek 1969-ben.

Sámsonháza szintén a török uralom utáni elnéptelenedés következtében vált szlovák lakta településsé. A faluházban nemcsak tárgyi emlékeket őriznek, de pincéjében szlovák konyhát is kialakítottak. Koleso nevű hagyományőrző együttesükkel számos sikert értek el.

Mátraalmás szintén a 18. században népesült be szlovák és más nemzeti-ségű lakókkal. Leginkább mesteremberek éltek itt, üveghutákat is üzemeltettek. Innen ered a Szuhahuta elnevezés is. Szlovák kultúrájukat az asszonykórus, a helyi szlovák klub és a hagyományőrző csoport segítségével ápolják. A főtéren kialakított szabadtéri színpadon rendszeresen szerveznek szlovák kulturális hagyományokat őrző programokat is.

Mellettük még számos településen ápolják szlovák gyökereiket: a már korábban említett Ósagárd (Agard) és Bánk (Banka) kulturális élete is jelentős, de említhetnénk Bér (Bír), Bokor (Bokor), Egyházasdengeleg (Dengeleg), Alsópetény (Dolné Peťany), Erdőkürt (Kirt'), Legénd (Legínd), Kisnána (Malá Nána), Nézsa (Níza), Nógrád (Novohrad), Pusztaberki (Pustaberki), Rétság (Rétság), Nógrádsáp (Šápor), Szügy (Sudice), Terény (Terany) és főként Vanyarc (Veňarec) községeket is.

A Salgótarjánra és környékére települő szlovákok jórészt a bányászat és az iparosodás fejlődése idején jöttek, főként Liptó, Gömör, Kishont és Zólyom megyékből. Tíz-tizenöt éven keresztül kétlaki, ingázó életmódot folytattak: októbertől márciusig a bányákban és gyárakban dolgoztak, míg az év másik felében otthon művelték a földjeiket. A megnövekedett munkaerőigény miatt a Bányatársaság házakat építtetett számukra, és már családjaikkal is idelelephettek. Olyan nagy számmal érkeztek, hogy a Rimamurány-Salgótarján Vasmű Rt. iskolájában (mai SÁI Petőfi Sándor Tagiskola) 1918-ig szlovák nyelvű oktatás is volt (a magyar és a német mellett). Később a magyar kizárolagossá vált. A rendszerváltást követően sajnos nem indították újra a szlovák nyelv oktatását, pedig akkor igény is jelentkezett rá. A szlovák gyökerek jól nyomon követhetőek voltak a korábban használt telefonkönyvekben, ahol nagy számmal akadtak szláv, szlovák eredetű nevek. Azonban a beköltözött szlovákok jórésze asszimilálódott, magyarrá vált.

A szlovák gyökereikre büszke és azt ápoló emberek számára a szlovák nemzetiségi önkormányzatok és más szervezetek biztosítanak érdekképviseletet, míg kulturális örökségük védelméről szintén különböző intézmények és intézetek gondoskodnak. A legnagyobb ilyen szervezet a Magyarországi Szlovákok Szövetsége.

Magyarországi Szlovákok Szövetsége

Dr. Egyedné Baránek Ruzsenkát nemcsak Salgótarjánban, de az egész országban jól ismerik. Őt a magyarországi, és főként a környékbeli szlovákságról, valamint az MSZSZ múltjáról és jelenéről kérdeztem.

A szervezet 1948. december 19-én alakult. Eléggé érzékeny időszakban, hiszen akkoriban fejeződött be a magyar-szlovák lakosságcsere. Közel 80.000 szlovák hagyta el az országot, leginkább az értelmiségi réteg. A Magyarországi Szlovákok Szövetsége eleinte csak központi szervezet volt, ám idővel megjelentek helyi szervezetei is és megindult egyfajta önfejlesztő szerveződés a vidéki szlovákság körében. Azonban 1956 után a helyi szervezeteket megszüntették, s azok csak az 1980-as években indultak újra. A Szlovák Szövetség volt az a társadalmi erő, amely sok év után összefogta a szlovákságot, biztatta a nyelvhasználatot, a hagyományápolást és a szlovák kultúra terjesztésében közreműködött.

A Nemzetiségi tv. (1993. évi LXXVII.tv.) hatályba lépése nyomán önkormányzatokat kellett választani, melyekben az MSZSZ jelölő szervezetként működött közre, így azt is mondhatjuk, hogy a szervezet választotta meg az első önkormányzatokat. Ilyenre egyébként csak Magyarországon van példa, más országokra nemzetiségi önkormányzatok működtetése nem jellemző. Magyarországon működik a Szlovák Parlament, az Országos Szlovák Önkormányzat, s mellettük a Magyarországi Szlovákok Szövetsége a legnagyobb civil szervezet.

Nem teljesen egységes azonban a hazai szlovákság, hiszen az MSZSZ mellett korábban működött egy másik szervezet, az UNIA is, azonban 10 év után ismét egyesültek. Most egy kb. 40 fős szervezet működik az MSZSZ mellett.

A szlovákok erősen összetartóak, ez kedvez a kultúra fenntartásának. Mivel a szlovákok elszórtan élnek Magyarország területén, ezért több országos rendezvényt szerveznek számukra, hogy találkozási pontot nyújtsanak a hagyományőrző csoportok számára. Négy nagy országos rendezvényt szerveznek évente:

- Országos Népdaléneklési és Versmondó Verseny: 300 résztvevő, 3 regionális és 1 országos döntő. Jelentősége növekszik, az itt kiosztott díjak komoly elismerést jelentenek.
- Szlovák Pacsirta Országos Minősítő Verseny: kimondottan hagyományőrző csoportok számára. Szintén rangos elismerést jelent a részvétel, erős szakmai zsűri bírálja el a produkciókat.
- Magyarországi Szlovákok Országos Folklórfesztiválja: minden évben a bánki tó partján zajlik, megadott tematika alapján készülnek a csoportok, nagy rangot jelent a részvétel, általában nemzetközi résztvevők is vannak (idén ír

és szerb táncsoport is bemutathatta műsorát).

- Hogyan tovább magyarországi szlovákok? című tudományos konferencia: minden évben Pilisszentkereszten rendezik meg, ahol 50% feletti a szlovák népesség aránya. A szlovákság jelene és jövője témakörében hangzanak előadások.
- Legnagyobb rendezvényük a Szlovák Erdei Iskola, mely 5 héten át, 5 turnusban Szlovákiában biztosít szlovák nyelvi oktatást 300 magyarországi szlovák gyermek számára. Itt ténylegesen iskolai oktatás folyik, délután szabadidős programokkal. Célja a nyelvhasználat erősítése, a szlováktudat segítése.

Ezek mellett számos rendezvényt tartanak, illetve támogatnak országszerte.

Anyagi forrásaikat kormánytámogatásból biztosítják. Egyrészt a Magyar Állam az Emberi Erőforrások Minisztériumán keresztül támogatja, másrészt a Határon Túli Szlovákok Hivatala ad anyagi eszközöket, mely Szlovákia kormányának támogatását jelenti. Eseményeken, rendezvényeken olykor közvetlenül a szlovák miniszterelnök vagy annak hivatala is támogatóként lép fel, és jeles személyiségek is megtisztelik jelenlétükkel, védnökségükkel ezeket. Emellett magyar és szlovák pályázati források is rendelkezésre állnak, melyeket igyekeznek minél szélesebb körben kihasználni.

A hagyományörzés egyfajta érzelmi kötődést jelent a kultúrához, hagyományokhoz, egymáshoz. A Pacsirta versennyel ezt a kötődést tudatosan motiválják. Az elmúlt 20 évben itt fellépő és fejlődő csoportok munkáját számos elismert magyar néprajzos is méltatta már. A csoportok szívesen készülnek a produkciókra, a siker megerősíti őket. Nemcsak Magyarországon lépnek fel, de szlovákiai településekkel is fenntartanak baráti kapcsolatokat. Legrangságosabb a Detvai Folklór Fesztivál, melyen a vasárnapot a határon túli (magyar, kanadai, argentin, stb.) szlovák csoportok számára tartják fenn.

Szlovák nemzetiségi önkormányzat Salgótarjában

Salgótarján Megyei Jogú Város Szlovák Nemzetiségi Önkormányzatának elnöke dr. Egyed Ferdinánd, aki a napokban kapta meg az országos rangú „Nemzetiségünkért, Hagyomány-ápolásunkért” járó Hugyecz Andrásné díjat. 2002 óta az SZNÖ elnöke, mely feladatot azóta is kitartó lelkesedéssel lát el.

A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzatnak kétféle feladata van. A kötelező feladatok adminisztratívák: éves munkaterv, szervezeti és működési szabályzat, valamint költségvetés készítése. A szabadon választott feladatok célja a szlovák öntudat erősítése, a kultúra terjesztése, oktatási feltételek segítése, szlovák kapcsolatok építése és a magukat szlováknak vallók összefogása, szervezése.

A szlovák kapcsolatok építésének központjában Besztercebánya áll, hiszen Salgótarján és Besztercebánya között az 1950-es évektől van testvérvárosi kapcsolat, amely még számos vonatkozásban fejlesztésre vár. Ennek jelentős pontjai a Radványi Vásáron való megjelenés és a Besztercebányai Állami Opera előadásának salgótarjáni megszervezése is. Az SZNÖ elnöke személyes küldetésének tekinti, hogy lehetőséget biztosítson középiskolás fiatalok számára az opera térítésmentes megtekintésére, ezért támogatókat szervezett, akik 70 középiskolás számára biztosítottak jegyet az előadásra.

Az SZNÖ munkájára a Magyar Állam – a többi önkormányzathoz hasonlóan – két részletben ad támogatást. A feladat alapú támogatást az elmúlt évi tervezett és megvalósított programok függvényében adják, kidolgozott pontrendszer alapján. A települési önkormányzatok szintén nyújtanak támogatást: városokban jellemző az anyagi források biztosítása, községekben az adminisztratív (pl. könyvelési) feladatokban nyújtanak segítséget. Magyarország és Szlovákia is biztosít pályázati forrásokat a vállalt feladatok ellátásához. Több helyen az egyéni vagy csoportos tagdíjfizetésekből, illetve vállalati támogatásból is van önkormányzati bevétel, azonban Salgótarjánban ez nem jellemző.

Az SZNÖ képviselőtestülete számos programot tervez minden évben, melyek közül több már hagyományosnak, évenként visszatérőnek számít. (A 2018. évre vonatkozó 7/2018/02.24/SZNÖ sz. határozat az 3.a sz. mellékletet képezi. Ez taglalja az évre tervezett programok dátum szerinti lebontását.)

A februári Határtalan Farsangi Vigasság 2018 februárjában hagyományteremtő céllal szerveződött. A résztvevők hagyományos magyar és szlovák farsangi ételeket fogyaszthattak a zenés-táncos esten, illetve számot adhattak népszokásokhoz kapcsolódó tudásukról. A farsang és a húsvét megünneplése szintén a hagyományos ételek és népszokások ismertetéséről szólt. Az évenkénti, Pünkösdkor tartott szakmai tanulmányút szintén a szlovák kapcsolatokat hivatott erősíteni, ugyanakkor távolabbi vidékeken élő (pl. lengyelországi, cseh) szlovákok felkeresésére, megismerésére is lehetőséget ad.

Idén az Országos Szlovák Napok megrendezésére Békéscsabán került sor, ahol salgótarjáni csoport is képviseltette magát. Akárcsak a szintén júliusban zajló Detvai Folklórfesztiválon, itt is a hagyományok tisztelete és megőrzése volt a központi téma. További rendezvények még a Hriniovai aratás, a Radványi Vásár, a Vanyarci Haluskafesztivál, ahová szintén lehetőségünk volt ellátogatni.

Saját rendezvények még az évben a Tarjáni Folk és Szlovák Napok, a Besztercei Vigasság, a Különleges Hangszertalálkozó, a Megyei Regionális Nap. Ezeket teret kapnak magyar és szlovák néptáncsoportok, illetve szépszájú

közönség érdeklődésére számot tartó rendezvények. (A 4. számú mellékletben a fenti rendezvényekhez kapcsolódó fotók találhatóak.)

A Balassi Bálint Megyei Könyvtárban évenként megrendezésre kerülő vetélkedőn résztvevőknek a Szlovákiával és a szlováksággal kapcsolatos ismereteikről kell számot adni. Ugyanitt kerül sor a szlovák költők és írók életét bemutató előadásokra is, melyeket neves előadók és kutatók tartanak.

Az SZNÖ támogatja a szlovák nyelv óvodai és általános iskolai tanítását is. Alapszavakat, verseket, dalokat tanulnak a gyerekek, ami egy érdekes és hasznos kezdeményezés.

Salgótarjáni Szlovákok és barátainak köre

A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat munkájának támogatásában egyre több salgótarjáni szlovák, valamint érdeklődő, és egyre bővülő baráti körből kikerült személy vett részt az évek folyamán. Ez a „holdudvar” nemcsak nézőként, de aktív közreműködőként, szervezőként is részt vett a programokon. 2008-ban felmerült az igény a hivatalos csoporttá alakulásra, hiszen így képviselőt delegálhattak a Magyarországi Szlovákok Szövetségébe.

A Baráti Kör jelenlegi elnöke Homoga József, aki feleségével együtt 2008-tól tagja a csoportnak. 2012-től tölti be ezt a tisztséget, melyet „közfelkiáltással” ruháztak rá. Nem szlovák gyökerű, de Szlovákiát szerető ember, szívesen és sokat kirándul az országba, leginkább a Tátrát és Nyitra környékét szereti, de az egész országot jól ismeri. Utazásai során a szlovákságról fotósorozatokot, videókat készített – hiszen ő a Nógrád Megyei Fotóklub elnöke is -, s ezekből több könyv is született. A To Sme My – Mi Ezek Vagyunk című kötet 25 Nógrád megyei szlovákok lakta települést mutat be fotókkal, háromnyelvű ismertetővel. A kötet sikerén felbuzdulva tavaly elkészült a Magyarországi Szlovákok Esküvői Népviselete című album is, Bodrogi László és Asztalos Árpád bevonásával. A képekből a Szlovák Kulturális Intézetben kiállítás is nyílt.

A Salgótarjáni Szlovákok és Barátainak Köre elnöki tiszttel számos feladat jár. A kör munkájának irányítása mellett az ő feladata a rendezvények dokumentálása is. A csoport fő tevékenysége a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat rendezvényeinek kiegészítése, szervezési és rendezési feladatainak ellátása, illetve a programokon való részvétel. A nagy rendezvényeknél (operaelőadás, folknapok, stb.) a mozgósítás is a feladatok közé tartozik.

A Baráti Kör önálló forrásokkal nem rendelkezik, tagjai minden feladatot önkéntes alapon látnak el. Az állandó tagok száma 35-40 fő, de egyes rendezvényeken ez a kör bővülni is szokott. A csoport nem csupán szlovák nemzeti-

ségüekből áll. Ezek száma sajnos az utóbbi években – elhalálozás miatt – csökkent, jelenleg 8-10 főt tesz ki. A csapattagok közül ők azok, akik anyanyelvi szinten beszélik a szlovák nyelvet, és így segítséget nyújtanak a tolmácsolási feladatokban. Sajnos a többiek nagyrészt megelégszenek a „konyhanyelv” el-sajátításával, ami elég a külföldi tartózkodások során való napi kommunikációban. Így a szlovák írók-költők műveit csak magyar fordításban tudják nekik bemutatni, pedig sokszor emiatt veszik el az igazi költői mondanivaló.

Szem előtt tartva a folyamatos fejlődést, a jeles napok alkalmával egy-két tag előadással készül. Itt általában a szlováksághoz kapcsolódó népszokások, ismeretek kerülnek terítékre, vagy éppen a szlovák és magyar szokások összehasonlítása, párhuzamba állítása. Pl. Cirill és Metód napja, farsang, húsvét, Szent Iván éj, Márton-nap. (A rendezvények, feladatok listáját a 3.b Melléklet tartalmazza.)

Az ismeretek terjesztésére jó eszköz a karácsonyi vetélkedő megszervezése. Erre minden évben az ünnepek előtti héten kerül sor. A kérdések Szlovákiáról (földrajz, terület, népesség, főbb közjogi méltóságok, stb.), a megyei szlovákságról és a szlovák kultúra témaköréből kerülnek ki.

A szlovák településekkel, azok csoportjaival való kapcsolat-kialakítás nem zökkenőmentes, sokszor a korábbi rossz beidegződések nehezítik az előhaladást. Egy-egy eseményen azonban olykor érdekes nemzetközi összefogás alakul ki: magyarországi magyar, magyarországi szlovák, szlovákiai szlovák és szlovákiai magyar dolgozik együtt ugyanazért a célért.

A két nép kultúrája sok tekintetben hasonló, vagy éppen összemosódik. Például táncok, táncelemek, azonos dallammal különböző nyelven énekelt dalok, hiszen a több évszázados egymás mellett élés során óhatatlanul is hallották egymás dalait, látták egymás táncait és tanultak is egymástól.

Összefoglalás

A történelem folyamán népek jönnek-mennek, vándorolnak, és keverednek egymással. Van, hogy az újonnan érkezők beolvadnak a többségbe, míg szerencsésebb esetben megtartják eredeti identitásukat, kultúrájukat, hagyományait. A mai világ globalizációja miatt egyre nagyobb a veszély az össze-mosódásra, ezért is fontos, hogy meg tudjuk tartani önmagunkat, nemzeti hovatartozásunkat. A nemzetiségi önkormányzati rendszer segíti az egymás mellett élő kultúrák fennmaradását, anyagi forrásokat biztosít az önkormányzatok számára, hogy nemzetiségük programjait és csoportjainak működését támogatni tudja.

A salgótarjáni és a városkörnyéki településeken élő szlovák nemzetiségű emberek sokat tesznek azért, hogy szlovákságuk fennmaradjon. Ápolják a hagyományaikat, s erre tanítják a gyermekeiket is. Néptánc- és énekesportjaikkal, szlovák tájházaikkal, rendezvényeikkel hűek maradnak gyökereikhez.

Míg egyes településeken a nemzetiségi önkormányzatok csupán nevükben léteznek, addig Salgótarjában valódi munka folyik tartalmas programokkal azért, hogy a szlovák kultúra a mindennapjaink része lehessen. Ebben a munkában az SZNÖ nincs magára hagyva, mert lelkes, aktív segítőkiből álló csapat támogatja munkájával és erőfeszítéseivel.

A rendezvényekre érkező látogatók sokszor nem is tudják, hogy kinek, kiknek köszönhetik szórakozásukat, élményeiket. Szerettem volna nevesíteni, de legalábbis egy kis betekintést nyújtani abba a munkába, amelyet a Salgótarjáni Szlovákok és Barátainak Köre tagjai végeznek. A csoport nyitott, bárki, aki részt szeretne venni tevékenységünkben, bátran csatlakozhat. Garantáltan pozitív élményeknek lesz részese, miközben ő maga is tehet azért, hogy színesítse közös kultúránk palettáját.

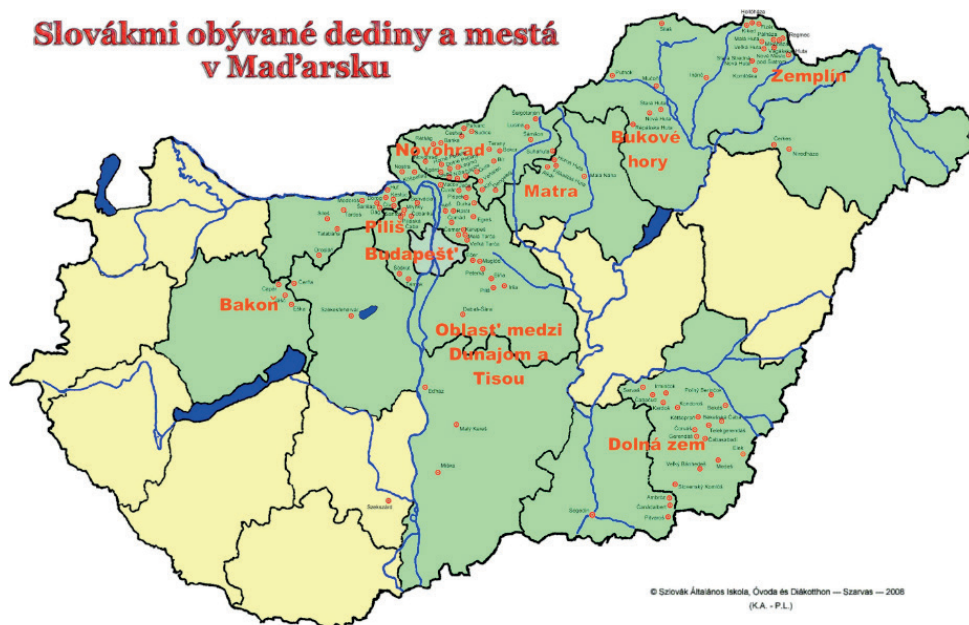
A Baráti Kör legfiatalabb tagjaként remélem, hogy ez a csapat tevékenységével még hosszú éveken át fogja szolgálni a közösséget.

Irodalomjegyzék

1. Gyivicsán Anna és Krupa András: A magyarországi szlovákok
2. Nógrád Megyei Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat: To Sme My – Mi Ezek Vagyunk
3. Adatok: KSH
4. Fotók: Homoga József és saját

1. sz. melléklet

Szlovákok által lakott Magyarországi városok és falvak

Župa Pest (Pest megye):

Jača (Acsa), Irša (Albertirsa), Biňa (Bénye), Čobánka (Csobánka), Čomád (Csomád), Čemer (Csömör), Čuvár (Csövár), Dabaš- Šára (Dabas- Sára), Ečer (Ecsér), Ďurka (Galgagyörk), Kerepeš (Kerepes), Malá Tarča (Kis-tarcsa), Kóšpallag (Kóspallag), Maglód (Maglód), Nostra (Márianosztra), Veľká Tarča (Nagytarcsa), Peterka (Péteri), Piliš (Pilis), Pilišská Čaba (Piliscsaba), Santov (Pilisszántó), Mlynky (Pilisszentkereszt), Senváclav (Pilisszentlászló), Pišpek (Püspökhátvan), Šoškút (Sóskút), Séd' (Sződ), Tár-nok (Tárnok), Vacov (Vác), Egreš (Vácegres), Rátót (Vácrátót)

Župa Szabolcs-Szatmár-Bereg (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye):

Čerkes (Nagycserkesz), Níred'háza (Nyíregyháza)

Župa Tolna (Tolna megye):

Szekszárd (Szekszárd)

Župa Veszprém (Veszprém megye):

Jášč (Jásd), Eška (Öskü), Capár (Szapár)

Župa Bács-Kiskun (Bács-Kiskun megye):

Ed'ház (Dunaegyháza), Malý Kereš (Kiskőrös), Miška (Miske)

Župa Békés (Békés megye):

Békés (Békés), Békešká Čaba (Békéscsaba), Čabačud (Csabacsüd), Čabasadi (Csabaszi), Čorváš (Csorvás), Elek (Elek), Gerendáš (Gerendás), Kardoš (Kardos), Kétšoproň (Kétsoprony), Kondoroš (Kondoros), Medeš (Medgyesegyháza), Poľný Berinčok (Mezőberény), Veľký Bánhedeš (Nagybán-hegyes), Irminčok (Örménykút), Sarvaš (Szarvas), Telekgerendáš (Telekgerendás), Slovenský Komláš (Tótkomlós)

Župa Borsod-Abaúj-Zemplén (Borsod-Abaúj-Zemplén megye):

Regmec (Alsóregmec), Nová Huta (Bükkszentkereszt), Stará Huta (Bükk-szentlászló), Fizér (Füzér), Stará, Stredná, Nová Huta (Háromhuta), Hollóháza (Hollóháza), Kíkéd (Kéked), Inánč (Ináncs), Malá Huta (Kishuta), Komláška (Komlóska), Mikóháza (Mikóháza), Mučoň (Mucsony), Veľká Huta (Nagyhuta), Pálháza (Pálháza), Putnok (Putnok), Répáška Huta (Répáshuta), Nové Mesto pod Šiatrom (Sátoraljaújhely), Silaš (Bódvaszilas), Vágáška Huta (Vágáshuta)

Župa Csongrád (Csongrád megye):

Ambróz (Ambrózfalva), Čanádalbert (Csanádalberti), Pitvaroš (Pitvaros), Segedín (Szeged)

Župa Fejér (Fejér megye):

Čerňa (Bakonycsérnye), Székesfehérvár (Székesfehérvár)

Župa Heves (Heves megye):

Malá Nána (Kisnána), Alkár (Mátraszentimre), Horná Huta (Mátraszentistván), Fiškalitáš Huta (Mátraszentlászló)

Župa Komárom (Komárom-Esztergom megye):

Dág (Dág), Dorog (Dorog), Kestúc (Kesztlőc), Moďoroš (Mogyorósbánya), Orosláň (Oroszlány), Čív (Piliscsév), Hut' (Pilisszentlélek), Šárišáp (Sárisáp), Tardoš (Tardosbánya), Tatabáňa (Tatabánya), Síleš (Vértesszőlős)

Župa Nógrád (Nógrád megye):

Dolné Peťany (Alsópetény), Banka (Bánk), Bír (Bér), Bokor (Bokor), Čestva (Csesztve), Dengeleg (Egyházasdengeleg), Kirt' (Erdőkürt), Horné Peťany (Felsőpetény), Guta (Galgaguta), Keseg (Keszeg), Legínd (Legénd), Lucina (Lucfalva), Suhahuta (Mátraalmás), Níža (Nézsza), Novohrad (Nógrád), Šápov (Nógrádsáp), Agárd (Ősagárd), Patvarc (Patvarc), Rétság (Rétság), Šalgótarján (Salgótarján), Šámšon (Sámsonháza), Sudice (Szügy), Terany (Terény), Veňarec (Vanyarc)

(forrás: MSZSZ)

2. sz. melléklet

Nemzetiségi statisztikai adatok Nógrád megyében 2011

Kivonat a Központi Statisztikai Hivatal „2011. EVI NEPSZAMLALAS 3. Területi adatok

3.13. Nograd megye (Miskolc, 2013)” című kiadványából

1.6.1. tábla A nemzetiségi népesség száma, aránya, 2011

Nemzetiség	Nemzetiség	Anyanyelv	Családi, baráti körben használt nyelv	Elözőek alapján nemzetiséghez tartozik		
				fő	a népesség	a 2001. évi
	alján				százalékában	
Bolgár	32	25	16	55	0,0	261,9
Cigány (romani, beás)	15 177	2 015	2 685	15 489	7,7	155,7
Görög	17	8	11	24	0,0	63,2
Horvát	19	5	3	20	0,0	117,6
Lengyel	54	24	31	64	0,0	108,5
Német	932	143	704	1 384	0,7	115,3
Örmény	37	2	7	44	0,0	628,6
Román	197	90	108	269	0,1	233,9
Ruszin	21	7	8	23	0,0	104,5
Szerb	12	5	5	14	0,0	107,7
Szlovák	2 644	535	942	2 860	1,4	82,1
Szlovén	5	1	5	11	0,0	14,9
Ukrán	36	22	30	50	0,0	40,7
Hazai nemzetiséghez tartozó összesen	19 183	2 882	4 555	20 307	10,0	134,3

3.a melléklet

7/2018/02.24/SZNÖ határozat A SZNÖ képviselő testülete a 2018. évi munkatervét az alábbiak szerint fogadta el:

2018. február 2.	Határtalan Farsangi Vigasság
2018. február 24.	Hurka, kocsonya és sajt fesztivál
2018. március 27.	Szlovák Húsvét
2018. május 18-21	Szakmai út Szlovákiába és Lengyelországba
2018. július 6-8.	Országos Szlovák Nap – Békéscsaba
2018. július 14-15.	Detvai Folklórfesztivál
2018. július 26-27.	Tarjáni Folk és Szlovák Napok

2018. július 28-29.	Bánki Nemzetiségi Fesztivál
2018. augusztus 18-19.	Hrinyovai aratás
2018. szeptember 7-9.	Radványi vásár Besztercebányán
2018. szeptember 9.	Haluskafesztivál Vanyarcon
2018. szeptember 16.	Verdi: La Traviata – opera Salgótarjában
2018. szeptember 28.	Besztercei Vigasság – Salgótarján
2018. szeptember 29-30.	Különleges Hangszertalálkozó
2018. november 10.	70 éves a Szlovák Szövetség
2018. november 23.	Megyei Regionális Nap – Salgótarján
2018. december 11.	Karácsonyi program és vetélkedő – Salgótarján
2018. december 22.	Karácsonyi műsor – Mihálygerge

Természetesen folytatjuk egyéb programjainkat is, mint pl. a szlovák írók és költők bemutatását a salgótarjáni tagságnak, a szlovák nyelv tanítását óvodásoknak. Továbbá még a most nem látható, de aktuálisan felmerülő témák ismertetését.

3.b melléklet

Salgótarjáni Szlovákok és Barátainak Köre 2018. évi szlovák programjaink

- Február 2.** Farsangi mulatság a Hello Cafében.
- Február 24.** Közmeghallgatás Mihálygergén.
- Március 27.** Húsvéti szlovák népszokások. Ea: Dr. Egyedné Baránek Ruzsenka.
- Május 4.** Szlovák Kulturális Intézetben fotókiállítás a magyarországi szlovák menyasszonyi képviselőkről
- Május 18-19-20-21.** Pünkösdi tanulmányút Szlovákia és Lengyelország (Krakkó környékére, Bochnya sóbánya)
- Június 24.** Szent Iván éj Mihálygergén
- Július 6-7-8.** 300 éves Békéscsaba. Autóbuszos utazás, szlovák programok.
- Július 15.** Cirill és Metód napja megemlékezés
- Július 26-27.** Tarjáni Folk és Szlovák Napok. Résztvevők: Ipoly, Ír, Szerb Valjevo, Szivárvány Kiskőrös, Dobroda, Lipa, Tücsök, Old Boys, Ifjú Nógrád
- Július 29.** Bánki fesztivál. Fotókiállítása Fuhl Imrének. Szivárvány Kiskőrös; Ír „Troy O’Herlihy”, Szerb „Valjevo”, Vanyarci „Rozmarin”, Szlovák „Partizán”
- Augusztus 18.** Hrinyovai folklór program
- Szeptember 7-8.** Besztercebánya Radványi vásár.

- Szeptember 16.** Opera előadás Salgótarjában: LA TRAVIATA
- Szeptember 22.** Különleges hangszerek fesztiválja (M.gerge – S.tarján.)
- November 10.** Budapest. 70 éves a Magyarországi Szlovákok Szövetsége.
Kassai Železiar együttes.
- November 17.** Megyei Regionális Nap. Dr. Egyed Ferdinánd és Srám András
Hugyecz Andrásné díj. „Jó szerencsét” Krtisán együttes. Nagykürtös.
- November 23.** Beszterce tér átadása! Besztercei vigasság. Nógrád táncegyüt-
tes; Bányász-Kohász fúvós zenekar, Dobroda hagyományőrök Mihály-
gerge.
- December 7.** Salgótarján főtér: Dobroda Hagyományőrző együttes és a Kle-
nóczi barátok.
- December 8.** Közmeghallgatás.
- December 14.** Vetélkedő és kultúrműsor
- December 21.** Salgótarján Fő tér. Az Ipoly és a Tücsök programja az Adventi
műsor keretében.
- December 22.** Karácsonyi műsor Mihálygergén.

4. sz. melléklet

Fotómelléklet a programokról

Tarjáni Szlovák és Folk Napok

Kiállításmegnyitó

Bánki fesztivál

Tanulmányút – Késmárki kastély

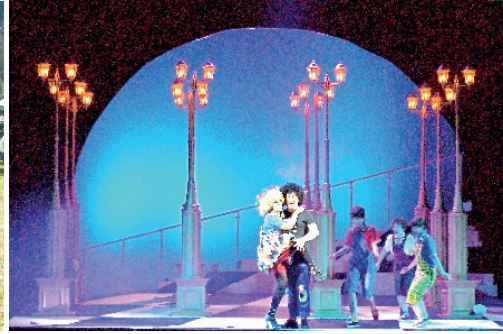
Békéscsaba Országos Szlovák Napok

Szent Iván éji hagyományok

Hrinyovai aratás

Besztercebányai Állami Opera előadása

Előadás a megyei könyvtárban

Farsangi vigadalomú

Tutajozás a Dunajecen

Radványi vásár

IRODALOM ÉS NYELVÉSZET SZEKCIÓ

I. helyezés (megosztott)

Lámer Lotti

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagyiné Kovács Judit)

*Mesesegély,
avagy egy biztos támasz a bizonytalanság idejére?*

Köztudott a tény, hogy a mese szó hallatán egyöntetűen a gyermekkorra asszociálunk. Egy dúsan illusztrált takaros könyvecske szótagolva olvasásának emléke éppúgy a gyermekéveket idézi akár csak az esti mesehallgatás. De hová lettek életünkben ezek a könyvek? És miért maradt abba ez az esti rituálé?

A mesék már az értelem kialakulásától kezdve, tehát 2-3 éves kortól ajánlott részei a fejlődésnek, s a gyermek első önállóan döntést hozni tudó korszakáig -így ettől számítva még 6-8 éven át- rendeltettek kísérni az ifjú életet. Sokak által már jól ismert a faktum: a már említett epikai alkotások jellemformáló hatást gyakorolnak a befogadókra, így elsősorban ez az oka annak, hogy a mese leginkább a még intenzíven fejlődő és formálható korban lévőket célozza. És bár az előző sorok tipikusan a gyermekkort jellemzik, emellett a kamaszkor jellegzetes mentális folyamatait is bemutatják. Ebből következik a téma legfőbb kérdése: vajon lehet-e a mese egy biztos támasz a kamaszkort illető bizonytalanságok idején?

A mesék pszichológiáját figyelembe véve a válasz teljes mértékben igenlő lehet. Boldizsár Ildikó Meseterápia című könyvében részletezi azoknak az emberre kifejtett hatásait. Munkájában már a kezdetektől nagy hangsúlyt fektet arra, hogy tudassa: téved, aki azt állítja, hogy a mesék nem mások, mint pusztán gyermekeknek szóló kitalált, a valósággal szembenálló történetek. Nemhiába foglalkozik a könyv külön-külön az eltérő korosztályok számára szánt történetekkel: ezzel is figyelmet szentel annak a ténynek, hogy a mese nem csupán a gyermekek kiváltsága. Az író könyvében kirajzolódik a saját, tudományosan is alátámasztott álláspontja, miszerint ezeknek az akár csodás elemekkel is átszótt történeteknek az emberiség mindennapjainak velős részét kellene képeznie. Igaz az, hogy a különböző életszakaszoknak megvannak az arra jellemző lélekbeli sajátosságai, így a mese kiválasztásánál elsődleges szempontként kellene a befogadó életkorát, illetve mentális érettségét tekinteni. Egy így kiválasztott olvasmány sokkal gördülékenyebben éri el a célját: az olvasó saját gondolatai általi tanítását.

Fontos különbség mégis az a korosztály alapú mesék között, hogy míg a kisgyermekeknek szóló mese segítséget nyújt a jó és rossz tettek és tulajdonságok megismerésében, addig a már érettebbek számára ennél jóval komplexebb helyzetek és személyiségek ábrázolásával kerül bemutatásra az őket körülvevő "élet". Egy kamasz számára, aki a gyermek- és felnőttkor széles határán próbálja megtalálni önmagát, kiváló segítség lehet az ilyen történetek tanulmányozása. Mindemellett a meséken keresztül bemutatott élethelyzetek nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a való életben egy döntés meghozatala felelősségteljesebben és átgondoltabban történjen.

"Ha a hős valamit el akar érni, megtalálja a megfelelő formát és segítőt a cél eléréséhez" -írja Boldizsár Ildikó. Ez a mondat magába foglalja mindazt, amit egy ideális mesének -legyen az bármilyen korosztály számára szánt- tartalmaznia kell: egy hőst, aki valamilyen célért testi vagy lelki küzdelmet folytat; egy segítőt, aki legyen akár tárgy, eszme vagy személy, mégis azt szimbolizálja, hogy egyedül az ember aligha képes álmait megvalósítására, emellett láttatja azt is, hogy még a legkilátástalanabb helyzetekben sem vagyunk egyedül. Az ilyen mesék olvasása kamaszkorban tehát inspiráló hatással bír, továbbá buzdítja az olvasót a derűlátó életmódra, és arra az életszemléletre, hogy még a legnegatívabb dolgokban is megtalálja a jót. Ugyanide kapcsolódik a sokszor tabuként kezelt kamaszkori depresszió is, melyre a gondosan megválasztott mese kiváló kezelésként szolgálhat.

Az általános jellegzetesség pedig, hogy a hős egy hétköznapi szereplő, átlagos, sőt akár átlagosnál aluli képességekkel viszi véghez az átlagosnál jóval felüli kihívásokat, sok önbizalomhiányos és önképzavarral rendelkező fiatal számára megnyugvást és reményt jelenthet. Nem utolsó sorban pedig egy szuperképességmentes főhős helyzetével könnyen azonosulhat az önmagát szintén közepszerűnek érző tinédzser, így a mesét átélve már egy szellemi tapasztalattal gazdagodik az olvasott témát illetően. Tökéletesen igazolja ezt az író állítása: "A történetek mindig az érzelmeket célozzák meg, mégpedig olyan erővel, hogy egy-egy mese hatása alól nehéz kivonódní."

Szintén a témakörhöz tartozik még a manapság gyakran vitatott észrevétel, ami azt állítja, hogy a jelen tizenévesei elkötelezték magukat a lustaságnak, látszólag semmit nem tesznek céljaik beteljesítésének érdekében. A Mesetérapiában is találhatunk erről említést: "A mese olyan történet, amelyben mindenért meg kell dolgozni, semmi sem magától szép és jó, semmi sem magától működik rendben." Következtetésképp megállapítható, hogy mivel a mesék az említett eszmét hordozzák magukban, így az olvasóra is hasonló gondolkodásmódot ruháznak. Ebből adódik tehát, hogy a tudatos meseolvasás még a tétlenkedő hozzáállás megszüntetését is támogatja.

A jelen generációt tekintve mégis megállapítható, hogy a meseolvasás szinte teljesen eltűnt az ifjúság életéből. Sokakat közülük akár kellemetlen helyzetbe is hozhat, ha a meseolvasási szokásaik szóba kerülnek; legtöbbször gyerekes, már-már idétlen történeteknek tartják a meséket, melyeknek olvasóit is hasonló jelzőkkel illetik. Ennek ellenére ezek a gyakran valóban egyszerű nyelvezetet használó műalkotások rengeteg olyan szót és kifejezést tartalmaznak, melyek bár az alapvető szókincs részét képezik, mégis könnyen feledésbe merülnek köznyelvi használat terén. Éppen ezért lehet a meseolvasás egy kiváló alkalom a szókincs bővítésére; akár anyanyelven, akár egy idegen nyelven történik is az olvasás. Sőt mi több, ezen különleges nyelvi elemek még az olvasó kreativitását is növelik: példaként a Világszép Nádszál kisasszony említése egy gyönyörű és karcsú leányt idéz a befogadó elméjében. Az pedig szintén pozitívumként könyvelhető el, hogy a magyar nyelvet is ékesítő szólások illetve közmondások gyakran a meséket is gazdagítják: „hol jársz te itt, ahol a madár se jár?”

Utolsó, mégis annál lényegesebb szempontként a mese élményének jelentősége kerül kifejtésre. A gyermekkorban hallgatott vagy olvasott mesék mély érzelmi nyomot hagynak a befogadóban, és nincsen ez másképp kamaszkorban sem. Az viszont egy jelentős különbségnek tudható be, hogy a tizenéves korban történő meseolvasáshoz akaratlanul is társul a múltbeli mesék élménye. Ezzel összefüggésben pedig megállapítható, hogy a mesék még az emlékek felidézésében is segítenek, ezzel ösztönözve a fiatal valódi önmaga megtalálására, továbbá biztosítják a gyermekkorba való visszacsöppenés felemelő érzését is.

Mindezen szakirodalmi tényeket felhasználva került elkészítésre a fiatalok meseolvasási szokásait, illetve az ahhoz való hozzáállásukat vizsgáló felmérés. Az abban szereplő kérdések a 12-20 éves korosztályt célozta meg, melynek oka a mentális érettség személyenként való eltérősége. Ezt figyelembe véve született meg a döntés a tág megfigyelési tartományról, miszerint egy 12 éves gyerek ugyanúgy rendelkezhet önálló gondolatokkal, mint az a személy, aki már hivatalosan a felnőttkorba lépett, mégsem érzi magát annak. Az összesen 100 megkérdezett fiatalnak a feladata az volt, hogy 5, a mesékkal szoros kapcsolatban álló kérdésre adjanak választ.

Az első megválaszolendő kérdés a meseolvasás gyakoriságáról érdeklődött. A kapott adatok szerint tehát az ifjúság 65%-a szinte soha nem olvas már mesét. Ennek oka elsősorban az időhiány lehet, de meghatározó szerepe van a szociális elvárásoknak is, így a kamaszkori meseolvasást könnyen a kínos dolgok közé sorolhatják.

A második kérdésben a mese fontossága került felszínre. A válaszok pedig a következőképpen alakultak: a statisztika alapján a tizenévesek 72%-a kevésbé fontos szerepet tulajdonít a meséknek az életében, mégis azt vallja, hogy valamilyen szinten szükség van rájuk. A mesék pszichológiájára visszavezetve kijelenthető, hogy a fiatalok a gyermekkorban szerzett meseélményt életük végéig magukkal hordozzák. Ennek ellenére a kérdőívben résztvevő 100 személy közül 16-an egyáltalán nem tartják fontosnak ezeket a történeteket. Ez akár a rossz meseélmény következménye is lehet.

A harmadik kérdés a mesék célközönségéről szólt. A túlnyomó többség, számszerűen a kitöltők 80%-a értett azzal egyet, hogy a mesék nem meghatározott korcsoportokhoz szólnak, hanem mindenkihez, aki képes azt befogadni. Ezek az emberek jól érezték, amit a tudományok is bizonyítottak: valóban nemcsak a kisgyermekek számára készülnek a mesék, hanem minden korosztály számára értékes mondanivalót hordoznak.

A negyedik kérdés így szólt: hatással van-e a mese a gondolkodásmódodra? A válaszadók többsége a relatív állítást jelölte; a mesétől függ, hogy hat-e az rájuk, illetve, hogy hatást gyakorol-e rájuk egyáltalán.

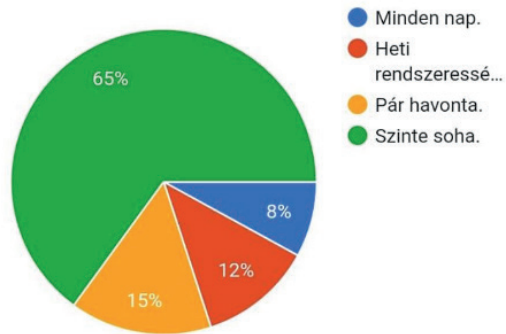
Az utolsó kérdés döntéshozatal elé állította a kérdőív kitöltőit. A "Ha lennének kifejezetten kamaszoknak szóló mesék, szívesen olvasnád azokat?" kérdésre 84-en válaszoltak igennel, míg a csekély kisebbség azt állította, hogy nem. Amint ezt a számok is ábrázolják, a fiatalok többsége még vágyik a mesék világára, amit bár valamilyen oknál fogva mégsem érnek el.

Mindent összevetve bátran ki merem jelenteni, hogy a mesék az emberi élet egy különösen meghatározó részét képviselik, kortól és nemtől függetlenül. Kétségtelen az is, hogy a meseolvasás számos előnyével nyújt segítséget a kamaszok olyankor bizonytalan életében. Ahogyan pedig a Meseterápia című könyvben olvasható: "Nincs olyan élethelyzet, amelynek ne lenne mesebeli párja."

A kérdőív összegzése:

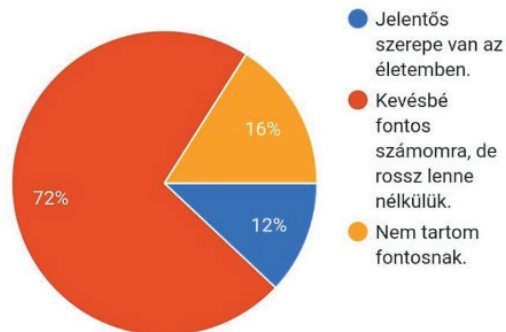
Milyen gyakran olvasol mesét?

100 válasz

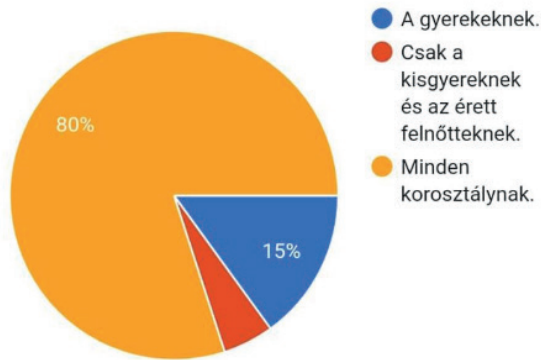
Mennyire játszik fontos szerepet a mese az életedben?

100 válasz

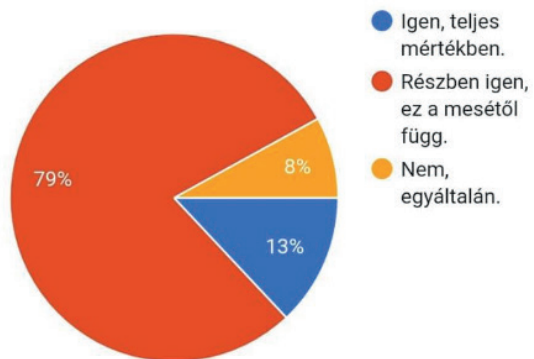
Mit gondolsz, kiknek kellene szólnia a meséknek?

100 válasz

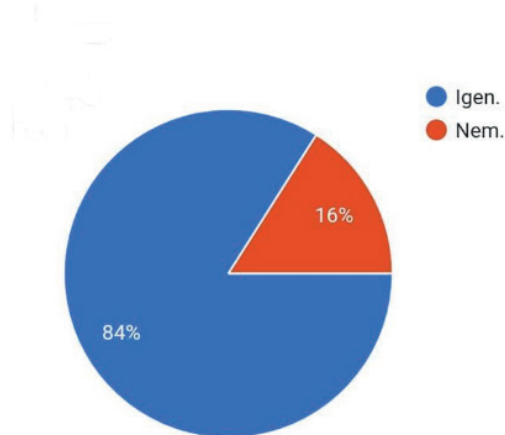
Hatással van e a mese a gondolkodásmódodra?

100 válasz

Ha lennének kifejezetten
kamaszoknak szóló
mesék, szívesen
olvasnád azokat?

100 válasz

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/13cy5ID5LtAhYUfQAEvA-5xdblSewbk781VYm6T-HZIE8/edit?ts=5c1aa70a#gid=408592176>

2018.12.19.

Felhasznált szakirodalom:

Boldizsár Ildikó: Meseterápia, Magvető Kiadó, Budapest 2007.

I. helyezés (megosztott)

SEILER LILI

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagyiné Kovács Judit)

Olvasóvá nevelés az ifjúsági irodalom segítségével

George R.R. Martin szavai csodásan kifejezik az olvasás élményét: „Egy olvasó ezernyi életet megél, mielőtt meghal. De az ember, aki sosem olvas csak egyet él” (=”A reader lives a thousand lives before he dies (...). The man who never reads lives only one.”).

Az idők kezdete óta fontos értéket képvisel az olvasás, a műveltség esszenciális részét képezve. Már időszámításunk előtt is léteztek írásformák (mint például a krétaiai lineáris b írása). Ezen fennmaradt írásos emlékek tárháza folyamatosan gyarapodott az évek folyamán. A könyvek megjelenésével és az írás és olvasás oktatásával egyre csökkent az analfabéták száma, mígnem szinte el is tűntek. Mára már szinte mindenki bármilyen témával kapcsolatban találhat információt, akár az interneten, akár könyvekben.

Az olvasóvá nevelést érdemes már csecsemőkorban elkezdni. „A gyermek születése előtti kilencedik hónapban, de még jobb, ha már az anya születésénél elkezdődik. A szülői háttér jelentős befolyásoló tényező.”¹ – vélekedik Gósi Lilla. Gyermekkorban a szülő feladata, hogy gyermekének minél több mesét felolvasva bevezesse őt az olvasás fortélyába. Minél több mesét, történetet hall a gyermek, annál szorosabb kapcsolat fogja fűzni a szöveghez. Egy 2012/13-as felmérés alapján kétszer több diák vált sokat olvasóvá azok közül, akiknek rendszeresen felolvastak a szüleik. A szülők nagymértékben képesek befolyásolni a gyermekeik jövőbeli szokásait. Ha fiatalon nem szeretettjük meg a fiatalokkal az olvasást, akkor később sem fognak érdeklődést mutatni iránta. „A fontos dolgok nagyon korán eldőlnék. Greg Brooks olvasásszakértő szerint tízéves kor fölött szinte lehetetlen elkezdni az olvasóvá nevelést.”²

Serdülő korba érve (14-18 éves korig), már magára van utalva a gyermek. Nem feltétlen fog elkezdni önszántából olvasni. Az egyik nagy kihívást az olvasóvá válásukban a médiaeszközök és az internet képzik, melyek sokszor érdekesebbnek bizonyulnak a fiatalok számára egy jó könyvnél. Ezen a kötelező olvasmányok sem segítenek, melyeket gyakran nem is értenek meg, mivel az egy teljesen másik korban játszódik, régies nyelvezettel íródva. A kortárs irodalommal szemben viszont sokkal befogadóbbnak és nyitottabbnak

¹ <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevelés/olvasova-nevelés> (Letöltve: 2018.12.17.)

² <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevelés/olvasova-nevelés> (Letöltve:2018.12.17.)

bizonyulnak a diákok. A könyvtárakban és a könyvesboltokban a kortárs ifjúsági irodalom végtelen tárházával találkozhatunk. Sőt mi több, kategorizálták is őket korosztályok és témák alapján. A serdülőkorban lévő lányokat, mint engem, általában a vörös pöttyös könyvek ragadnak magukkal. A fiúkat inkább a krimik és a kalandregények ragadják magukkal.

Milyen hatásai vannak az olvasásnak az emberre? Fejleszti a koncentráció képességet, változatosabbá teszi és bővíti a szókincset, fejleszti a memóriát, csökkenti a stresszt, mozgásban tartja az agyat, növeli ismereteidet adott témákban és íráskészségedre is jótékony hatással van.

De hogyan is ösztönözzük olvasásra a fiatalokat? „Az új, digitális nemzedék olvasóvá nevelése nem könnyű feladat, de tudatos, megalapozott fejlesztéssel sikerülhet. Ha ismerjük a gyermekek személyiségfejlesztését, életkori sajátosságait, építünk eredendő kíváncsiságára, önálló olvasóvá válhat.”³ Személyes tapasztalatom szerint csak a megfelelő könyvet kell megtalálni hozzá. Sokan rengeteg ideig keresgélnek hozzá, vagy netán fel is adják. Ez sokszor azért van, mert nem találják érdekesnek a történeteket. De ha megtalálják azt, amelyiket képtelenség letenni, folyton-folyvást olvasni kell, akkor mondhatjuk, hogy megtalálták az igazit.

Az internet átalakította a fiatalok olvasási szokásait az évek folyamán. A hosszú, összefüggő szövegek helyett, rövidebbeket olvasnak. Ez az oka annak is, hogy gyakran meggyűlik a bajuk a szövegértéssel. A szakemberek szerint mégis sokan szeretik a regényeket, főleg az olyan alkotásokat, mely róluk szólnak.

Hogyan is lehet jó könyvet találni, amikor olyan nagy a kínálat? Nagy előnyt jelent az, ha a baráti körödben van könyvmoly, akitől tudsz tanácsot kérni. Néha nagyon jó dolog leülni a barátaiddal és könyvekről beszélgetni, főleg, ha megegyezik az érdeklődési körötök. De szakképzett segítséget is lehet kérni a könyvtárakban, ahol a segítőkész könyvtárosok igyekeznek a legjobb tudásuk szerint érdekes, izgalmas olvasnivalót javasolni. „... a pedagógusok által megadott választékból igyekszünk a diák számára némileg személyre szabottan ajánlani könyveket.”⁴ mondja Magyaré Fekete Katalin, a Pest Megyei Könyvtár gyermekkönyvtárosa. Ha nincs ilyen barátod, és időd sincs elmenni a könyvtárba, akkor egyszerűen otthonról is megoldható a könyvválasztást. Számos weboldal létezik, ahol utánaolvashatsz a könyveknek. Az egyik kedvencem a moly és a könyvmolyképző. A moly nagy előnye, hogy segít megszerezni és számon tartani eddigi olvasmányaidat. Emellett

³ <http://www.benka.hu/index.php/hu/iskola/eredmenyeink/2015-2016-tanev-versenyeredmenyei/849-olvasova-neveles> (Letöltés: 2018.12.17.)

⁴ <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/suli/5916/kotelezo-olvasmanyok-nyaron> (Letöltés: 2018.12.17.)

figyelheted, hogy kedvenc íróidnak jelent-e meg új könyve. Egyes alkotásokat még videó formában is bemutatnak. Számos egyéb honlap és webáruház is létezik.

A modern és technikailag fejlett világ számos lehetőséget kínál erre az „olcsó szórakozásra”. Az érdeklődő fiatalok már nem csak könyv formájában olvashatnak. Olvashatnak akár okostelefonjaikon, sőt táblagépeiken és számítógépeiken is. Egyre elterjedtebbé válik az e-bookok használata is, melyek meglehetősen zseniális találmányoknak bizonyulnak. „A kezdeti általános elutasítást lassan felváltotta a rokonszenv. Kétkedve néztek az első darabok megjelenésére, azonban mára már eléggé elterjedté váltak. Sokan a papír alapú könyvek gyilkosának is tekintették, de inkább egy olyan kép alakult ki, amelyben mind a kettő megfér egymás mellett.”⁵ Ez annak köszönhető, hogy már megfizethető áron is a legjobb készülékek közül válogathatunk. Egy olvasó árával egy moly éves olvasásának mennyiségét lehet fedezni. Annyi a különbség, hogy az olvasóra sokkal több könyv is ráfér, melyekhez akár ingyen is hozzá lehet jutni. Sőt, egyes országokban már a legmodernebb könyveket is megtalálhatod a készülékkel kompatibilis formában. Ha idegen nyelven olvasol valamit, lehetőséged nyílik rákeresni az ismeretlen szavakra, kifejezésekre. Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy zenét is hallgathatsz vele, kisebb helyen elfér a könyveknél és alkalmazkodni is képes a környezet fényviszonyaihoz. A legújabb modellek már vízállóak is, ezzel a fürdést egy még kényeztetőbb elfoglaltsággá téve. Bizonyos szempontból környezetbarát megoldást is kínál, mivel nem kell hozzá kivágni egyetlen fát sem. Mindenkinek saját magának kell kiderítenie, hogy az olvasás mely formája tetszik neki a legjobban. Ezzel szemben sokan ragaszkodnak a nyomtatott könyvekhez, melyeknek megcsodálhatod szebbnél szebb borítóit és érezheted a csodás illatát.

Mi a helyzet a kötelező olvasmányokkal? Van-e rájuk szükség ebben a modern világban? Vagy csak többe ártnak, mint használnak? Érvként hozható fel a kötelező olvasmányok mellett, hogy azok az alpműveltség részét képezik. Mindenki olvasta és ismeri őket, kortól függetlenül. Ahogy idősödik az ember, egyre nyitottabbá és érdeklődőbbé válik a kötelező olvasmányok iránt. Megszeretik a fiatalok a drámákat, vagy megtetszik nekik egy-egy fejlődésregény. Kedvenc kötelezőim egyike volt Balzac: Goriot apója és Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig című regénye. De vannak, amelyek kevésbé keltik fel a korosztályom érdeklődését, ilyen például Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön című regénye vagy Jókai Mór: Kőszívű ember fiai című alkotása. Miket lehetne olvasni ezen művek helyett? Hogyan tegyük tetszetősebbé az olvasást? A diákok akár kiválaszthatnák kedvenc könyveiket, amelyet részletesen

⁵ <https://kozepsuli.hu/az-e-book-elonyei/> (Letöltés: 2018.12.17.)

be is mutathatnának a tanáraiknak esszé vagy olvasónapló formájában. Néha párhuzamot is vonhatunk egy kötelező és egy modern alkotás között, például a Kőszívű ember fiaiban az apa a család feje és a végrendeletével szeretne uralkodni családjá életén halála után is. Ez a zsarnokság és uralkodni akarás jelenik meg például Sarah J Maas: Üvegtrón című könyvében is, ahol a király, mint apa rendelkezik fia felett vagy Kiera Cass: Párválasztó című könyvében, ahol a király, a család feje és az apa egy személyben elnyomó hatalomként jelenik meg és próbál dönteni fia élete felett.

Ebben az életkorban sokan rajonganak a csodás elemekkel átszőtt regényekért, legyen az fantasy vagy sci-fi, mivel témáját tekintve már közelebb állnak a felnőttkorhoz, de mégis megtalálhatóak benne a már gyermekkorból jól megismert természetfeletti elemek. Továbbá új, releváns témák jelennek meg, mint például a szerelem, a gyász stb. Sok mű segít feldolgozni, átjutni egy-egy élethelyzeten. Engem is főleg ezek a művek ragadnak magukkal. Kedvenceim közé a több kötetből álló sorozatok tartoznak, mégis sikerült egy egykötetes alkotásnak is belopnia magát a szívembe.

Témájukat tekintve, hozzám a legközelebb a romantikus regények állnak, hiszen melyik lány ne szeretné a boldog végkimeneteleket? Egyik kedvenc írónóm, Jennifer L Armentrout írta a Luxen sorozatot, ami egy fénylény, vagy más néven luxen és egy ember lány szenvedélyes szerelméről és annak megpróbáltatásairól szól. Csodásan bemutatja a feltétel nélküli szerelmet és azt, hogy miket nem vagyunk hajlandók megtenni azért, akit a világon mindennél jobban szeretünk. Erődökbe törünk be, pedig lehet mi is odaveszünk. Akár az egész világot képesek lennénk felperzselni azért, hogy megmenthessük és biztonságba tudhassuk a szerelmünket. „Szeretlek. Ezt a szót sosem fogom megenni. Most is beleborzongtam. Nagyon szerettem volna egyszerűen a karomba venni Katet, hogy mindig biztonságban tarthassam. Szerettem volna jobb... luxenné válni miatta.”⁶ Számomra egyik legfontosabb értéket, a szeretetet és a szerelmet közvetíti az író ezzel az idézettel. Egy másik ilyen sorozata a Götterleuchten, magyar nevén: Titán, aminek eddig csak az első része jelent meg magyarul. Amikor megtudtam, hogy németül az összes kötete elérhető, rögtön be is szereztem ezeket a könyveket. A négy kötet egy mitológiai világba varázsol el minket. Egy hétköznapiak vélt lány, Josie megtudja, hogy félisten és az ő csodás utazásáról szól a mű. Modern felfogásban mutatja be a görög mitológia alakjait és lényeit. Egyes természeti katasztrófákra szolgáltat természetfölötti magyarázatot. Mindezek mellett megjelenik Seth, akiről mindenki lemond, kivéve Josiet. A könyvek az ő szerelmükről szólnak és különböző érzések jelennek meg, mint a szerelem, aggodalom, gyász, féltékenység,

⁶ J. L. Armentrout: Oblivion – Feledés 3

család és a barátok fontossága, gyerekvállalás örömei és az, hogy az azonos vér nem jelent mindig mindent. Egy másik szenzációs író nő Susan Ee, akinek a trilógiája, az Angyalok bukása egy a jelenben játszódó futurisztikus képet tár elénk. Ugyanis angyalok érkeztek a Földre, akik állatként tekintenek az emberre. A főhősünk Penrin, egy alacsony lány bonyolult családi háttérrel, aki magára vállalta egész családja sorsát. Egy incidens kapcsán megment egy angyalt, Rafit (=Rafael). Hamar egymásra is találnek és közösen küzdenek a túlélésért. Kalandos útjuk során rengeteg megpróbáltatás éri őket, végül egy hatalmas csapás ellenére, mégis megadatik számukra a boldog jövő felépítése. Ezek a romantikus regények arra ösztönzik az embert, hogy kutasson az igaz szerelme után és ha megtalálta, sose engedje el. Megéri érte harcolni és ha problémáik vannak, azok is megoldhatóak.

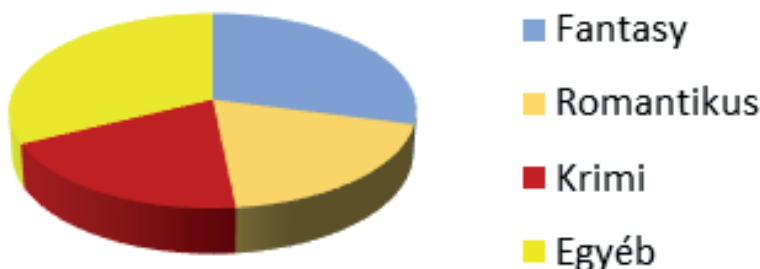
Vannak olyan könyvek is, amelyek a halál gondolatával játszanak. Ilyen mű Jojo Moyes: *Me before you* (magyarul: *Mielőtt megismertelek*) című regénye, amely témájában nemcsak a szerelemet, mint egy új esélyt az életre jeleníti meg, hanem megjelenik az eutanázia is. Az alkotás egy Lou nevű lányról szól, akinek a munkája, hogy Willel dolgozzon. Eleinte nem rajonganak egymásért, de szép lassan összebarátkoznak. Lou kezd betekintést nyerni Will életébe, megtudja hogyan lett az aktív életet élő üzletemberből egy baleset folyamán tolókkocsis. Lou elszánja magát rá, hogy megmutatja Willnek, hogy érdemes élni. Szép lassan bele is szeret a férfiba, aki mindezek ellenére véget akar vetni az életének. Ennek a második része a *Miután elvesztettelek*, ami magába foglalja Lou Will utáni életét és azt, hogy mit tett azzal a pénzzel, amit a férfitől örökölt. Hasonló témát dolgoz fel John Green: *Csillagainkban a hiba* című alkotása, mely halálos betegek szerelméről szól. Főhőse Hazel is tudja, hogy nemsokára meg fog halni. Amikor megismeri Augustust, életében először szerelmes és szabadnak érzi magát. A két ifjú egymásba szeret és boldog. Majd Augustusnál is kiújul a rák. A mű tragikus vége valahol mégis keserűdes, mert a két fiatal szerelme a halálon is átívelő örök szerelem. Ezeket olvasva garantálom, hogy utat törnek maguknak az ember könnyei. Bebizonyítják, hogy az idő milyen képlékeny és relatív dolog, ezért minden alkalmat ki kell használni ahhoz, hogy kimutassuk szeretetünket és minél több időt töltsünk együtt szeretteinkkel.

Azoknak, akik nem annyira érdeklődnek az érzelgős, romantikus regények iránt, nagyszerű lehetőséget kínál a már filmekből is jól ismerhető Gyűrűk ura vagy Harry Potter csodálatos világa. Akárcsak a Trónok harca sorozat kötetei. Ezek is lenyűgöző világokba kalauzolnak el minket, ahol különböző kalandokat élnek át hőseink. Sokan a filmadaptációk megnézése után nem bírják rávenni magukat a könyvek elolvasására. Ezért azt javaslom, hogy csak

a könyvek elolvasása után nézd meg a filmet. Azonban ezek nem kőbe vésett szabályok. Én ugyan ezt a három sorozatot még nem olvastam, a filmadaptációik mégis felkeltették az érdeklődésemet. Remélem, hogy még a közeljövőben tudok az elolvasásukra időt keríteni.

Esszémet a kutatómunkámmal kívánom alátámasztani. Több korombéli diáktársam körében végeztem ezt a kis kutatást egy kérdőív formájában, összesen 26 diákkal végeztem el a felmérést. Túlnyomó többségben egyszerű, eldöntendő kérdéseket tettem fel diáktársaimnak. A tény, ami nagyon mehökkentett az volt, hogy több, mint a megkérdezettek fele azt válaszolta, hogy gyakran olvas. Hiszen a mai fiatalokra az jellemző, hogy a telefonukba elmerülve a szociális médiát bújják. Ilyenkor felmerül a kérdés, hogy mégsem ez a teljes igazság? A kötelező olvasmányokért ugyan nem rajongott a megkérdezettek nagy része, mégis, ha önként választhatnák meg kötelező olvasmányaikat, sokkal lelkesebbek lennének. Ez nem is olyan meglepő, hiszen saját érdeklődésüknek megfelelően választhatnának olvasmányt. Másik hangsúlyozandó tény az, hogy a legtöbb ember a könyveket preferálja. Ez egy kicsit sokkoló, mivel a mai modern technika segítségével már szinte mindenhol és mindig elérhetőek a különböző könyvek és újságok. Mégis úgy gondolom, egyre jobban elterjedté válik hazánkban is a praktikus e-bookok használata. Egyre több modern trend jelenik meg, amit az emberek szívesen követnek, ez is egy közülük.

Könyvfajták

A kérdőív alapján a fiatal férfiak, tinifiúk nagy része főleg a krimikért és thrillerekért van oda. Ez azzal magyarázható, hogy fordulatos és izgalmaival teli cselekménye lebilincseli őket. Ezzel szemben a lányokat, fiatal nőket a fantasztikus irodalom és a romantikus regények ragadják magukkal. A jelenség oka, hogy ők általában sokkal érzelgősebbek. Szeretik, ha egy romantikus szálat eseménydússá tesznek pár csodás, kalandos történettel. Ha nem tudod, milyen olvasmányt válassz, akár ez is jó kiindulópontja lehet a döntés meghozatalának.

Számomra az olvasás egy csodás dolog. Nagyszerű kikapcsolódásként szolgál egy hosszú és fáradalmas nap után, és egy teljesen másik világba ragad magával. Fejleszti a fantáziádat is, amikor elképzeled a leírások alapján a szereplőket és a helyszíneket, ezzel minden olvasónak sajátos élményt kínálva. Minél olvasottabb valaki, annál választékosabban képes kifejezni saját gondolatait. Egyes olvasmányokban megoldásokra is lelhetsz a problémáidra. Az is előfordulhat, hogy mivel olvastál róla, nem követed el ugyanazt a hibát és nem buksz meg az élet összes kis buktatóján. Könnyebben tudsz megoldani egy adott problémát, mert jobban tudod kezelni és jártasabb vagy az ügyben. Csak buzdítani tudok mindenkit az olvasásra. Fedezze fel mindenki magában a könyvmolyt, legyél te is moly!

Kutatásom:

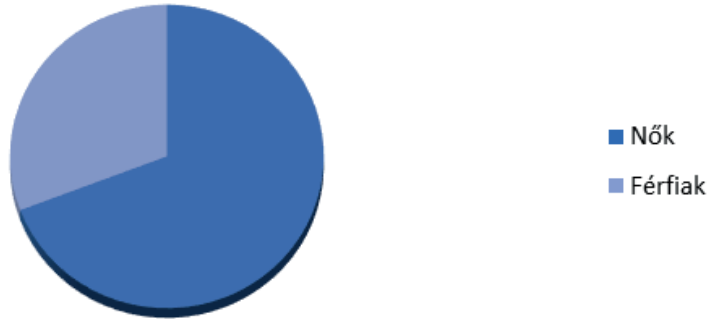
Kérdőív:

1. Milyen gyakran olvasol?
 - a. gyakran
 - b. ritkán
2. Szereted a kötelezőket?
 - a. igen
 - b. nem
3. Szívesebben olvasnál kötelező olvasmányt, ha te választhatnád ki?
 - a. igen
 - b. nem
4. Olvasás melyik formáját preferárod?
 - a. Könyv
 - b. E-book vagy más elektronikus eszköz
5. Melyik Témájú könyv érdekel a legjobban?

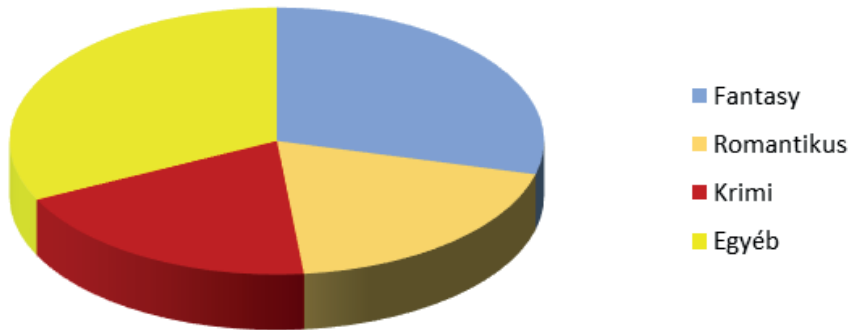
Kérdőív eredménye:

- Fanni: B, B, A, A dráma
- Norbi: B, B, A, A mindenféle
- Nikó: B, B, A, B
- Noncsi: B, B, A, A Romantikus
- Sanyi: B, B, A, A Sci-fi, kaland, krimi
- Dóka: B, B, A, A Romantikus fantasy
- Petra: B, B, A, B Fantasy, disztópia
- Laci: A, B, A, A Sci-fi, képregények
- Dorina: A, B, A, A ifjúsági regények
- Lotti: A, B, A, A valóságon alapuló, történelmi
- Dani: A, A, A, A fantasy, krimi, thriller
- Andris: A, B, A, A krimi, thriller
- Julesi: A, B, A, A ifjúsági irodalom
- Kevin: A, B, A, B sci-fi, thriller
- Lili: A, B, A, A és B romantikus, fantasy (könyvmoly)
- Eliza: A, A, A, A és B ifjúsági és szórakoztató irodalom (könyvmoly és író)
- Zsófi: A, A, A, A bármit (könyvmoly)
- Lilla: A, B, A, A és B fantasy, romantikus, krimi, thriller
- Hanna: A, B, B, A fantasy
- Dodó: B, B, A, A romantikus
- Adél: A, B, B, A fantasy
- Eszti: A, A, A, A néprajzi elemeket tartalmazó
- Blani: A, B, A, A fantasy, thriller
- Dorci: B, B, A, A fantasy
- Réka: A, B, A, A dráma, romantikus
- Geri: B, B, A, A futurisztikus, űrutazás, fantasy, disztópia

Megkérdezettek aránya

Könyvfajták

Felhasznált irodalom:

- Tea Stilton könyvek->Kislányoknak, hogy fenntartsák az olvasás utáni érdeklődést az után is, hogy már nem olvasnak nekik mesét. pl.: Tea Stilton (2009): A jéghercegnő; Pécsi Dirkt Kft. Alexandra Kiadója (2013); 7630 Pécs, Üszögi-kiserdő utca 1.
- Kiera Cass alkotásai pl.: Kiera Cass (2012): A párválasztó; GABO Könyvkiadó; Talentum Kft.; Törökbálint
- Szent Johanna Gimi / Bexi sorozat és egyéb Leiner Laura könyvek->Fiatal tini lányok számára ajánlom. Pl.: Leiner Laura (2014): Késtél

- (=Bexi 1); GABO Kiadó (2014); Talentum Kft.; Törökbálint Leiner Laura (2010): Kezdet (=Szent Johanna Gimi 1); Ciceró Könyvstúdió (2010)
- Luxen sorozat ->Jennifer L. Armentrout szenzációs író, mind a tinik és mind a felnőttek számára írt könyvei magávalragadóak. pl.: J. L. Armentrout(2011): Obszidián (=Luxen 1); Könyvmolyképző Kiadó (2016); 6701 Szeged, Pf. 784
 - Jennifer L. Armentrout: Götter Leuchten serie (1-4) ->Más nyelveken is elérhetőek, hamarabb megjelentek egyes sorozatainak kötetei. pl.: J. L. Armentrout (2015): Erwachen des Lichts; Harper Collins YA! (2017)
 - Susan Ee: Angyalok bukása trilógiája (=Angelfall trilogy) pl.: Susan Ee (2012): Angyalok bukása; Könyvmolyképző Kiadó (2015); 6701 Szeged, Pf. 784
 - Jojo Moyes (2012): Mielőtt megismertelek (=Me before you); Cartaphilus Könyvkiadó (2016) John Green (2012): Csillagainkban a hiba; GABO Könyvkiadó (2014); Talentum Kft.; Törökbálint
 - Nicolas Sparks könyvek pl.: Nicolas Sparks (2011): Vissza hozzád; General Press Könyvkiadó (2016); 1086 Budapest, Dankó utca 4-8.
 - Sarah J. Maas könyvek ->Üvegtrón sorozata (1-6) pl.: Sarah J. Maas (2012): Üvegtrón; Könyvmolyképző Kiadó (2016); 6701 Szeged, Pf. 784
 - Maggie Stiefvater Hollófiúk sorozata (=The raven boys 1-4) pl.: Maggie Stiefvater (2012): A Hollófiúk; Könyvmolyképző kiadó (2017); 6701 Szeged, Pf. 784
 - Kerstin Gier alkotásai -> Silber trilógia; Időtlen szerelem trilógia pl.: Kerstin Gier (2009): Rubinvörös; Könyvmolyképző kiadó (2015); 6701 Szeged, Pf. 784
 - Rachel Hawkins Hex Hall című sorozata pl.: Rachel Hawkins (2010): Hex Hall; Könyvmolyképző Kiadó (2014); 6701 Szeged, Pf. 784
 - J. K. Rowling (1997): Harry Potter könyvek pl.: J. K. Rowling: Harry Potter és a bölcsek köve; Animus Kiadó (2000); Budapest
 - Gyűrűk ura sorozat pl.: J.R.R. Tolkien (1954): A gyűrű szövetsége; Európa Könyvkiadó (2002); Budapest

Források:

- <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevelés/olvasóva-nevelés>
<http://www.benka.hu/index.php/hu/iskola/eredmenyek/2015-2016-tanev-versenyeredmenyei/849-olvasóva-nevelés>
<https://olvasóva-nevelés.gportal.hu/gindex.php?pg=36643320&nid=6682727>
<https://365letszakra.hu/olvasás-hatása-magyar-fiatalok/>
<https://kozepsuli.hu/az-e-book-elonyei/>
- J. L. Armentrout: Oblivion 3 – Feledés ->J. L. Armentrout (2015): Feledés; Könyvmolyképző Kiadó (2017); 6701 Szeged, Pf. 784

II. helyezés KOMLÓ PETRA

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Juhászné Hovanecz Fruzsina)

Mesékbe rejtett üzenetek a Z generációnak

Elsősorban azért választottam ezt a témát, mert magamra ismertem benne, ugyanis nemrég jöttem rá, hogy egyes helyzetekben mennyit segíthet egy mese. A felismerés nyáron fogalmazódott meg bennem, amikor kiskorom óta először figyeltem igazán újból egy mesére.

Idén volt a kilencedik évem a Sátorfalva nevű alkotó, közösségi táborban, ahol óriási hangsúlyt fektetnek a mesékre. Minden évben a tábor első és utolsó napján is meghallgatjuk a felnőttektől ugyanazt a mesét. Kisiskolásként érdeklődve hallgattam a már jól ismert történet sorait, minden egyes alkalommal. Aztán amikor beléptem a kiskamasz életkorba, nagyon passzív lettem, nem értettem, minek kell már megint ugyanazt a mesét meghallgatni, sőt az is megfordult a fejemben, hogy nekem, az „érett tizenegy évesnek” minek kell egyáltalán bármilyen mesét hallgatnom, amikor az kisgyerekeknek szól. Aztán egyszer hallottam valahol, hogy a meséket eredetileg nem is gyerekeknek írták, hanem felnőtteknek. Tizenöt évesen, megint nyitottan kezdtem hozzáállni a mesékhez, és kész voltam kicsit a jelentésük után kutakodni. Így értettem meg – életemben először – a Sátorfalván már számtalanszor hallott mesét.

Ez a mese *Boldizsár Ildikó Az útveszejtő virág* című története volt. Úgy gondoltam, megvan az oka, hogy sokat mesélik nekünk – biztos fontos a mondanivalója. És az is. A mesében a legszebb virágok és a legfinomabb gyümölcsök mellett nő az erdőben az útveszejtő virág, amely „*a világ leggonoszabb növénye. Aki rálép, nem találja többé az útját. Nem tudja merre kell tovább mennie, de még azt is elfelejti, hogy melyik irányból jött.*” Egyféleképpen lehet megszabadulni az útveszejtő virág fogságából, ha valaki hazavárja azt, akit foglyul ejtett. A mese főhőse egy vándor, akit a virág rabul ejt, de kedvese hazavárja, így sikerül megmenekülnie.

Gyermekként mindig csak a vándort képzeltem el, és egy igazi virágot, ami valóban rácsavarodik a fiúra, a szó szoros értelmében. Aztán idén nyáron elkezdtem újragondolni a dolgokat. Keresni kezdtem magamat a történetben, kutattam a mese értelmét, az igazi jelentését. Eszembe jutott, mi van, ha én vagyok a vándor? Mi van, ha az útveszejtő virág nem is egy virág, hanem bizonyos külső hatások, kényszerek? Mi van, ha ezek hatására tényleg elfelejttem, honnan jöttem, merre tartok, és ami a legfontosabb: azt, hogy ki vagyok én igazán? Ezek a gondolatok megérintettek, hiszen bekerültem egy középis-

kolába, túl voltam a kilencedik osztályon, és akarva-akaratlanul, de kezdtem elveszíteni önmagam, mert mindenképp be akartam illeszkedni minden társaságba, olyanokba is, amelyekbe nem illetem bele. A népszerűséghez való közelebb kerülés érdekében elkezdtem olyan dolgokat csinálni, amelyek teljesen szembe mentek az alapelveimmel. És mindezt miért? Csak azért, hogy bizonyos emberek kedveljenek. Ez a mese segített „rendet tenni” magamban, és visszatalálni önmagamhoz, így a tizedik osztályt már úgy tudtam elkezdni, hogy újra önmagam lehettem, „kiszabadultam az útveszejtő virág fogságából”.

Az, hogy egy mese számomra szóló üzenetét meg tudtam fejteni, elindított bennem valamit a mesék kapcsán. Többet akartam tudni róluk, mögéjük akartam látni! A következő mese, amire a választásom esett gyermekkorom kedvenc meséje lett: úgy döntöttem, megnézem annak is van-e *Az útveszejtő virág*éhoz hasonló titkos, segítő üzenete, amit meg lehet fejteni. Ennek a mesének a címe: *Az élet hatalma*, és arról szól, hogy az Élet útra kel, és egymás után három emberrel találkozik. Egy olyannal, akinek mindene bedagadt, és alig tud mozogni; aztán egy leprással, és végül egy vakkal. Mindhárman könyörögnek az Életnek, hogy gyógyítsa meg őket. Az élet mindannyiukat meggyógyítja, majd elmondja nekik, hogy hét év múlva visszajön majd hozzájuk, de akkorra mindannyian el fogják felejteni a betegségüket, sőt azt is, hogy segített nekik. Így is lesz, amikor az Élet visszatér, mind a három emberhez bekopog, és olyan beteg testet ölt magára, mint amilyenből korábban kigyógyította őket. A vak és a leprás elzavarja, hogy egy ilyen nyomorék náluk ne vendégeskedjen. Csak az az ember invitálja be, akinek mindene be volt dagadva, és alig tudott mozogni. Az ő emberségét és önzetlenségét úgy hálálja meg az Élet, hogy egészséges maradhat, a leprást és a vakot viszont visszaváltoztatja beteggé.

A mese egyértelmű tanulsága, hogy soha semmit sem vehetünk biztosra: ha rossz helyzetben vagyunk bármikor jobbra fordulhat a sorsunk; de ha éppen minden jó, az sem állandó. Kis gondolkodás után azonban arra is rájöttem, hogy ha ezt a mesét „ráhúzom” a saját életemre, és a jelenlegi problémáimra, akkor – számomra – a történet az érdekbarátok kérdését fedi le teljesen. Minden kamasznak nap mint nap szembe kell néznie azzal a problémával, hogy valaki talán csak azért barátkozik vele, hogy abból valamilyen előnye származzon. Legyen az ingyen házi feladat, vagy előrelépés a népszerűségi ranglétrán – az okok tárháza végtelen. Az ilyen embereknek a „barátaikra” csak addig van szükségük, amíg számukra hasznos, hogy ott vannak. Ha belegondolunk a mesében is pontosan ez történt. Az Élet önzetlenül segített három emberen, de közülük csak egy volt igazán hálás neki, csak egy nem használta ki. A vak és a leprás onnantól, hogy nem volt szükségük segítségre,

teljesen közömbösek lettek az Élettel szemben. Ez számomra azt is szimbolizálja, hogy milyen kevés olyan ember van, aki nem csupán kihasználni akar minket, akinek nem csak egy „fok vagyunk a létrájában”, hogy rajtunk átgázolva feljebb juthasson.

Gyermekkori és jelenlegi kedvenc mesém után, elhatároztam, hogy szakirodalmat veszek a kezembe. Boldizsár Ildikó könyvei közül, a *Hamupipőke Facebook-profilja* című művét választottam, ugyanis ennek egyik fejezete a kamaszkori útkereséséről, a felnőtté válás nehézségeiről szól, és ez rögtön megragadta a figyelmem. Az első mese ebben a fejezetben *A három kismalac* volt. Ezt a történetet mindenki ismeri, és legtöbbször valószínűleg az óvodában hallották utoljára. Én is kisgyermekkoromban találkoztam vele legutóbb, nem is értettem az újraolvasás előtt, hogy egy ilyen egyszerű állatmese, hogy kapcsolódhat a középiskolásokhoz, és a felnőtté váláshoz. Mint kiderült, a mesét két oldalról lehet megközelíteni. Az író először a mese egyértelmű tanulságát emeli ki, azt, hogy a lustaság következményi mindenkit utolérnek egyszer, nemhiába tartja a mondás: kétszer fárad, ki egyszer rest. Aztán a szerző áttér, a történet első olvasásra nem egyértelmű, és az én korosztályomhoz kapcsolódó tartalmára. Azt fejtegeti, hogy a mese a belső ház megépítéséről szól – ez pedig a szüleinkről való leválást jelenti. A három kismalac három háza, az önállóság fokozatait jelképezi. A szalmából épült ház olyan dolgokra utal, amelyeket elkezdünk megcsinálni, de aztán alábbhagy a lelkesedésünk, és félbehagyjuk. Ilyen lehet például egy dolgozatra való felkészülés. A fából épült ház kisebb elért sikerekre utalhat, mint például egy sikeres nyelvvizsga. A kőből épült ház pedig valami nagyobb és komolyabb dologra, amelyre az egész életünket alapozhatjuk. A mese negatív hőse, a farkas azokkal a dolgokkal egyenlő, amelyek megakadályoznak minket céljaink elérésében. Nagyon érdekes volt ebből a szempontból gondolkodni a meséről, egyedül nem tudtam volna ilyen jól megfejteni a mögöttes jelentését.

Nem volt kérdés, hogy továbbolvasom a könyvet. A fejezet második meséje, *A kristálygömb* volt. Korábban sosem hallottam ezt a mesét, olvasása után pedig nem igazán értettem az üzenetét. A történet egy fiúról szól, akinek idősebb bátyját anyjuk sasmadárrá, a fiatalabbat cethallá változtatja. A legkisebb fiú fél, hogy őt is elvárásolja az anyjuk valamilyen vadállattá, így inkább elmegy otthonról szerencsét próbálni. Útja során eljut az arany nap kastélyába, ahol egy királylánnyal találkozik, akinek „*ráncokkal telibarázdált, hamuszürke orcája volt, savós színű szeme és veres haja.*” Kiderül azonban, hogy a lányon átok ül, és a fiú egy tükörben végül meglátja a lány a valódi szépségét (mert a tükröt nem lehet becsapni). Az átkot egy forrásnál található kristálygömb segítségével lehet megtörni, de ennek megszerzésére – a történet szerint

– már csak egyetlen esély maradt. A mese inentől arról szól, hogy a fiúnak milyen nehézségek árán sikerül megszereznie a kristálygömböt. A mese lényege a kristálygömb megszerzése: az élet forrásánál egy tulkokkal küzd meg a fiú érte, majd testvérei segítségével egy tűzmadárral is, amelynek a tojásában van a gömb. Ezen a ponton az is kiderül, hogy a sasmadár és a cethal igazából a legkisebb fiú különböző aspektusai.

Az elemzés olvasása után teljesen elvarázsolt a mese üzenete, ugyanis szerintem a kamaszok egyik lefontosabb problémáját dolgozza fel. Boldizsár Ildikó rámutat, hogy a mesében a kristálygömb a saját testünk, lelkünk és szellemünk feletti hatalmat jelképezi; az pedig, hogy mennyire nehéz megszerezni azt, az a való élet kihívásait mutatja, a hosszú utat, amelyet be kell járni, hogy a miénk lehessen. A királylány csúnyasága arra utal, hogy nem az, aki lehetne, mert nincs birtokában a kristálygömbje. A tükör, viszont megmutatja a lehetséges jövő képét, és ezzel ad erőt ahhoz, hogy megszerezzük a „saját kristálygömbünket”. Arra is van utalás, hogy az életben vannak olyan dolgok, amelyeknek nem lehet többször nekifutni: vagy elsőre élünk a lehetőséggel és megcsináljuk, vagy vége, nincs több próbálkozásunk.

Nagyon megfogott ez a mese, ugyanis szerintem a kamaszok egyik legfontosabb feladata az önmagunk feletti hatalom megtalálása. Ha a legegyszerűbb példát nézzük, akkor elég, ha a dolgozatokra való felkészülésre gondolunk. Akinek nincs birtokában a kristálygömb, az nem tudja rávenni magát, hogy készüljön, kellemesebb ugyanis a pihenés, a kikapcsolódás. A másik nagyon fontos rész a tükörnél van, nincs lényegesebb dolog annál, hogy a fiatalokban erősítsük, hogy ha sikerül megtalálni önmaguk fölött a hatalmat, akkor bármi lehet belőlük. Hangsúlyos még, hogy ezért a célért mennyit kell küzdeni, és hogy ez nem feltétlenül egy gyors folyamat.

Végezetül *A mesék meséjéről* szeretnék írni, amely Kányádi Sándor műve. Ez a történet ugyanis véleményem szerint összefoglalja a mesék és az egész téma lényegét. Arról szól, hogy van egy király, aki ki nem állhatja a meséket. Szerencsétlenségére az ő idejében élt a mesemondók mesemondója, aki olyan mesét talált ki, hogy aki végig hallgatta, abból más ember lett. „(...) *a rossz-ból jó; a jóból még jobb; a gögös szerénnyé; az irigy nagylelkűvé; a haragos megbékélt; a hazug attól kezdve csak igazat mondott; és így tovább. Egyedül a kegyetleneken nem tudott változtatni, mert azok sohasem tudták végighallgatni.*” A király ezt a mesemondót is meg akarta ölni, de elhatározta, hogy előtte meghallgatja ő ezt a mesét, hogy bebizonyítsa, rá nincs hatással. A mesemondónak voltak feltételei, például, hogy mindenkinek ülve kell hallgatnia a mesét, és mindenkinek csendben kell lennie. Ezeket a követelményeket a király végül megelégette, és megpróbálta megölni a mesemondót. Ekkor egy

tűzszárnyú madár jelent meg, „*s a költőt elkapta a király kardja elől. – Sohasem fogod megismerni a mesék meséjét. Soha! – hallották még a megrémült körülállók, akik haláluk napjáig se tudták bizonyossággal, hogy a madár vagy a költő mondta volna-e.*” A királyt ezek után már majd megölte a kíváncsiság, csak azért is hallani akarta a mesék meséjét, de nem hallhatta, bárhogy is próbálkozott.

Ez a történet azt mutatja meg, hogy a mi hozzáállásunktól függ, tud-e nekünk segíteni egy mese, és hogy milyen hatással lesz ránk. Nyitottak vagyunk vagy passzívan állunk hozzá? Belülről nézzük a dolgokat, beleképzünk magunkat, és ráhúzzuk a saját életünkre, vagy csupán kívülről nézzük, és kismalacokat képzelünk el, valamint cethalat és királyt? Ezek mind meghatározzák azt, hogy valóban a hatása alá tud-e vonni minket a mese. Döntőek lehetnek a körülmények is. Szerintem amikor egy kamaszt megérint egy mese, nem szabad kötelezően megválaszolható kérdéseket feltenni neki, mert én például ilyen esetben csak bezárkózom és passzívan állok hozzá az egészhez. Valószínűleg azért is lett *Az útveszejtő virág* a kedvenc mesém, mert ennek meghallgatása után, soha egyetlen kérdést sem kaptunk a táborban a felnőttektől. Ez után a mese után ugyanis mindig egy perc néma csend következik Sátorfalván. Ma már értem, hogy erre azért van szükség, hogy rendet tudjunk tenni magunkban, és kezelni tudjuk felszakadt érzéseinket.

Visszatérve *A mesék meséjére*: szerintem a történetben megnevezett kegyetlenek azok az emberek, akiket nem érdekelnek a mesék, vagy nem akarják azokat megérteni. Ezért hihetetlenül hálás vagyok a Sátorfalva nevű tábornak, amiért nem hagyta, hogy eltávolodjak a meséktől, hogy megmutatta nekem, mi rejtőzik egy-egy történet mögött. Ma már nem hagyom, hogy egy útveszejtő virág megmondja nekem, hogy a mesék gyerekeknek szólnak, mert nekem a mesék, segítenek megtalálni a kristálygömbömet.

Úgy gondolom, hogy az iskolákban mindenképpen nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a mesékre és azok segítő hatására. Számptalan középiskolásnak segíthetne a mese például abban, hogy ne csak szalmából épüljön az a belső ház. Biztosíthatná őket arról, hogy ha a tükörbe néznek igenis bárkik lehetnek, és ahhoz, hogy ezt elérjék csak a kristálygömbjüket kell megtalálniuk, amihez azonban hosszú és göröngyös út vezet. Ráébreszthetné őket arra, hogy vannak olyan lehetőségek az életben, amelyek csak egyszer adódnak, tehát ha eljön az alkalom, muszáj a kristálygömb után menni, kerüljön az bármibe is.

Felhasznált irodalom:

Boldizsár Ildikó (2018). Hamupipőke Facebook-profilja. Budapest: Jelenkor.

Boldizsár Ildikó (2017). Mesék a felnőtté válásról. Budapest: Jelenkor.

Grósz Katalin (2010). Sátorfalva. Eger: Egri Kulturális és Művészeti Központ.

Szávai Ilona (2017). A mese hídszerepe. Budapest: Pont.

Szávai Ilona (2000). Mitől fél a kamasz (pp. 3-9). In: Fordulópont. 2. évf. 9. sz.

Tari Annamária (2017). Bátor generációk. Budapest: Tercium.

Felhasznált mesék:

Boldizsár Ildikó: Az útveszejtő virág. (pp. 97-99). In: Grósz Katalin (2010). Sátorfalva. Eger: Egri Kulturális és Művészeti Központ.

Grimm, Jacob–Grimm, Wilhelm: A kristálygömb. (pp. 205-208). In: Boldizsár Ildikó (2018). Hamupipőke Facebook-profilja. Budapest: Jelenkor.

A három kismalac (angol népmese). (pp. 196-200). In: Boldizsár Ildikó (2018). Hamupipőke Facebook-profilja. Budapest: Jelenkor.

Kányádi Sándor: A mesék meséje. (pp. 96-97). Grósz Katalin (2010). Sátorfalva. Eger: Egri Kulturális és Művészeti Központ.

III. helyezés (megosztott)

ANDÓ ANTÓNIA

Irinyi János Református Oktatási Központ, Kazincbarcika,

felkészítő tanár: Demeterné Mérai Mária)

Egy slágerszöveg nyelvi-stilisztikai elemzése

(Halott Pénz: Hajtól a szívig)

Bevezetés

Azért a Hajtól Szívig című slágerre esett a választásom, mert mint sok fiatal, én is kedvelem a Halott Pénz nevű zenekart, és ez a daluk kifejezetten tetszett nekem.

Első feladatomnak a szófaji statisztika vizsgálatát tartottam, mert a klip nagyon dinamikus és szerettem volna tudni, hogy a szöveg követi-e ezt a dinamikát. Hankiss Elemér szerint „a slágerszövegek túlnyomó többsége igénytelen, vagy legalábbis: más eszközökkel dolgozik, mint az igazi költészet.” [Hankiss Elemér: A népdaltól az abszurd drámáig, Magvető Kiadó, Budapest, 1969, 208.o.] Ezt a gondolatot szerettem volna ellenőrizni a szöveg alakzatainak és képeinek vizsgálatával. Végül a szöveg mai életérzését elemeztem. A szöveg http://koncertsziget.hu/dalszoveg/hajtol_szivig_2547 honlapról való, sajnos nem találtam hiteles (pontosan leírt, központosított, elérhető) szöveget.

Statisztikai vizsgálat

A sláger szövege:

A hajad hozzám ér

A szemed már nem fél

A kezedből már érzem

Bármit megtennél

A hangodból hallom

A szívedben látom

Tested minden apró kincsét

Rögtön akarom

A hajad hozzám ér

A szemed már nem fél

A hajad hozzám ér

A szemed már nem fél

A kezedből már érzem

Bármit megtennél

A hangodból hallom

A szívedben látom

Tested minden apró kincsét

Akarom, akarom

Tested minden apró kincsét

Tudtuk, hogy nem megy

Egyszerűen ez

De tudnod kell, hogy

A Földön épp elég

Magányos ember él

Nem hagyom, hogy egyszer

Velem te is az legyél

Tudtuk, hogy nem megy

Egyszerűen ez

*A hajad hozzám ér
A szemed már nem fél
A kezedből már érzem
Bármit megtennél
A hangodból hallom*

*A szívedben látom
Tested minden apró kincsét
Akarom, akarom
Tested minden apró kincsét*

Ige	Határozott névelő	Kötőszó	Főnév	Melléknév	Névmás	Határozószó
16	18	3	7	4	4	7

A dalszöveg elemzése során kiderült, hogy uralkodnak az igék a dalban. A dal összesen-ismétlések nélkül- 42 szóból áll. Ebből a statisztikából is látszik az igék határozott túlsúlya, amely a szövegnek a dinamikát biztosítja, hiszen ezek cselekvő igék. Feltűnően sok a határozott névelő, amely az utána álló főnév határozottságára utal, például: *a hajad*, *a szemed* stb., de ebben a szövegben a lány személye ismeretlen, bizonytalan, csak alakjának egyes pontjait látjuk, s azok a határozottak, a bizonyosak. A szavak egy általános szerelmi érzést írnak le. Találtam József Attila korai költészetéből származó verset, amelynek mind témájában mind szókészletében átfedéseket találunk a slágerrel. József Attila 16 éves a vers írásakor, talán nem véletlen, hogy az életézés megegyezik, hiszen ezt a szöveget is ilyen korúaknak szánták.

A SZÍV S A SZEM

*A szív érez, a szem kutat,
Szép lány szerelméhez utat.
A szív dobog, a szív sóhajt
Ha a lány távol nincsen,
A szem ellesi az óhajt:
- Mit kívánsz édes kincsem?
Ha eltűnik a szerelem,
A szív kérdi: - Mi lesz velem?
Önző szív! magára gondol
S csakhamar életre kel.
S nem gyötrődik semmi gondtól,
Hisz gond nélkül válik el.
A szem, ha nincs vis-a-vis-ja,
Rejtett kincsét előhívja,
S mosogatja gyötört lényét,
De ez már mit sem segít,
Vissza nem kapja a fényét,
Ha elsírta könnyeit.
1921. márc. 29.*

Alakzatok és szóképek

Egy dalszövegben a legjellemzőbb alakzat a szó szerinti ismétlés. Szívesen részletez:

A hajad hozzám ér

A szemed már nem fél

A kezedből már érzem

Bármit megtennél

Találunk azonban az inversiora is példát:

Tudtuk, hogy nem megy

Egyszerűen ez

Leginkább a szóképekből van a legtöbb, találunk megszemélyesítést: *a hajad hozzám ér.*

Szívesen alkalmaz metonímiát: *tested minden apró kincsét, szívedben látom;* szinedochét: *szemed már nem fél, a kezedből már érzem.*

A vers témája, képe

Maga a dal, a szövege alapján egy gyors kapcsolatot ír le. A vers kommunikációs helyzete: két ember gyors találkozása, gyors kapcsolata, amely előre vetíti azt, hogy a kapcsolat nem lesz sikeres: *tudtuk hogy nem megy egyszerűen ez.* Felveti a „nagy magányosság” érzését: *A Földön épp elég / Magányos ember él.,* A slágernek mindössze három hőse van. Három személyes névmás. Az Én, a Te és az Ő, vagy pontosabban: az Én, a Te és a Másik.” [Hankiss Elemér: A népdaltól az abszurd drámáig, 222.o.] A slágerszövegek nagy részénél, mint ennél is, ismeretlen az, hogy hol, mikor, játszódik a történet. És még a partnert sem ismerjük, csak pár testrészét, általában a karját, a lábait, arcát, száját, szemét. Az egyik legjellemzőbb képe a szív, ami nagyon fontos kellék, nélküle szinte megbénulna az Én és a Te, mert a Szív végez el helyettük mindent. [Hankiss Elemér: A népdaltól az abszurd drámáig, 227.o.] Ezen kívül megjelenik a kéz, a szem, a haj. Ezek a képek a 19. századi romantika, szentimentalizmus jellemző részei, amit aztán az operettek tovább éltettek. [Hankiss Elemér: A népdaltól az abszurd drámáig, 245-247.o.]

Kommunikációs helyzet

A kommunikációban a feladó a fiú, akinek a szerepébe belehelyezkedik a „lírai én” a dalban az énekes. A beszélgetés hiányos.

A hangodból hallom

A szívedben látom

Tested minden apró kincsét

Akarom, akarom...

Részlet után egy látszólag ide nem illő szöveg következik:

Tudtuk, hogy nem megy

Egyszerűen ez.

Mi történt közben? Erre nem kapunk választ:

De tudnod kell, hogy

Meghalok, ha elveszítelek

A Földön épp elég

Magányos ember él.

Összegzés

Egyetértek Hankiss Elemérrel: „A slágerszövegeknek, azon kívül, hogy verses formában vannak írva, nincs közük az igazi költészethez. Nem áttételes, hanem közvetlen, kijelentésszerű közlésformákkal élnek, s nem új nyelvi struktúrák, hanem hatásosnak vélt szavak és motívumok állandó ismétlésével és halmozásával érik el hatásukat.” [Hankiss Elemér: A népdaltól az abszurd drámáig, 244.o.] A dal szövege rendkívül dinamikus és a klip igazodik hozzá. A szöveg nem zsúfolt képekkel, de jó része 19. századi eredetű, ebből következik, hogy élnek bizonyos sablonok bennünk, s ezt a mai fiatalok is ismerik. A kommunikációs alaphelyzet azonban nagyon modern: gyors ismerkedés, gyors kapcsolat, gyors kapcsolati vég. Vagyis rohanó élet, amely a magánéletet is meghatározza.

Irodalomjegyzék

- Sákovics Diana: Ezekből a jelekből kiderül, hogy bejön-e a nőnek. https://divany.hu/eletem/2014/02/21/honnan_lehet_tudni_hogy_bejon_a_nonek/?fbclid=IwAR1oEjgQT2vy5C2gdW6TurhvLb9kQZaly-ToyQ3AANxZdBTmIXeXByIxdMWw2014. február 21.
- Hankiss Elemér: A népdaltól az abszurd drámáig, Magvető Kiadó, Budapest, 1969.

Melléklet

Szó	Szófaj
hajad	főnév
hozzám	személyragos határozószó
ér	tárgyas ige
szemed	főnév
már	határozószó
nem	tagadószó
fél	ige
kezedből	határozószó
érezem	ige
bármit	névmás
megtennél	ige
hangodból	határozószó
hallom	ige
szívedben	határozószó
látom	ige
tested	főnév
minden	főnév
apró	melléknév
kincsét	névmás
akarom	ige
rögtön	határozószó
tuftuk	ige
hogt	kötőszó
megt	ige
egyszerűen	melléknév
ez	névmás
de	kötőszó
tudnod	ige
kell	ige
meghalok	ige
ha	kötőszó
elveszítelek	ige

földön	főnév
épp	határozószó
elég	melléknév
magányos	melléknév
ember	főnév
él	ige
hagyom	ige
egyszer	számnév
velem	határozószó
te	névmás
is	kötőszó
legyél	ige

III. helyezés (megosztott)

SUSÁN HANNA

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagyiné Kovács Judit)

Kortárs disztópiák

„A gondolat mindig előre jár. Túlságosan is messzire lát, messzebb, mint a test, mely a jelenben van.” Ahogy ezt Albert Camus is megfogalmazta, az embereket a saját jelenük foglalkoztatja legkevésbé. Vagy a múltjukon elmélkednek és elemezgetik, vagy pedig minden gondolatukat lefoglalja, hogy a jövőjüket tervezzék, hogy arra várjanak kíváncsian, milyen is lesz az. Ez végül is teljesen érthető. Kit ne érdekelne, hogy mi lesz? Lesz még az egész világot érintő háború? Valóban vége lesz a világnak?

A második világháború tragédiái után az emberek vágytak egy szebb jövőre, az írók ezért számos utópiát írtak, hogy a nép vágyait és álmait megélessék, akár egy könyv formájában is. Fontos azonban megjegyezni, hogy az emberek jövőképe már a XX. század óta rendkívül negatív. Így a disztópiák, melyek a félt, elkerülni vágyott jövő képét és megvalósítási lehetőségeit mutatják be, sokkal olvasottabbak. A technikai fejlődés és a globális problémák - mint például a nemzetközi konfliktusok, a környezetszennyezés és a társadalmi egyenlőtlenség - számtalan, többségében aggasztó jövőképet mutatnak számunkra. Ezek a fantáziák remek ihletforrást biztosítottak és biztosítanak az íróknak és - ahogy azt az eladott példányok száma is mutatja - e kortárs művek hatalmas népszerűségnek örvendenek az olvasók körében. Ezen műveket disztópiáknak nevezzük, de mitől is lesznek azok?

A gener elnevezése a görög δυστόπος szóból származik, melynek szó szerinti jelentése rossz vagy éppen abnormális hely. A valóságban egy kiábrándító, sötét vízió a jövőről. Ezen művek a szöges ellentétei az utópiáknak, melyek mondhatni „túl szépek, hogy igazak legyenek”. A műfajt Jonathan Swift teremtette meg *Gulliver utazásai* című művében, elképzelve egy világot, ahol a kortárs társadalomban bizonyos irányzatokkal túlzásba esnek, ezzel felfedve a háttérben húzódó hibáikat. A modern disztópiák színterét általában modern nagyvárosok adják, melyek mindenki számára felismerhetők. Illetve azok lennének, ha az író nem helyezte volna őket egy teljesen másik, jövőbeli korszakba, egy meghatározó, az egész Földre kiható esemény utánra. Ez az időbeli eltolás a társadalom és a történet zártságát eredményezi, mely segít az olvasónak, hogy a kitalált világ valóságosnak tűnjön. Egy ilyen világot nehéz hitelesen ábrázolni, elvégre az olvasó minden részletre kíváncsi és mindeközben rendkívül szkeptikus. Az új jövőbeli világ egy jelentős esemény, vagy

mondhatni egy katasztrófa hatására jött létre. Ezt kiválthatta vallás, a modern biológiai kutatások fejlődése, háború, természeti katasztrófa vagy akár egy eszme is. Olvasói tapasztalataim szerint, az írók világuk bemutatásának nehézségeit úgy oldják meg, hogy egy olyan főszereplőt választanak, akinek szintén új ez a világ, vagy legalábbis egy bizonyos része. Így az ő „utazását” kísérhetjük végig, vele együtt jöhetünk rá, hogy hogyan is működik az új társadalom. Miközben egyre többet megtudunk, a főszereplővel közösen rájövünk új világunk hibáira is.

A disztópiákat sokszor intelmeknek is szokták értelmezni, a mai hibáink eltúlzott csúnya következményeként. A következőkben szeretnék néhány kortárs és népszerű disztópiát bemutatni.

Gyakran panaszkodunk, hogy nincs elég időnk és, hogy huszonnégy óra alatt lehetetlen ennyi mindent megtenni. Mi történne, ha a Föld tengelyközri forgása lelassulna, ezáltal megváltozna a nappalok és éjszakák időtartama? Vajon akkor elég időből állna egy nap? Nevezhetnénk azt egyáltalán egy napnak? Ragaszkodnánk a megszokott normákhoz, vagy a napszakok alapján élnénk mindennapjainkat? És mi történne a növényekkel? Karen Thompson Walker *Csodák kora* című műve ezt a témát fejtegeti. Sokak számára ez a téma megemészthetetlen, elvégre a tudósok mindent jóstak, csak ezt nem, de szerintem pont ebben rejlik a történet izgalma. Természetesen a könyvben se tekintik ezt egyértelműnek és sokan megkérdőjelezik, így a felmerülő kérdéseinkre válaszokat is kapunk, ahogy Júlia- a történet narrátora- felfedezi azokat.

Természetesen a könyv napjainkban is játszódhatna, a technika rendkívül fejlett és az emberek egyből a megoldást keresik. Sokan a vallásba menekülnek, biztosak benne, hogy ez az apokalipszis és közös zarándokhelyre vonulnak. A kevésbé vallásos társadalom pedig két részre szakad az alapján, hogy mit is neveznek egy napnak. Természetesen a társadalmi problémák mellett egészségügyi problémák is jelentkeztek, a nappali tartós ultraviola sugárzás miatt, mely elég hamar megtizedelte a lakosságot.

A *Csodák kora* egy olyan disztópia, mely bemutatja, hogy hogyan is reagálnának az emberek egy katasztrófa esetén miközben a mindennapi életük problémáit is ugyanúgy meg kell oldaniuk. Azt is kitűnően szemlélteti, hogy egy ilyen mű nem minden esetben tudományosan alátámasztott és teljes mértékben a képzelet szüleménye.

„A háború a tétlen és könnyelmű emberek kedvelt mulatsága⁷.” Európában a történelem során most éljük a legbékésebb, erőszak mentes éveket. Ilyen békés és modern időkben felvetődhet az emberekben a kérdés, vajon lesz e még

⁷ Lev Tolsztoj

az egész világra kiterjedő háború. A második világháború vége és a hidegháború arra enged következtetni, hogy ha lesz is a jövőben ilyesmire példa, akkor valószínűleg a vegyi fegyverek fognak dominálni. Ezért, be kell látnunk, elég hamar és veszteségesen érne véget a társadalom. Kass Morgan egy egész Földre kiterjedő atomháborút képzelt el a jövőben. Az emberiség egy kis része az ürbe menekül és évszázadokon keresztül egy hatalmas úrállomáson él, míg a radioaktív hulladék véglegesen elbomlik és megszűnik a káros sugárzás. A kor technológiailag rendkívül fejlett, és a legkiemelkedőbb tudósok is az úrállomáson tartózkodnak.

Hibázni azonban emberi dolog. Hibás kalkulációk és túlnépesedés következtében - szigorú szabályozások ellenére is -, az évszázadokon át tartó lakhely oxigénellátása elfogyni látszik. A vezetők nem kis vita árán, de végül úgy döntenek, hogy 100 fiatal elítéltet a Földre küldenek, felderítés gyanánt. A problémát csak az jelenti, hogy semmit sem tudnak a földi állapotokról, a rabok azonban az ürbe visszajutni már nem tudnak. A könyvsorozat folytatása érdekében természetesen a Föld már lakható, azonban a sugárzás hatására számtalan torz élőlény is napvilágot látott.

Mi a helyes, erkölcsös megoldás ilyen esetben? Valóban nincs más mód kideríteni a földi körülmények milyenségét? A fentebb említett disztópiával ellentétben a *Kiválasztottak* egy elképzelhető, számomra az egyik legrealisztikusabb disztópia.

A társadalom fejlődését mindig is jelentősen befolyásolták a tudományok fejlődései, legyen az társadalomtudomány, fizika vagy akár kémia. Az élet tekintetében legfontosabbnak mégiscsak a biológiai fejlődés tekinthető. A DNS kutatásával és megismerésével manapság is rengeteg időt töltenek a tudósok, elvégre ez az emberi test és élet legmeghatározóbb része. Többek között ez felel külső megjelenésünkért is. A tükörbe nézve szinte mindenki talál magán valami kifogásolhatót, valamit, amit akár műtéti beavatkozással is, de megváltoztatna. „Ez örökletes, semmit sem tudsz ellene tenni” hangzik gyakran a megnyugtatóra szánt közhely. De mi lenne, ha mégis tehetnénk?

Scott Westerfeld alternatív világában mindenki átlagos ember, átlagos, de a társadalom szerint többnyire csúf megjelenéssel-ahogy az a *Csúfok* címből sejthető is. Aggodalomra azonban semmi ok, csak 16 évet kell így leélned. Míg 16 éves korban egyes országokban az ember először szavazhat, vagy éppen jogosítványt szerezhet, Csúffalván az embereket széppé varázsolják. Már persze nem varázslattal, hanem komoly plasztikai műtétekkel. Az Újszépek természetesen nem térnek vissza régi világukba, hanem Újszép földre érkeznek, hátrahagyva barátaikat. Tally Youngblood alig várja ezt a napot. Elvégre ki ne szeretne gyönyörű lenni és viszontlátni legjobb barátnőjét? Shay. Shay,

Tally új barátja egyáltalán nem akar szép lenni, és birkamódra a tömeggel tartani a városba, mielőtt még nem látta, hogy mi van a falakon túl, így születésnapja előtt szökést tervez. Lázadó természete nem változtatja meg Tally társadalomba vetett hitét, így ő továbbra is alig várja, hogy szép lehessen.

Újszépöldén az élet azonban nem egyszerű. A szépségért cserébe az emberek figyelik, ismerik a mindennapjaikat. Így Tallynak széppé válása előtt ultimátumot adnak. Kerítse elő Shayt a vadonból, vagy nem lehet szép. Fősze-replőnk természetesen barátja keresésére indul a térlép segítségével, melyet ő otthagyt neki. Vajon Shayen kívül azonban válaszokat is talál a falakon túl. Lehet, hogy a szépségnek még így is ára van? Az író egy rendkívül vonzó és mégis elgondolkodtató világot tár olvasói elé, évszázadokkal a modern világ után.

A külső nem minden. Mi lenne, ha az embereket már születésük előtt „átalakítanánk”? Ha például kiküszöbölnénk a potenciális betegségeiket és feljavítanánk bizonyos tulajdonságaikat? Manapság még nem tart ott az orvostudomány, hogy ez megoldható lenne, még mindig túl veszélyes a DNS ilyen mértékű megváltoztatása. Ameddig nem biztosak a szövődmények nélküli hatékonyságában, nem kockáztatnak. Ezek a lehetőségek még váratnak magukra.

A tudományt azonban nem lehet és hiba lenne leállítani, így előbb-utóbb ez be fog következni. A hosszútávú következmények viszont csak később fognak jelentkezni, legalábbis Lauren DeStefano regényében. A *Hervadás* című sorozatban a DNS módosítás utáni generációk életét figyelhetjük meg. Míg szüleik a módosításoknak köszönhetően egészségesek és erősek voltak, ők 25 éves koruknál tovább képtelenek élni. A tudósok, hogy megtalálják a probléma forrását és, hogy garantálják a faj fennmaradását poligámiába kényszerítik az embereket.

Ahogy az a fent említett példák is alátámasztják, a disztópiákban a mai ember számára elképzelhető, előrelátható helyzetekből keletkezik bonyodalom és azt próbálják megoldani. Vannak olyan írók azonban, akik ezt nem közlik egyértelműen az olvasókkal. A *beavatott* és az *Útvesztő* trilógiákban szintén egy félresikerült társadalmi katasztrófát próbálnak megoldani a tudósok, ez azonban a könyv szereplői és ezáltal a könyv olvasói előtt is rejtve marad. A kísérlet végeztével, az addig a kísérlet mondhatni idilli környezetében élő szereplők először találkoznak a sivár valósággal, mely a ma ismert világból maradt.

Elszomorító? A karakterek minden egyes ilyen esetben szomorúságot éreznek, még akkor is, ha ez nem az ő idejükben történt, távoli őseik életek a mi jelenünkben, amikor a disztópiák szerint ezek a katasztrófák kitörni készü-

lódnek. Elgondolkoztató? Kíváncsi voltam, hogy milyen hatással is lehetnek ezek a disztópiák egy mai olvasó elképzelésére a jövőről.

A közösségi média segítségével megkérdeztem egy olvasó csoportot, melynek több éve tagja vagyok, hogy mi a véleményük a disztópiák befolyásoló hatásáról. A körkérdésre eddig 101 válasz érkezett a különböző korosztályú olvasóktól. Számomra meglepő módon, csupán egyetlen válaszadó mondta azt, hogy jelentős hatást gyakorol a jövőről való elképzelésére. 22 csoporttag úgy véli, hogy ezek a művek, ha nem is jelentősen, egy bizonyos mértékig mégiscsak formálták a véleményüket. A válaszadók közül nyolcvannyolcan azonban azt állítják, hogy az általuk olvasott disztópiák semmilyen mértékben sem befolyásolják a jövőről alkotott elképzelésüket.

Miután az utóbbi időben elmerültem a témában, őszintén szólva én is úgy gondolom, hogy ezek a szabadidőben olvasott disztópiák nem gyakoroltak jelentős hatást a jövőképemre. Nehéz megmondani, hogy mindez azért van így, mert a szerzők egy elég távoli jövőben helyezik el disztópiáikat vagy más okból. Mindenesetre, ahogy azt apró kérdéssorom is mutatja, az emberek elképzeléseit a jövőről nem fogják megváltoztatni a kortárs disztópiák, legyenek azok bármilyen érdekesek vagy brutálisak is.

Kérdőív:

Hanna Susán szavazást hozott létre. december 9. @ 19:38 · 🌐

Sziasztok! 😊
Tudom, hogy ez nem teljesen illik a csoport profiljába, viszont hatalmas segítség lenne nekem!
A kortárs disztópiákról írok esszét és a Ti véleményetekre lennék kíváncsi. Befolyásolják-e a disztópiák a Ti jövőről alkotott elképzelésedet?

- Semennyire
Te adtad meg. 88 szavazat
- Minimálisan
Te adtad meg. 22 szavazat
- Jelentősen
Te adtad meg. 1 szavazat

Felhasznált irodalom:

Könyvek:

James Dashner; 2014; Az útvesztő; Cartaphilus; Budapest
Karen Thompson Walker; 2012; Csodák kora; Libri; Budapest
Kass Morgan; 2015; Kiválasztottak; Maxim; Szeged
Lauren DeStefano; 2013; Hervadás; Cartaphilus; Budapest
Scott Westerfeld; 2007; Csúfok; Könyvmolyképző; Szeged
Veronica Roth; 2016; A beavatott; Ciceró; Budapest

Cikkek:

András Edit (2008): Disztópia ellen való orvosság: Manifesta 7 In.: Műértő : művészeti és műkereskedelmi folyóirat, 2008. (11. évf.) 9. sz. p. 1, 12.
Balázs Zoltán (2006): Utópia és disztópia In.: Holmi, 2006. (18. évf.) 9. sz. p.1167-1177.
Branczeiz Anna (2017): Könnyed esti disztópia (Molnár T. Eszter: A számozottak) In.: Tiszatáj, 2017. (71. évf.) 11. sz. p. 124-126.
Kacsinecz Krisztián (2014) : „Ginnel olajozott, csikorgó elvtársiaskodás” : az orwelli disztópia regénypoétikai megoldásai, stílusa, és nyelvezete In.: Valóság, 2014. (57. évf.) 6. sz. p. 76-86.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK 1. SZEKCIÓ

I. HELYEZÉS

ENGEL ANNA

(Sárospataki Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium,
felkészítő tanár: Sajgó Ágota)

*A mese szerepe a gyermeki személyiség fejlődésében
Mikrokutatás a meseolvasással kapcsolatban*

Célkitűzésem

Az esszém megírását arra a feltételezésre alapoztam, hogy a 0-6 éves korú gyermekek személyiségfejlődésében nélkülözhetetlen a mese felolvasása és - a mai világban már - a mesék TV-ben, okos telefonon vagy táblagépen való nézése, mivel mindezek nagy szerepet játszanak a gyermekek személyiségfejlődésében. A meseolvasás jótékony hatása ismert sokak számára, a modern technológia hatása viszont kettős, pozitív és negatív oldala is van. Ezen állítások és feltételezések igazolására egy kisebb kutatómunkát végeztem, amely folyamán egy kérdőív segítségével 19 szülőnek tettem fel 6 különböző kérdést a témával kapcsolatban.

A kutatómunkám megértéséhez segítségképpen elsősorban bemutatom mi is az én gondolatmenetem. Úgy vélem, hogy minden kisgyereknek szüksége van a rendszeres -heti vagy akár napi szinten való - mese felolvasására, amely nagyban hozzájárul a gyermekek vizualitásának fejlesztéséhez, mivel így sokkal kreatívabban fogja szemlélni a világot, mint azok a gyerekek, akiknek nem jelenik meg az életükben a mese szerepe. A XXI. században a modern technika egyre szélesebb körű elterjedésével a kisgyermeknek a szülők a mese olvasása mellett elterjedt a mese nézése a TV-ben, az okos telefonokon és a táblagépeken egyaránt. Ezek úgy vélem háttérbe szorítják a hagyományos meseolvasást.

De mi is az a mese és milyen egy jó mese?

Úgy gondolom, hogy a meséket többféleképpen is csoportosíthatjuk attól függően, hogy milyen célzattal bírnak. Véleményem szerint egy jó mese lehet tanító jellegű, szórakoztató, szimpatikus karaktereket tartalmazó, könnyen érthető, vidám témát feldolgozó és valamilyen szinten segít a gyermeknek az emberi kapcsolatok megértésében. Viszont vannak olyan mesék is, amelyek nem a valóságot tükrözik éppen ezért olyannyira varázslatosak, mint példá-

ul „Barbie” meséi, amelyekben néha a tündérek világába nyerhetünk belátást néha pedig a hercegnők életét ismerhetjük meg jobban. A mesék TV-ben vagy interneten való megnézését vizsgálva, úgy gondolom, hogy azok, amelyekben a karakterek nem beszélnek és a képi világ játszik fő szerepet, szintén fejlesztik a gyermekek képzelőerejét, mivel ezen a módon a saját fantáziájukra van bízva a szöveg és esetenként még a téma pontos kidolgozása is.

Úgy vélem számos további jó hatásai vannak a meséknek. A már említett fantáziafejlesztő szerepe mellett a szókincset is gazdagítja. Változatos kifejezéseket hall és tanul a gyermek. Természetesen jobb kommunikációs képességei lesznek annak, aki gazdagodik a mesék által. A közös mese olvasása és hallgatása, megbeszélése az egyik legjobb szabadidős kikapcsolódások közé sorolható, mivel ekkor együtt lehet az egész család és közösen élvezhetik a jobbnál-jobb történeteket.

A mese gyermekekre való hatása szakmai szemmel

Vekerdy Tamás könyvében olvastam arról, hogy régebben voltak olyan meseellenes irányzatok, amelyek úgy gondolták, hogy a nép- és tündérmesék az idők káros és babonás maradványai, amelyeket nem lenne szabad a gyerekekkel megismertetni a szörnyűséges tartalmuk és ijesztő alakjai – boszorkányok, sárkányok, ördögök és varázslók – miatt, mert azok szorongást keltenek bennük és irreális elképzeléseket alakítanak ki a való világról. Azon kívül ezek a mesék általánosan a halált és a gonoszságot dolgozzák fel.

Kitüntetett és hősies szerepben tűnnek fel a királyok, királylányok és hercegek, amelyek feudális világképet alkotnak, amitől meg kellene már szabadulni! Amikor ezek az írások elsőként megjelentek, a szakemberek azonnal tiltakozni kezdtek, így ez a terv meghiúsult a mesével szemben. Ezt a témát dolgozta fel Vekerdy Tamás 2011-ben, aki azt is megírta könyvében, hogy nem számít hány alkalommal olvasunk fel egy adott mesét gyermekünknek, s hogy ő hányszor hallotta már azt, mert többszöri hallás után könnyebben el fogja tudni sajátítani a történet tényleges tartalmát. Továbbá én-erősítő hatással is bír ez a módszer, amely annyit tesz, hogy a gyerek a saját maga által kialakított világban mozoghat és ura lehet a helyzeteknek, az ő irányítása alatt állhat minden. Nem az a fontos tehát, hogy minden alkalommal más mesét olvassunk fel neki, hanem az, hogy az adott történet rögzüljön neki, így jobban el tudja képzelni és teljes beleéléssel hallgathatja annak felolvasását. (Vekerdy 2011) Úgy vélem a mesék által a gyermekek megtanulják a jó és rossz fogalmát, válaszokat kapnak életszerű helyzetekre, különböző karakterek bőrébe bújhatnak.

Bálint Alice és kortársai az 1930-as években, cikkeiben azt állították, hogy a mese nemhogy elvonatkoztat a valóságtól, hanem a reális dolgokat fejt ki. A mesék közlik először a gyerekekkel, hogy a világban van rossz, de legyőzhető, s így ebben az értelemben informál, világképet ad, méghozzá teljes világképet a kisgyerekek számára egyedül felfogható, képi, szimbolikus nyelven. A gyermekek a világ számos dolga miatt éreznek szorongást, mivel sok mindent nem értenek még. Ennek a szorongásnak a legyőzésére szolgálnak a mesében szereplői hősök, akik nemcsak megküzdnek a gonosszal, hanem le is győzik azt, így tüntetve el szorongásukat. A kor tudósai így fogalmaztak a gyermeki fantázia és a mese kapcsolatáról: A mesékben vágyak teljesülnek, s hogy teljesülhessenek, csodákra és átváltozásokra van szükség. Ezeket a csodákat és átváltozásokat nem a mese „viszi bele” a gyerek fantáziájába, hanem éppen fordítva: a gyerek mágikus világképéből (mely mese nélkül is adott) előhívja, működtet ezt az egyetlen lehetséges világmagyarázatot. Továbbá azt állították, hogy a televíziós mese és a filmmese egyik problémája az, hogy készen adja a képet, ami által a gyermek fantáziája nem fejlődik. (Vekerdy 2011)

Egyszer egy előadáson vettem részt, amelyen Lantos Mihály arról beszélt, hogy a kisgyerekek arcáról és mimikájából minden kiolvasható mese olvasása közben, mivel 0-6 éves kor között olyannyira beleélik magukat a mesébe, hogy úgy gondolják, ők maguk azok, akiről a történet szól. Ott éreznek dühöt, ahol kell és ott nevetnek, amelyik rész vicces. Aztán, megfigyelhetjük azt is, hogy ha felolvassuk egy második alkalommal is ugyanazt a történetet és valami kis apróságot megváltoztatunk, a gyerek azt észre fogja venni, azt mondván: „De az nem is úgy volt, hanem így...”. Ezzel figyelhetjük meg milyen hatalmas is a képzeletük világa. (Lantos 2018)

Kovács Zsannett írását olvasva szintén azt tudjuk alátámasztani, hogy a mese jó hatással van a gyermek fejlődésére. Akár már az anyuka hasában lévő magzatnak is érdemes felolvasni verseket. A meseolvasás fontosságára kívánja felhívni a figyelmet, hogy napi 15-20 perc olvasás milyen módon segíthet a gyermekjövőjében, állította Kovács Zsannett 2006-ban. (Kovács Zsannett 2016)

Szilágyi Mária szavaival élve: „A gyermek számára maradandó élményt nyújt, ha a szülő fejből mondja a mesét, mert így természetesebb, élményszerűbb a hatása. Közvetlenebb az érzelmi kapcsolat a szülő és a gyermek között.”

Kutatásom elemzése

Kutatásomban a 0-6 éves korú gyermekek mesével való kapcsolatát mértem fel. A szülőknek olyan válaszokat kellett megjelölniük, amelyek a gyermekükre legjellemzőbbek. Első három kérdésben azt szerettem volna kideríteni, hogy a gyermekek, milyen gyakran találkoznak mesével felolvasási és képi megjelenítésű formában. A válaszok nagy százalékában az az eredmény született, hogy a gyerekek naponta néznek TV-ben, táblagépen vagy telefonon mesét és napi szinten olvasnak fel nekik történeteket a szüleik. Úgy vélem ez annak lehet a hatása, hogy a mai világban való internethasználat nagymértékben befolyásolja napjainkat, amelynek befolyással bírnak a kisgyerekek modernebb eszközökkel való életvitelére. A negyedik kérdésben kiderítettem, hogy a megkérdezett szülők gyermekeinek 36%-ának nagy az igénye a mese olvasására. Továbbá megtudtam azt is, hogy a szülők 94%-a tisztában van a mese felolvasásának pozitív hatásaival és 100%-uk úgy gondolja, hogy a mesék rendszeres felolvasása segíti a gyerekek szókincsfejlődését, amellyel én magam is teljes mértékben egyet értek.

Miután a kérdőívet kielemeztem a feltételezéseim bebizonyosodni látszóttak. A legtöbb szülő napi szinten olvas mesét gyermekének, és kisgyereke minden nap néz mesét valamilyen elektronikai eszközön.

Összegzés

Összegzésképpen szeretném elmondani, hogy a kutatásom elején feltett állításaim bebizonyosodásával igazolódott az, hogy még a mai világban is nagy szerepe van a mese olvasásának a gyermekek személyiségfejlődésében, noha ma már jelentősen megjelennek mellette az internet és televízió adta lehetőségek is, amelyek az egyszerűbb hozzáférést, viszont a kisebb mértékű megértést biztosítják. A vizualitás fejlesztése szempontjából, még mindig fontos szerepe van a hagyományos meséknek és a felolvasásnak.

1. számú melléklet: Kérdőív

Kedves Szülő!

Ha Önnek 0-6 éves korú gyermeke van, kérem legyen segítségemre egy gyermekeknek való meseolvasási szokásokra vonatkozó kérdőív kiöltésében! Kérem, jelölje meg az Önre legjellemzőbb választ!

1. Olvas mesét a gyermekének?
 - Soha*
 - Havonta 1-2 alkalommal*
 - Hetente 1-2 alkalommal*
 - Hetente többször*
 - Naponta*
2. Néz-e mesét gyermeke a TV-ben?
 - Soha*
 - Havonta 1-2 alkalommal*
 - Hetente 1-2 alkalommal*
 - Hetente többször*
 - Naponta*
3. Néz- e gyermeke mesét táblagépen és / vagy telefonon?
 - Soha*
 - Havonta 1-2 alkalommal*
 - Hetente 1-2 alkalommal*
 - Hetente többször*
 - Naponta*
4. Gyermeke milyen szinten igényli a mese olvasását?
 - 1* *2* *3* *4* *5*
5. Hallott-e arról, milyen pozitív hatásai vannak a meseolvasásnak a gyermek személyiségfejlődésre?
 - Igen* *Nem*
6. Mit gondol, segíti- e a gyermek szókincsfejlődését a mesék rendszeres felolvasása?
 - Igen* *Nem*

Irodalomjegyzék

- Lantos Mihály 2018, Tanítsd meg tanulni!- A lépéselőny tanulási stratégia szülőknek
- Vekerdy Tamás 2011, Érzelmi biztonság, Kulcslyuk Kiadó, Budapest
- Kovács Zsanett: Mese csecsemőkortól
<https://szegedma.hu/2016/02/mese-csecsemokortol-napi-tizenot-perc-felolvasas-ket-ev-elonyt-jelent-a-kortarsakhoz-kepest-fotok>
 (2019. 03. 06.)

II. helyezés

TEGZES BLANKA – SOTKÓ OLÍVIA

Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium és Szakgimnázium, Miskolc,
felkészítő tanár: Tatár-Szilágyi Erika)

Iskolai túlterheltség

Témaválasztásunkat indokolja a kérdéskör aktualitása, illetve személyes érintettségünk is. Kíváncsiak voltunk arra, hogy kinek mi a véleménye a mai közoktatásról. Ki mit gondol a jelenlegi rendszerről, és mit változtatna rajta. Nagyon sok internetes portálon olvashatunk arról, hogy az oktatási rendszer nem megfelelő, mi diákok pedig a saját „bőrünkön” tapasztaljuk ezt. Jóformán semelyik érintett nem elégedett, hiszen negatívan nyilatkoznak a terhekről a szülők, a tanárok és a diákok egyaránt. A felnőttek nagy részétől ezt hallhatjuk: *”Ez a mi időnkben másképp volt!”* Egy pedagógusunk mesélt róla, hogy neki milyen volt a középiskola. Megtudtuk, hogy a napi hét óra soknak számított. Átlagosan 6 órájuk volt, ezáltal 13 órakor már végeztek az iskolában. Bár követelmény ekkor is volt, de sokkal több idő jutott az otthoni tanulásra.

A tanulók munkaterhei, amelyek az iskolai tevékenységekkel kapcsolatosan formálódnak, öt elemből tevődnek össze:

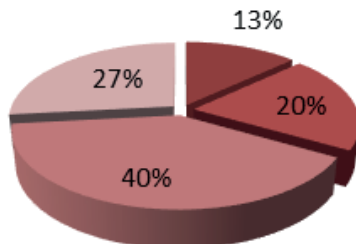
- az iskolába és az iskolához kapcsolódó programokra történő közlekedésre fordított időből,
- az iskolai tanórákon eltöltött időből,
- az iskolai tanórákhoz kapcsolódó, iskolában és iskolán kívül igénybe vett különórák idejéből,
- az otthoni, iskolai felkészülésre szánt időből s végül
- a szabadidő felhasználását (többnyire szülői kezdeményezésre) egyéb munkaterhekkel befolyásoló tényezőből.

Készítettünk egy kutatást a témakörben. Vizsgálati módszerként internetes kérdőívet használtunk. Kérdőívünket összesen 80 fő töltötte ki, a nemek arányát tekintve a lányok voltak többségben 73%, a fiúk 27%. A válaszadók életkora 13-18 éves életkorig terjedt, évfolyamukat tekintve 6-12. osztályosak, és iskolák jellegét nézve volt a kitöltők között általános iskolás, gimnazista, szakgimnáziumi és szakközépiskolai tanuló is, szándékosan igyekeztünk minél reprezentatívabb mintával dolgozni.

A 20 itemből álló kérdőívünk egyik kérdésében arra voltunk kíváncsiak, heti hány tanítási órája van a mai oktatási rendszerben a fiataloknak. A választ grafikonon szemléltetjük (1. ábra)

Óraszám egy héten

■ 33 óra ■ 37 óra ■ 39 óra ■ 40 óra

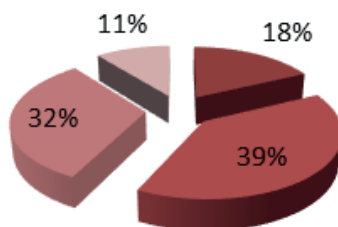

1. ábra

Megfigyelhető ez alapján, hogy a gyerekek nagyon sok időt töltenek az iskolában, átlagosan 39 órát. És ez az időtartam, nem foglalja magában, az iskolába való eljutásra szánt időt, vagy az otthon tanulásra fordított órákat.

Hány tanórát van a leghosszabb napodon?

■ 7 óra ■ 8 óra ■ 9 óra ■ 10 óra

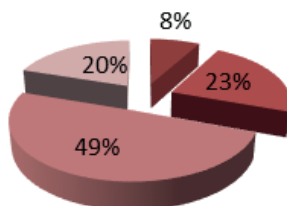

2. ábra

Átlagosan a diákoknak a leghosszabb iskolai napon 8 tanítási órája van. Látható (2. ábra), hogy van olyan személy is, aki napi 10 tanórát ül végig az iskolában, és még ezután indul haza, kezd el tanulni, kikapcsolódni.

Átlagosan hány óraker végzel az iskolában?

■ 13:30 ■ 14:00 ■ 15:00 ■ 16:00

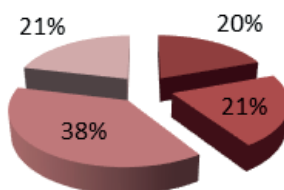

3. ábra

A 3. ábra diagramja szemlélteti, hogy többségében a gyerekeknek az iskola 15 óráig tart. Ez reggel 8 órától elég megterhelő ennek a fiatal korosztálynak, hiszen ez felér egy felnőtt 8 órás műszakkal, s a tanulók az iskola idő letelte után otthon pedig kezdik a "második műszakot".

Mennyi időt szánsz otthon a tanulásra?

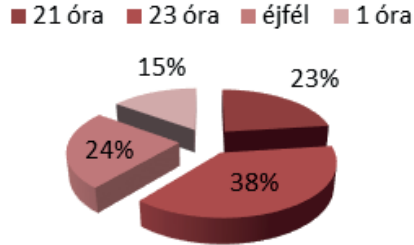
■ 30 perc ■ 1,5 óra ■ 2,5 óra ■ 4óra

4. ábra

A 4. ábra diagramja szemlélteti, hogy vannak nem túl szorgalmas diákok, akik átlagosan napi 30 percet tanulnak, míg a szorgalmasabbak van, hogy akár napi 4 órán át tanulnak. Átlagosan 2,5 órát öltenek tanulással a kérdőívünk kitöltői.

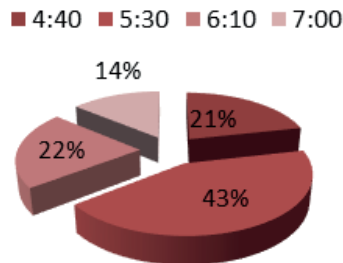
Hány órákor alszol el hétköznap?

5. ábra

Az ábrán látható, hogy elég későn alszanak el a diákok. A felmérés alapján, arra lehet következtetni, hogy a tanulásnak is köszönhető, hogy ennyire kitolódik az elalvás ideje. Diáktársaink beszámolója alapján, van, hogy már annyira fáradtak, hogy nem tudnak elaludni, viszont akad olyan is, aki amint leteszi a fejét a párnára, nyomban elalszik.

Mikor kelsz fel?

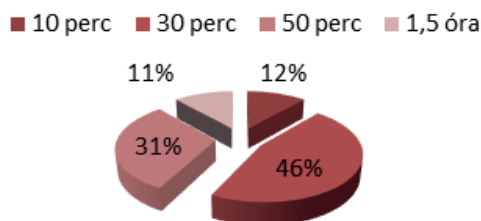

6. ábra

A kutatásunk alapján kiderült, hogy a diákok átlagosan fél hatkor kelnek fel (6. ábra), bár van olyan, aki fél öt körül és akad olyan is, aki hét órákor. Ezek a reggeli kelések, mindenkinek nehezen mennek, ráadásul hatással vannak az egész napunkra. A beérkezett válaszok alapján azt is megtudtuk, hogy mennyi időnk marad az alváásra. A kutatásban résztvevők átlagosan napi hét órát alszanak. Ugyanakkor van, aki csak öt órát, és van, aki akár nyolc órát is tud aludni. Az öt óra éjszakai alvás mindenképp nagyon kevésnek számít, ami hosszú távon teljesen kimerítheti a szervezetet,

legyengítheti az immunrendszert. Az, hogy mennyire vagyunk kipihentek, szintén befolyással van az egész napunkra, közérzetünkre.

Mennyi időt utazol az iskolába menet?

7. ábra

Az iskolában való tartózkodás mellett az oda való el-, és haza jutás is időt igényel. Akadt olyan diák, aki másfél órát utazik lakóhelye és az iskolája között minden egyes hétköznap. Átlagosan harminc percébe kerül a diákoknak az iskoláig megtett út. Így az utazás és az iskolában tartózkodás egybevéve, eléggé sok időt vesz el mindennapjainkból. Emellett gyakran úgy érezzük szüleink és tanáraink elvárják, hogy sportoljunk és pihenjünk is. Az egészséges életmód, a kikapcsolódás biztosításához, az iskolák rendelkeznek különféle szakkörökkel. A kérdőív alapján, megtudtuk, hogy a nyolcvan emberből harmincnyolcan rendszeresen részt vesznek valamilyen önként választott iskolai elfoglaltságon. Ilyen szakkör pl: a foci, a röplabda, a kosárlabda, a tánc, színjátszókör. A többség sportol iskolán kívül is, akad, aki focizik, lovagol, táncol, edzőterembe jár, és van, aki a zenével foglalkozik, fuvalázik.

Szerintünk sokan azért nem választanak plusz tevékenységet az iskola után, mert egyből mennek haza tanulni, hiszen általában minden nap van számonkérés, vagy beadandó, házi feladat, sok a stressz, kevés az idő. Minden tantárgyra kell tanulnunk, de a legtöbbet a matematikára, magyarra, történelemre, biológiára, angolra a válaszok alapján. Számos tantárgyat tanulunk, de talán nem lenne szükség mindegyikre. A kérdőív alapján, a legtöbben úgy gondolják, hogy a matematika és angol a legszükségesebb az életben boldoguláshoz. Ezzel szemben a történelem, a hittan, a testnevelés, az ének és a fizika a legkevésbé szükséges a válaszadók véleménye alapján. Sokszor érezzük azt mi diákok, hogy az iskola nem az életre tanít, készít fel minket.

A diákok átlagosan három négy dolgozatot írnak egy nap. Előfordul, hogy úgy érezzük, hogy egy pedagógus csak a saját szempontjait, csak a saját tantárgyát tartja szem előtt. Utolsó kérdésként pedig feltettük azt a kérdést, hogy ki milyen változásokat szeretne az iskolával kapcsolatban. Sok választ kaptunk, néhányat kiemeltünk, ilyen javaslat volt, az hogy egy napon kevesebb tanítási óra legyen, legyen kevesebb tananyag, valamint a tananyagok legyenek korszerűsítve, legyen több, hosszabb szünet, valamint a kiégett tanárokat váltsák le. A kérdőív értelmezése és megbeszélése során arra jutottunk, hogy a diákok túlterheltek. Olyan iskolát, tanmenetet, tananyagot kellene bevezetni, amit a gyerekek élveznek, és ami miatt a diákok szívesen járnak be órákra. Dolgozatunkat Csíkszentmihályi Mihály idézetével záránk:

„Meg kell tanítani a gyerekeknek azt, hogy önmagáért élvezzék a tanulást, ne csak azért, hogy jó jegyeket kapjanak. Azok a gyerekek, akik élvezik a kihívások legyőzését, felnőtt életükben is keresni fogják a kihívást jelentő helyzeteket. Nagyobb valószínűséggel ragadnak meg új lehetőségeket, keresnek új módszereket, dolgoznak olyan feladatokon, amelyeknek nincs egyértelmű megoldása, és ösztönöznék másokat arra, hogy nehéz problémákon dolgozzanak.” /Csíkszentmihályi Mihály/

III. helyezés LENGYEL CSABA

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma,
felkészítő tanár: Rigó Attiláné)

A kóbor kutyák helyzete – Mennyire vagyunk felelős állattartók?

“A Földön az emberek az ördögök; az állatok pedig a meggyötört lelkek.”

Arthur Schopenhauer

Amióta megjelentek az emberek a Földön, azóta kíméletlenül pusztítják környezetüket, és gyakran megfélemedeznek arról, hogy nem ők az egyedüli élőlények a bolygón, és hogy nem csak ők rendelkeznek érzésekkel. Sajnálatos módon ez abban is megmutatkozik, hogyan is bánnak a velük együtt létező élőlényekkel, mint például az ebekkel. A kutyák különleges teremtmények, akik számos nagyszerű tulajdonságokkal rendelkeznek ellenére évente több ezer kutya válik gazdátlaná és kerül menhelyre az emberi nemtörődömség és felelőtlenség miatt.

Az utóbbi időben arra lettem figyelmes, hogy a médiában szinte mindig hallani állatkínzókról és rémes tetteikről. Ezek láttán és hallatán az a kérdés fogalmazódott meg bennem, hogy ezek az emberek nem gondolják, hogy borzalmas, amit tesznek, és hogy bünt követnek el?

Hipotézisem, hogy hiába élünk egyre modernebb körülmények között és az embert tartjuk a legintelligensebb fajnak a Földön, mit sem javult az állatokkal való bánásmódunk.

Kóbor kutyák harca az életért

Mindenki belegondolt már abba, hogy min kellene keresztülmennünk, ha egyik napról a másikra elvesztenék az otthonukat és szeretteinket? Sajnos az emberek többsége nem is tudja elképzelni ezt, és valósággal lehetetlennek tartják az életet meleg étel, tiszta ivóvíz és kényelmes otthon nélkül. Pedig a kóbor kutyák ezen alapvető dolgok nélkül élik életüket. Számukra az élet tele van veszéllyel, félelemmel és szomorúsággal. A kutyák rengetegféleképpen kerülhetnek az utcára. A statisztikák szerint a leggyakoribb okok a következők: először is elveszíthetik otthonukat, mert egy baba érkezik a családba és a szülők nem szeretnék kockáztatni, hogy valami kárt okozzon a gyermekben.

Az is gyakori, hogy a kutyától mérete miatt szabadulnak meg vagy azért, mert már megunták őt. Mindezek mellett előfordul még az is, hogy tönkretett egy vagy akár már több drága tárgyat is.

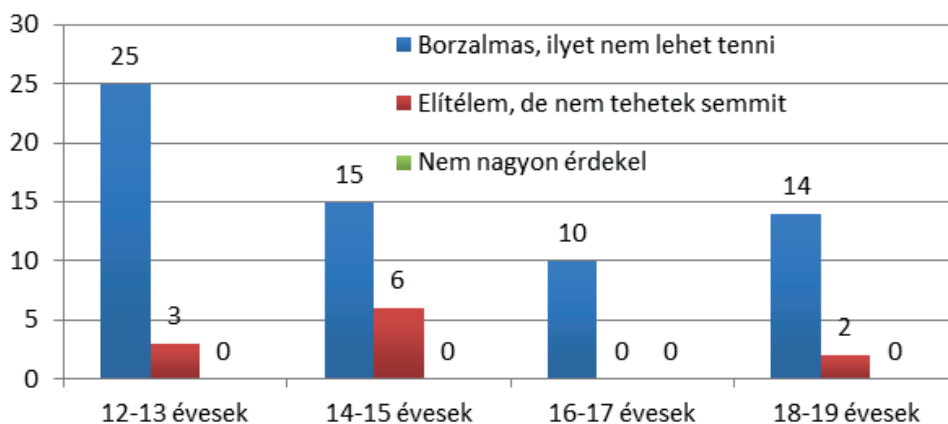
Magyarországon egyes becslések szerint körülbelül 2-2,5 millió kutya él, és a háztartások közel 50 százaléka kutyatartó. A magyarországi kutyapopuláció körülbelül 5 százaléka, vagyis 100-150 ezer közötti eb gazdátlanul kóborol az utcákon problémákat okozva. (Bárány Angéla (2013): „A Magyarországon élő kutyák száma”)

Az állatkínzásról

Az állatkínzókat gyakorta jellemzi primitív szintű életszabályozás, ahol nem alakult ki belső fék, kontroll, vagyis nehezen vagy egyáltalán nem tudják érzéseiket szabályozni, ami azt szolgálná, hogy a társadalmi normáknak megfelelően éljenek, úgy, ahogy ezt elvárják tőlük.

Emellett a másik élőlény szenvedését gerjeszteni és végignézni egyes emberek számára kifejezetten élvezetes. Legsúlyosabb formában ez a viselkedés az antiszociális személyiségzavarral élők sajátja. Természetesen nem mindenki szenved antiszociális személyiségzavarban, aki állatokat kínoz. Az viszont nagyon valószínű, hogy viselkedésük hátterében nagyfokú agresszivitás és valamilyen frusztráció, sokszor mély elutasítottság, szeretetlenség áll. Sokan kaotikus szülői háttérrel nőnek fel, a szülők maguk is agresszívek, egymáson és a gyerekeiken vezetik le a feszültségeiket. Sajnos ilyen körülmények között nem képesek megtanulni, hogyan is lehet a feszültséget levezetni és a konfliktusokat rendezni. Bátran feltehetjük a kérdést, hogy ha több családban is verik a kutyát, hogyan várhatnánk el, hogy ne legyen családon belüli erőszak?

Kutatások és vizsgálatok sora ma már egyértelműen kimutatta, hogy amennyiben egy közösségben, családon belül bántalmazták az állatokat, ott nagy valószínűséggel a család gyengébb tagjai – pl. gyermekek, idősek, nők – is folyamatos lelki vagy fizikai bántalmazásnak vannak kitéve. Bizonyítékok vannak már arra vonatkozóan is, hogy akik gyermekkorukban előszeretettel bántalmazták állatokat, azoknak a többsége nagy valószínűséggel erőszakos és életellenes bűncselekményeket követ el felnőtt éveiben. (Kránicz Dorottya (2017): „Ha verik a kutyát, hogyan várhatnánk el, hogy ne legyen családon belüli erőszak?”)

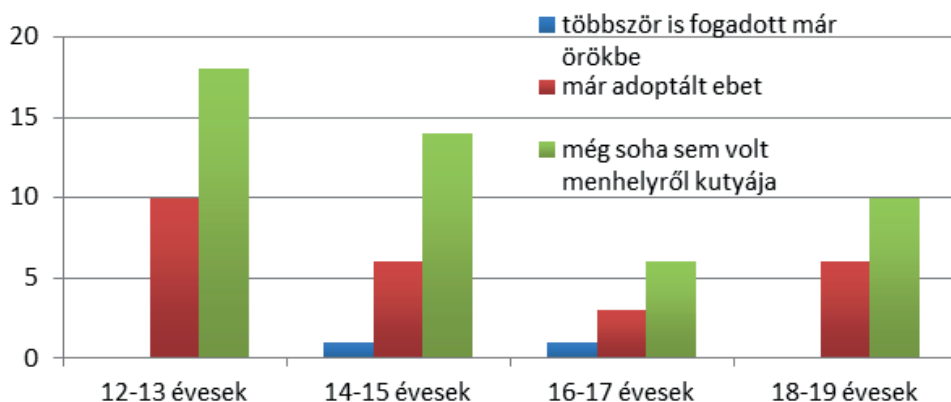

A dolgozatom megírásához segítséget kértem az iskola tanulóitól kérdőív formájában. A kérdőívemben meg szerettem volna tudni, hogy a tanulótársaim mit gondolnak az állatkínzásról. 75 diák válaszolt a kérdésekre és közülük senki sem válaszolta, hogy nem nagyon érdeklő és mindössze csak 11 tanuló jelölte meg, hogy elítéli az állatokkal való effajta bánásmódot, de nem tudnak ellene semmit se tenni. Ami jó hír, hogy 64 gyerek szerint ez borzalmas és ilyen nem lehet tenni egy érző lényel. Remélhetőleg minél többen próbálnak tenni az állatkínzás ellen.

Állatmenhelyek helyzete az országban

A tanulmányom megírásához mindenképpen el akartam látogatni egy menhelyre, hogy valós képet mutathassak be róluk, és saját magam is megtapasztaljam, milyen is a gazdátlan ebek élete egy közel 3 négyzetméteres kennelben. A tanárom közvetítésével felvettem a kapcsolatot az Állatokat Védjük Együtt Alapítvány Egri Menhellyel és el is jutottam a menhelyre, ahol rengeteg információhoz jutottam. A menhely vezetőjétől megtudhattam, hogy több, mint 200 kutya van a menhelyen. Sajnos a hely befogadóképessége mindössze 128. A menhely lakói minden ellátást megkapnak, amire csak szükségük van. Ilyen a széles spektrumú féreghajtó kúra; a külső parazitamentesítés; az ivartalanítás nemtől függetlenül és az oltási program is. Mindemellett hőszigetelt kutyaházakban kapnak helyet és napi kétszer kapnak enni az ebek, illetve naponta többször is sétáltatják őket a menhely körül.

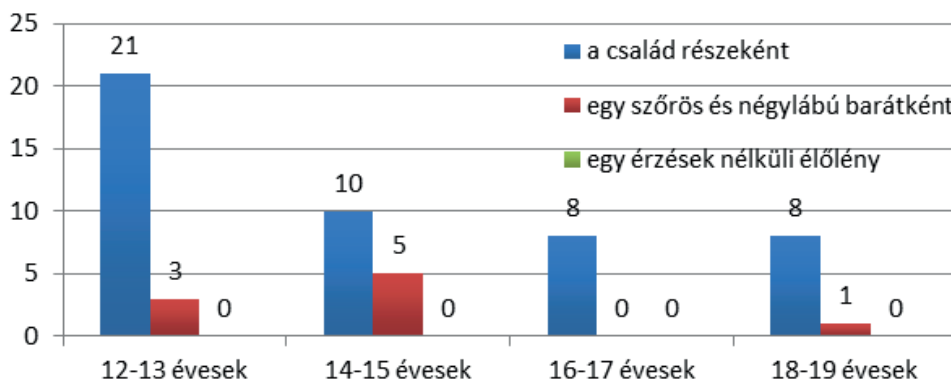
A kutyák sokkal jobb körülmények között voltak tartva, mint azt először gondoltam. Felül múlták a várakozásaimat. A menhely jól működtetett, a gondozók felelősek és hozzáértőek, akik napi kapcsolatban állnak az ebekkel és figyelnek a pszichés helyzetükre is.

A kérdőívem segítségével betekintést nyerhettem a gimnázium tanulóinak örökbefogadási szokásaiba is. Sajnálatos módon nagyon kevesen válaszolták, hogy már többször is fogadtak örökbe ebet egy menhelyről vagy esetleg az utcáról, mindössze 2 diák jelezte. Azonban 25 volt azon diáktársaim száma, aki már fogadtak örökbe, de a többi 48 tanuló még sohasem adoptált kutyát.

Felelős állattartási szokások

Mielőtt otthonunkba fogadunk egy új jövevényt feltétlenül gondoljuk át, hogy mennyi időt tudunk vele foglalkozni és mennyi pénzt, helyet tudunk a számára biztosítani. Mindemellett döntsük el magunkban, hogy képesek vagyunk-e felelősséget vállalni értük.

A kutyák személyében egy hűséges és önzetlen társat találunk, akivel órák hosszig lehet játszani és öröm vele együtt tölteni az időt. Sajnos mindenki csak az előnyeit látja meg először és csak utána gondolnak bele, hogy mennyi

figyelmet és nevelést igényelnek. Ugyanakkor ne felejtsük el az állatorvosi kiadásokat sem. Ahogy a gyermekeket, úgy a kutyákat is nevelni kell. Rossz szokásaikról következetesen le kell szoktatni őket, jó szokásaikat erősíteni kell.

A kérdőívben kitértem az állattartási szokásokra is. Az egyik kérdéssel tudomást szerettem volna szerezni arról, hogyan is tekintenek kedvencükre az iskola tanulói. Ami meglepő volt számomra, hogy 61 diák válaszolta, hogy a család részeként tartja számon őket, ennek ellenére is csak kint tartják vagy ritkán engedik be a házba. Ez pedig arra enged következtetni, csak a társadalmi normáknak szerettek volna megfelelni azzal, hogy ezt válaszolják és igazából nem is így gondolják.

Felelőtlen állattartás

A közismert mondás szerint a kutya az ember legjobb barátja. Sajnos sokan azonban nincsenek tisztában azzal, hogy a kutyatartás milyen szabályokkal, kötelezettségekkel jár és ezért meggondolatlanul vállalnak kutyát.

A felelőtlen állattartás többféle módon is jelen van napjainkban. Felelőtlen és meggondolatlan dolog egy kutyát ajándékba adni karácsonyra vagy születésnapra. Elfogadhatatlan az is, hogy csak azért tartunk állatot, mert most az a divat vagy csak megtetszett egy népszerű filmből. Az állat nem eszköz, hanem érző, szociális lény, aki egy társállat, és aki az emberek mellett érzi jól magát!

Összegzés

*„Egy nemzet nagysága és erkölcsi fejlettsége híven tükröződik abban,
ahogyan az állatokkal bánik.”*
Mahatma Gandhi

Mindaddig amíg négylábú barátainkkal se tudunk értelmes élőlény módjára foglalkozni, addig számos társadalmi probléma is jelen lesz életünkben. Így tehát ne is várjuk el az emberektől, hogy megfelelően neveljenek fel egy gyermeket vagy ne bántalmazzák családjukat, ha még a saját kedvencüket is megverik.

A munkám végeztére teljes mértékben megbizonyosodtam arról, hogy súlyos a helyzet és azonnali cselekvést igényel. A legmegfelelőbb megoldás a teljes szemléletváltás lenne, mert amíg a kutyára csak a ház öröjeként tekintenek, addig nem fog megszűnni a bántalmazásuk és a családon belüli erőszak se fog teljes mértékben eltűnni.

Irodalomjegyzék

- Bárány Angéla (2013): „A Magyarországon élő kutyák száma”
http://kutyabarat.hu/hasznos/646/a_magyarorszagon_elo_kutyak_szama
Utolsó megtekintés:2018. november 8.
- Bimbó Melinda (2016): „Az állatkínzók köztünk járnak”
<http://pszichologus-maganrendeles.hu/pszichologus-szemmel-az-allatkinzasrol/>
Utolsó megtekintés:2018. november 8.
- dr. Nagy Csilla (2017): „Az állatkínzás, mint bűncselekmény”
http://kutyabarat.hu/hasznos/2984/az_allatkinzas_mint_buncselekmeny
Utolsó megtekintés:2018. november 8.
- Kálmán Mónika (2017): „Gondolatok az állatkínzásról”
<https://julius-k9.com/hu/gondolatok-az-allatkinzasrol>
Utolsó megtekintés:2018. november 8.
- Kránicz Dorottya (2017): „Ha verik a kutyát, hogyan várhatnánk el, hogy ne legyen családon belüli erőszak?”
 - <https://marieclaire.hu/riporter/2017/12/11/ha-verik-a-kutyat-hogyan-varhatnank-el-hogy-ne-legyen-csaladon-beluli-eroszak/>
 - Utolsó megtekintés: 2018. november 8.
- Makai Gábor (2015): „Az állatkínzás sokkoló MIÉRT-jei”
<http://www.patikamagazin.hu/az-allatkinzas-sokkolo-miert-jei/>
Utolsó megtekintés:2018. november 8.

Idézet:

- <https://www.citatum.hu/idezet/64858>
- <https://www.citatum.hu/idezet/24339>

Különdíj

KISBALI BENCE

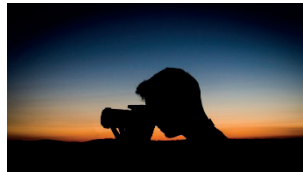
(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanárai: Kele Szabó Ágnes, Szluka Pálné, Butkainé Vajda Éva)
Az új média hatásai (esszé)

TARJÁN RÁDIÓ

Kisbali Bence vagyok a Salgótarjáni Madách Imre gimnázium 11. osztályos tanulója.

Az előadásom témája az online rádióm.

Kiskorom óta nagyon érdekel a médiatudomány minden ága. Először a tévénézés ragadott meg. Később új hobbim lett: a fényképezés kezdett izgatni. Az első, máig használt fényképezőgépet általános iskolás ballagásomra kaptam. Azóta két év telt el. Fotóim az elmúlt 1 évben többször szerepeltek a helyi újságban, a Nógrád Megyei Hírlapban, internetes portálokon, pl. Concrete Media, a Madách gimnázium honlapja. 2016 végén, amikor több rádió is bevezette a „stúdió live cam”-ot, vagyis a rádióadás közbeni élő mozgóképes werkműsor sugárzás, elkezdett foglalkoztatni a média rádiós terepe.

Szünet

Rádió

2017 májusában letöltöttem vagy két tucat zenét, rádióktól vettem át szignálokat, és összekevertem egy virtuális keverőpult-programban (Virtual Dj). Néha-néha szöveget is mondtam rá, csináltam egy-egy felkonfot. Az új terület meghódítása nagy elhatározásra bírt: létrehozok egy saját internetes rádiót. Ugyan kisiskolás koromban volt már erre próbálkozásom, de ilyen elszántság és kitartás még sosem volt bennem. Lelkesedtem, de nem tudtam, hogyan kezdjem el a munkát. Ekkor hallottam a hírt: DJ Matyi, az ország legfiatalabb rádiója, elindította internetes adását. Írtam neki, hogy segítsen a program, zenék, a technika terén.

Új műsor!
Friss óra: kedden és csütörtökön 19.00
6 Dal: Szombaton és vasárnap 17.30

Hirdess nálunk! Lépjen velünk kapcsolatba! Legyen a partnerünk!
2019-től a Tarján Rádió helyi vállalkozások számára elérhetővé teszi a hirdetés lehetőséget INGYEN!

Gondoltam: ha lesz egy rádióm, akkor annak név is kell, na meg szlogen, station voice –azaz rádióhang–, program és még sok egyéb. Izgatottan kezdtem az ötletelést, majd végül arra a döntésre jutottam, hogy legyen a rádió neve **Tarján Rádió**, és a szlogen: **Nektek szól, bárhol, bármikor, ONLINE**. Fontosnak tartottam, hogy megjelenjen a rádióm a socialmedia felületén és létrehozzak egy saját honlapot is, hiszen így bárkit könnyen és hatékonyan el tudok érni és a hallgatók is engem.

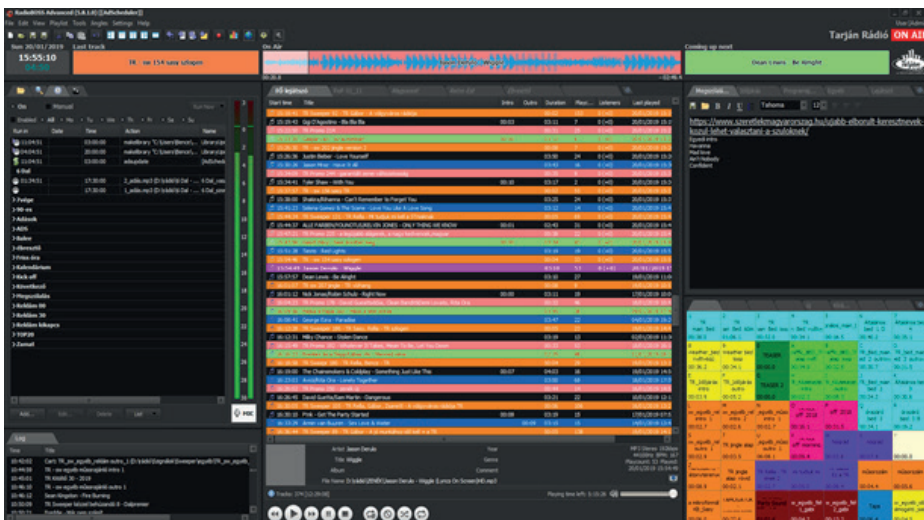

2017.07.28. Péntek, Délutáni Kivándoglás - Adásmenet 14:00-15:30

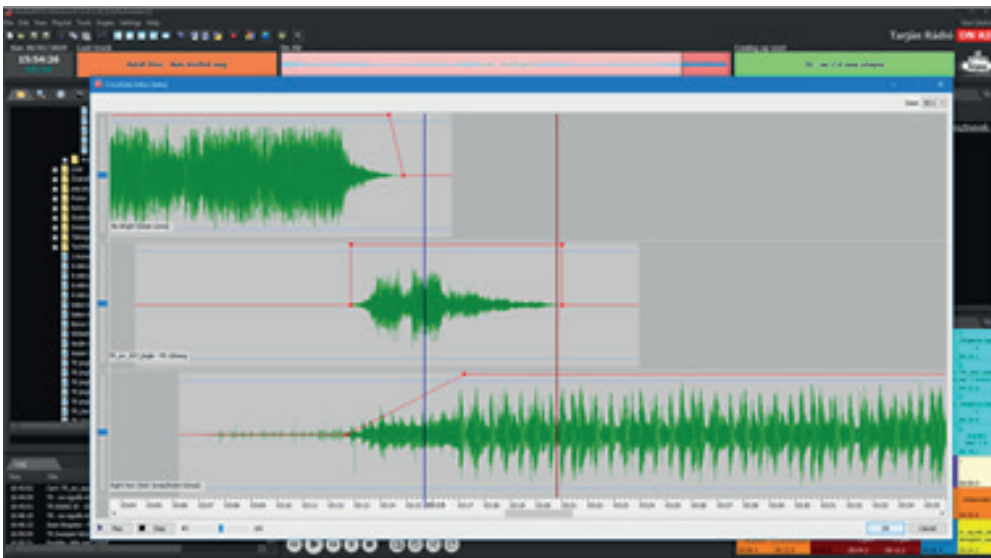
Kate Perry - I'm Overly	13:53-13:55
Leahy Lisa - Asztalos	13:55-14:04
Reaktor	
1. Beszélő Kivándoglás 1. part	13:58-14:00
14:00-14:04	14:00-14:04
Bruno Mars - That's What I Like	14:04-14:08
2. Beszélő Kivándoglás, Duff Punk, Precourt Williams - Get In My	14:08-14:12
Get In My	
Steven Tyler - Red, White & Blue	14:12-14:16
3. Műsorvezető Műsor, 2. part	14:16-14:18
Katy Bouchard - Flying	14:18-14:22
City Mary - Love	14:22-14:26
3. Műsorvezető	
Robin Thicke - Blurred Lines	14:27-14:31
4. Műsorvezető 3. part, SPOKE! Kivándoglás	14:31-14:36
Oliver Bonatti - Goodbye - Golden Ro	14:36-14:40
5. Programajándék	14:40-14:42
Sam Fender - Desperate	14:42-14:46
Kelly Clarkson - Don't Be Stare	14:46-14:50
6. Műsorvezető 3. part	14:50-14:51
Warrant Project - King Of My Castle	14:51-14:54
Reaktor Műsor - Műs	14:54-14:57
7. Műsorvezető pár műsorvezető	14:57-15:00
Műs	
Reaktor	
Margaret Island - 4x4	15:00-15:04
8. Beszélő 2. part, 4x4 műsor	15:04-15:06
Ed Sheeran - Galway Girl	15:06-15:09
9. Műsorvezető	15:09-15:13
10. Műsorvezető	15:13-15:17
Faded & Sander - Jánoska Faded	15:17-15:18
9. Beszélő 1. part	15:18-15:22
Sean Paul, Don Jago - No Lie	15:22-15:26
Fehérvári György Ádám - Mary Joe	15:26-15:28
10. Beszélő	15:28-15:32
11. Műsorvezető	15:32-15:37

Sikerült egy szervert-oldalon regisztrálnom. Ők adtak egy szervert-címet, amire az adásvezérlő program rácsatlakozik, így oda sugározom az adásomat. Igyekeztem elég sok zenét beszerezni (letölteni). A kezdetekkor papíralapú adásmenetet használtam. Pozsik Gábor barátom „felmondta” a szlogeneket, amikből később szignál lett.

Programot is váltottunk, az eddig használt Virtual DJ-t a kicsit komolyabb és automata adáskezelésre is képes RadioBoss váltotta, amit a mai napig használok 12 órás műsorsugárzásra, reggel 8 és este 8 óra között. Középen van a zenei lista. A különböző színek különböző adáselemet jelölnek, például a kék szignálos zene, a türkizkék az aláfestő zene, amire beszélhet a műsorvezető, a zöld háttér piros betű kombináció pedig a magyar zenét jelöli. Bal oldalt a mapparendszer, illetve a program beprogramozott elemei láthatók. Jobb oldalt egy jegyzetpanel és egy effektpanel található. Az effektpanelen is aláfestő zenék és különböző műsorkiegészítő elemek vannak.

Minden műsorelemnek /legyen az dal, szignál vagy reklám/ Bizonyos paraméreteket meg kell adni, hol kezdődjön a hang, és hol léptesse át az automatika, hány másodperc az a rész, ahol rá lehet beszélni a kezdő ritmusokra, azaz az intróra. Élő adás esetén az itt látható módon, manuálisan keverjük át a zenéket.

Műsorváltózás január 14-től!											
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap				
08:00	ÉBRESZTŐ					Zenei Kavalkád			08:00		
09:00	ÉBRESZTŐ					ÉBRESZTŐ			09:00		
10:00	Zenei Kavalkád								10:00		
11:00								Tarján Rádió 7vége		11:00	
12:00								Zenei Kavalkád	Zenei Kavalkád		12:00
13:00											13:00
14:00										14:00	
15:00										15:00	
16:00					TOP20 - KB	TOP20 - KB ism.	16:00				
17:00	Magyar EST	Retro Est	Magyar EST	Retro Est	Zenei Kavalkád	17:30 - 6 Dal - A 80-as évekből	17:30 - 6 Dal - A 80-as évekből	17:00			
18:00					Péntek esti Party, PeP	Balee In The Mix	Balee In The Mix ismétlés	18:00			
19:00	Utazás a 90-es évekbe ism.	Friss óra	Utazás a 90-es évekbe	Friss óra				19:00			
20:00	Napzárás										

A jelenlegi adásrendünk így néz ki. A heti 84 órás sugárzásból 28 óra aktív, tehát műsorvezető adás, ebből 2 óra élő. 8 óra tematikus műsor van, amiben nincs műsorvezetői megszólalás (magyar és retro est). Heti 48 órában pedig mindenféle zenei válogatást hallhatunk.

A rádió zenei profilja eléggé széles. A Retro, 80-as 90-es évekből származó daloktól kezdve a legfrissebb mai slágerekig minden elhangozhat a pop, pop-dance és a rock-pop műfajba sorolható dalok közül.

A 2018 januárjában egy vizuális arculatváltás történt, ahol a logót lecseréltük, és a műsoroknak, illetve eseményeknek egyedi plakátja lett. 1 éves születésnapunkat egésznapos külön műsorfolyammal ünnepeltük!

AUDIO ARCULATI ELEMEEK

3 stílus

- Kovács Tamás gyártása
- Studiomax gyártása
- Kisbali Bence gyártása

Sweeper

- Kötelező elemek
- Műsorok
- Általános

Promo

- Általános
- Műsorok

Bed

- Általános
- Órázáró

Power Intro

Műsorajánló

- Havi
- Műsorblokk

Felvettem a kapcsolatot helyi rendezvényszervezőkkel. Ők VIP belépőket ajánlottak fel, mi pedig hirdettük az adott eseményt. Az audio-arculat az utóbbi időben rengeteget változott, nem csak azért, mert én fejlődtem, hanem azért is, mert több kézből érkeznek a hangfájlok. Karácsony előtt vokális szignálokat és egyedi aláfestő zenét kaptunk. Kovács Tomi kollégám is szokott arcu-
lati elemeket készíteni.

A csapatunk 8 főből áll. Csatlakozásuk alapján sorrendben: Pozsik Gábor, a rádió hangja. Reményi Rella, anyukám, szintén a rádió hangja. Kenéz Kolos is tag, de jelenleg szünetel a műsora. Molnár Balázs Balee, mixműsor-szerkesztő. Kovács Tamás szignál- és plakátgyártó, és az utazás a 90-es évekbe, illetve a 6 Dal a 80-as évekből és a Tarján Rádió extra riportműsor műsorvezetője. Sas Zsolt Sasy a rádió harmadik rádióhangja, külsős műsorok, gazdasági, sporthírek felelőse. Meggyesi Márk a legújabb tagunk, a facebook-oldal kezelője és a Friss Óra című műsor vezetője.

2018 nyarán a szlogen megváltozott: Tarján Rádió – A völgyváros rádiója. Ehhez készült egy új arculat, amit egy hallgatónknak köszönhetünk. Az arculatot mi testre tudjuk szabni, műsoronként mást tudunk készíteni. Sok plakát-hoz saját fotóimat használok fel.

FACEBOOK STATISZTIKA

Fontos az online marketing is. Naponta többször rendszeresen posztolunk a facebook oldalunkra, így építve a kis közösséget. A Facebook statisztikái is jól mutatják, hogy a bejegyzések akár 20 ezer ember facebookján is megjelennek az oldalt aktívan követőknek köszönhetően. Az oldal like-száma egyre gyorsabban, folyamatosan növekszik. Jelenleg 900 like van az oldalon.

www.facebook.com/tarjanradio

www.tarjan-radio.webnode.hu

Köszönöm mindenkinek a sok támogatást, amivel sikerül átlendülni a nehéz időszakokon.

1 év, 7 hónap, 19 nap! Itt tartunk most! Hamarosan tipegő korszakba lépünk!

Köszönöm a figyelmet!

Hanganyagok:

<https://drive.google.com/open?id=1O7nE90fR8pVb00YTT1JOwtAceJv-TYw-u>

TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK 2. SZEKCIÓ

I. helyezés

KISS NÓRA

(Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és
Pedagógiai Szakgimnázium, Miskolc,
felkészítő tanár: Imri Erzsébet)
Az örökbefogadás

Hogy miért is választottam ezt a témát? Nem igazán tudom. Talán azért mert nagyon sok korosztályomban lévő fiatal elítéli a másikat, a kinézete és a viselkedése alapján. Pedig bele sem gondolnak, hogy Ő miért viselkedik máshogy, neki miért nehezebb a beilleszkedés. Nem gondolnak bele, hogy milyen érzés mindennap úgy a tükörbe nézni, hogy nem tudják, hogy mire hasonlítanak. Milyen úgy élni, hogy nem ismerik a genetikai történetüket. Hogy egyetlen elkapott szeretetteljes pillanat egy anyuka és a kisbabája között minden esetben fájdalmas érzéseket kelt benne. Most már rájöttem, hogy miért is szeretnék erről írni, azért mert engem is megérint ez a téma, holott én nem vagyok örökbe fogadott gyermek.

Örökbefogadás fogalma¹: a szülő és a gyermek törvényes kapcsolatának teljes megszüntetése, valamint egy új törvényes kapcsolat megteremtése a gyermek és az őt örökbefogadó szülők között. (<https://prezi.com/iwj43qhf792b/az-orokbefogadas-hatasai-a-gyermek-szemelyisegfejlodesere/>)

Az örökbefogadás különleges lélektani helyzetet teremt, amelynek összesen öt szereplője van, egy gyerek és négy szülő. Az örökbe fogadott gyerek

nehezen birkózik meg a ténnyel, hogy az őt örökbe fogadó anya előtt volt már egy édesanyja. Múltja megismerésétől kezdve foglalkozik a gondolattal, hogy hova tűnt el a vér szerinti édesanyja, egyre többet kérdez róla, aki így az örökbefogadó gondolataiban is állandóan jelen van. Épp emiatt az egyik legnehezebb feladat egy jól működő örökbe fogadó szülő-gyermek kapcsolat esetén, hogyan lehet érzelmileg rávezetni a gyereket arra, hogy a valóságban kire számíthat, kihez tud biztonságosan kötődni. A szakemberek egybehangzóan arra figyelmeztetnek, hogy a gyerek előtt nem szabad eltitkolni a múltját. A gyermekpszichiátria szabályai szerint **ötéves korig** javasolható a titok felfedése, ha később történik, az már sérüléseket okoz. A véletlenül kiderülő múlt óriási, szinte feldolgozhatatlan traumához vezethet. Sok örökbefogadó számára mégis komoly nehézséget jelent belefogni abba a bizonyos beszélgetésbe. Vannak, akik akár évekig is képesek halogatni, míg végül késő lesz. Fontos átlomás a vér szerinti szülő elítélése helyett a vele való együttérzés kialakítása. Ezután könnyebb a múlt feltárása is, amit egy-egy befogadott, örökbefogadott kiscicáról, kiskutyáról szóló igaz mesetörténet elmondásával és átélésével lehet előkészíteni. Ugyanígy egy elhagyott állat befogadása is segíthet. Ezek a történetek nemcsak azt közvetítik, hogy az elhagyottságból van kivezető út, hanem segítségükkel az örökbefogadás fogalma is érthetőbbé válik.

Örökbefogadás célja, funkciója

Minden gyermeknek joga van arra, hogy vér szerinti szülei neveljék, azonban ennek hiányában a különleges helyettesítő védelem biztosításának is elérhetőnek kell lennie számára, elsődlegesen helyettesítő családban való elhelyezés, vagy örökbefogadás útján. A lehetőségekhez mérten mindent meg kell tenni annak biztosítására, hogy a gyermek saját családjában nevelkedhessen. Ha azonban az erre irányuló törekvések nem vezetnek eredményre, akkor a helyettesítő védelmet kell biztosítani számára. Ebben az esetben támogatást kell kapnia ahhoz, hogy családi környezetébe minél rövidebb idő elteltével visszatérhessen, illetve - szigorú törvényi kritériumok megléte esetén örökbefogadó családba kerülhessen. Az örökbefogadás célja, hogy az örökbefogadó, valamint annak rokonai és az örökbefogadott között családi kapcsolatot létesítsen, és elsősorban olyan gyermek családi nevelését biztosítsa, akiknek szülei nem élnek, vagy akit szülei megfelelően nevelni nem képesek. Az örökbefogadás ugyanakkor az élet legalapvetőbb emberi kapcsolatát, szülő-gyermek kapcsolatot hoz létre. Ehhez a szakmai tevékenységhez minden abban résztvevő elkötelezettségére, magas szintű felelősségtudatára és humánusra van szükség annak érdekében, hogy a gyermekek legjobb érdeke maradéktalanul

érvényesülhessen. és ne sérüljön egyik fél (vérszerinti szülők, örökbefogadók és gyerekek) joga és emberi méltósága sem az eljárás során és következtében. A folyamatban a gyermekvédelmi alap- és szakellátás szakembereinek rendkívüli feladata van. Felelősségük a folyamat különböző pontjain eltérő mértékű ugyan, de tevékenységük akár egy egész életre meghatározhatja az érintett gyermek életét. Hatékony együttműködésük elengedhetetlen és mások számára (vérszerinti szülő - gyermek - örökbefogadó szülő) sorskérdés. Az örökbefogadásban feladatot ellátó szakemberek és a kliensek között éppen ezért fontos a személyes bizalomra épülő, ugyanakkor szakszerű és korrekt kapcsolat kialakítása. Az örökbefogadás sikere vagy sikertelensége csak hosszú évek távlatában mutatkozik meg és nehezen mérhető. Megítélése gyakran - még a szakemberek részéről is - nélkülözi az objektivitást, hisz a benne résztvevők érzelmileg nagymértékben érintettek. (https://www.babaszoba.hu/articles/gyerek/Az_orokbefogadas_lelki_hattere?aid=20080203234435)

A család fogalma²

A család elsődleges kiscsoport. Kiscsoport, mert tagjai olyan kis létszámúak, hogy egymást személyesen ismerik és többé-kevésbé szoros kapcsolatban vannak egymással. Elsődleges csoport, mert olyan kiscsoport, amelyben a csoporttagok teljes személyiségükkel vesznek részt, ezért a kapcsolatok sokoldalúak és érzelmileg is színezettek. (<https://sites.google.com/site/nevtudma2011tr/neveleslelektan-modul/4-a-csalad-meghatarozasa-funkcioi>)

Örökbefogadás feltételei³

- magyar állampolgárság
- büntetlen előélet
- egészségügyi és pszichológiai alkalmasság

- betöltött 24. életév
- a gondozott gyermeknél legalább 18 évvel és legfeljebb 50 évvel lehet idősebb a nevelőszülő
- személyisége, egészségi állapota és körülményei alapján alkalmas a nála elhelyezett gyermek egészséges fejlődésének biztosítására
- 240 órás kötelező nevelőszülői tanfolyam elvégzése (már egy 60 órás kurzus után munkába lehet állni, a többit később lehet pótolni)
- A lakásában elfér még 1-2 gyerek. Száraz, tiszta, fűthető lakás szükséges, külön gyerekszobával, gyerekenként legalább 6 négyzetméter térrel
- Legfeljebb öt, a sajátjaival együtt legfeljebb hat gyermeket nevelhet, de kevesebb gyermeket is lehet vállalni
- A házastárs, élettárs hozzájárulása és alkalmassága szükséges a tevékenységhez

(<https://gyereksorsok.hu/neveloszulo-jelentkezes-feltetelek/>)

Fajtái

- **nyitott:** a nyitott örökbefogadás a nyitottságot helyezi előtérbe
- **zárt:** a zárt pedig a titkosságot

(<https://prezi.com/iwj43qhf792b/az-orokbefogadas-hatasai-a-gyermek-szemelyisegfejlodesere/>)

Készítettem egy online kérdőívet, amit a google segítségével állítottam össze. A facebook adatlapomon megosztottam és így 198 ember töltötte ki, témája természetesen az örökbefogadás. 90%-a nő, 10%-a férfi, akik kitöltötték. A kitöltők közül a legtöbben a 40-50-es kor kategóriába tartoznak, százalékba átváltva ez 29%. Kérdőívem alapján megállapítottam azt, hogy, az emberek 54%-a fogadna örökbe gyermeket, 41%-a nem tudja, 5 %-a pedig nemmel válaszolt. A 198 személyből mindössze csak három embernek van örökbe fogadott gyermeke. 72% egyet, 25% kettőt, 3% pedig három vagy több gyermeket fogadna örökbe. Csecsemőt 53%, kisgyermeket 28 %, óvodást 11%, kisiskolást 5%, pubertást 2%, serdülőt 1% fogadna örökbe. Ezekből az eredményekből is látszik, hogy a legtöbb örökbefogadó egyén csecsemőt szeretne örökbe fogadni. Föltettem azt a kérdést, hogy támogatják e, a gyermek vér szerinti családjához való visszakerülését. Ennél a kérdésnél nem adtam meg válaszlehetőséget, hanem mindenki a saját gondolatával válaszolhatott. Az eredmény nagyon megoszló lett. Sokan azt válaszolták, hogy attól függ, milyen körülmények közé kerül vissza a gyermek, és hogy az adott helyzettől függ. Számtalan ember nem támogatja a családhoz való visszakerülést, mert véleményük szerint van-

nak helyzetek, amikor jobb a gyermeknek az örökbefogadott szülőknél. Páran azt válaszolták, hogy kerüljön vissza a gyermek abba az esetben, ha megfelelő körülmények állnak a rendelkezésére, kiegyensúlyozott lelki-testi fejlődéséhez. Megkérdeztem azt is, hogy milyen a társadalmi megítélése a nevelőszülői tevékenységnek. Itt szintén azt vártam el, hogy saját gondolattal válaszoljanak. Azt vettem észre a válaszokat átolvasva és kielemezve, hogy jó néhány ember nem tudja vagy nem hallott róla. Valaki azt válaszolta, hogy elfogadja a társadalom az ilyen szülőket, akik nevelő szülők lesznek, nem halott és nem is találkozott negatív kritikákkal. 42% igen, 24% nem, 38% pedig nem tudja, hogy fogadna e, örökbe más nemzetiségű gyereket. Az volt az utolsó kérdés, hogy a gyerek helyzetére gondolva jó e, hogy van ilyen jellegű segítség. Egyértelműen itt 100% lett az eredmény. Az utolsó kérdés pedig az lett, hogy sokan azt gondolják, hogy a nevelőszülők csak anyagi haszonszerzés végett, a pénz miatt látják el feladatukat. Önnek mi a véleménye? Ebből egyetlen választ szeretnék kiemelni, mert szerintem ez összefoglalja a többi 197-et. A válasz: Igen ebben is van valóban igazság, sokan a megélhetés miatt válnak nevelőszülővé, ők a gyermeket egy pénzforrásnak tekintik, és nem szeretetből veszik magukhoz. Amit muszáj, kötelességből megadják neki, de szép szó nem hagyja el az ajkukat a gyerek felé. De van ennek fordított része is, aki valóban szereti a gyerekeket, szeretet is ad nekik és mindent megtesz, hogy jobb legyen nekik.

A kutatásom alatt megrendítette az, hogy számottevő egyén találkozott már olyan nevelőszülővel, aki csak az anyagi jólét miatt fogadna örökbe gyermeket. A kérdőívemből kiderült, hogy a 198 emberből csak három embernek van nevelt gyermeke, ezt sajnálattal olvastam. Azt vettem észre, hogy nagyon sokan nem fogadnának be más nemzetiségű gyermeket, nem is értem, hogy miért. Az a gyerek ugyan olyan gyermek, mint a saját nemzetiségű embertársaink. Az a gyerek ugyan olyan szeretetre és szerető család után vágyódik, mint a másik. Az egyik legjobb barátnőm örökbefogadott gyerek és tudom, hogy milyen nehéz neki a beilleszkedés, és az, amikor anyák napjára készülődünk. A dolgozatom végére rájöttem, hogy a fiatalok külső alapján ítélik el a másikat és kicsit sem ismerik meg a belső értékeit. A mai világban, aki nem menő, hanem csöndes és egy kicsit „más” rögtön elítélik Őt. Ezt a gondolatomat és a fogalmazásomat egy idézettel szeretném zárni: A kötelék, mely az igaz családot összefűzi, nem a vér, hanem az egymás iránti tisztelet és a benne lelt öröm.

Felhasznált irodalom

- Örökbefogadás fogalma¹: <https://prezi.com/iwj43qhf792b/az-orokbefogadas-hatasai-a-gyermek-szemelyisegfejlodesere/>
- A család fogalma²: <https://sites.google.com/site/nevtudma2011tr/nevelislektan-modul/4-a-csalad-meghatarozasa-funkcioi>
- Örökbefogadás feltételei³: <https://gyereksorsok.hu/neveloszulo-jelentes-feltetelek/>
- https://www.babaszoba.hu/articles/gyerek/Az_orokbefogadas_lelki_hattere?aid=20080203234435
- <https://wmn.hu/vim/48303-orokbefogadas-csaladi-idill--vagy-fajdalmas-erzelmekkel-ovezett-utkereses->
- <https://prezi.com/iwj43qhf792b/az-orokbefogadas-hatasai-a-gyermek-szemelyisegfejlodesere/>

Kérdőív

1. Az Ön neme?

- Férfi
- Nő

2. Melyik korkategóriába tartozik?

- 14-18
- 18-25
- 25-40
- 40-50
- 50 fölött

3. Ön fogadna örökbe gyermeket?

- Igen
- Nem
- Nem tudom

4. Van örökbefogadott gyermeke?

- Van
- Nincs

5. Hány gyermeket fogadna örökbe?

- Egyet
- Kettőt
- Hármat vagy többet

6. Milyen korú gyermeket fogadna örökbe?

Csecsemőt

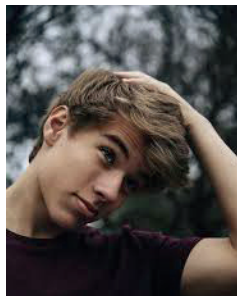
Kisgyermeket

Óvodást

Kisiskolást

Pubertást

Serdülőt

7. Ön támogatja-e a gyermek vér szerinti családjához való visszakerülését?

- Saját válasz megadása

8. Az Ön tapasztalata szerint milyen a társadalmi megítélése a nevelőszülői tevékenységnek?

- Saját válasz megadása

9. Sokan úgy gondolják, hogy a nevelőszülők csak anyagi haszonszerzés végett, a pénz miatt látják el feladatukat. Önnek mi a véleménye erről?

- Saját válasz megadása

10. Fogadna-e örökbe más nemzetiségű gyermeket?

- Igen
- Nem
- Talán

11. A gyerekek helyzetére gondolva Ön szerint jó-e hogy van ilyen jellegű segítség?

- Igen
- Nem

Köszönöm, hogy kitöltötted!

II. helyezés

KAPÁSI FANNI

(Hatvani Bajza József Gimnázium és Szakgimnázium,
felkészítő tanár: Veresné Kalcsó Krisztina)

A mentális egészség megőrzése a XXI. században.

A stresszhelyzetek kezelése kamaszkorban

Dolgozatom témája a stresszhelyzetek kezelése a kamaszkorban. Azért választottam ezt a témát, mert mindig is érdekelt, hogyan lehet hatékonyan megküzdeni a mindennapos stressz érzésével, valamint kíváncsi voltam arra, diáktársaim hogyan reagálnak, és hogyan győzik le az őket érő stresszhelyzetet.

Célom az volt, hogy feltérképezsem milyen gyakran éri stressz diáktársaimat, milyen módszerek vannak, amiket mindennap bevethetünk a stressz kezelésére, valamint milyen betegségek, tünetek kísérői a stressznek, amiről szakember véleményét is kikértem.

Témám feldolgozásához szakirodalmat kerestem és olvastam a stresszről és a kamaszokról egyaránt. Gimnáziumom pszichológusával, K. Farkas Dórával készítettem interjút a témával kapcsolatban az általam felvetődött kérdések alapján. Ezen kívül kérdőíveket tölttettem ki két-két kilencedikes és tizenkettedikes osztállyal.

Hipotéziseim a következők voltak: feltételeztem, hogy az általam megkérdezett tanulók több mint a fele találkozott már a stressz érzésével. Véleményem szerint tanuló társaim stresszforrása leginkább az iskolai elvárásokból adódik. Úgy gondolom, hogy a megkérdezett diákok csak néha kerülnek stresszhelyzetbe. Végül feltételeztem, hogy diáktársaim családjuktól (szülők, testvérek) várnának segítséget a stresszhelyzet megoldásában.

Napjainkban az orvostudomány is elismeri, hogy a betegséget sokkal eredményesebben lehet megelőzni, mint gyógyítani, nincs ez másképpen a stresszel sem. A prevenció azon törekvések összessége, amelyek az egészség megőrzését, illetve egészségkárosodás esetén az egészség visszaállítását szolgálják. A prevenció sokkal tágabb értelmet nyert, mint a betegségek pusztá megelőzése: a tartós egészségkárosodás megelőzését értjük alatta.

A prevenciónak több szintjét különböztetjük meg. A kockázati tényezők megelőzése általános megelőzési formákat foglal magában. Ezek nem közvetlenül a betegségmegelőzést szolgálják, mégis hozzájárulhatnak ahhoz. Célja megakadályozni a veszélyeztető tényezők környezeti, szociális, magatartás- és életmód-minták kialakulását, elterjedését, például a kamaszkori dohányzást vagy túlzott alkoholfogyasztást.

Az elsődleges megelőzés középpontjában az egészség általános védelme és támogatása áll. Lényege a konkrét betegség kialakulásának megelőzése és az egészséggel összefüggő káros életmódbeli tényezők csökkentése. Módszerei erősen kötődnek szociálpszichológiai jelenségekhez is, támaszkodnak a társas megerősítés hatásaira, amelyek közül ki kell emelni a konfliktusmegoldási, valamint a stresszkezelési technikák fejlesztését. Területei a testi, fizikai higiéne megőrzésén kívül a pszichoszociális terület, mely magába foglalja a szellemi, érzelmi fejlődés biztosítását valamint az anya-gyermek kapcsolat és a család szerepének fontosságát.

A másodlagos megelőzés lényege a már fennálló, kialakult, de még a kezdeti stádiumban lévő betegség felismerése és orvoslása. Célja a betegségek kezdeti fázisukban való felismerése, mielőtt még tüneteket okozna. Harmadlagos megelőzésről pedig akkor beszélünk, amikor már élesen nem határolódik egymástól a gyógyítás és a megelőzés. Lényege minden olyan intézkedés elvégzése, amelynek célja, a betegség súlyosbodásának elhárítása, a további élettani és pszichés károsodás elkerülése. (<http://apolastan.uw.hu/modull/egeszsegneveles/2323-06/prevencio.html>)

Az emberben a testi, lelki és szellemi tényezők szoros egységben és kölcsönhatásban működnek. Nem képzelhető el egyik változása anélkül, hogy ne hatna ki a másik két tényezőre. Több új szemlélet is előkerült az emberi egészség vizsgálata során, ami ezt alátámasztja. Ilyen a bio-pszicho-szociális modell és a holisztikus emberkép. A hivatalosan elfogadott egészségdefiníció szerint, az egészség nem csupán a betegségek hiánya, hanem a teljes testi-, lelki- és szociális jóllét állapota. Ez alapján állítható fel a bio-pszicho-szociális modell. Optimális esetben a test, a lélek és a szociális helyzet egy egyenlőszárú háromszög csúcspontjait képezik, amelyek egyensúlyban, kölcsönhatásban állva egymással az egészséges állapot szemléltetik. Ha a három közül valamelyikben zavar lép fel az egyensúly megbillen. (<http://www.tinivagyok.hu/temak/joev/item/egesz-seg>)

A holisztikus emberkép olyan szemléletmód, amely az embert egésznek tekinti, feltételezi testének, szellemének és érzelmeinek egységét. A holisztikus szemlélettel gyógyító szakember nemcsak a betegséget, a megbetegedett szervet, vagy testrészt, hanem a beteget gyógyítja, egészségét kívánja helyreállítani, fenntartani. Ezek a szemléletek arra alapoznak, hogy sokszor a fizikai tünetek háttérben nem betegség, hanem a lelki ok állhat, mint sokszor a kamaszkori stresszhelyzet esetében is. Hiába próbálja meg az orvos meggyógyítani a fizikai tünetet, mivel a lelki kezdő probléma nem szűnik meg, más testi tünetegyüttes fog helyette megjelenni.

(http://www.lelkititkaink.hu/holisztikus_szemlelet.html)

A kamaszkort testi és lelki változások kísérik végig. A testi változások a legszembetűnőbbek a kamaszkorban. A serdülés több évig tartó folyamat, és igaz az is, hogy az összes változásra nem készülhetünk fel előre. A serdülőkori kezdetén mindkét nemnél jelentős lehet a magasság növekedése. A serdülés másik jele a súlygyarapodás, amely szintén mindkét nemre jellemző. Ez helyes étrend és elegendő mozgás mellett hamar a helyére kerül. Megjelennek az első pattanások, melynek oka a serdülőkori fokozott faggyúmirigy működés. Emellett pedig a serdülés első jeleként jelenik meg a nemi érés. (http://www.lelkititkaink.hu/testivaltozasok_kamaszkorban.htm)

A serdülőkori fizikai átalakulásokat érzelmi változások kísérik, amelyeket szintén a nemi hormonok termelődése indít be. Kamaszkor megváltoztatja a gondolkodást. A serdülők egyre jobban szeretnek egyedül lenni, és gyakran látjuk őket az elkeseredés és boldogság egymást váltó állapotában. A kamaszok szeretnék kivonni magukat a szülők irányítása alól és gyakran lázadnak. Hajlamosak arra, hogy mindenkit meg nem értéssel, kritizálással vádoljanak. Gyakran begubóznak saját érzéseikbe, és közömbössé válhatnak másokkal szemben. Bár csökken a szülők befolyása és a kortársak véleményét helyezi előtérbe, igényli a szülői támogatást. Szeretne mély és bizalmas baráti kapcsolatokat teremteni, valamint elkezd érdeklődni a másik nem iránt. Emellett ez az önkeresés, az identitás kialakulásának időszaka is. A pubertáskort krízisek sorozata kíséri végig.

(http://www.lelkititkaink.hu/lelkiivaltozasok_kamaszkorban.html)

Krízis általában nehéz élethelyzetekben alakul ki, amikor valami súlyos dolog történik. Ilyenkor ezt az eseményt és az általa okozott nyomasztó érzéseket sem elkerülni, sem megoldani nem tudjuk úgy, ahogy korábban kezeltük a gondjainkat. A probléma mindennél fontosabbá válik számunkra, a korábbi lelki egyensúlyunk felborul, és az élethelyzet megoldására irányul minden figyelmünk. A krízis nem betegség, életében mindenki átesik több-kevesebb ilyen időszakon. Kríziseink lehetnek normatív, minden ember életében előforduló válságok, amelyek életünk váltószakaszainál (pl. gyermekkorból fiatal felnőttkorba átlépéskor) jelentkeznek, és lehetnek akcidentális, véletlenszerű kríziseink (pl. kamaszkor esetén szülők válása, szeretett személy elvesztése, szakítás), amik váratlanul történnek meg velünk. Legsérülékenyebbek akkor vagyunk, amikor ezek a krízisek közel egy időben történnek meg velünk és érzelmileg túlterhelődünk. Ezért vannak olyan élethelyzetek, amikor minden egészségesen működő ember számára szükséges a lelki segítségnyújtás, amely megakadályozza a személyiség összeomlását, a testi tünetek kialakulását vagy a tünetek krónikussá válását. A fejlődési krízis sikeres megoldása esetén a serdülő képes összhangba hozni a családtól megkapott információkat önmagáról

és később a külvilágtól róla megkapottakat, amik nem sokban térnek el, túl van a szerepvállalásokon, az önmeghatározáson és valamilyen eszme mellett letette a voksot. (<http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/lelek/8076/mi-a-krizis>; <https://kriziskezeles.hu/krizisek>)

A serdülőkort több veszély fenyegeti. A kamasz az önmegkeresés végett különböző szerepeket próbál ki, így az elköteleződés eltolódik. Előfordul, hogy nem fejlődik a személyiség, hanem visszacsúszik egy korábbi szintre vagy stagnál. Ez gyakran vezethet túlzott alkohol vagy kábítószer fogyasztáshoz. A magas elvárások és a megfelelési kényszer miatt előfordul, hogy öngyilkossági gondolatai támadnak. Ennek kialakulásában szerepet játszhat a problémamegoldó képesség fejletlensége, esetleg a család negatív mintája is. A különböző egészségkárosító magatartásformák és a lelki problémák sorozata következményeként betegségek jelentkezhetnek, ilyen a kamaszkori stressz is. (<http://budaorsivedonok.hu/cikkeink/iskolas-kor/kamaszkori-valtozasok>)

A stressz olyan fizikai, szellemi és érzelmi állapotok összessége, melyek kiváltó oka a feszültség, az aggodalom, és a nyugtalanság. A stressz minden sejtünket érinti, a szervezetünket a kimerülés veszélye fenyegeti. Ahogy a feszültség fokozódik, az adrenalin nevű hormon kiválasztása felerősödik, hogy felkészülhessünk a cselekvésre. A stressz bizonyos mértékig normális jelenség, hiszen az élet kihívásaira adott válasznak tekinthető. Valamennyi stresszre szükségünk van – az összpontosításhoz, a döntéshozatalhoz, a pozitív gondolkodáshoz. Számos esetben jelen van az életünkben a pozitív stressz: gondoljunk például egy vizsgaszituációra, amikor a szervezetünk minden sejtje a feladat megoldására koncentrálna. Testünk képes arra, hogy megbirkózzék a feszültséggel, de ha a stressz forrás folyamatosan jelen van életünkben, egy idő után nem vagyunk képesek a lazításra. Úgy érezzük, többé nem tudjuk teljesíteni a velünk szemben támasztott követelményeket, ettől pedig rosszul érezzük magunkat, az adrenalin szintje magas marad. Amikor szervezetünk már nem tud tovább alkalmazkodni a tartós stresszhez, fizikai tünetek jelentkeznek és kialakulhat a betegség. (http://www.eletoazis.hu/stressz_alap.htm; Selye János - Stressz distressz nélkül - Akadémia Kiadó - Budapest - 1976 - 24-25-26.)

A hosszan tartó stresszt az alábbi tényezők együttes hatása idézi elő a serdülőkorbán: alacsony érdeklődési szint a mindennapok tevékenységei iránt, csoport vagy tömegiszony, kapcsolatteremtési gondok otthon vagy az iskolában, kitartás vagy önkontroll hiánya, negatív önkép vagy olyan változások az életvitelben, melyek bizonytalansággal és nyugtalansággal töltenek el. (http://www.eletoazis.hu/stressz_mukodes.htm)

Manapság szinte a kamaszok folyamatosan stresszhelyzetben vannak. Bizonyítaniuk kell az iskolában, meg kell felelni a szülők és a barátok elvárásainak, a környezet hatásairól nem is beszélve. Az állandó stressz hatására jelentkezhetnek hasfájás, testsúlynövekedés vagy kóros fogyás, depresszió, fejfájás csökkenő teljesítmény otthon és az iskolában. Ezeket a tünetek viszont nem lehet általánosítani, mert a stressz tünetei minden személynél mások és mások. Egyeseknél a testi tüneteket lehet jobban érzékelni, másoknál viszont a mentális feszültség tünetei a szembetűnőbbek. A stressz számos betegség kialakulásában szerepet játszik, beleértve a szív és keringési rendellenességeket, valamint az emésztési problémákat – hiszen az általános fizikai állapot gyakorta kötődik a szellem egészségéhez. (<http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/suli/508/stresszkezeles>)

Ahhoz, hogy segíthessünk ezeket a tüneteket csökkenteni vagy megszüntetni, először is tudnunk kell, mik a hosszantartó stressz forrásai. Fel kell ismerni a változtatás szükségességét, meg kell győződnünk, hogy el tudjuk-e távolítani a stressz forrását, el lehet-e kerülni vagy tudunk-e új célt kitűzni. Csökkenteni kell a stresszre adott érzelmi reakció intenzitását. Próbáljunk meg úgy tekinteni a stresszre, mint egy olyan helyzetre, amelyet meg kell oldani. Meg kell tanulni, gyakorolni kell a stresszre adott fizikai és érzelmi reakció mérséklését. Ilyen a mély lélegzés, izomlazítás, zenehallgatás. Erősíteni kell a test fizikai állapotát, fontos a mozgás. Szükséges a több, jobb, rendszeres alvás. Törekedni kell az érzelmi állapot stabilitására. Fontos a társasági kapcsolatok kiépítése, fejlesztése, illetve a reális célok kitűzése, önismeret fejlesztése is. A stressz-helyzeteket elkerülni szinte lehetetlen, az életünk velejárója. A negatív stressz-hatások csökkentése legyen a célunk. Találjuk meg a számunkra leghatékonyabb kikapcsolódási lehetőségeket – relaxáció, hosszú séták, olvasás - a káros következmények elkerülése érdekében. (<https://www.webbeteg.hu/cikkek/psziches/4228/hogyan-kezelhető-a-mindennapi-stressz>)

A témával kapcsolatban interjút készítettem K. Farkas Dóra pszichológussal, aki az iskolánkban az iskolapszichológus szerepét tölti be, és bármikor fordulhatunk hozzá problémáinkkal. Megkérdeztem, milyen arányban keresik meg őt a stresszhelyzet miatt. Erre azt a választ kaptam, hogy a kliensei magas százaléka a stressz vagy a stresszből származó betegségek miatt keresik meg őt.

A következő kérdésem az volt, hogy mennyire gyakori a stresszhelyzet jelensége a kamaszok körében. Megtudtam, hogy a stresszhelyzet a középiskolásban és az egyetem első két évében gyakori a serdülőkorú fiataloknál. Ennek oka, hogy ebben az életszakban előtérbe kerül a teljesítőképesség, valamint a

kamaszok ekkor lépnek ki a család biztonságos köréből, az életük kiszámíthatatlanná válik, és ez stresszt szül.

Megkérdeztem azt is, mi okozza kamaszokban a stresszhelyzetet az iskola falai közt. A válaszból kiderült, leginkább a teljesítmény, a nagy követelmények az iskolarendszerben a diákok felé és a családi konfliktusok állnak a kamaszkori stressz hátterében. Ezen kívül vannak olyan új szerepek, amiket ekkor tanulnak meg, például milyen egy párkapcsolatban lenni, milyen személyiséggel rendelkeznek, milyen nő/férfi vagyok. Ezen szerepek összeegyeztetése nehéz feladatnak bizonyul, sok esetben ez is lehet a kamaszkori stressz forrása.

Negyedik kérdésem az volt, hogy milyen megoldást tud ő nyújtani, mint pszichológus, a probléma kezelésére. Interjúalanyom elmondta nekem, hogy az ő és páciense első lépése, hogy rájöjjenek, mi okozza a stresszt. Amit ilyenkor tenni lehet, hogy az ember erőforrásait összegyűjti. Végig kell gondolni, mikre támaszkodhat, mik a súlypontok, mik azok, amik tényleg fontosak. Célszerű számításba venni a lehetőségeket, és ez alapján sorrendet, időmenedzsmentet készíteni, mire fordítsunk sok, mire kevesebb időt. Mérlegelnünk kell, mi a saját felelősségünk és mi a másé, valamint meg kell tanulnunk, mit kell elengedni.

Utolsó kérdésemre, hogy milyen tanácsot tud adni a stresszelő kamaszoknak, azt válaszolta, hogy amit mindenki megtehet magáért a stresszhelyzet kezelése végett az a rendszeres testmozgás, sportolás, relaxáció és a barátokkal töltött idő, kikapcsolódás.

A témával kapcsolatban kérdőíveket töltöttem ki anonim módon a gimnáziumomban két kilencedikes és két tizenkettedikes osztállyal, összesen 119 tanulóval. Ebből 55 tanuló kilencedik, 64 tanuló pedig tizenkettedik évfolyamos volt. A kérdőív 8 kérdést tartalmazott. Ezeket a kérdőíveket elemeztem, és a következő adatok születtek.

Az első kérdésben megérdeklődtem a tanulóktól nemüket, életkorukat, osztályukat és lakhelyüket. Második kérdésem az volt, hogy tanulótársaim érezték-e valaha a stressz érzését. Erre a kilencedik évfolyamosok közül 96%-a igennel, 4%-a pedig nemmel válaszolt. A tizenkettedikesek közül mindenki azt válaszolta, hogy volt már stresszhelyzetben, ami számomra meglepő adat volt.

A harmadik kérdésem az volt, hogy a kérdőívet kitöltő diákoknál miben nyilvánult meg a stressz érzése. A kilencedikes diákok leginkább ingerültséget, idegességet éreztek, valamint magas százalékban írták, hogy gyomorpanaszok gyöttrik őket, például hasfájás, gyomorgörcs. Kis százalékban válaszolták, hogy remegés, fejfájás, alvászavar, étvágytalanság, levertség és rossz

közérzet jelent meg tünetként stresszhelyzet esetén. A tizenkettedikes diákoknál is a legjellemzőbb tünet a gyomorgörcs és az ingerültség volt. Valamint a tünetek közé sorolták a koncentráció hiányát és a szorongást is.

A kérdőívem negyedik pontjában arra kértem a tanulókat, hogy húzzák alá, a felsoroltak közül mi okoz számukra leginkább stresszhelyzetet. A kilencedikes tanulók 63%-a az iskolai elvárásokat, 16%-a a szülői elvárásokat, 12%-a az osztályon belüli kapcsolatokat, 1%-a az anyagi körülményeket, 8%-a pedig egyéb körülményeket, versenyeket, saját elvárásokat és iskolán kívüli baráti kapcsolatokat jelöltek meg, mint stressz okozó helyzetet. A tizenkettedikesek legstresszesebbnek az iskolai elvárásokat tartották, ezt követték a szülői elvárások, az osztályon belüli kapcsolatok és az egyéb stresszt okozó helyzetek, például vizsgák, versenyek és saját elvárások, megfelelési kényszer. Legkevésbé stresszesnek az anyagi körülményt választották.

Megérdeklődtem a diákoktól, milyen megoldásokat ismernek a stresszhelyzet kezelésére. A kilencedikes tanulók legtöbbször a probléma megbeszélését barátokkal vagy szülőkkel tartották a legmegfelelőbbnek. Sokan választották a sportot, a relaxációt, a zenehallgatást és a kikapcsolódást is. Valamint a válaszok között kis százalékban szerepelt a gyógyszeresedés és motivációs videók megtekintése is. A kilencedik évfolyamos válaszadók 2%-a fordulna szakemberhez, és 3%-a nem ismer semmilyen stressz megoldási formát. A tizenkettedikes diákok a relaxációt és a pihenést tartották a legjobb stressz kezelési megoldásnak, és válaszaik közül szerepelt a probléma megtárgyalása barátokkal vagy szülőkkel, a zenehallgatás, a sport és a kikapcsolódás. A tizenkettedikes diákok 10%-a írta azt, hogy figyelmen kívül hagyják a stressz forrást, 12%-uk pedig nem ismer megoldásokat a stressz érzés megszüntetésére.

A tanulóktól megkérdeztem azt is, ők milyen módon küzdik le a stresszt. A kilencedik évfolyamosok a barátokkal töltött időt választották legtöbbször, és sokan vannak azok is, akik zenét hallgatnak, sportolnak, pihennek, hogy megbirkózzanak a stresszérzéssel. Pozitív adatnak könyveltem el, hogy a tanulók közül vannak olyanok, akik segítséget kérnek és próbálják megkeresni a stresszforrás megoldását, de sajnos akadtak olyanok is, akik próbálnak nem figyelni vagy nem keresnek megoldást a stresszhelyzetre. A tizenkettedikes diákok 46%-a válaszolta, hogy stresszhelyzet esetén segítségét kér barátoktól, családtagoktól a problémamegoldásban. Mások a zenehallgatást, sportolást, pihenést és a barátokkal való kikapcsolódást választják a stressz kezeléseként. A tizenkettedik osztályos tanulók 16%-a nem tesz semmit, hogy megszüntesse a stresszérzést.

Következő kérdésként azt tettem fel a tanulóknak, milyen gyakran éri őket stresszhelyzet. A kilencedikes tanulók 43%-át néha, 25%-át gyakran, 22%-át

mindennap és 10%-át szinte soha nem éri stresszhelyzet. A tizenkettedikes 35-35%-át néha és gyakran éri stressz. A tizenkettedik évfolyamos tanulók 22%-át fenyegeti a mindennapos stressz és a diákok 8%-a szinte soha nem érzi a stressz érzését.

Utolsó kérdésként azt tettem fel tanulóársaimnak, hogy kitől várnának/ számítanának segítségre a stresszhelyzet megoldásában. Mind a kilencedikes és tizenkettedikes tanulók a barátokat és a családot (szülők, testvérek, rokonok) jelölték meg magas százalékban. A megkérdezett diákok 9%-a tanároktól, 2%-a pedig szakembertől várna segítséget. A kilencedik és tizenkettedik osztályos tanulók 8%-a írta azt, hogy számukra nem kell segítség a stresszhelyzet megoldásában.

Kutatásom végén választ kaptam hipotéziseimre. Első feltételezésem, mely szerint az általam megkérdezett tanulók több mint a fele találkozott már a stressz érzésével, beigazolódott. Következő hipotézisem az volt, hogy tanulóársaim stresszforrása leginkább az iskolai elvárásokból adódik. Ez szintén igaznak bizonyult. Harmadik feltételezésem szerint a megkérdezett diákok csak néha kerülnek stresszhelyzetbe. Ez részben bizonyult be, mivel a kilencedikes tanulók néha, a tizenkettedikesek pedig gyakran éreznek stresszt. Utolsó hipotézisem az volt, hogy diáktársaim családjuktól (szülők, testvérek) várnának segítséget a stresszhelyzet megoldásában. Ez nem igazolódott be, mert a tanulók barátaiktól várnak segítséget a stressz megoldásában.

Végül összegzőképpen elmondható, hogy a tanulók többsége került már stresszhelyzetbe, és leginkább az iskolai elvárások okoznak számukra stresszhelyzetet. Többféle megoldást ismernek a stresszforrás megszüntetésére, megoldására valamint a barátoktól és családjuktól várnának leginkább segítséget a helyzet kezelésére.

Források:

- <http://apolastan.uw.hu/modull/egeszsegneveles/2323-06/prevencio.html>
- <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/suli/508/stresszkezeles>
- <https://www.webbeteg.hu/cikkek/psziches/4228/hogyan-kezel-heto-a-mindennapi-stressz>
- <https://pszichozona.hu/5-hatekony-stresszoldo-technika/>
- http://www.lelkititkaink.hu/holisztikus_szemlelet.html
- http://www.lelkititkaink.hu/lelkivaloitozasok_kamaszkorban.html
- http://www.lelkititkaink.hu/testivaltozasok_kamaszkorban.htm
- <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/lelek/8076/mi-a-krizis>

- <https://kriziskezeles.hu/krizisek/>
- http://www.eletoazis.hu/stressz_alap.htm
- http://www.eletoazis.hu/stressz_mukodes.htm
- <http://www.tinivagyok.hu/temak/joev/item/egesz-seg>
- <http://budaorsivedonok.hu/cikkeink/iskolas-kor/kamaszkori-valtozasok>
- Selye János - Stressz distressz nélkül - Akadémia Kiadó - Budapest - 1976 - 24-25-26.

MELLÉKLET
INTERJÚ K. FARKAS DÓRA PSZICHOLOGUSSAL
2018.12.07. 11.30-12.04

- Jó napot kívánok! A segítségét szeretném kérni TDK dolgozatomhoz, melynek témája a kamaszkori stressz kezelése. Feltehetnék Önnek néhány kérdést?

- Szia, igen, persze!

- Első kérdésem, hogy milyen arányban keresik meg Önt stresszhelyzet miatt?

- A klienseim 70%-a konkrétan a stressz vagy a stresszből származó betegségek miatt keres meg engem. Ehhez hozzátartozik az is, hogy a stressznek lehetnek szövődményei is, például pánikroham, fizikai tünetek, hasfájás, fejfájás.

- Mennyire gyakori a stresszhelyzet jelensége a kamaszok körében?

- Középiskolában, emellett az egyetem első két évében is gyakori. Ebben az életszakaszban előtérbe kerül a teljesítmény, a teljesítőképesség. Másrészt, amikor a felnőttkor felé halad az ember, és kikerül a családból, csökken a biztonságérzete, stresszt szül, hogy az élet kiszámíthatatlanná válik.

- Mi okozza kamaszkorban a stresszhelyzetet az iskolában?

- Leginkább a teljesítmény, a nagy követelmények az iskolarendszerben a diákok felé, a családi konfliktusok állnak a kamaszkori stressz hátterében. Mikor egy gyermek elkezd kamaszodni, megváltozik számára a család szerepe, és ez a szerepváltás egy krízishelyzet, ami konfliktust szülhet. Lesznek új szerepek, amiket ebben az életszakaszban tanulnak meg, például milyen egy párkapcsolatban lenni, milyen személyiséggel rendelkeznek, milyen nő/férfi vagyok, és a nehéz feladat ezek összeegyeztetése. Szülők esetében, ha egy kamaszgyereket nevelnek, akkor rájuk is kihat gyermekük serdülőkora, párkapcsolatukban megmutatkozhat krízis. A helyzetet megnehezíti, ha egyszerre normatív és akcidentális krízis is jelen van például, önmagában a serdülőkori életszakasz egy normatív krízis, a szülők válása pedig egy akcidentális krízis. Ezt krízismátrixnak nevezzük. Ha mindkét krízistípus jelen van egy egyén életében, nehezebbé válik a megoldás megtalálása.

- Milyen megoldást tud Ön nyújtani erre?

- Elsősorban vissza kell fejteni ezt a krízismátrixot, és külön-külön foglalkozni a krízisekkel, problémákkal. Első lépés, hogy rájövünk, mi okozza a stresszt. Amit ilyenkor tenni lehet, hogy az ember erőforrásait összegyűjti. Végig kell gondolni, mikre támaszkodhat, mik a súlypontok, mik azok, amik tényleg fontosak. Célszerű számításba venni a lehetőségeket, és ez alapján

sorrendet, időmenedzsmentet készíteni, mire fordítsunk sok, mire kevesebb időt. Mérlegelnünk kell, mi a saját felelősségünk és mi a másé, valamint meg kell tanulnunk, mit kell elengedni.

- Milyen tanácsot tud adni a stresszelő kamaszoknak?

- Amit mindenki megtehet magáért a stresszhelyzet kezelése végett az a rendszeres testmozgás, sportolás, relaxáció és a barátokkal töltött idő, kapcsolódás.

- Köszönöm szépen a segítséget!

- Nagyon szívesen!

KÉRDŐÍV

Kedves Tanulók!

A segítségeteket kérném TDK előadásomhoz, amelynek címe: A mentális egészség megőrzése a XXI. században: A stresszhelyzetek kezelése a kamaszkorban (Eszterházy Károly Egyetem TDK versenye). Kérjük, segítsétek kutatásomat azzal, hogy a következő kérdőívet NÉV NÉLKÜL kitöltitek számomra. Ezek a kérdőívek semmilyen formában nem kerülnek nyilvánosságra, az adatok feldolgozása után megsemmisítésre kerülnek. Köszönöm, hogy alaposan átgondoljátok a kérdésekre a válaszokat és őszinte véleményetekkel segítitek munkámat!

1. Nem: Fiú/ Lány

Életkor:.....

Lakhely:

2. Érezted-e már valaha a stressz érzését?

igen nem

3. Ha igen, akkor ez miben nyilvánult meg?

.....

4. Az alábbiak közül, mi okoz számodra leginkább stresszhelyzetet? (Többet is aláhúzhatsz!) iskolai elvárások; szülői elvárások; osztályon belüli kapcsolatok; anyagi körülmények; egyéb:

.....

5. Milyen megoldást/megoldásokat ismersz a stresszhelyzet kezelésére?

.....

6. Te milyen módon próbálsz megoldani, ha stresszhelyzetbe kerülsz?

.....

7. Milyen gyakran ér stresszhelyzet?

- szinte
- soha
- néha
- gyakran
- naponta

8. Kitől várnál/számítanál segítségre a stresszhelyzet megoldásában?

- családtól: szülők, testvérek, rokonok
- barátoktól
- tanároktól
- szakembertől
- egyéb:

.....

Köszönjük segítségedet és őszinte válaszaidat!

III. helyezés LÓJA DANIELLA

(Miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium
és Pedagógiai Szakgimnázium,
felkészítő tanár: Tatár- Szilágyi Erika)

Magadra hagyva

Kiközösítésnek nevezzük azt, ha egy vagy több személyt egy adott közösségből részlegesen, esetleg teljesen kizárják. Az esetek túlnyomó részében a kiközösítés részleges, vagyis a közösség jól körülhatárolt tevékenységei végzésének jogától fosztják meg az egyént. A kirekesztés latinul excommunicatio.

Azért ezt a témát választottam, mert az ember társas lény, alapvető igénye van arra, hogy beszélgessen, kapcsolatot teremtsen, egy közösségbe tartozzon társaival. Középkorúként és korábban általános iskolásként is gyakran szembesültem a kirekesztés jelenségével. Szüleim együttérzésre neveltek, rossz érzéssel tölt el, amikor azt látom a környezetemben, hogy ok nélkül, szándékosan okoznak egymásnak fájdalmat a társaim. Dolgozatomban, azokra a kérdésekre kerestem válaszokat, hogy milyen arányban érinti ez a probléma a fiatalokat, átlagosan mennyi ideig kell átélni ezt a nehéz élethelyzetet, hogyan élik meg ezeket a nehézségeket, kérnek-e segítséget, ha igen kitől?! És utólag mit üzennek azoknak, akik jelenleg szenvednek a kiközösítéstől?

Az ember életében informális és formális csoportok egyaránt jelen vannak. A formális csoport mindig valamilyen szempont alapján mesterségesen kialakított csoportra utal, míg az informális csoportba a tagok valamilyen önkéntes érzelmi motiváció alapján kerülnek be. Az iskolai osztály formális csoportnak számít, amelyen belül a baráti kapcsolatok informális csoportot hoznak létre. Az intézményes közösségek tagolódása révén spontán társulások, baráti tömörülések, klikkek jöhetnek létre. A kialakult párok és csoportok összefonódásának következményeként teljes hálózati alakzatot alkotnak (Mérei, 1989). Ezen rejtett hálózatok éppúgy jelen vannak a gyermekközösségeken is, ahol a társas élet középpontjában a legaktívabbak foglalnak helyet, míg a peremhelyzetben lévők laza szállal kapcsolódnak az adott közösséghez. A középpontban elhelyezkedő gyerekek köré spontán módon kisebb csoportok szerveződnek, azonban a magányos, sok esetben elutasított gyermekek a peremre kerülnek (Mérei – Binét, 2004).

A kiközösítés miatt a fiatal rengeteg stresszt él át, ami miatt olykor pszichoszomatikus betegségek is kialakulhatnak. Megfigyelhető azonban, hogy ha valaki kellő önbizalommal rendelkezik a máság önmagában nem elég ahhoz, hogy az osztály vagy közösség periferiájára kerüljön. A szakemberek

szerint valójában csak azt lehet kiközösíteni, aki azonosulni tud ezzel a szereppel, azaz áldozat típus. Ezek a gyerekek ugyanis, anélkül, hogy tudatában lennének, gyámoltalanságukkal egyenesen felkínálják a támadási felületet társaiknak.

A kiközösítés jelei lehetnek:

- **Megváltozott viselkedés**

Amennyiben közlékenységét indokolatlan csendesség váltja fel, és kiváltképp arról nem beszél, hogy mi történt vele napközben, az intő jel lehet. Emellett arra is érdemes felfigyelni, ha korábban kifejezetten nyílt, jókedvű gyermek hirtelen zárkózottá válik, ha szóba kerülnek a társai.

- **Iskolakerülés**

Szintén problémáról árulkodik, ha reggelenként a gyermek igyekszik elodázni az indulást, vagyis feltűnően lassan készülődik, netán sírva is fakad. Az is lehet, hogy különböző tünetekre hivatkozva próbálja megúszni az újabb közösségben töltött napot, holott nyilvánvaló, hogy teljesen egészséges.

- **Az étkezési szokások megváltozása**

A kirekesztett gyerekek szinte egyik napról a másikra elmehet az étvágya - nem hajlandó megenni korábbi kedvenc ételeit, válogatóssá válhat, esetleg gyomorfájásra is panaszkodhat. Ám ugyanerre a problémára utal a másik véglet is, amikor is a gyerkőc éppen az evéssel próbál vigasztalódni, ezért nagy mennyiségben fogyaszt édességet vagy rágcsálnivalókat.

- **Alvászavarok**

Éjszakánként jellemző a nyugtalan alvás, esetleg rossz álmok gyötörhetik az illetőt. Iskolában az egyén kialvatlan, ingerlékeny, sápadt és fáradt.

- **Teljesítmény romlása**

A tanuló eredményei érzékeltlen romlásnak indulnak, ennek az a következménye, hogy félve jár iskolába és haza is a jegyek romlása miatt.

- **Iskolai rosszulletek**

Stressz okozta tünetek (hasfájás, hasi görcsök, fejfájás, szédülés, erős szívverés)

- **Bezárkózás (depresszió)**

Serdülőkorban a fiatal hajlamos a depresszióra, nem kizárt az öngyilkosság gondolatának felmerülése, alkoholizmus, dohányzás és a drogok használata.

Ilyenkor kialakulnak különböző káros szokások, szenvedélyek.

Vekerdy Tamás híres magyar pszichológus, író szerint a szülők szemszögéből a legfontosabb az, hogy megengedő, elfogadó, szeretetteljes légkör legyen a családban. Ezzel erősítik a gyermek biztonságérzetét. Kerüljék a felesleges korlátozásokat, bízzanak benne, és éreztessék vele, hogy bíznak a döntéseiben, így tudják növelni önbizalmát, magabiztosságát. Beszélgessenek sokat, érezze jól magát a család együtt. Számítson értéknek az együtt töltött idő. Ha így tesznek, a gyerek hajlamosabb lesz félretenni szégyenkezését, és megosztani velük az iskolai gondjait. Így van esélyük arra, hogy többet tudjanak meg arról, miért érzi kívülállónak, kirekesztettnek magát az osztályban. Éreztessék vele, hogy minden körülmények között elfogadják, és szeretik. Ezen az sem változtat, ha a társai éppen kitalálták maguk közül, esetleg lelkiileg is bántalmazták. *„Áldozattá az válik, aki elbizonytalanodik, akinek eleve alacsony az önbecsülése, és nincsenek meg a megfelelő erőforrásai.”* (Városi Emőke)

Amikor én tapasztaltam a környezetemben kiközösítést többféleképp is próbáltam segíteni az áldozaton. Délutáni beszélgetés keretében meghallgattam a kirekesztett személyt, biztosítottam az őszinteségemről, igyekeztem szembesíteni azon hibáival, amelyeken a javulás érdekében változtatni érdemes, segíteni próbáltam számára a beilleszkedést közös programok szervezésével, közös délutáni tanulással, stb. Gyakran hívtam telefonon, napi szinten tartottuk a kapcsolatot. Ha konfliktusba keveredett kiálltam mellette. Nélkülözhetetlen volt számára a folytonos megerősítés, ösztönzés. Ha nem fogadta volna el a segítségem akkor az osztályfőnököm segítségét kértem volna. Az osztálytársaim véleményét meghallgattam volna, valamint szívesen elbeszélgettem volna a kirekesztővel. Akár a családját is értesítettem volna. Iskolal elkész segítségére számítottam volna. Végző esetben, ha a pedagógus sem tudott volna segíteni pszichológusra lett volna szükség.

Készítettem a kiközösítés kérdéskörében egy vizsgálatot iskolám diákjaival. Vizsgálati módszerként papíralapú kérdőívet használtam, melyen két lehetőség volt, az egyik kérdéssor a kiközösítettekhez, a másik a kitaláltak passzív szemlélőihez szólt. Összesen 55 tanuló töltötte ki a kérdőívemet. Ebből 51 lány, és 4 fiú válaszolt a kérdésekre. A nemek közötti aránytalanság tükrözi pedagógiai szakgimnáziumunk nembeli összetételét. A tesztet 14- 19 éves korú diáktársaim töltötték ki. Feltételeztem a kérdőívek kitöltése előtt, hogy nagy arányban érinti diáktársaimat ez a probléma, és hogy nagyon sokan vannak, akik csendben végig nézik és nem tesznek semmit azért, hogy ez a helyzet változzon. A vizsgálatomban résztvevő 55 főből 30 választotta a kiközösítettek kérdőívét, és 25 fő azt a kérdéssort, amely azokhoz szólt, akiket eddig semmilyen közösségükben nem közösítettek ki.

A kiközösítettek kérdőívéből a következő megállapításokra jutottam:

1. Pozitívum, hogy mindenki jelezte legalább egy valakinek a környezetében, a legtöbben (40%) a szülőnek, ezt követi a sorban a barátok beavatása (31%), pszichológusnak senki sem jelezte a problémát, bár főállású pszichológus jelenlegi iskolánkban nincs is.
2. A kiközösítést néhány napig, hétig kellett elviselnie az áldozatok 47%-ának, a többieknek ennél tovább, 30%-nak pedig éveken keresztül kellett szenvednie mások bántásaitól.
3. A bántás előszóban volt a leggyakoribb (63%), interneten keresztül (20%) volt.
4. A kiközösítések következményeként a nem kiegyensúlyozott életmód (36%) , és a folytonos rosszullét (18%) pecsételte meg leginkább az áldozatok mindennapjait.
5. Rossz ezt látni, hogy a kérdőív alapján sokakat a személyiségük miatt bántanak (34%). A másik megdöbbentő adat számomra, hogy sokakat a kinézetük következtében rekesztenek ki (30%).
6. A megoldás sokak számára a közösség elhagyása (35%) volt. Mások számára más emberek megismerése, új barátok szerzése (31%) volt a kulcs e negatív helyzetből való kilépéshez.

A kiközösítést még soha át nem élők kérdőívéből a következő megállapításokra jutottam:

1. A kiközösítésben részt vevők száma (10%), ez viszonylag alacsony. Aki csak végignézte (50%) nagyon rosszull cselekedett, mert ilyen szituációkban fontos, hogy kiálljunk a társaink mellett. Sok diák csak egyszer vett részt (22%) a kirekesztésben.
2. A legtöbb diák (82%) néhányszor látott már csoportjában kiközösített személyt. Ez nagyon magas százalék, ebből az vonható le, hogy rengeteg ember ismeri a kirekesztés helyzetét, szinte minden közösséget érintő problémáról van szó. Kérdőívemben az is kiderül, hogy nem volt olyan ember, aki még soha nem látott volna ilyen negatív szituációt.
3. A legtöbben (46%) csak gondolkodtak rajta, hogy lenne- e értelme közbeavatkozni, de sajnos nem tették meg. Pozitívum volt számomra, hogy 41% közbeavatkozott, és megvédte embertársát a kirekesztés helyzetétől.
4. A választadók többsége (54%) nem jelezte a problémát senkinek, úgy gondolták, hogy így jobb lesz, 14%-uk jelezte az osztályfőnöknek és a szülőnek a látott állapotot.

5. Az iskolai zaklatás formájának tekintetében az élőlőszóban a leggyakoribb a bántás (96%), de az internetes zaklatás is megjelent 4%-ban.
6. A legnagyobb százalékban (41%), mint láthatjuk a mellékletben található grafikonon, a személyiségük miatt bántják az illetőket. A kinézetük miatt is (33%) nagy számban rekesztik ki diáktársaikat.
7. A legtöbb diákot (50%) nagyon zavarja, hogyha ilyen szituációt lát. Pozitívumként tapasztalom, hogy a válaszolók 42%-nak rossz volt látni, hogy diáktársaikat a nagyhangú iskolatársaik kirekesztik a közösségből.

A számomra legfontosabb kérdések a következők voltak: „Szerinted a kiközösítés esetén, miért nem tesznek semmit az emberek társaik megvédésével kapcsolatban?” A következő válaszokat kaptam:

- Azért, mert így ők is célponttá válhatnak
- Könnyebb lépésnek tűnik a közösséggel áramlani, mint tenni valamit a kiközösített érdekében
- Félnek a nagyhangú osztálytársaktól
- Nem az ő problémájuk
- Nincs elég önbizalmuk, félnek a következményektől

A második számomra legjelentősebb kérdés, így szólt „Mit üzennél azoknak, akik jelenleg ki vannak rekesztve a közösségükben, és reménytelennek érzik a helyzetüket?” A következő üzeneteket kiemelném:

- Ne foglalkozzon az ilyen emberekkel, mert mindig van egy személy, aki mellette fog állni
- Nem az ilyen egyének véleménye a fontos, hanem ott a család és ez a legfontosabb
- Soha ne adják fel, lesz még jobb nap, és mindenki azt kapja vissza, amit ad
- Próbáljanak nyitottak lenni az emberekkel
- Ne féljen segítséget kérni
- Keress új társaságot, barátokat
- Legyen erős és kitartó, pozitív gondolkodás a kulcs az ilyen reménytelen helyzetben
- Nagy önbizalom szükséges ahhoz, hogy ebből a kellemetlen helyzetből kiküzdje magát
- Soha ne féljen szembe szállni a problémáival, és más elnyomó emberekkel

Számomra az a legszomorúbb, hogy a mai felnövekvő generációban nincs az embertársaik felé kellő empátia, érzékenység és megbecsülés. A kiközösítők nem vállalják tetteiket, a közöny, érdektelenség tapasztalható náluk. Sajnos azt tapasztalom, hogy a közvetlen környezetemben is egyre magasabb számban felüti a fejét a kiközösítettek száma. Így, hogy nincs meg bennük a megfelelő empátia, akkor kérdezem én, milyen gyermekeket fognak majd ők felnevelni. Szerintem érdemes lenne már óvodáskortól, olyan foglalkozásokat tartani, amelyben az emberségességre, egymás elfogadására való nevelés a cél. Minden intézményben, olyan szakembert kellene alkalmazni, aki csak kimondottan erre specializálódott (tréningek, önfejlesztő csoportok). Valamely módon a sok száraz tananyag helyett jó lenne a kapcsolatteremtés módját a tananyagba illeszteni. Dolgozatom elkészítése során sok újat is megtudtam a kiközösítés témájáról, ami eddig is kifejezetten érdekelt. Jó volt betekintést nyerni kérdőíveim segítségével más emberek gondolataiba, érzéseibe és véleményébe.

„Végeredményben semmi sem fontos, ha vannak emberek, akiket szerethetünk, és akik szeretnek bennünket” (Pjotr Iljics Csajkovszkij)

Felhasznált források:

Mérei F.-V. Binét Á. (2004): Gyermeklélektan. Budapest, Medicina Könyvkiadó.

Mérei F. (1989): Társ és csoport. Budapest, Akadémia Kiadó.

<https://www.eletrevalogyerek.hu/>

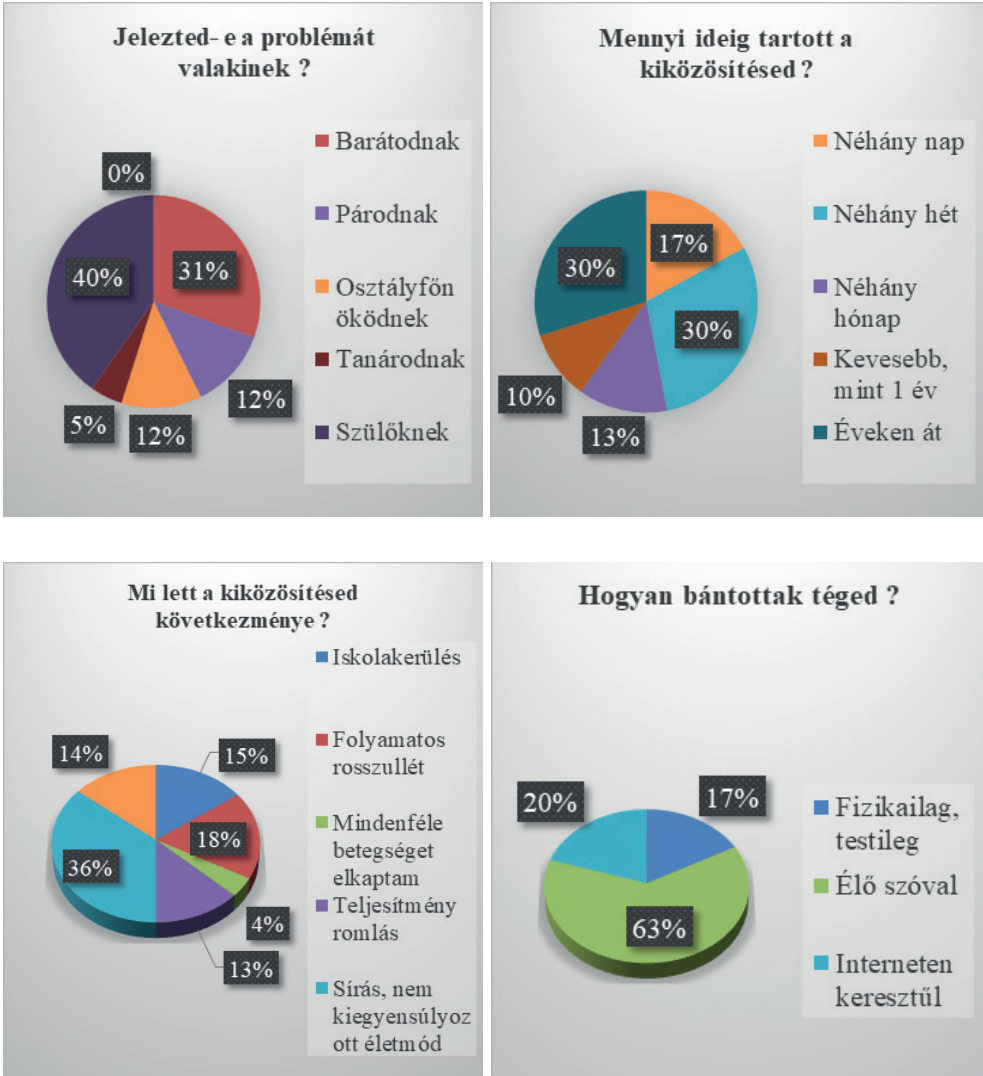
<https://www.femina.hu>

<https://liget.ro/lurko/iskolai-kikozositesek-aldozatok-egymas-ellen>

<https://www.tankonyvtar.hu>

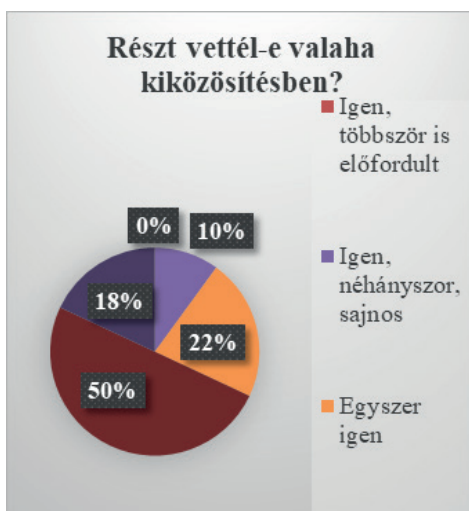
Mellékletek

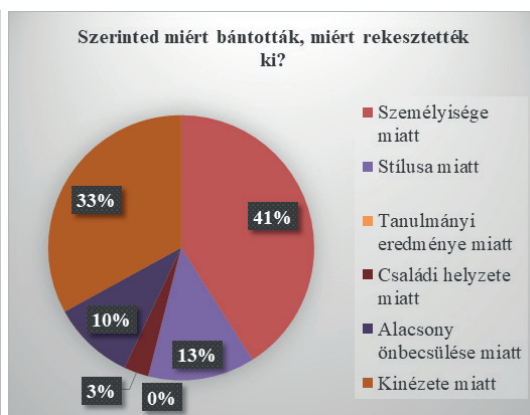
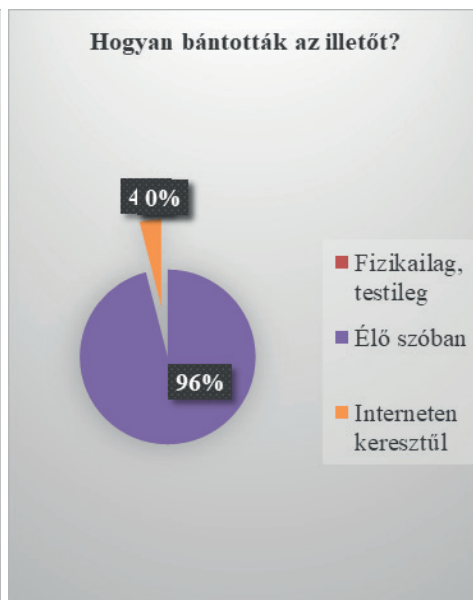
A kiközösítettek kérdőívéből kiemelve néhány kérdést:

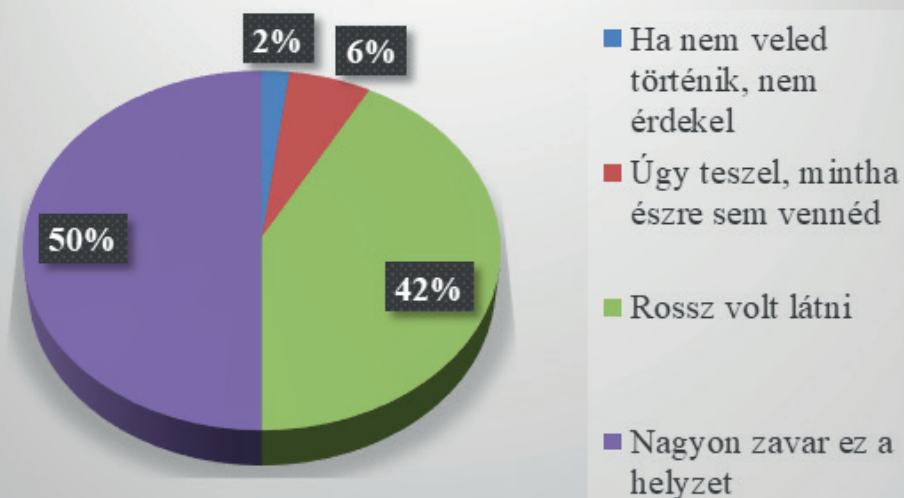

A nem kiközösítetteknek kérdéseiből kiemelve néhány:

Rád hogyan hatott ez a helyzet?

Különdíj
FÓRIS GRÉTA

(Irinyi János Református Oktatási Központ, Kazincbarcika,
felkészítő tanár: Demeterné Mérai Mária)

Parasportok üzenete

„Az embereknek tetteikben kell sportembereknek lenniük”

A 10. évfolyamon gyógypedagógiai kérdésekről is volt szó, s ez felkeltette az érdeklődésemet, mert 9.-es voltam, amikor segítőként részt vettem a városban megrendezett speciális olimpián. Ekkor szembesültem azzal a problémával, hogy értelmi fogyatékosok és sérültek mennyire tudnak küzdeni, és milyen kevesen értékelik az erőfeszítéseiket, milyen kevesen támogatják őket. Ezért érzem igaznak a dolgozatom címét: Az embereknek tetteikben kell sportembereknek lenniük. „A sportembert én egy íratlan emberi norma megtestesítésének, bizonyos élet és magatartási normának tekintem. Sportember lehet az is, aki versenyen még soha nem vett részt, és lehet nem sportember egy sokszoros világbajnok. [...] Hajlamosak vagyunk tárgyi formát adni a siker mértékének, s elfeledkezni arról, ami valóban fontos: a gyötrelmeivel együtt is szép útról, amely a sikerhez vezet, de persze a sportban elért siker olyan érdem, amelyet a világ minden pontján értékelnek.” (Kőpatakiné Mészáros Mária Nádas Pál Ismerkedő könyv lásd. 15. és 94. oldal)

Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy mennyire elterjedt a paralimpia Magyarországon és milyen hatással van a sport a sérült személyek életére, hol gyakorolhatják a sportokat, a sérült emberek mennyire tudnak kibontakozni, megvalósítani elképzeléseiket, és milyen segítséggel.

Ahhoz, hogy foglalkozni tudjunk a paralimpia kérdésével, először a fogalmakat kell tisztáznunk. „A paralimpia fogalma: a paralimpiai játékok testi, értelmi fogyatékosok és sérültek számára rendezett nemzetközi sportversenyek az olimpiai játékok mintájára. Nem tartozik a paralimpiához a siketlimpia és az értelmi fogyatékos sportolók számára rendezett speciális olimpia. Az egyenlő esélyek biztosítása érdekében a sportolókat kategóriákba osztják: látássérültek, kislövésűek, értelmi fogyatékosok és hallássérülteket kategóriája.” [https://hu.wikipedia.org/wiki/Paralimpiai_j%C3%A1t%C3%A9kok]

Amíg paraolimpia végleges elnevezése meg született többféle kifejezést és szóösszetételt használtak. Hogy miért nem paraolimpia? „A dolognak nyelvi okai vannak, ugyanis a szó megalkotóinak egyszerűbben, jobban hangzott így, valamint így sokkal könnyebben kiejthető. Sőt, egyes paralimpikonok egyenesen megsértődnek, ha paraolimpiának nevezik versenyüket, mert az angolul

igen becsmérő hatású „limp”- rokkant, kripli, jelentést értik rajta.” [u. o.]

„A paralimpia logóján piros, kék és zöld agítók (a latin’ mozgásba hozok’ kifejezést megjelenítő alakzatok) található. Valamint az IPC (Nemzeti Paralimpiai Bizottság) rövidítés. A logó „mozgásban a lélek” filozófiáját fejezi ki.” A magyar logó a nemzetközit nemzeti színeinkkel egészíti ki. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Paralimpiai_j%C3%A1t%C3%A9kok]

Emlékezzünk meg a magyar Paralimpia kezdeteiről. Halassy Olivér Sport Egyesület: Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon tanárai és diákjai 1970. február 22-én megalakítják a mozgáskorlátozottak Halassy Olivérről, a lábszáramputált kétszeres olimpiai bajnokról elnevezett sportegyesületét: Mozgásgátoltak Halassy Olivér Sport Clubját. Ez a Magyar Parasport Napja, az Országgyűlés ezt a dátumot szavazta meg. [<http://www.hparalimpia.hu/altalanos-leiras>]

Az első nagyszabású hazai nemzetközi sportversenyt a Halassy Olivér Sport Club (HOSC) szervezte, „Spartakiád” néven, 1971-ben Gödöllőn. Szűkebb hazámban, Borsod megyében 1970-ben alakult meg- Szilvási Lajos irányításával- a miskolci Akarat Sportegyesület a mozgáskorlátozott sportolóknak.

[<http://www.hparalimpia.hu/magyar-1>]

A negyedik paralimpiai játékokra 1972-ben a németországi Heidelberg városában került sor, ezen vett részt először magyar állampolgár. 1997. hozták létre legfőbb közös szervezetüket, a Magyar Paralimpiai Bizottságot. Athénban volt az első alkalom, hogy a paralimpikonok az olimpikonokkal azonos jutalmazásban részesültek.

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_a_paralimpiai_j%C3%A1t%C3%A9kokon]

Kazincbarcikán többször is tartottak már paralimpiai rendezvényt, ezek közül kettőt szeretnék kiemelni. Az Eunice Kennedy Shriver-emléknap városi szintű, a Lélekmozgató program a Pollack Mihály Általános Iskolában került megrendezésre.

[<https://kolorline.hu/hirek/kazincbarcika/2018-02-22/elj-teljes-eletet-parasport-napja>] [<https://kolorline.hu/hirek/kazincbarcika/2018-02-27/kennedy-shriver-emleknep-kazincbarcikan?fbclid=IwAR2CxXJE48x4Xx8NWoNlQ7vSv2AUfC0bgUBnaFRX-FmnM29wxDIHiVvxTXE>]

Most pedig a paralimpiai kérdést személyes sorsokon át fogom vizsgálni.

A dolgozatomban felvetett kérdéseket egyéni sorsokon át vizsgáltam. Eljuttattam néhány paralimpikonhoz egy-egy kérdéssort, illetve felvettem a kapcsolatot a Magyar Paralimpiai bizottság munkatársaival.

Kérdéssorom

- Mi okozta a sérülését, perinatális vagy posztnatális életszakaszában érte?
Milyen jellegű sportversenyeken indult?
Segített valaki a versenyekben való felkészülésben? Ha igen akkor ki volt a segítségére?
Mi az, ami motiválja?
Hogyan és kivel éli meg a sikereket?
Ha egy versenyen nem ér el sikert, azt kudarcként éli-e meg?
A családja/szülei, hogyan élték meg a tehetségét, támogatták a céljai elérésében?
Van olyan kitűzött cél, amit rövidtávon szeretne elérni?
Mennyi időt tölt az edzéssel, hogyan vannak ezek az edzések felépítve?
Akadályozza valamiben a fennálló állapota?
Mi a legmagasabb végzettsége?
Melyik szervezet segíti a munkáját?
Mik a tervei a jövőre nézve?

Schober László – Óriás

Jóindulatú daganat miatt került tolószékbe. Kerekesszékes kosarazó az EB Cseh bajnok in illetve az Osztrák Ligában is játszik. A Suhangyaloknál handbikeozik, az eszközhöz is az alapítvány segítségével jutott. Sikereit párjával, családjával, barátaival éli meg. A célja a közeljövőben, hogy jól szerepeljen az osztrák kupán. Az edzései: heti 1 kosár, 5 kondi arányban vannak felépítve, emellett pedig kardióedző. Elmondása szerint a lábfájdalom akadályozza a mindennapokban. Érettségizett, de a sport tölti ki az életét. A családja büszke, László pedig szeretne sportolni, amíg csak lehet.

Fóris Norbert

Vak, de nem világtalan a 26 éves kitűnő sportember Fóris Norbert. Úszik, sakkozik, fut, röplabdázik, túrázik, zarándok utakra jár. Túrázott már a magyar Szent Jakab zarándokúton, Olaszországban az El Camino-t is megjárta egy magyar férfi segítségével, a 720 kilométert gyalog tették meg, 26 nap alatt. Mikor hazaért tele volt hólyagokkal a lába. Ezekben az utazásokban alapítványok támogatták. Judóban az amerikai világversenyen 2. helyezést ért el. A versenyeknél edző, a futásoknál kíséző segíti. Sikereit párjával és édesanyjával éli meg. Heti 5 edzése van: 2 judo és 3 futás, erősítés. A főiskolát

testnevelés szakon végezte, ő az első magyar ember, aki testnevelési főiskolát végzett vakon. A kiskutyája Luna is kapott diplomát, akit azóta kinyugdíjaztak és Gyömbér vette át a helyét. Norbi célja pedig az, hogy a Paralimpiai Bizottságnál dolgozzon.

Interjú Gál Katalinnal és a nagymamával

A rokonok elmondása szerint Norbert vakon született, vagy perinatális időszakában érte a sérülés vagy az inkubátorban. Norbert ikergyermekként született, koraszülöttként. Az ikertestvére egészséges, de mindig úgy nevelték őket, mintha mindketten látók lennének. Ha Tamásnak biciklit vettek, akkor Norbi is megkapta a kerékpárt. A fejlődésben sem mutatkozott lemaradás, Norbi ugyanúgy tanult meg járni és beszélni, mint az ikertestvére. Inkább Tamásban jelentkezett irigység Norbira amiatt, hogy Norbira - sérüléséből kifolyólag - *több figyelem irányult. Óvodába Sajószentpéterre járt integrált környezetbe. Az általános iskolát Budapesten végezte, szegregált környezetben, a Vakodá-
ba. Középiskolai tanulmányait integrált környezetben kezdte a BGSZC Budapesti Gazdasági SZC II. Rákóczi Ferenc Közgazdasági Szakgimnáziumába, ahova egy évet járt, de ott sajnos majdnem minden órát más tanteremben tartottak. Az osztálytársai nem segítettek neki eljutni egyik helyről a másikra, sőt elég gyakran kikezdték. Irigyek voltak rá és úgy gondolták, hogy Norbival kivételt tesznek a tanárok vaksága miatt. Ezt követően a Gyermekekhez gimnáziumába járt 1 évig, itt nem találta meg a számításait, jóval kevesebb órája volt, az anyag mennyiségét is kevésnek tartotta és a távolság is gondot okozott. Végül az interneten rátalált a BMSZC Neumann János Számítástechnikai Szakgimnáziumára, ahol befejezte középiskolai tanulmányait. A Váci Mihály majd a Gárdonyi Géza Kollégiumban töltötte hétköznapijait iskolás éve alatt. Elvégezte a Testnevelési Egyetemet. Jelenleg a Nemzeti Közszerződési Egyetemen tanul. 'A Nem adom fel' alapítványnál dolgozik. 15 éves korában zöld hályog- és az azzal járó fájdalmak miatt- szemgolyóját eltávolították. Katalin elmondása szerint fia mindenre képes, mindenhova eljut.*

Tóth Judit

Judit, a Magyar Speciális Olimpia Szövetség úszás szakágvezető-helyettese és a Csalogány Diáksport Egyesület egyik vezetője. Célja, hogy a gyerekek jól érezzék magukat és eredményeket érjenek el. Eredmények szép számmal előfordulnak mind regionális, országos, nemzetközi, világversenyen is. Fontosnak tartja az őszinteséget a gyerekekkel szemben. A véletlen műve az, hogy

értelmi fogyatékos gyerekekkel foglalkozik, de az már nem, hogy már 14 éve dolgozik velük.

Ez úton köszönöm meg Voith Petrának, a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság munkatársának, hogy segített felvenni a kapcsolatot Tóth Judittal és ötleteivel segítette a dolgozatomat.

Összegzés

A parasportok Magyarországon még nem olyan ismertek és elismertek, mint a fejlett világban. Pedig egy ország fejlettségét az mutatja meg, hogy hogyan fogadják el a sérülteket. Az már eredmény, hogy biztosítják a sportoláshoz való helyet, alkalmat. Mert a sport testileg és lelkileg, és szociálisan is fejleszti a sérülteket. A parasportolók elsősorban a családtagjaikra számíthatnak, a legelszántabbak bármit el tudnak érni, sőt néha többet is, mint egy átlagember, mert hajtja őket a teljesítmények felmutatása. Az elért célokat sokkal nagyobb örömként élik meg, hisz így ők is megmutathatják képességeiket. Ha valamit örömmel csinálsz és sikert érsz el, ez motiválhat további tettekre, a Flow elmélet alapján.

Irodalomjegyzék:

- <http://mek.oszk.hu/15100/15133/15133.pdf?fbclid=IwAR3HPihsiQEvfqWJg8AKDAzIrU9BK7f7QGh-IODvGyyEPjZzlE64ZQc1rDY> Kőpatakiné Mészáros Mária, Nadas Pál Ismerkedő könyv
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Paralimpiai_j%C3%A1t%C3%A9kok 2018. december 5.
- <http://www.hparalimpia.hu/altalanos-leiras>
- <http://www.hparalimpia.hu/magyar-1>
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_a_paralimpiai_j%C3%A1t%C3%A9kokon
- <https://kolorline.hu/hirek/kazincbarcika/2018-02-22/elj-teljes-eletet-parasport-napja> 2018. febr 28.
- <https://kolorline.hu/hirek/kazincbarcika/2018-02-27/kennedy-shriver-emleknep-kazincbarcikan?fbclid=IwAR2Cx4Xx8NWoNlQ7vS-v2AUfC0bgUBnaFRX-FmnM29wxD1HiVvxTXE> 2018. febr 28.

POSZTER SZEKCIÓ

I. HELYEZÉS

BÁLINT NIKOLETTA

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Szakgimnáziuma és Kollégiuma,
felkészítő tanár: Rigó Attiláné)

A sport és a magánélet összehangolása?!

A sport meghatározó szerepet játszik minden ember életében. Vannak, akik kikapcsolódásként üzik, az egészséges életmód érdekében, elhivatottságként, sokan pedig versenyszerűen. Az élsport ma már foglalkozásnak is nevezhető, hiszen sokan gyermekkoruk óta erre készülnek. Nagy elkötelezettséget, elfoglaltságot és lemondást igényel, mivel az élet egyéb területei emellett háttérbe szorulnak. A kutatásom célja az volt, hogy megtudjam: az iskolámban tanuló és a városomban élő amatőr, illetve sportból élő sportolók meg tudják-e valósítani életükben a számunkra hétköznapi dolgokat, mint például a barátokkal való találkozást, a tanulást és meg számos más dolgot. Kutatásomat egy 11 kérdéses kérdőív segítette.

Munkám során azt vizsgáltam, hogy a gimnazisták és a fiatal felnőttek mennyire tudják összehangolni a minden napi dolgokat a sporttal. Kíváncsi voltam, mennyi támogatást kapnak, illetve mennyire eltérő az említettek élete egy átlagemberétől, aki nem a sportnak él. Érdeklődtem aziránt is, hogy milyen irányban változott meg a személyiségük, azáltal hogy viszonylag korán elkerültek otthonról, hogyan élte meg ezt a különböző korosztály és kinek mi okozott nehézséget. Emellett aziránt is, hogy miként tervezik a sport melletti életüket, vannak-e elképzeléseik a jövőről, esetleg más céljaik amellet, hogy a sportból szeretnének megélni. A sport és a magánélet, a kettős karrier megvalósítása merül fel kérdésként a sportolók körében.

A kérdésre tehát, hogy a sport és a magánélet összehangolása lehetséges-e, a kérdőívekből levont következtetés alapján a válasz: igen. Számos dologra kell odafigyelnie egy sportolónak, hogy ez létrejöjjön, ami sok energiabefektetést igényel, viszont a befektetett idő megtérül. Véleményem szerint a kitöltők többsége próbálja tudatosan felépíteni az életét. Gondol a továbbtanulásra, amivel biztos háttérrel tud teremteni arra az esetre, ha a sportból nem tudna megélni, vagy egy váratlan sérülés derékba törné a karrierjét. Ezek a fiatalok a sikereik érdekében a kellő támogatást is megkapják szüleiktől, illetve edzőiktől, de ehhez kellően fontos ugyanúgy az egyéni teljesítmény is. Elképzelhető, hogy nem élhetnek ugyanolyan hétköznapi életet, mint kortársaik. Sokszor

nekik az éjszakába nyúló bulik helyett az alvást kell választaniuk, a másnapi meccs miatt, vagy nem lehetnek ott fontos eseményeken, ami az életük része lenne, mint például szalagavató bál, érettségi bankett, mert másnap korán edzésük van. De minden cél érdekében le kell mondani valamiről, hogy az életünkben el tudjuk érni azt.

Irodalomjegyzék

Gósi Zsuzsanna: Magyarországi iskolarendszer alapú sporttámogatások. Sport, tanulás, karrier.

Lenténé Puskás Andrea: A sportolói karrier és a tanulmányok összehangolásának lehetőségei és kihívásai a Debreceni Egyetemen https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/234797/Lentene_Puskas_Andrea_ertekezes_titkositott.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 2018.10.29. (http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2018/nevelestudomany_2018_2_44-60.pdf. 2018.11.03.)

II. helyezés

HAJAS FANNI

(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Mesélj még nekem

Egyre több családban háttérbe szorul a meseolvasás, mert a szülők úgy vélik, hogy ha leültetik, a Tv elé a gyereket attól majd mindent megold. S mennyire rosszul gondolják. A dolgozatom során ki szeretnék térni arra, hogy miért hasznos a meseolvasás, valamint miért jobbak az olvasott mese, mint a mesefilm.

„Ha meg tudtad álmodni, meg is tudod tenni”- állítja Walt Disney s talán igaza is van. Oly sok minden csak egy jó ötleten, a jó képzeletünkön múlik. Ez az első dolog, amiről szeretnék írni. A képzelőerő. A mesehallgatás során lelki szemei előtt megjelenik a történet, megteremti a világot, a szereplőket, a történéseket. Ilyenkor egyfajta intenzív belső munkát végez: elképzelel és magában illusztrálja a mesét. Gondoljunk például a Pán Péterre egy gyereknek nem kis feladat elképzelelni, ahogy az éjszaka kellős közepén, az égen repül 5 gyerek. A meséken felnövő emberek fantáziavilága ez által gazdagabb, változatosabb, kreatívabb, mint akik mindebben kevésbé részesülte.

A mai világban egyre több gyereknek van tanulási nehézsége, ami azt jelenti, hogy például nem jó a szövegértése vagy egyszerűen képtelen odafigyelni a tanárra. Pedig e problémák nagy része elkerülhető lenne, hiszen ha egy kisgyermek első éveitől rendszeresen hallgat mesét, kisebb a valószínűsége, hogy iskoláskorba lépve hasonló gondokkal küzdjön.

De hékás! Beszélek itt a mesékről, de mik is azok igazából?! Én most a népmeséket veszem elő, amiket a régi egyszerű emberek írtak. Ugyanúgy, mint a mostani embereknek a régi embereknek is voltak mindennapi problémájuk s ezt legkönnyebben mesén keresztül tudták ezt átadni. Leültek este a tűz köré és meséltek és ez szállt szájról szájra. A lényeg azonban megmaradt s ezt a gyerekek is látják, hogy a szereplők, hogyan boldogulnak egyes szituációkban. Ha csak magamból indulok ki is tudom, hogy mindig beleképzelem magam a szereplő vagy szereplők helyzetébe és gondolkodok, azon én hogyan csinálnám úgy, hogy a végeredmény jó legyen. A gyerekek is ezt csinálják ez által a megoldó képességük is javul. Könnyebben küzdenek meg az élet nehézségeivel, hiszen számtalan példát, mintát kaptak a mesékből, hogyan oldhatóak meg a problémák. Van még egy kis apróság, amit én személy szerint meséknek köszönhetek az pedig az, hogy megtanított reménykedni. Gondoljunk bele a régi mesékbe általában a Jó elnyeri a jutalmát a Rossz pedig

bűnhődik rossz tette miatt. A mai napig, ha a mindennapokat nézem és látok például egy nagyobb srácot, aki egy kisebbet bánt mindig abban reménykedek, hogy megkapja még érte büntetését.

Szerintem azért is fontosabb inkább olvasni a gyerekeknek, mert így hamar megismerkednek a könyvekkel és soha nem múló igény alakulhat ki bennük az olvasás iránt. Magamról is tudom, hogy imádok olvasni olyan szinten, tud beszippantani egy jó kis történet hogy az valami elképesztő. Ha már kiskorban azt látják, hogy könyvet lapozgatunk akkor ők példát fognak venni a szülő-ről, megpróbálják majd „lemásolni” az olvasás, mint cselekményt. A jövőben emiatt fog sokat olvasni ettől lesz intelligens és bő szókinccse. A fejből mondott mese jobban megmarad a gyerekekben. Emlékszem is kiskoromba volt egy Disney királylányos könyvem, édesapám a mai napig panaszkodik, mert abban alig volt szöveg és sokat hozzá kellett mesélnie. S milyen „meglepő” hogy pont azok a mesék maradtak meg nagyon az emlékeimben. 5 éves korban már érdeki a történet és hogy mi fog történni egyes szereplőkkel. Ebben a szakaszban már a mese empátiára tanítja. Elkezd aggódni Hófehérke miatt, mert mi lesz, ha nem ébred fel, mi lesz, ha nem ér oda a herceg, aki felkelti stb. S ebben a korban már találkozhat a halállal, a félelemmel a szerelemmel. Ekkor fog Pistike anya elé állni, hogy ő szerelmes az óvodába, a Katikába, mert már látja s megéri valamilyen szinten mi az a szerelem.

A mesék közül is érdemes könnyedebb és tanulságosabb történeteket is válogatni, hogy a gyerek amellet, hogy jól szórakozik, személyiségében is fejlődjön. Minél több olyan történetet hall, ami a jóra és szépre tanítja, annál jobb ember válhat belőle. A mesék tanulságait szivacsként szippantják magukba a gyerekek.

A mesét viszont nem csak olvasni, hanem nézni is lehet. A mai világban az emberek lusták ezt mindenki tudja, látja, próbáljuk az életünket megkönnyíteni, leegyszerűsíteni, de nem biztos, hogy ez egy pozitív dolog lenne. A Tv elé leültetett gyerek is sokszor azért van, mert a szülőnek nincs rá ideje vagy fáradt és ezt én meg is értem. Azonban akik azt vallják, hogy kell a gyermeknek a képi segítség, hogy jobban megértse, a történetet azzal nem tudok egyet-érteni. Ez alatt a gyerek egy kész képet kap, ami nem fejleszti a fantáziáját s az egésznek elszáll a varázsa. A film közbe kérdések merülhetnek fel benne és kit kérdez meg? Az élettelen szürke Tv-t vagy esetleg a kis tabletet a kezébe? Megválaszolatlan kérdések maradnak benne, amik összezavarják, s nem fogja megérteni igazán a mondanivalóját. A gyerek egy idő után, ha unatkozik például egyből a telefont vagy a Tv fogja kérni, s ettől a gyerektől várjuk, hogy kimenjen biciklizni, túrázni, játszani?! Gondolkozzunk el azon, hogy mit kérünk egy gyerektől, akinek mi tanítottuk. Biológia tagozatos növendék

vagyok ezért muszáj, hogy megemlítsem azt is hogy ezek a készülékek milyen káros hatással van a szemekre, a gondolkodásra, az elalvást is nehezíti a vibráló fények miatt. Ilyenkor ugyanis az elalvásért felelős hormon napfénynek érzékeli a fényt, később fog működésbe lépni. Így forgolódás, nyugtosság lesz jellemző a gyermekekre. Nem mondom, hogy a mesefilmek rosszak, sőt én is a mai napig imádom őket de azt is tartsuk szem előtt hogy ez a gyerekfejlődésre nincs olyan pozitív hatással mint az írott mesék.

Köszönöm, hogy végigolvasták dolgozatomat. Nem fogom megmondani senkinek se, hogy mit csináljon s mit ne, csupán egy kis figyelemfelhívás lett volna, s remélem újra divat lesz a gyerekeknek mesét olvasni.

III. helyezés
VIDA JÓZSEF ANDRÁS
(Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Ferenc Gimnáziuma és
Szakgimnáziuma,
felkészítő tanárai: Dobrosi Ágnes, Kosárkó Györgyi)
Pedagógusok attitűdjei problematikus gyermekekkel

Hazánkban, és világszerte évtizedek óta problémát jelent az integráció kérdése. A pedagógusokra háruló növekvő terhekkal foglalkoztam. Vannak olyan egyéniségek, akik támogatják, és a kihívások ellenére is részt vesznek benne. Ellenben vannak azok, akik elfogadják, mint jelenséget, de nem vállalják fel a kihívásokat, mert sok problémájuk van. Egy jó szakmai alappal rendelkező pedagógusnak észre kell vennie rövid időn belül a nehézségeket, fel kell ismernie a tehetséget. A különleges bánásmód csoportosítása is célom és az intézményeket is megvizsgáltam. Az óvodákban több alkalommal találkozhatunk az integrált neveléssel. Az általános iskolákban ritkán vállalják fel a problémákat a pedagógusok. Ott többet kell foglalkozni a gyerekekkel, mint egy középiskolában. A jó példákat is megtaláltam. Előző évben elkészített eszszemben arról írtam, hogy az interjú alanyomat általános iskolában felkarolta egy tanár, és autista létére sikeresen befejezte az iskolát. Bemutattam egy látássérült gyermeket, aki nagyobb ábrákkal tudott csak fejlődni. A haladás érdekében az egész osztálya nagyobb méretű betűkkel tanult.

A különleges bánásmód a gyermek kihívásának és hátrányainak csökkentése, célja az esélyegyenlőség. De ehhez hiányzik az idősebb korosztályból az empátia. A nevelőnek meg kell alkotnia a szükséges légkört az integrációba érkező gyermek számára. A gyermek beilleszkedését, és a fejlődését garantálja, ha egy szeretetteljes fejlődésorientált közegbe kerül. A pedagógusnak először be kell mutatnia, hogy milyen problémával érkezik a gyermek a közösségbe, és ki kell emelnie, hogy ő is ugyanolyan gyerek, és hogy az átlag a különbségek összegződéséből alakul ki. Ez egy pedagógus számára megterhelő feladat, komoly pszichikai terhekkal járó küldetés. A gyermekek empátiája nincs azonos szinten.

A pedagógusok szemléleteit elsősorban az egyén neveltetése, és környezete határozza meg. A pedagógusok attitűdje függ még a kollégái hozzáállásától is. Az intézményben dolgozók egységes szemléletét nehéz garantálni. Szükségesnek tartom azt, hogy az iskolák fejlesztését, akadálymentesítését. Ezáltal nő az integrációra az esély, és nagyobb lesz a befogadóképesség.

Különdíj

LENKEI FANNI

(Miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium,
felkészítő tanár: Imri Erzsébet)

Iskolák a múltban

Az iskola

A múlt iskolái általában öreg házak voltak nádas háztetővel. Az iskola az út közepén volt, nehogy a gyerekek elkerüljék.

Az elemi iskolákban általában egyetlen helyiség volt. Régen az iskolában csak egy osztály volt.

Iskolai felszerelés

Mindenki olyan könyvet vitt magával, amilyen éppen a háznál, a mestergerendán volt.

A felszerelés része volt a méhviasszal bevont tábla, a tábla törlésére való szivacs vagy nyúlláb, illetve a gyűrűfa héjából vagy tölgyfagubacsból főzött tinta is. Régen a gyerekek palatáblát vittek magukkal, arra írtak. A tábla egyik fele csíkos, a másik fele kockás volt.

Később a gyerekek köpenyt viseltek, amely kétféle volt, a műanyag és a karton. A tankönyveket kék papírba csomagolták, piros szélű vinyettával.

A tanítás

A kicsik a betűvetést gyakorolták. A tanulás bevett módja a magolás, biflázás volt, nem volt cél hogy megértse a gyerek a tananyagot. Az elemi iskolákban az volt a cél, hogy valamennyire megtanuljanak írni-olvasni, számolni, ismerjék a katekézist (hittantételek).

Iskolai fenyítések

A tanító le-föl járkált, kezében suhogott a mogyoró- vagy nád-pálca, ami a kor elmaradhatatlan oktatási eszköze volt. Amikor a gyerekek rosszak voltak, a tanár levettette a gyerek nadrágját és a hátsójára vert.

Enyhébbek: sarokba térdepeltetés, külön padba /számárpád/ ültetés, tárgyak eldobása, kézfelemeléssel állás

Írásbeli fegyelmezés: beírás, osztályfőnöki intó, osztályfőnöki rovó, igazgatói figyelmeztetés

Brutális fegyelmezések: körmös, tenyeres, pofon, koki, fülhúzás, pajeszhúzás, szájleragasztás.

A 21. század iskolája

Magyarországon a legnagyobb változás a második világháború után állt be az iskolai fegyelmezés terén, a tanár ugyanis nem szidhatta a rendszert és nem bánthatta a gyereket.

Manapság nagyobb az iskola és több a tanár is. Az iskola az út mentén található, mint az összes többi épület. Minden tantárgyra két könyvet és egy füzetet kell vinni (tk., mf.).

Komplett táblázat van az iskola utáni elfoglaltságok lehetőségéről. A gyereknél telefon van.

Különdíj
TÓTH ESZTER

(Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Ferenc Gimnáziuma és
Szakgimnáziuma,

felkészítő tanár: Agócs-Jáger Erika)

Az épített kulturális örökség (lakóépületek, kastélyok, várak) jelentősége

Azért választottam ezt a témát, mert számomra a történelem egy olyan ág, amellyel betekintést nyerünk a régmúltba. Sok korosztályomban lévő gyermek, azért utálja a történelmet, mert; ” A múlt már megtörtént, miért tanuljam meg?” Szerintem ez egy téves kijelentés. A múlt megismerésével újat is tanulhatunk. Az örökséget, amit ránk hagytak, meg kell becsülni, és a tudást, amelyet szorgos taulással megszerzünk, át kell adni az utódoknak. Én már kisgyermekként is érdeklődtem a múlt rejtelmei iránt, és mai napig szeretek keresni valami újdonságot. Természetesen ezzel nem azt szeretném kijelenteni, hogy csak a múlttal kell foglalkozni. A jelenünk is tartogat számukra újabb ismereteket, ahogy a jövő is kitarja kapuit. A kastélyok kedves téma számomra. Lehetőségem nyílt rá egyszer, hogy egy olyan kirándulásra mehettek, ahol is az Esterházy-kastélyt látogathattuk meg. Az a látvány ami fogadott, leírhatatlan volt számomra. A fenséges kastély, ami a szemeim elé tárult elképesztő volt. A pompás díszek, festmények, csillárok, olyan gyönyörűek voltak. A hangulat magával ragadott. Úgy éreztem, mintha abba a korba csöppentem volna vissza. Az a tudat, hogy már a kastélyok csak turisztikai célból állnak fent, eléggé elszomorító. Hiszen sokkal értékesebbek, sokkal többet foglalnak magukba, mint amit hisznek róluk. Magukba foglalnak több száz éves múltat. Ahogy Bordás Beáta is írta: „ A kastélyépítészet az egyházi építészet mellett a legjelentősebb építőművészeti műfajnak számított”. Kutatásaim fő kérdése az lenne, hogy a kastélyok milyen céllal jöttek létre, Európában illetve, Magyarországon milyen szerepet tölthettek be, hány kastély, vár, várkastély található országunkban.

Maga a kastély szó a francia eredetű chasteau szóból ered, és meg azon belül a latin castellum (erőd), castrum (védett hely, szállás hely) szavakból jött létre a magyar megfelelője is. A kastélyok nagyméretű lakóépületek, ahogyan a várkastélyok is. Rendszerint egy olyan helyen helyezkedtek el, ahol sok a szabad terület és a környezeti hatások sincsenek nagyobb veszéllyel rá. A várak, illetve várkastélyok azért lettek megépítve, hogy ezzel is megvédhessék magukat az emberek ellenségeik ellen. Vastag kőfalak védték őket, amelyeknek vártornyokaik is voltak. Európában több ezer várkastély, vár és kastély található. Az emberek biztonsága minden országnak fontos, és így próbálták vé-

delmezni őket. Mivel a várak, várkastélyokat télen nem igazán lehetett fűteni, így inkább díszesnél díszesebb tárgyakat helyeztek el bennük, így alakultak ki maguk a kastélyok is. Magyarországon jelenleg 718 védett kastély és 103 vár található ebből 51 kastélyszállókként funkcionál. Kutatásaim része még az is, hogy milyen jellegzetes tartalmat foglalnak magukban. A részletes vázlatok amelyek később a kastélyok falaivá váltak mutatják azt, hogy milyen remek emberek voltak azok, akik megtervezték az adott kastélyt. Az alkotók fantáziája megragadja a kastély valóját is. Európa szerte voltak olyan emberek, akik képesek voltak kitalálni ezeket a fontos építményeket. Első kérdésemben kitérnék Európa néhány országára, majd pedig Magyarország kastélyaira is.

A kastélyok szerte Európában megtalálhatóak. Már a reneszánsz korban is megszorodtak a kastélyok, várkastélyok száma. Európán belül érdemes kiemelni Angliát, a világ egyik korszakalkotóját. Anglia toborozta a kastélyok létszámát. Kiemelném az 1050-es évet, amikor is az országot megszállták a normannok. Az Angliát elfoglaló normannok sok újat hoztak az országba. 1066-ban kialakították váraikat, kastélyaikat. A XII. század során egyre több kővárat építettek, amelynek jellegzetes kőalakjuk volt. I. Dávid a XII. század elején uralkodó angol-normann király óvintézkedéseket tett, hiszen várkastélyaik fontos szerepet játszottak a királyságban. A normannoknak hála kiépültek a faerődök is. 1170-es években II. Henrik elfoglalta Írországot, így ott is megjelentek a mai értelemben vett várak. Rendszereik bonyolultabbak lettek, hiszen a sok ostrom ami érte a várakat, tönkre tehetne volna, így erősebbé, masszívabbá tették őket. Írország és Wales az angol fejlődést követték, így III. Sándor halála után Skóciában a várak háttérbe kerültek, és lakótornyokat építettek. Az új építésű lakótornyok elterjedtek Írországon és Dél-Angliában is, de persze Észak-Walesben is. I. Eduárd a walesiek királya, a sok-sok győzelem után, katonailag erős várakat építtetett. A XIV. századra a legtöbb vár katonai céljaik mellett parkosították, és udvarral körbevett, tündöklő lakhelyet is biztosítottak. Az angol-ír várakat végül az évtizedek alatt megmaradtak, így a jövő nemzedéke is megcsodálhatja ezeket a káprázatos várakat. Az angolok kiemelkedő hadi és építészeti alkotásaik után, ott vannak még más országok is, amelyek ugyanúgy említést érdemelnek. Franciaország szépsége páratlan, hiszen elbűvölő kastélyaik csillogó képet alkotnak az országban. Nem felejtethetjük el, hogy Franciaországot is érték sérelmek, hiszen több országgal is hadban álltak-Anglia, Spanyolország, Németország-, a hosszas évek alatt. A várpalotákban gyakran laktak arisztokrata, nemesi családok, de persze a királyok javára is váltak. Németország is rendelkezik egy olyan varázssal, amely megragadja az embert. Nevezetes kastélynak számít például a Heidelbergi vár és kastély, amely a Baden-Württemberg tartományban található. Maga a kas-

tély látványa egy varázslatos kép, amely az éjszakai fényekben gyönyörűek. Jellegzetes jellemzője az, hogy a kastélyt több korban rakosgatták fel, hiszen a kastély mindig egy kicsit omlásnak indult.

A világban megindultak a forradalmi alkotások is. 1780-ban Angliában történt meg az I. ipari forradalom, amely kihatott az egész környezetre. A forradalmak hatásai elindultak Magyarországra felé is. Mivel a magyar ipar és gazdálkodás le volt maradva, így Magyarország lassú, de ütemes tempóban el kezdett fejlődni a maga módján. Magyarországon a XVII. században indult el a kastélyok, illetve várkastélyok építése. A magyar erődök olyan szépek voltak-vannak-, mint a franciaországi kastélyok. Magyarországot a sok év alatt rengeteg ostrom érte. A törökök betelepítése, és kiűzése sok-sok ember halálához vezetett, illetve az embereket védő várkastélyok vesztét is okozta. Kiemelném az egri vár ostromát, ahol a törökök elvesztették a csatát, a kitartó és furfangos magyarok ellen. A vár is nagyon jól bírta, a féktelen ágyúk hadát, amelyek mindig utántöltést kaptak. Egy hónapig tartó csatározás után Eger dicső fénye világította be az országot.

A magyar történelemben számos jómódú ember létezett, akik több palotát is építettek szerte a világon. Ilyen volt az Eszterházy-család is, amely a XVI. század során kezdett el felemelkedni. Dersffy Orsolya tehetős ország vagyonnal rendelkezett. Eszterházy Miklós feleségül vette. Felesége halála után újra nősült, új felesége Nyáry Krisztina lett. Ő is jelentős vagyonnal rendelkezett. Tehetős rokonainak hála 1625-ben az ország nádorává választották. Az Eszterházy család rangját és annak hatalmát Eszterházy Pál növelte, aki soproni főispán, majd főudvarmester lett. Életének jelentős részét a törökellenes roham tölti ki. Ott volt az 1686-os Buda visszafoglalásakor, 1687-ben német- római birodalmi hercegi rangot kapott a Habsburg hű szolgálataiért. 1711-ben az egész férfi ágra kiterjesztették. Második házasságából megszerzték a Thököly-vagyon jelentős részét is, amely miatt még jelentősebbek és gazdagabbak lettek.

Az Eszterházy Pál Antal halála után 1762-től öccse I. Miklós kezében volt az egész Eszterházy vagyon. Miklós udvarát a fényűzés jellemezte, amelyet külső szemmel is meg lehetett állapítani. I. Miklós külföldön járt beleértve Franciaországot is. Megtetszett neki a Versailles-i kastély, így úgy gondolta képes ahhoz, hogy ő is megépítse a kastélyt hazánkban. A terület ahol meg akarta valósítani álmát, csakhogynem teljesen alkalmatlannak bizonyult. Ott volt még édesapja vadászkastélya is ami nem állt a legszebb állapotban. A kastély teljesen tönkre ment a környezeti állapotok miatt. Az édesapja kastélyát is helyre állítják, de közben építi kell sajátját is. Az álom sem maradt örök-ké álom, Miklósnak pedig a lehetetlent képes volt végrehajtania. Várarkoktól

kezdvé gátakat építtetett, ami nem kevés pénzbe került. 11 millió arany forint kellett az álom megépítéséhez. Így végül 1766-ban a herceg álma teljesült, egész pompájában ott állt a kastély, amelyre úgy vágyott. Miklós úgy megszerette a kastélyt, hogy végül az építkezések után is ott maradt és használta azt. A festői kép mellett, amely Miklós képét mutatja, láthatjuk még azt is, hogy szeretetre méltó házigazda, nyájas úr, de emellett a fényűzés mellett kemény katonának is bizonyult. A császári hadsereg tábornoka, és ezen belül 33 gyalogezred feljebbvalója lesz. 1764-1778-ig a Magyar Nemesi Testőrség kapitánya. A fontos poszt amit betöltött, lehetőséget adott neki arra, hogy végül vendégül láthatta Mária Teréziát. A kastély sorsa 1790-ben fordulatot vesz, új gazdája Eszterházy Antal, szöges ellentétje volt elődjének. A kastélyt amelyet I. Miklós úgy imádott, Antal nemtörődöm stílusa miatt hanyatlásnak indult. A vakolat lepattogzott, a magasztos szobrok, szökőkutak gyorsan tönkrementek, és a kertet is felverte az a sok gyom, amit nem húztak ki a föld mélyéről. Antal jobban kedvelte a bécsi lakhelyét, így vissza is ment oda. A fenséges kastélyt végül családi parancsra elkezdték állagmegóvási munkálataikat a munkások. Cziráky Margit grófnő és férje, gyermekeikkel költöztek be a felújított kúriába. A citadella romlását a második világháború súlyosbította. Tetője tönkrement, az eső harmatos cseppei befolytak rajta, gerendái elgombásodtak. A gyönyörű épület, mely már másodszorra lett elhanyagolva, egyedül hagyva végül feladta küzdelmeit és a megsemmisülés felé haladt. 1959-ben az Eszterházy kastélyt felújították és a mai napig fennáll.

A történelem egyes pontjain láthatjuk azt, hogy milyen érdekes, és izgalmas is lehet maga a múlt megismerése. A kihívás, amit ez a feladat jelentett, még több információval látott el engem. Még több új dolog, amelyet az emberek észre sem vesznek. Mert múlt nélkül nincsen jövő.

FILMES SZEKCIÓ

I. helyezés

BARTA BALÁZS

(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő: Veresné Kis Krisztina)

New Generation

A filmet közvetlen a Tehetségútlevel felhívására készítettem. Kisfilm kategóriában több téma is fel volt sorolva. Megtetszett a „New Generation”, ez egyből megihletett, hogy ebből össze lehetne hozni egy jó anyagot. Hát neki is álltam az ötletelésnek, ilyenkor mindig leírom a gondolataimat, és lejátszódik a fejemben a film, miként nézne ki. Összeírtam a jeleneteket, előkészítettem a forgatást, és nekivágtam a munkának. Élveztem az alkotási folyamatot, hogy miként alakul az ötlet már a forgatás során is. Végül ez az egyész a vágáskor teljesedett ki. Szerettem volna rávilágítani a mai generációra, hogy bemutatom a mai írásos kommunikációt, a „csetelést”, és párhuzamba helyezem vele a régi, hagyományos levélírást. Úgy érem, sikerült megvalósítani az elképzelésem, de a jövőben még lehet, hogy visszatérek erre a témára, és úgy elképzeléseket kapcsolhatok hozzá.

A rövidfilm az alábbi linken tekinthető meg:

<https://youtu.be/cBXj4brAnUg>

II. helyezés

SZABÓ ROLAND

(Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és
Pedagógiai Szakgimnázium,
felkészítő tanárai: Tatár-Szilágyi Erika, Üveges Tamás)

Kirekesztettség

A film célja egyrészt, hogy felhívjuk arra a figyelmet, hogy a mai világban elég nagy problémának tartjuk azt, hogy még mindig vannak olyan helyek, ahol megtörténnek az ilyen iskolai zaklatások nap mint nap. Az estek nagy százalékában megakadályozható lenne a folyamat, ha a közösségben a passzív szemlélők kiállnának és véleményt formálnának, esetleg tennének a kiközösítés ellen, hogy megmutassák embertársaiknak, hogy ez nem a helyén való.

Az általános tévhitekkel szemben szerintünk a kirekesztésnek, iskolai bánatalmazásnak nemcsak két oldala van. Az iskolai osztályok keretein belül a diákság oldaláról megközelítve a zaklatásban három nézőpont van. Az áldozat, a zaklató, és végül a passzív szemlélők, akik többségben vannak a csoportban. Legnagyobb befolyásoló szerepe a közösségnek van, az ilyen helyzetben és a többségük mind néző, akik azzal, hogy passzivitásba burkolóznak, szinte biztatják a zaklatókat, teret engednek, asszisztálnak nekik, azt közvetítve, hogy nincs is gond azzal, amit művelnek! Valójában a szemlélők az áldozat felé azt üzenik némán ezzel, hogy velük van a gond, ők meg úgy élhetik ezt meg, hogy az egész világ ellenük van.

Az iskolánkban több osztályban is levetítettük kisfilmünket és kíváncsian vártuk a visszajelzéseket és azt is, hogy milyen érzelmeket és gondolatokat vált ki egy velünk egykorú diáknál, illetve még a tanároknál is. Feltételezésünk beigazolódott mivel látszik, hogy akik ténylegesen átélték már valaha ezt a fajta kirekesztettséget, azokban ma is megvan ennek a nyoma, és már életük végig fogják hordani ezeket sérelmeket. Az érzelmekre akartunk hatni, ezért választottuk a kép és zene eszközét.

Munkánk a hétköznapi életből kiinduló film, hétköznapi szereplőkkel, amely komoly témát dolgoz fel; a „magyar valóság” hangulatát tükröző kisfilm. A téma kiválasztása nem volt nehéz feladat, mivel pedagógia szakra járunk érdekel minket az ember, mint társadalmi lény, hogyan működik. Forgatókönyvünk nem volt teljesen kidolgozott, ami rugalmasságra, spontaneitásra adott lehetőséget. A legnagyobb fordulatot a vágás hozta, teljesen átalakult, további felvételekre volt szükség, és további filmes eszközök alkalmazására például fények, kameraállás.

Használt eszközeink egy Sony HDR-CX240 videókamera volt, egy Sachtler ACE M GS állvány és egy Samsung Galaxy a8 volt. Vágó eszközeink pedig Sony vegas 14 pro volt, amit otthoni körülmények közt vágtunk körülbelül 1 hét folyamatos alakításokon ment keresztül a végső formájáig. Segítséget nagyon sokat kaptunk a szaktanárunktól, Tatár Szilágyi Erikától, akivel együtt ötleteltünk a témaválasztáson, és Üveges Tamás tanár úrtól, aki a drámai szakörét sorakoztatta fel nekünk a munkánk elvégzéséhez, és mellette filmes tanácsokkal is elláttak minket.

Összegzéssül, nagy lelkesedéssel kezdtünk bele ebbe a feladatba és nagy elképzeléseink voltak a filmmel kapcsolatban. Valamennyit nem sikerült megvalósítani, lehetünk volna aprólékosabbak, de úgy érezzük, azt a célunkat sikerült elérni, hogy munkánkkal érzelmeket váltsunk ki a nézőből. A film készítése közben szerzett tapasztalataink csak ösztönöznek minket, hogy legközelebb mire figyeljünk oda még inkább!

És egy fontos kérdés még mindig kimaradt mit tehet az igazgató, a pedagógus, a szülők, a gyerekvédelem? De ez már egy másik film témája lehetne.

Stáblista:

Felkészítő tanárok:

Tatár-Szilágyi Erika és Üveges Tamás

Szereplők:

Tanár: Üveges Tamás

Osztály: Csernai Laura, Molnár Dorka, Szabó Alexandra,
Antalicz Zalán, Molnár Márton, Szőke László, Csipkés Bence

Új diák: Kopcsó Krisztián

Operatőr: Szabó Roland

Vágó: Szabó Kristóf

Rendezők: Szabó Kristóf és Szabó Roland

Film: <https://drive.google.com/open?id=1mDld6fsDc69ZgtHmDy1qhSu-x8DSBSQvx>

A rövidfilm az alábbi linken tekinthető meg:

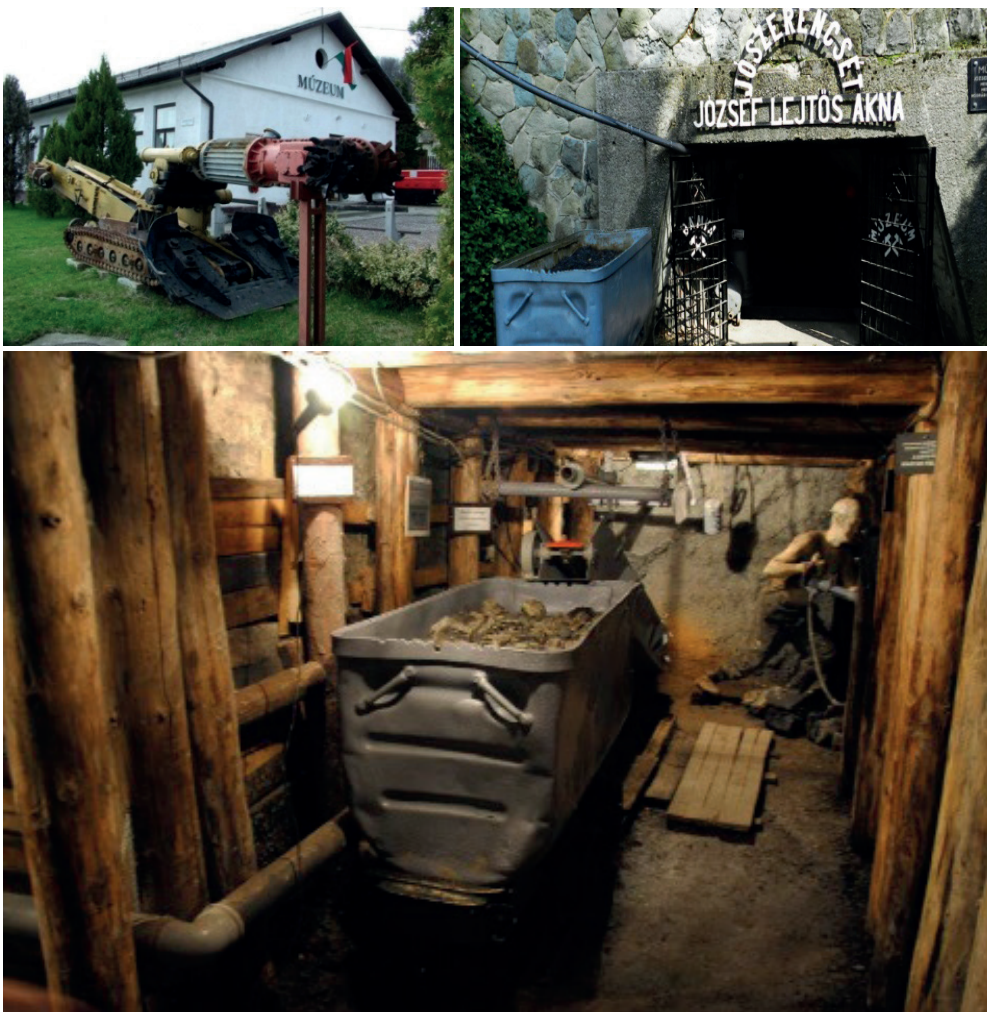
<https://youtu.be/t9YDYo0BBc8>

III. helyezés
POZSIK GÁBOR – KISBALI BENCE – LANTOS PATRÍCIA
(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)
Internet-bányászok

Filmünkkel emléket állítunk a nógrádi bányászatnak egy sajátos szempontból, a modern technika eszközeivel, fiatalos stílusban.

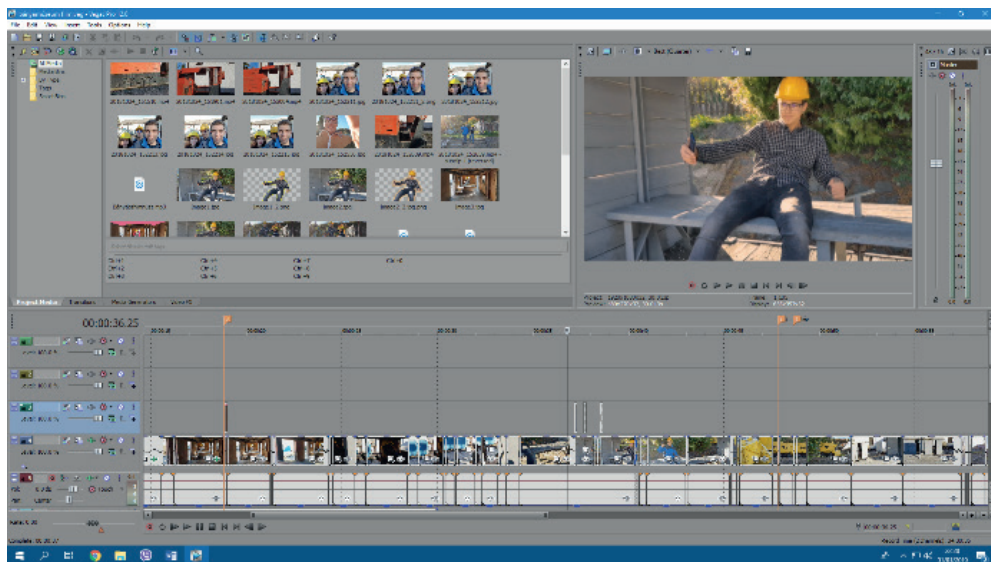
A pályázaton ismét sokféle lehetőség közül választhattunk. Közel áll hozzánk a filmkészítés és a téma akkor ragadott meg bennünket, amikor részt vettünk egy helytörténeti vetélkedőn.

Iskolás éveink során többször meglátogattuk a Bányamúzeumot, és már az első alkalommal rádöbbsentünk, milyen embert próbáló munka volt a bányászoké.

Ez az iparág közel egy évszázadig virágzott a Nógrádi-medencében és főként a keleti területeken határozta meg a fejlődést. Megszűnése után a térségnek új utakat kellett keresni. Ma is a hátrányos régiók közé tartozik.

A bányászat főként az idősebb korosztály emlékeiben él tovább. Úgy érezzük, hogy a fiatalok kevésbé ismerik. Az előbbiek alapján elmondhatjuk, hogy ez a témaválasztás mindig aktuális.

A filmet a dokumentumfilm kategóriájába soroljuk. A valóságot dokumentálja, de szavak nélkül. A szavakat metakommunikációval és effektekkel pótoltuk.

A célközönség valójában nem meghatározott, de a technika alapján valószínűleg a fiatalokat jobban megéri. Ez nem zárja ki azt, hogy az idősebb korosztály is érdekesnek találja, illetve legyen róla véleménye.

Az elgondolás, ötletelés után pontosan megterveztük, mit, hogyan és hol szeretnénk felvenni.

Egy film készítésénél fontosak a fényviszonyok. Ezzel szerencsénk volt, szép napsütéses őszi idő volt.

A felvétel helyszíne a salgótarjáni Dornyai Béla Múzeum Bányászati Kiállítóhelye. A film forgatásához engedélyt kértünk a múzeum igazgatójától, aki kifejezetten örült a filmötletnek.

A felvétel egy délután készült és összesen 2 órát vett igénybe. Tervünk egy vágás nélküli film elkészítése volt, ezért többször újra kellett forgatni, amíg sikerült megoldani a folyamatosságát.

Egyetlen vágásra mégis szükség volt, hogy legyen olyan beállítás, amin mindhárman szerepelünk.

A felvételhez mozgalmas, nagy tempójú, a célközönség által jól ismert zenét választottunk. Az utómunkálatokat főként az effektek hozzáadása, illetve a lassítás-gyorsítás technikai megoldása jelentette.

A fő dramaturgiai elem a bányagépek bemutatása megszakítás nélküli képsorral.

A film megvalósítási technikája az úgynevezett mannequin-challenge. Ez az utóbbi 2 évben jött divatba és a lényege, hogy egy kisebb-nagyobb társaság hirtelen életképpé merevedik, a kamera pedig körbejár köztük.

A filmnek szándékosan nincs tetőpontja.

A technikát ezúttal egy Samsung Galaxy S8+ mobiltelefon szolgáltatta és a vágóprogram Sony Vegas Pro 12 volt.

Eredetileg egy hosszabb, kevésbé mozgalmas filmet terveztünk, de úgy döntöttünk, hogy inkább legyen rövidebb, de kifejezőbb. A képzeletünkben egy hasonló film jelent meg a tervezési fázisban.

Úgy érezzük, hogy sikerült a céljainkat megvalósítani.

Idén az előző két évtől teljesen eltérő filmet készítettünk. Megtetszett a mannequin challenge technika és a fiatalosság is cél volt, miközben emléket állítottunk a bányászatnak.

A rövidfilm az alábbi linken tekinthető meg:

<https://youtu.be/zsHIwHMFESk>

POLIFOTÓ SZEKCIÓ

I. helyezés

NAGY MÁTÉ

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

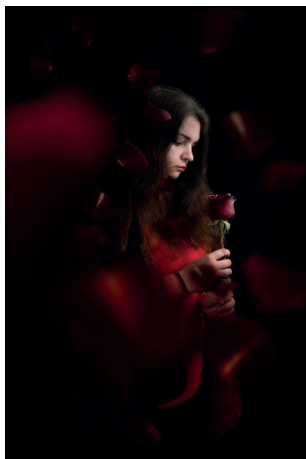
Absztrakt / Portré – Tematikus fotósorozatok

Engedjék meg, hogy egy pár szót szóljak magamról! Lassan másfél éve foglalkozom a fotózással. Mint a legtöbb kezdő fotós, én is telefonnal indultam utamra, aztán kaptam egy kis kompakt gépet, ezt követte egy belépőszintű DSLR, és most jelenleg egy MILC eszközt használok. Ez lényegében tükrözi is, hogy az idők során milyen komolysággal vettem a dolgot. Számos témát bejártam, legyen az tájkép, rendezvényfotó, műtermi fotó, tárgyfotó, werkfotó és portré.

Jelen esetben a portrékról lesz néhány szó. Mi is a célja? Miért csinálom én ezt? A válasz egyszerű: mert élvezem, közben „kreatívkodhatok”.

Eleinte még a barátaimat kértem meg, hogy álljanak modellt nekem - amit nagy örömmel vettek -, aztán az idő múltával többen meg is kerestek, hogy készítsek róluk is fotókat.

Sok esetben nemcsak egy egyszerű portréről beszélünk, hanem van bennük egy csavar, mint például „Dobjunk vagy fújjunk valamit a modell elé!; Játsszunk a fényekkel!; Helyezzünk témát a képre!”.

Előfordul, hogy egy elképzelés megvalósítása csak a sokadik alkalomra sikeredik.

A képek elkészítéséhez segítséget nem kérek senkitől.

Eleinte a szabadban, természetes fénynél készítettem a portrékat, de mára már rendelkezem saját fénytechnikával, hátterekkel, s ha a helyzet úgy adódik, a garázst berendezem a fotózáshoz.

Néhány szó az eszközökről. Mivel is készülnek a képek? Egy Sony A6300 MILC géppel, valamint egy Sigma 18-35 1.8 fényértékű objektívvel. „Fényeléshez” 2db kezdetleges softboxot, valamint egy akkus led-panelt használok.

Mint látható, néhány képen utómunkát is végeztem, amihez az Adobe Photoshop és Lightroom programját használtam.

Említettem, hogy nem olyan rég foglalkozom fotózással, de tapasztalom magamon a fejlődést, és látásmódom változását, az eszközök használatának tudatosságát. Tudom, hogy mit, mikor, miért és hogyan csináljak.

A következő csoport az ABSZTRAKT témában pályázott képeim.

Ezek a fotók manipuláltak. Egy kicsit más, sőt teljesen eltérő a portré világtól, de mégis megvan bennük a közös pont.

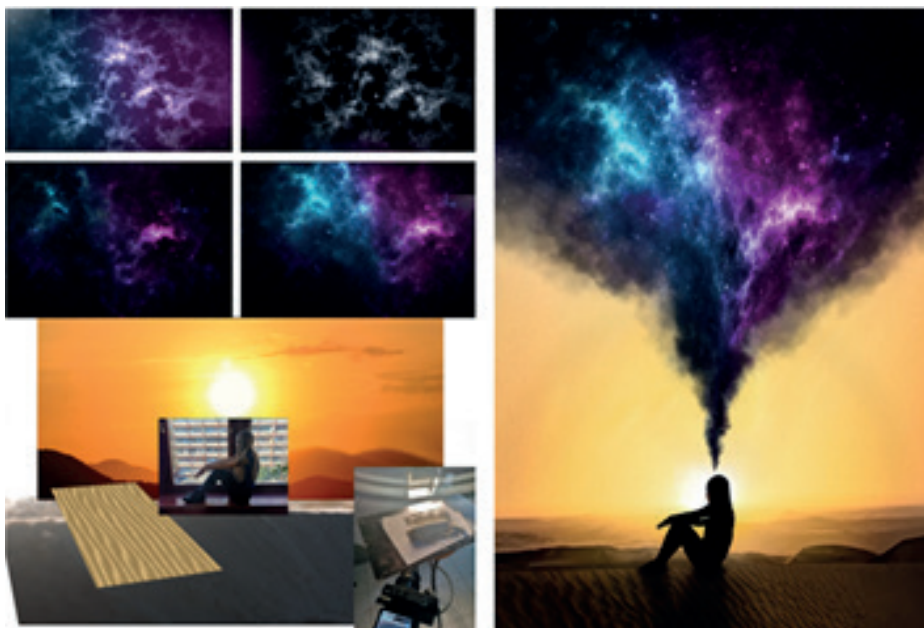

Nos, igen. Hogyan is jött ez az elképzelés, hogy a digitális műfajokat „mossam össze” a valósággal? Alapvetően -mint említettem-, a fotográfia számos területén kipróbáltam magam, s közben az informatikai ismereteimet is bővítettem.

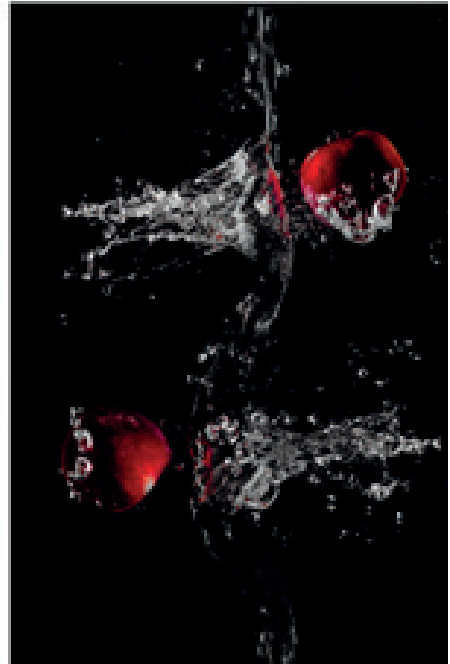
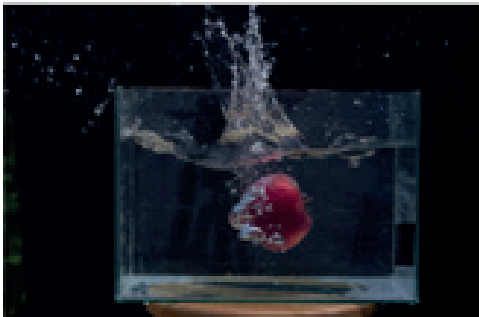
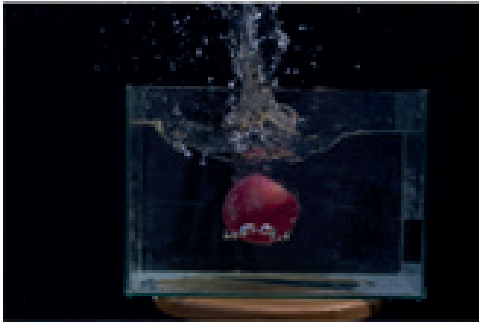
A beállított, avagy megrendezett képek a következő módon készülnek:

Az ilyen alkotásaimat legtöbbször megtervezem, ha úgy adódik, a tervet papírra vetem. Számos tényező játszik szerepet, hiszen a fotó hangulatától és témájától függően kell a helyszínt kiválasztanom, az időjárási viszonyokat figyelniem.

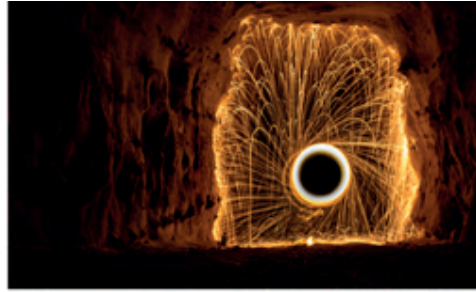

Ha valami különleges táj, vagy egy teljesen absztrakt hely vagy tárgy jut eszembe, akkor azt otthon lemodellezem. Így történt ez például annál a képmennél, ahol egy sivatag volt az alap. Lisztből felépítettem a domborzatot. De kavicsokból hegységet, óriási sziklát is lehet építeni. Ha nincs szereplő, akkor sincs gond. Megrajzolom, kivágom, helyszínre helyezem, majd mindezek után jöhet az utómunka.

Ha már a helyszín megrendezésénél tartunk, volt egy érdekes, „csobbanós” kísérletem. Egy vízzel teli akváriumba ejtettem, dobáltam számos tárgyat, s közben fotóztam. Próbáltam telefontal, citrommal, kiwivel, de a leglátványosabbnak az alma bizonyult. Készült is több 100 kép, amiből a 2 legjobban sikerültet kiválasztottam, aztán egy kis montírozás következett, és meg is született a kép.

Vessünk egy pillantás a következő képre! Ha hirtelen ránéz az ember, nem is biztos, hogy feltűnik neki benne a csavar. Bizony ez olyan, mint egy fraktál. A kép elkészítése előtt, egy cikk elolvasása után - ami erről a geometriai témáról szólt -, bele is vágtam. Mivel ősz volt, így a szőlő és a telefonom kapcsolatában láttam meg a fantáziát. Így született meg a kép.

Ezenkívül számos más tudományterületet próbálok egyesíteni a fotózással, például a kémiát. Itt acélgyapotot mártottam denaturált szeszbe. Ezt meggyújtottam, megpörgettem, és persze közben fotóztam. Ez lett az eredménye. A barlang-helyszínt természetesen előre kinéztem, s a kellékekkel felszerelve mentünk oda fotózni.

Végül az egyik kedvenc képem: a Lechapó villám, aminek az elkészítése 1 hónapot vett igénybe. Az ötlet után az időjárásjelentést böngészve egy viharos napot néztem ki a fotózásra. Az alapot sikerült is elkészítenem, de egy villámívet nem sikerült lencsevégre kapni. Ezt csak egy hónap múlva csíptem el.

Az előadásom során betekintést engedtem az ötleteim megvalósításának technikai háttérébe, de természetesen nem árultam el minden titkomat.

Szerintem ez akár egy új művészeti ág is lehetne, hisz valahová a fotográfia és a képzőművészet közé lehetne tenni ezt a kifejezőmódot, amiben azért mégis a fotó dominál.

II. helyezés LÁZÁR ENDRE

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma,
felkészítő tanár: Rigó Attiláné)

Budapest Minimal (tematikus fotósorozat)

Fotósorozatom célja megszokott budapesti épületek nem megszokott bemutatása, Budapest modern oldalának bemutatása. Illetve: minimalista megörökítéssel még kifejezőbb egy-egy épület építészeti stílusa, jellemzője.

A kevesebb néha több! Budapesti utazásaim során keresem a szimmetriát és az egyszerűséget, mint ahogy saját életemben is az egyszerűsége töreksem. Próbáltam újítani az agyonfotózott épületek bemutatásán saját látásmódom szerint.

Symmetry sorozat:

A „Symmetry” sorozatra a letisztult színvilág és a szimmetria jellemző. Meglepő módon.

Országház

Mi mással kezdődne a Symmetry sorozat, ha nem az Országházzal. Ez a lenyűgöző épület tele van szimmetriával, amit ki lehet használni az egyszerű, de annál hatásosabb megörökítésre. Megkerestem a középső vonalat a térköveken, majd megvártam, míg mindenki kisétál a kép kivágásból. A képet tükröztem.

Corvinus Egyetem

Bemértem, hol lehet az épület szimmetriatengelye, lefotóztam az épületet. A képet tükröztem. Az ég nincs kicserélve, a Photoshop csúszkáinak segítségével sikerült beállítani a homogén „ eget”.

Bálna

Ez a kedves épület a futurista, minimalista fotósok paradicsoma, így nem hagyhattam ki én sem. Régóta a bakancslistámon szerepelt. Ezt a képet muszáj volt tükrözéssel létrehozni, mert az eredeti kép bal oldalán korcsolyapálya és hófoltok zavarták a figyelmet. Itt már szükség volt az ég kicserélésére.

Igazságügyi Minisztérium

Az Országház fotózásakor vettem egy 180 fokos fordulatot. (Nehéz volt elengedni a látványt, de nem bántam meg.) Ez az épület is magáért beszél, nagyon tetszik különös homlokzata és stílusa. A fehér és kék remek összhangja hívogató volt egy kattintásra. Itt nem volt szükség tükrözésre.

Országház (2)

A lemenő nap fényei és kontrasztjai minimalista elképzelésnél nem jönnek jól, ezért a fotó szerkesztésekor sokat kísérletezgettem a kontraszt helyes beállításán. Az épület olyan hatalmas, hogy egészen messze kellett állnom tőle, hogy minden beleférjen a képkivágásba.

Escalator sorozat:

Budapest futurista mozgólépcsőit sem hagyhattam ki a pályázatból. Akármilyen magasak a mozgólépcsők, én mindig ámulattal figyelem ezeket a modern dolgokat, így hamar eltelik az idő és mire feleszmélek, már bent is vagyok a metróban. A sorozatban a Bálna és az M4-es metróvonal két mozgólépcsője kapott helyet. A metrós fotókat általában a szép fények elmúlása után szoktam készíteni egy-egy budapesti fotós túra alkalmával, amikor a nagy kontrasztok és átlagos fények nem alkalmasak Budapest legszebb arcának megörökítéséhez. Mindig nagy tömeggel kellett szembenéznem, de volt pár szabad percem, amikor senki sem ment bele a képkivágásba. Gyorsan ki kellett használni.

Dark cloud sorozat:

Az éles, végtelenbe tartó vonaloknak jól áll a fekete-fehér verzió, ami kifejezi az épületek nagyságát és dinamikáját. Az elmosódó felhők további kontrasztot adnak az egyenesekhez. A képek low key technikával, azaz alacsony expozícióval készültek, nagyobb kontraszttal láttam el a fotókat, majd fényesítettem a vonalakat. A sorozatban ismét az Országház szerepel (másik változatban), illetve egy modern pesti épület és a Duna Tower felhőkarcolói.

III. helyezés

KISBALI BENCE

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Emlék (tematikus fotósorozat)

A fényes kísérleteim mellett sajátos emlékképeket is készítek.

Nagyon érdekelnek az épületek és azoknak is elsősorban a részletei. Kifejezetten keresem az elmúlás nyomát, a málló vakolatot, a foghíjas feliratokat és minden olyan elemet, ami az idő múlását idézi.

Dunaújvárosban jártam, ahol a Vasmű fénykorának emlékei ma már csak sejtetik a valaha volt dicsőséget. Ennek a képnek látszólag komor a hangulata, de számomra mégis szerethető. A táblákat az idő sem nyúzta meg nagyon, mindenben benne van az anyag, semmi sem nejlon, minden az, aminek látszik.

Még ég a villany. Ha csökkentett kapacitással is, de működik a gyár, jönnek-mennek az autók, megszólal a műszakváltó dudu.

Mint említettem, vonzanak az épületek, de nemcsak a lakóházak, hanem az ipari létesítmények is. Kevesen gondolnák, hogy látogatóként akár egy hőerőműbe is be lehet jutni. A képen a visontai erőmű Heller-Forgó-féle hűtőberendezése látszik, de nem az autópályáról, hanem a belsejéből. Barokkos módszerrel: „kinyitottam a plafont”.

Mindig rabul ejt a vonalak játéka. Itt a vízszintesek és függőlegesek rendszere és a centrális perspektíva. Látszólag fekete-fehér a kép, ami akár komorrá is tehetné a látványt, de a fű zöld, a kuka kék, a tábla pedig sárga. És ez éppen elég.

Találós kérdés is lehetne, hogy mit ábrázol ez a kép, de feloldom a talányt: ez egy lépcsőház-belső, amit lehet, hogy az épületben lakók naponta többször látnak, de nem veszik észre a szépségét. Én ezekre vadászom.

III. helyezés

KISBALI BENCE

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Forever Light (tematikus fotósorozat)

Mindkét fotósoromat egy Canon Eos 1200D tükörreflexes fényképezőgéppel készítettem, 18-200 Tamron objektívvel.

A valóság megörökítése a célom, de igyekszem a saját elképzelésem szerint alakítani. Ez abban áll, hogy milyen helyszínt választok, hogyan befolyásolják a látványt a külső jelenségek, és én ezt hogyan tudom felhasználni. Ebből adódóan minimális utómunkát végzek a képeken.

A fotósorozatban a természetes és mesterséges fények különböző hatásait szerettem volna bemutatni. Az első 3 képen a blue hour, azaz a kék óras időpont látható, amikor már a természetes fényforrás, a nap lement, de az égbolt még világos. Ilyenkor kapcsolják fel a közvilágítást is. Ekkor van szerepe a mesterséges fényforrásoknak.

Különdíj
NAGY RÉKA

(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő tanár: Murányi Beáta)

Vitaminbomba (tematikus fotósorozat)

A fotókat külön időpontokban készítettem el. Ehhez egy Nikon D3300-as tükörreflexes fényképezőgépet, hozzá egy Nikkor 18-55-ös objektívet használtam.

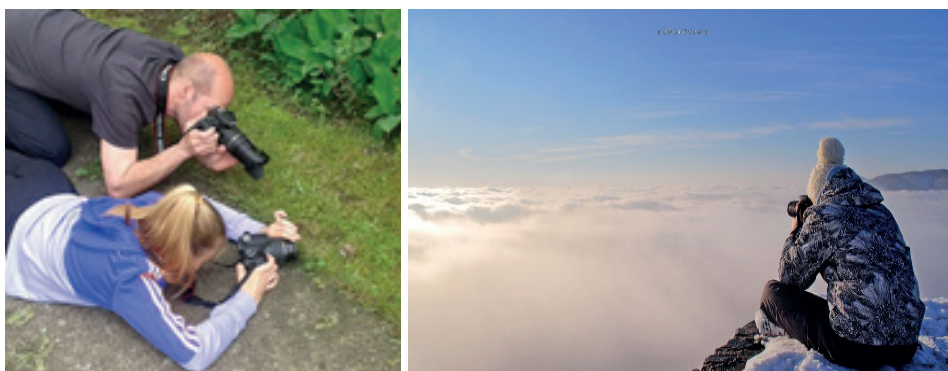
Az áfonyás és szőlős fotókat úgy készítettem el, hogy egy székre (melynek a háttámláján egy fekete póló volt) ráhelyeztem egy fekete színű tepsit, beleöntöttem egy kis vizet, majd ebbe elkezdtem beledobálni a gyümölcsöket. Ezalatt az idő alatt próbáltam a vízbeérkezés pillanatát elkapni és ezt vaku segítségével örökíteni. A gránátalmás és licsis fotókat is így készítettem, annyi eltéréssel, hogy tepsit helyett egy nagy üvegtálat vettem használatba.

A fotóim célja az volt, hogy meghozzam az emberek kedvét a gyümölcsfogyasztásra, illetve, hogy népszerűsítsem azt a remélhetőleg étvágygerjesztő fotóimmal.

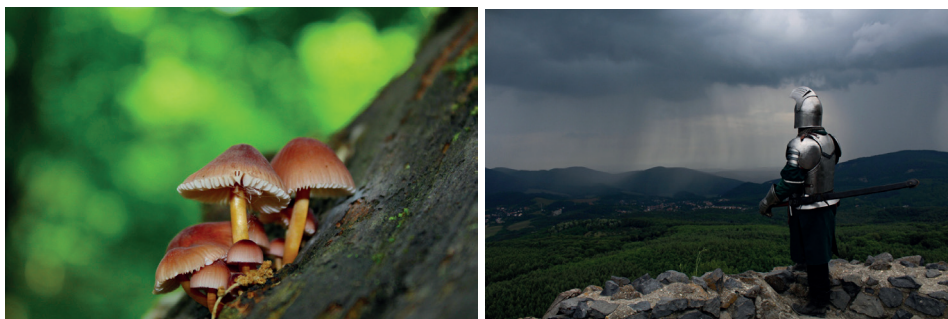

Különdíj
ZSÉLYI BORA

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)
Egy barátság kezdete – egy kis mese
(tematikus fotósorozat)

Legkedvesebb játékom a Canon eos 1200d fényképezőgépem. Ezzel készítettem a pályaműveimet is, a következő paraméterekkel: ISO:100 – 100 – 100 – 100 – 400 – 400 – 100, rekeszértékek: f/3.5 - f/3.5- f/3.5 - f/5.6 - f/8 - f/8 - f/3.5, záridők: 1/80s - 1/160s - 1/200s - 1/200s - 1/10s - 1/5s - 1/30s.

Édesapám szeretettette meg velem a fotózást. Gyönyörű természeti környezetben élek, ezt ki is szoktuk használni. A családdal rengeteget kirándulunk, közben pedig fotózunk. Főleg természetfotókat készítek.

Emellett próbáltam ki a portréfotózást is. Érdekelt, hogy milyen lehet emberekkel együtt dolgozni. Ilyenkor nem csak a képkészítés a feladat. Az is kérdés, hogy hogyan tudom a gondolataimat, érzéseimet, ötleteimet átadni a modelleknek, és mindezt megjeleníteni a fényképeken.

Mióta világ a világ, az ember mindig társra vágyott. Ennek a két fiatalnak az egymásra találását szeretném most bemutatni ezzel a képsorozattal. Tájfotózásnál nekem kell a *képet* felismernem a környező világban. A portréfotózásnál a *képet*, a hozzá kapcsolódó mondanivalót viszont nekem kell megteremtennem a modellekkel együtt. A modellek koordinálását, irányítását még sokat kell gyakorolnom, hogy a gondolataimat, érzéseimet át tudjam nekik adni.

A pályázott fotóimmal egy mesét szeretnék elmondani.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy városka, mely semmiben sem különbözött a világ más kisvároskáitól. Az itt lakók éltek a szürke mindennapjaikat: rohantak, dolgoztak, szerettek, veszekedtek, sírtak, nevettek.

Itt élt egy fiú ... aki a külvilág felé azt mutatta, hogy ő egy igazi népszerű, menő, trendi, srác. Egy fiú, akinek mindenki ismeri a nevét, akinek sokan követik az oldalát, akit mindenki dicsér, aki mindenki haverja, de valójában senki sem az igaz barátja.

A trendi, menő, magabiztos külső máz alatt egy magányos, bizonytalan, szomorú fiú lakozott. Egy fiú, aki a „nagyon ott van”, a „megölsz” a „woooow” dicséretetek helyett valami többre, mélyebbre, igazabbra vágott. Valami őszintébbre, valaki őszintére.

Hisz az ő igazi énje egy kedves, érdekes, játékos, érzékeny, varázslatos személyiség volt.

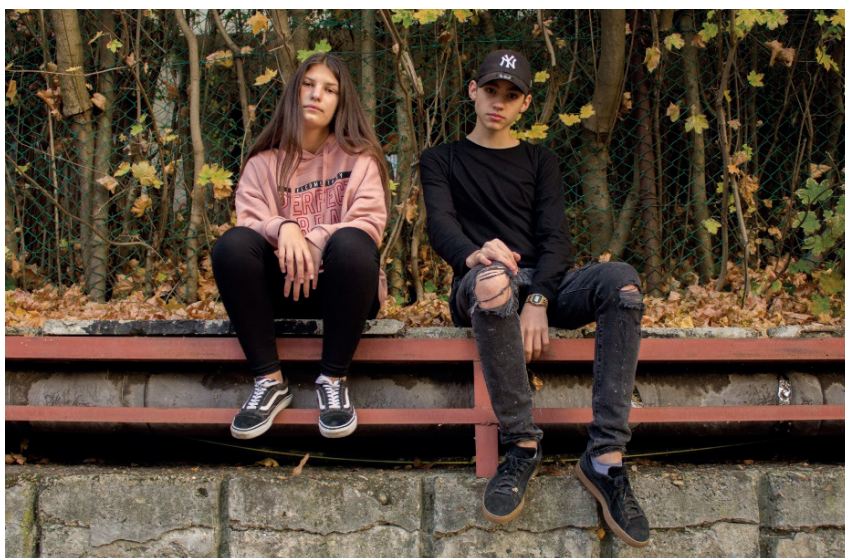
Egy titokzatos valaki, aki keresi a másik felét. A másik felét, aki látja mindazt a titkot, amely a külső máz alatt lakozik.

Volt egy lány..., aki próbált elrejtőzni a világ elől. Aki a valótlan, rózsaszín csillogás helyett az egyszerű valóságot kereste. Aki a magányba menekült a hamis, mesterkéltné, megjátszott világ elől. Aki szinte észrevétlen a világ számára.

Pedig valójában ő is barátságra vágyott. Valakire, akivel megoszthatja gondolatait, érzéseit, mindazt a csillogást, mely a lelkében lakozott.

S a csalafinta sors egyszer csak mint két kósza falevelet, véletlenül egymás mellé sodorta őket.

De ugye tudjuk, az életben nincsenek véletlenek ...!

MONOFOTÓ SZEKCIÓ

I. helyezés

ÁDÁM GERGŐ

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,

felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)

Szülőföldem (tematikus fotósorozat)

A képek Salgótarjánról és környékéről készültek. A város épületei és a környező hegyek láthatóak.

A völgyben elterülő város szépségét és a környező természet összhangját szeretném érzékeltetni ezzel a fotósorozattal.

A készítés eszköze: **Nikon Coolpix L27**

Készült: **2017. 09.12.**

Rekeszérték:

- Városoméskörnyéke 1_Szülőföldem_Ádám_Gergő: f/4.2
- Városoméskörnyéke 2_Szülőföldem_Ádám_Gergő: f/8
- Városoméskörnyéke 3_Szülőföldem_Ádám_Gergő: f/6.5
- Városoméskörnyéke 4_Szülőföldem_Ádám_Gergő: f/6.5
- Városoméskörnyéke 5_Szülőföldem_Ádám_Gergő: f/3.2

ISO:

- Városoméskörnyéke 1_Szülőföldem_Ádám_Gergő: ISO-125
- Városoméskörnyéke 2_Szülőföldem_Ádám_Gergő: ISO-80
- Városoméskörnyéke 3_Szülőföldem_Ádám_Gergő: ISO-80
- Városoméskörnyéke 4_Szülőföldem_Ádám_Gergő: ISO-80
- Városoméskörnyéke 5_Szülőföldem_Ádám_Gergő: ISO-80

Záridő:

- Városoméskörnyéke 1_Szülőföldem_Ádám_Gergő: 1/400s
- Városoméskörnyéke 2_Szülőföldem_Ádám_Gergő: 1/125s
- Városoméskörnyéke 3_Szülőföldem_Ádám_Gergő: 1/200s
- Városoméskörnyéke 4_Szülőföldem_Ádám_Gergő: 1/320s
- Városoméskörnyéke 5_Szülőföldem_Ádám_Gergő: 1/320s

II. helyezés
GYÓRFFY SÁRA

(Miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola,
Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium,
felkészítő tanár: Imri Erzsébet)

Elmúlás (tematikus fotósorozat)

A kép portré fotó azért választottam ezt a műfajt, mert szeretek embereket fotózni és számomra érdekes az emberek különféle arca. Azért választottam őt modellnek, mert szerettem volna az arcán megmutatni az évek múlását innen jött a címe is. A képen az én 87 éves dédnagymamám látható. A dédim egyik nap mikor hazaérkeztem ült kint egy kendővel a fején és éppen törte a diót. Érdekesnek találtam, ahogyan ráesik a fény a ráncos arcára és ez ihletet adott. Ekkor kezdtem el készíteni a fotókat. Addig fényképeztem még meg nem lett számomra a tökéletes expozíció. A kép színe le lett véve fekete fehérre.

III. helyezés

OTTMÁR BENCE

(Salgótarjáni Madách Imre Gimnázium,
felkészítő tanár: Kele Szabó Ágnes)
Naplementék (tematikus fotósorozat)

Célom a pályázott fotóimmal, hogy megmutathassam, milyen közel állunk ahhoz a megfoghatatlan természeti szépséghez, ami körülvesz minket. A naplemente gyönyörködtet, elandalít, megnyugvást jelent. Mindenképpen pozitív érzéseket vált ki az emberből. Ezt hoztam közelebb fényképek formájában.

Az első képen Duna parti naplementét örökítettem meg. Az előtér-középtér és a háttér is értelmezhető, de a középtér és a háttér tűnik ki igazán, ott láthatjuk az aranyló eget és annak tükröződését. A nyugalmat fokozza a növényzet vízszintes tömege.

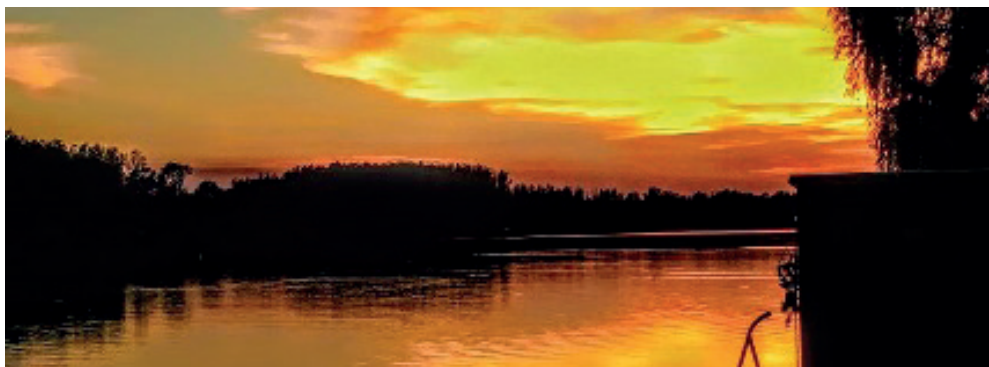
A második képen Salgótarján központját látjuk egy koraesti pillanatban. A házak tömbje már szinte fekete. Ezek sziluettjét fogja össze az ég színe. Érdekesnek találtam, ahogy a lámpák mesterséges fényei válaszolnak a természet színeire.

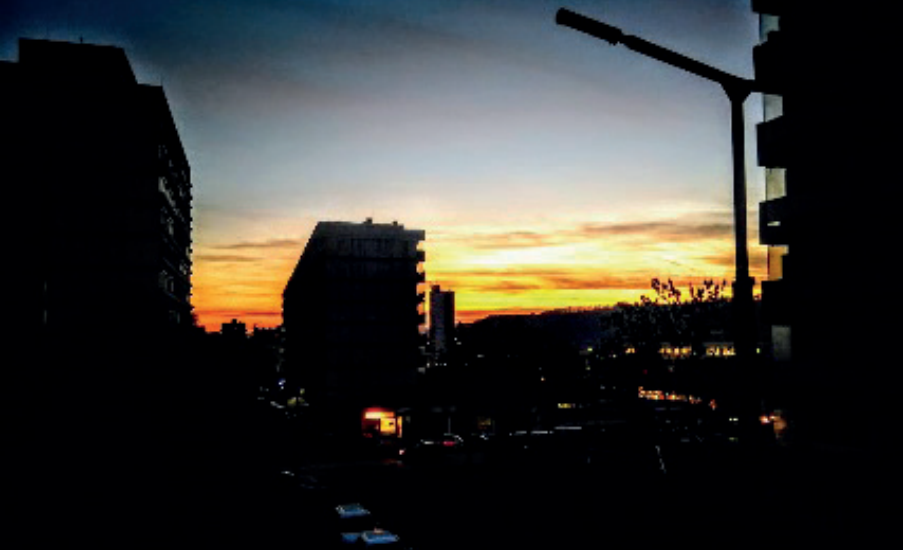
Nemcsak a természet fényjelenségeit fotózom, hanem a mesterséges fények is érdekelnek.

A harmadik kép nem egy naplementét ábrázol, hanem egy absztrakt képet mutat be, ahogy játszottam a mesterséges fényekkel. A képet érdekessé teszi a sok esőcsepp a kamera és a fénykép tárgya között, ami jelen esetben a tükörben megjelenő, halovány fény.

A képeket telefonnal készítettem.

Gyakran túrázok. A városban és a körülöttünk lévő erdőket járva, a dombok, hegyek tetején különleges természeti jelenségeket, fényhatásokat örökíthetek meg.

Különdíj
MORVAI ÁKOS

(Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium,
felkészítő tanár: Punyiné Dr. Nemes Rita)

A fal, Berlin (tematikus fotósorozat)

A képem Berlinben, a berlini falnál készült. Véleményem szerint a kép inkább elgondolkodtató, mint szép. Javaslom tehát a képet úgy nézni, hogy a történelmi háttérrel tisztában vagyunk. Ez a fehér rózsza volt az egyetlen virág a területen; és ez is magányos állt a hatalmas fallal szemben. A berlini fal zónája rengeteg emberéletet vett el; főleg azokét, akik csak egy jobb élet felé akartak menekülni az éhínségből, szegénységből. A fal szörnyűségét mutatja a Kémek hídja című film egy részlete is, amikor is megpróbálnak átmászni a falon. Ez a jelenet a kezdettől mért 1 óra 45 perc körül található.

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS FOTÓ SZEKCIÓ

I. HELYEZÉS BARTA BALÁZS

(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)

Motion blur (tematikus fotósorozat)

A Motion Blur egy fotósorozat, mely természetfotókból áll. Régóta dolgozok azon, hogy olyan képeket készítek, amiket azelőtt még nem láhattunk. Amikor terepen fotózok egy bizonyos témát, akkor mindig azon gondolkozok, hogyan lehetne megközelíteni a témát egy másik nézőpontból. A Motion Blur kategória gyakorlatilag egy olyan téma, amikor egy kép bemozdul, vagy szándékosan, vagy a képen látható mozgásnak köszönhetően, ezt a jelenséget általában a hosszú záridő idézi elő.

A fotósorozat évek alatt készült el más-más helyszíneken, különféle élőlényekről, növényekről, mint ahogy említettem, valami újat szerettem volna mutatni, valami mást.

II. helyezés **LÁZÁR ENDRE**

(Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnáziuma,
Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégium,
felkészítő tanár: Pál Ilona)

Mikor túrázz a Tátrában?

A túrázásra, kikapcsolódásra vagy fotózni vágyók számára a Magas-Tátra igazi paradicsom. Lenyűgözők a helyek és a kilátás, vadregényes túrák és számtalan kulturális program várja egész évben az ide látogatókat.

Azonban amilyen szép a Tátra, annyira veszélyes is. Minden évszagnak megvan a maga szépsége és veszélye. Azért, hogy fel tudjunk készülni a hegység adta szépségre és el tudjuk kerülni a minket veszélyeztető jelenségeit, ismernünk kell a Tátra időjárását. Projektemben fotóimon és szakmai leírásomon keresztül mutatom meg azokat az időjárási jelenségeket, viszonyokat, amikre érdemes odafigyelni, ha a Magas-Tátrába szeretnénk utazni.

Tél:

A hideg légpárna

A hideg légpárnás helyzet télen alakul ki, anticiklon hatására. Az anticiklonnal együtt magas légnyomás jár, ami inverziót eredményez: a hőmérséklet a magassággal nem csökken, hanem növekszik. Ez a légréteg stabil, száraz, így kiváló a látótávolság a hegycsúcsokról. Az inverzió hatására köd képződik, ami akár hetekig is képes beszorulni.

Tavasz:

A szintesedés

Tavasszal újjáéled a természet, a medvék felkelnek „téli álmukból”, az átvészelt téli hónapok után lesoványodva és élelem után kutatva. Ezért tavasszal a hegyekben túrázókra nemcsak az olvadás okozta lavinák, hanem a táplálék után sóvárgó medvék is veszélyt jelenthetnek. A képen jól látható, hogy az alacsonyabb szinteken már üde zöld a környezet, azonban a hegycsúcsok még havasak.

Nyár:

Nyáron szinte mindennapos a gőzölgő, felhőbe burkolózó hegyek látványa. Ezt az alacsony szinteken való felhőképződés és orografikus zivatarképződés eredményezi, amit később fogok részletezni. Ez a kép bár augusztus elején készült, mégis szükség volt a vastag kabátra, hogy a hidegtől való reszketésemtől ne mozduljon be a fotó.

A levegő extrém párassága miatt csökken a látótávolság, ami az ún. bárikus mocsárhelyzet miatt van. A megnövekedett légnedvesség, a helyzetre jellemző felszálló légáramlás és a hegységek emelő hatása mind kedveznek a zivatarok kialakulásához. Ilyenkor gyenge a légáramlás, így a helyi hatások érvényesülnek. Ezáltal a hegységek környezetében orografikus zivatarképződés megy végbe.

Ez akkor történik, mikor a meleg levegő hegységbe ütközve felszállásra kényszerül, a magasban lehül, és megkezdődik a felhőképződés. Az intenzív feláramlás során zivatar képződik. Az ilyen típusú zivatarok általában egycellásak és lassan mozognak. Az akkori túrám során egy 1000 méter magas hegycsúcsról, szinte díszpáholyból élhettem át az orografikus zivatarképződés minden mozzanatát, ami számomra felejthetetlen élmény.

Az általában fülledt nyári napok tehát kedvezőek a felhőképződésre, különösen a hegyek fölött, azonban a hidegfront gyors mozgású, alacsony felhői különös látványt nyújtanak a hegyekkel való játékuk során. Összességében nyáron gyakran burkolózik felhőbe a Tátra, ilyenkor kora reggel érdemes elindulni túrázni. Dél körül a hirtelen kipattanó zivatarok nagy veszélyt jelentenek. Elvonulásuk lassú és a hegyek sokáig felhőben maradnak, ami rossz látási viszonyokat okoz a túrázóknak.

A Tátra ősszel:

A Tátra ilyenkor is lenyűgöző. A színes erdők, az őszi hangulat vonzza a turistákat. A hőmérséklet elviselhető, nincs meleg és fülledtség, ugyanakkor fagypont alá csak a legmagasabb csúcsokon kerül a hőmérséklet.

Ősszel a nap már nem keletről kel és nyugaton nyugszik, hanem tél felé közeledve napról napra egyre délebben. Ha a Tátra déli oldalán túrázunk, a felkelő vagy lemenő nap már nemcsak a hegység oldalát, hanem délebbi szikláit is megvilágítja, elképesztő látványt okozva. A látványért a későbbi napkelték miatt korán sem kell kelni. Újra megjelenik a köd, ami hajnalban gyakoribb. A hegycsúcsokat gyakran már kisebb hó borítja.

Úgy gondolom, hogy ősszel a legalkalmasabb túrázni a Tátrában. A Tátra az őszi hónapokban figyelhető meg a legjobban, ilyenkor gyakran derült az ég, a hőmérséklet optimális, még nem fenyeget lavina, a medvék már inaktívabbak az előző hónapokhoz képest. A szálláshelyek olcsóbbak, mint nyáron vagy a téli síszezonban, a természet pedig végtelenül színes és sokoldalú.

III. helyezés
KALÓ DÁVID

(Egri Dobó István Gimnázium,
felkészítő tanár: Dr. Veresné Kis Krisztina)
A Bükk szépségei (tematikus fotósorozat)

A fotók leírása: Ezeket a fotókat a Bükkben készítettem. A Bükk vadvilágát szeretném ezekkel a képekkel bemutatni. A szülőföldem is a Bükkben terül el Csokvaomány néven.

- Technika: Sony A58+ Tamron 150-600mm-es objektív.
- ISO: Automata.
- Készítve: 2018 májusától 2018 szeptemberéig

Különdíj
ZIMA BOGLÁRKA
(Kossuth Lajos Gimnázium, Miskolc,
felkészítő tanár: Nemesikné Marticsák Éva)
Fehér ruhába öltözve

A képhez leírást sajnos nem kaptunk a pályázótól, így csak az alkotást magát tudjuk megmutatni:

ZENEI PRODUKCIÓK SZEKCIÓ

I. helyezés

NAGY KRISZTINA

(Neumann János Gimnázium Szakgimnázium és Kollégium, Eger,
felkészítő tanár: Hadnagyiné Kovács Judit)

Vidróczki-balladák

A Mátra-vidék egyik legnevesebb betyárjaként tartjuk számon Vidróczki Márton. Mégis ő az a személy, akit nem nagyon tudnánk negatív hősként emlegetni. Ő volt az az ember, aki a gazdagokat meglopta, hogy a szegényeknek segítsen, s ezért kellett is bujdosnia, szöknie nem egyszer. A paraszt nép körében azonban nevét tisztelet övezte. A mondáink szerint szép, derék ember volt, bő gatyát viselt, s pisztolyokkal, puskákkal felszerelve járta a vidéket.

Életét és halálának körülményeit Kodály Zoltán „Mátrai képek” című művében idézi fel ezzel a két dallal: „A Vidrócki híres nyája” és a „Már Vidrócki emelgeti a bankót”. E feldolgozás, mely országszerte ismertté lett, tartalmazza betyárrá válásának egyik mondahagyományát, miszerint juhász volt, majd elvitték katonának, innen megszökött és beállt betyárnak. Egy másik monda szerint egy Szép Rózsi nevű leányt szeretett, akit gazdag szülei nem adtak hozzá, ezért lett az bánatában. Sok történet szól mulatozásairól a Bükk és a Mátra falvaiban. Népszerűségére jellemző, hogy ezen a vidéken a „betyár természetű” emberre máig is azt mondják, „Eredj, te vidrócki!”.

Mint egy Mátra alji kis faluban felnevelkedett lány, ahol fontos a hagyomány megőrzése és ápolása, az ő kalandzásait, történetét elmesélő, ma is fennmaradt, balladákat választottam ki, hogy bemutassam, átadjam kulturális örökségünk e kis darabját. Nagyon közelínek, magaménak érzem, s fontos számomra, hogy másoknak is elmeséljem, ezáltal megismerve, ki is volt az a Vidróczki Márton.

E balladákat Borsai Ilona gyűjtötte a Mátra környéki kis falvakból. s Végh Menyhértné, a népművészet nagymestere révén hallható a zenei archívumban. A népdalok világával a nagymamám által volt lehetőségem megismerkedni, aki akkor már több, mint 4 évtizede a terpesi, majd aztán a Szajlai Hagyományörző Egyesület vezetője. Ő Nagy Sándorné, leánykori nevén Horuczi Sarolta. Már óvodás koromban magához vett, s innen indult szeretetem, elhivatottságom a hagyományörzés, népdaléneklés iránt. Sorra jártunk a környező falvakba meghívásra feleleveníteni, újra eljátszani népszokásainkat. Voltunk farsangolni, a májusi népszokásokat - mint a májfa állítás - bemutatni,

pünkösdőlni, amikor királykisasszonyt választottunk magunk közül, szüretelni, Szent Család járásolni, betlehemezni. Jó barátainkkal, a parádiakkal, pedig máig elmaradhatatlan a Parádi Palóc Napokon a közös lakodalmazás, s a hajnalig tartó multság. A 60'as években, amikor a Röpülj páva fénykora volt, Vass Lajos (Erkel-díjas magyar zeneszerző, népzene kutató, karnagy, a magyar kórusmozgalom jelentős alakja) vezérelte az ezres kórust, amely a pétervásárai járás népi énekeseiből állt össze, s énekelték el közösen az „A Vidróczki híres nyája” című dalt. Azóta is minden palóc nap zárásaként csendül fel e nóta, igaz már kisebb létszámban, de szívből-lélekből.

A másik legmaradandóbb hagyomány nálunk, Terpesen és a szomszédos Szajlán, a Betlehemes játék, melyről 1987-ben Solymosi János rendező munkájaként készült el egy radioton felvétel, mely a Magyar Rádió hangarchívumában megtalálható. Ez a leghitelesebb mátrai betlehemes. Végh Menyhért né összeállítását rádióra alkalmazta Falvay Károly. Közreműködött a terpesi hagyományőrző népdalkör Nagy Sándorné (nagy mamám) vezetésével. Ezt a hagyományt máig őrizzük, a felújított játékban jómagam is ott voltam, mint hírhozó angyal.

Ahogy kerültem Egerbe, hogy a Neumann János Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégiumban megkezdjem tanulmányaimat, melynek már lassan 5 éve, s ekkor egyúttal az Egri Csillagok Népdalkörhöz kerültem. Itt Faludiné Molnár Gabriella, a népdalkör vezetője vett szárnyai alá, így lettem náluk kis szólista, részese ennek az összetartó „családnak”. Jelenleg sincs megállás, hiszen nemrégiben ünnepeltük a népdalkör fennállásának 45. évfordulóját, s a KÓTA Népzenei Gáláin is a minősülő csoportok között rendre ott vagyunk. Szólóban már 3 arany és 2 ezüst minősítéssel rendelkezem, köztük 1-1 aranyat Egerben, s Budaesten nyerhettem el a Vidróczki balladák című dalcso krommal a már korábban említett népművészek által helyileg gyűjtött népi balladák ből. S hogy e beszámolómat méltón zárjam, Kodály Zoltán szavait idézem: „Pár hangnyi dallamok, mintha kőbe vésve állták volna századok viharát.”

Dalcso krom:

1. A Mátrának dimbes-dombos aljába...
2. Mikor mentünk a gyöngyösi vásárba...
3. Jajj, de szépen muzsikálnak ...

Végh Menyhértné
Parádi Palóc Napok - Fonóházas jelenet

Parádi Palóc Napok
Libapásztor játék- 2007.
Szaljai Pünkösdi Rózsák Hagyományőrző Egyesület

2007-2018
Szajlai Pünkösdi Rózsák Hagyományörző Egyesület

Terpesi betlehemes

II. helyezés (megosztott)
BALLA BLANKA ANNA

(Szalézi Szent Ferenc Gimnázium, Kazincbarcika,
felkészítő tanár: Molnárné Marczis Erzsébet)

Mi így énekelünk

A zene hat a lélekre, formálja a személyiségünket, befolyásolja, hogyan viselkedünk másokkal. Egyszerűen jobba tesz minket, különösképp a közös éneklésnek van kiemelkedő hatása az ember személyiségére. Ezeket az alapelveket vallja kórusunk is, melynek előadásában egy zenetörténeti korszakokat összefogó produkciót hallhatnak.

Jelenlegi műsorunk a népzene-től a zenetörténeti korok egyes szerzeményeit tartalmazza. Szerepel benne tehát magyar népdal, gregorián dallam, középkori ortodox dallam, liturgikus ének is. Mindezekon kívül néhány dal a kedvenc szerzőinktől: Bach, Mozart és Schubert színesítik előadásunkat, illetve három bicínium hangzik el Kodály Zoltántól. Több műnél zenekíséret is hallható: zongorával, gitárral, hegedűvel igyekeztünk emelni a produkció színvonalát.

II. helyezés
GYAKORLÓGIMNÁZIUMI KAMARAKÓRUS
(Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú
Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézet,
felkészítő tanár: Kovács Ádám)
Kortárs kórusművészet a középiskolában

A kórustól sajnos nem kaptunk leírást műsoruk bemutatásához, így csak a repertoárt magát tudjuk közvetíteni:

„TEHETSÉGÚTLEVÉL”-PROGRAM
2019. február 7., Eger

Minden kedves érdeklődőnek ajánljuk figyelmébe a Tudományról Diákoknak Kíváncsiságból – Tehetségútlevél a felsőoktatásba elnevezésű, 2019. február 7-én az Eszterházy Károly Egyetem Egri Campusán lezajlott rendezvényről készült reklámfilmét. A videó az alábbi linken tekinthető meg:

<https://youtu.be/6uG45H0kmY8>

Mindenkit szeretettel várunk jövőre is programunkon!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE